

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens förslag till övergripande mål för en sammanhållen landsbygdpolitik: en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet.

Utskottet föreslår vidare två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden.

- Regeringen bör se över hur ansvariga aktörer ska kunna erbjuda ett likvärdigt alternativ till kopparnätet innan detta kopplas bort.
- Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag om ett reformerat strandskydd.

Utskottet föreslår även att riksdagen avslår övriga motionsyrkanden, främst med hänvisning till pågående arbete och utredningar. Motionerna gäller bl.a. näringsliv, digital kommunikation, transportinfrastruktur, kompetensförsörjning, samhällsplanering samt kommersiell och offentlig service.

Utskottet uppmärksammar dessutom regeringen på att konstitutionsutskottet i fråga om ett tillkännagivande om försök till samdistribution av tidningar och post, som regeringen redovisat som slutbehandlat gör en annan bedömning. Utskottet förutsätter att regeringen återkommer till riksdagen med den redovisning som konstitutionsutskottet efterfrågar.

I betänkandet finns 46 reservationer (S, M, SD, MP, C, V, L, KD). I två reservationer föreslås att riksdagen inte ska göra något tillkännagivande till regeringen (S, MP, V).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop.

Cirka 70 yrkanden i följdmotioner och cirka 70 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	12
Ärendet och dess beredning.....	12
Bakgrund	12
Propositionens huvudsakliga innehåll	14
Utskottets överväganden.....	15
Inledning.....	15
Mål för politiken.....	15
Propositionen	15
Motionen.....	17
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande	17
Utskottets ställningstagande.....	18
Politikens inriktning	19
Propositionen	19
Motionerna.....	21
Yttranden från andra utskott.....	24
Vissa kompletterande uppgifter	24
Utskottets ställningstagande.....	27
Näringsliv och företagande.....	31
Propositionen	31
Motionerna.....	34
Yttranden från andra utskott.....	40
Vissa kompletterande uppgifter	43
Utskottets ställningstagande.....	47
Digital kommunikation och telefoni.....	52
Propositionen	52
Motionerna.....	53
Trafikutskottets yttrande	54
Utskottets ställningstagande.....	57
Transportinfrastruktur	59
Propositionen	59
Motionerna.....	60
Trafikutskottets yttrande	61
Vissa kompletterande uppgifter	63
Utskottets ställningstagande.....	64
Kompetensförsörjning.....	66
Propositionen	66
Motionerna.....	67
Utbildningsutskottets yttrande	68
Vissa kompletterande uppgifter	69
Utskottets ställningstagande.....	71
Samhällsplanering och bostadsbyggande	72
Propositionen	72
Motionerna.....	74
Yttranden från andra utskott.....	75
Vissa kompletterande uppgifter	76
Utskottets ställningstagande.....	78

Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur	82
Propositionen	82
Motionerna	83
Kulturutskottets yttrande	86
Vissa kompletterande uppgifter	87
Utskottets ställningstagande	94
Statens närvaro i landsbygderna	97
Propositionen	97
Motionerna	98
Vissa kompletterande uppgifter	101
Utskottets ställningstagande	107
Övriga frågor	109
Motionerna	109
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande	111
Vissa kompletterande uppgifter	111
Utskottets ställningstagande	113
Redovisade tillkännagivanden	116
Bakgrund	116
Propositionen	117
Konstitutionsutskottets yttrande	117
Utskottets ställningstagande	118
Reservationer	119
1. Målet för landsbygdspolitiken, punkt 1 (SD)	119
2. Förslag till delmål för landsbygdspolitiken, punkt 2 (SD)	119
3. Landsbygdspolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt, punkt 3 (M, C, L, KD)	120
4. Landsbygdspolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt, punkt 3 (SD)	121
5. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken, punkt 4 (M)	122
6. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken, punkt 4 (C)	123
7. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken, punkt 4 (V)	124
8. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken, punkt 4 (KD)	125
9. Generella näringslivsinsatser, punkt 5 (M, C, L, KD)	126
10. Generella näringslivsinsatser, punkt 5 (SD)	128
11. Vissa övriga frågor om generella näringslivsinsatser, punkt 6 (C)	129
12. Riktade näringslivsinsatser, punkt 7 (SD)	131
13. Riktade näringslivsinsatser, punkt 7 (C)	132
14. Riktade näringslivsinsatser, punkt 7 (V)	135
15. Avvecklingen av kopparnätet, punkt 8 (S, MP)	136
16. Statliga fibernät, punkt 9 (M, C, L, KD)	137
17. Övrigt om digital kommunikation och telefoni, punkt 10 (SD)	138
18. Övrigt om digital kommunikation och telefoni, punkt 10 (C)	139
19. Övrigt om digital kommunikation och telefoni, punkt 10 (KD)	140
20. Enskilda vägar, punkt 11 (M, C, L, KD)	141
21. Övrigt om transportinfrastruktur, punkt 12 (SD)	141
22. Övrigt om transportinfrastruktur, punkt 12 (C)	143
23. Fjärrundervisning, punkt 13 (M, C, L, KD)	144
24. Övrigt om kompetensförsörjning, punkt 14 (SD)	145
25. Övrigt om kompetensförsörjning, punkt 14 (C)	145
26. Övrigt om kompetensförsörjning, punkt 14 (KD)	146
27. Reformering av strandskyddet, punkt 15 (S, MP, V)	147

28. Ändrad tillämpning av riksintressen, punkt 16 (M, C, L, KD)	148
29. Övrigt om samhällsplanering och bostadsbyggande, punkt 17 (SD) ..	148
30. Övrigt om samhällsplanering och bostadsbyggande, punkt 17 (C)	149
31. Mångfald och valfrihet, punkt 18 (M, C, L, KD)	150
32. Ombud för statliga bolag, punkt 19 (M)	151
33. Ombud för statliga bolag, punkt 19 (C)	152
34. Ombud för statliga bolag, punkt 19 (V)	152
35. Statens kulturråd, punkt 20 (M, C, L, KD)	153
36. Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, punkt 21 (SD)	154
37. Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, punkt 21 (C)	155
38. Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, punkt 21 (KD)	156
39. Statens närvaro i landsbygderna, punkt 22 (SD)	158
40. Statens närvaro i landsbygderna, punkt 22 (C)	159
41. Statens närvaro i landsbygderna, punkt 22 (KD)	161
42. Lagreglerad ersättning för vindkraft, punkt 23 (SD, V)	162
43. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt, punkt 24 (M)	163
44. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt, punkt 24 (C)	164
45. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt, punkt 24 (V)	165
46. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt, punkt 24 (KD)	166
Särskilt yttrande	168
Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, punkt 21 (V)	168
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	170
Propositionen	170
Följdmotionerna	170
Motion från allmänna motionstiden 2016/17	174
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	174
<i>Bilaga 2</i>	
Konstitutionsutskottets yttrande 2017/18:KU6y	184
<i>Bilaga 3</i>	
Civilutskottets yttrande 2017/18:CU6y	196
<i>Bilaga 4</i>	
Kulturutskottets protokollsutdrag	201
<i>Bilaga 5</i>	
Utbildningsutskottets yttrande 2017/18:UbU8y	203
<i>Bilaga 6</i>	
Trafikutskottets yttrande 2017/18:TU7y	217
<i>Bilaga 7</i>	
Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2017/18:MJU5y	232

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Mål för politiken

1. Målet för landsbygdspolitiken

Riksdagen godkänner regeringens förslag till övergripande mål för en sammanhållen landsbygdspolitik.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:179 och avslår motion

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 1.

Reservation 1 (SD)

2. Förslag till delmål för landsbygdspolitiken

Riksdagen avslår motion

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 2.

Reservation 2 (SD)

Politikens inriktning

3. Landsbygdspolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:551 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1,

2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 1,

2017/18:1069 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2017/18:1073 av Patrik Björck m.fl. (S),

2017/18:1093 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2017/18:1871 av Kenneth G Forslund och Catharina Bråkenhielm (båda S),

2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:2328 av Cecilia Widegren (M),

2017/18:3131 av Saila Quicklund (M),

2017/18:3411 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 och

2017/18:3717 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 1.

Reservation 3 (M, C, L, KD)

Reservation 4 (SD)

4. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 16,

2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 7,

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 40,

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6,

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (C)

Reservation 7 (V)

Reservation 8 (KD)

Näringsliv och företagande

5. Generella näringslivsinsatser

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1080 av Johan Löfstrand m.fl. (S),

2017/18:1259 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2,

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 7–9 samt

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 4, 5 och 11.

Reservation 9 (M, C, L, KD)

Reservation 10 (SD)

6. Vissa övriga frågor om generella näringslivsinsatser

Riksdagen avslår motion

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 1–3, 20–23 och 25.

Reservation 11 (C)

7. Riktade näringslivsinsatser

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:102 av Edward Riedl (M),

2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 3,

2017/18:1496 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C),

2017/18:1616 av Lotta Finstorp (M),

2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:2209 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2017/18:2219 av Hans Ekström m.fl. (S),

2017/18:2255 av Sofia Arkelsten m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:2559 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 3,

2017/18:3255 av Erik Bengtzboe och Lotta Finstorp (båda M),

2017/18:3276 av Mikael Jansson (SD),

2017/18:3456 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 16,

2017/18:3495 av Per Åsling (C),

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 41,

2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkandena 3 och 7,

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 10 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 4 i denna del och 6.

Reservation 12 (SD)

Reservation 13 (C)

Reservation 14 (V)

Digital kommunikation och telefoni

8. Avvecklingen av kopparnätet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om övergången från kopparnät och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4106 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 10.

Reservation 15 (S, MP)

9. Statliga fibernät

Riksdagen avslår motion

2017/18:4106 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 9.

Reservation 16 (M, C, L, KD)

10. Övrigt om digital kommunikation och telefoni

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 10 och 20,

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10.

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

Reservation 19 (KD)

Transportinfrastruktur

11. Enskilda vägar

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5,

2017/18:4106 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 i denna del.

Reservation 20 (M, C, L, KD)

12. Övrigt om transportinfrastruktur

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2492 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M),

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 4–6 och 11–13
samt

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 i denna del.

Reservation 21 (SD)

Reservation 22 (C)

*Kompetensförsörjning***13. Fjärrundervisning**

Riksdagen avslår motion

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Reservation 23 (M, C, L, KD)

14. Övrigt om kompetensförsörjning

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 2,

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 22 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 4 i denna del och 5.

Reservation 24 (SD)

Reservation 25 (C)

Reservation 26 (KD)

*Samhällsplanering och bostadsbyggande***15. Reformering av strandskyddet**

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om reformering av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6.

Reservation 27 (S, MP, V)

16. Ändrad tillämpning av riksintressen

Riksdagen avslår motion

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 7.

Reservation 28 (M, C, L, KD)

17. Övrigt om samhällsplanering och bostadsbyggande

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 14–17 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7–9.

Reservation 29 (SD)

Reservation 30 (C)

*Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur***18. Mångfald och valfrihet**

Riksdagen avslår motion

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1.

Reservation 31 (M, C, L, KD)

19. Ombud för statliga bolag

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 6 och 7,

2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 och

2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 16.

Reservation 32 (M)

Reservation 33 (C)

Reservation 34 (V)

20. Statens kulturråd

Riksdagen avslår motion

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3.

Reservation 35 (M, C, L, KD)

21. Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

Riksdagen avslår motionerna

2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 10,

2017/18:1208 av Peter Helander och Anders Åkesson (båda C),

2017/18:1299 av Pål Jonson (M),

2017/18:1866 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 2,

2017/18:2118 av Jabar Amin (MP),

2017/18:2934 av Jan R Andersson (M) yrkande 1,

2017/18:3424 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3,

2017/18:3482 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 15,

2017/18:3896 av Runar Filper och Martin Kinnunen (båda SD) yrkande 8,

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 18, 19 och 21 samt

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 12, 18 och 19.

Reservation 36 (SD)

Reservation 37 (C)

Reservation 38 (KD)

Statens närvaro i landsbygderna

22. Statens närvaro i landsbygderna

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:442 av Robert Hannah (L) yrkande 1,

2017/18:501 av Robert Hannah (L),

2017/18:1060 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S),

2017/18:1363 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2017/18:1533 av Carl-Oskar Bohlin (M),

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 3,

2017/18:2641 av Lena Hallengren m.fl. (S),
2017/18:2717 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),
2017/18:3235 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,
2017/18:3483 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),
2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42,
2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkande 6,
2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 9,
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 23 och 24,
2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 och
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 15–17.

Reservation 39 (SD)

Reservation 40 (C)

Reservation 41 (KD)

Övriga frågor

23. Lagreglerad ersättning för vindkraft

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 17 och

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 6.

Reservation 42 (SD, V)

24. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:1494 av Helena Lindahl och Per Lodenius (båda C),

2017/18:1497 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C),

2017/18:3108 av Saila Quicklund (M),

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 11,

2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15,

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 13 och 24.

Reservation 43 (M)

Reservation 44 (C)

Reservation 45 (V)

Reservation 46 (KD)

Stockholm den 24 maj 2018

På näringsutskottets vägnar

Jennie Nilsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jennie Nilsson (S), Lars Hjälmared (M), Anna-Caren Säterberg (S), Hans Rothenberg (M), Per-Arne Håkansson (S), Josef Fransson (SD), Hanif Bali (M), Anna Wallén (S), Mattias Jonsson (S), Mattias Bäckström Johansson (SD), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Patrik Engström (S), Lorentz Tovatt (MP), Håkan Svenneling (V), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop samt fyra följdmotioner. Dessutom behandlas 74 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2016/17 och 2017/18.

Bakgrund

I juni 2015 tillsatte regeringen en parlamentarisk utredning med uppgift att lämna förslag till inriktning och utformning av en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder (dir. 2015:73). Enligt direktiven skulle kommittén

- redogöra för de senaste 40–50 årens utveckling, för befolkningen och för företagen, både för landsbygden som helhet och för olika landsbygder
- identifiera hinder för hållbar utveckling och tillväxt på landsbygden
- belysa demografiska utmaningar, t.ex. effekterna av att unga kvinnor i högre grad än unga män lämnar eller inte vill flytta till landsbygden
- analysera hur tidigare och nuvarande politik har påverkat landsbygdens utveckling och tillväxt
- analysera hur åtgärder inom berörda politikområden har samverkat för att främja livskraftiga och hållbara landsbygder
- redovisa trolig utveckling för svenska landsbygder fram till 2050
- analysera hur olika landsbygder, företag och medborgare, kan dra nytta av omvärldsfaktorer som globalisering, digitalisering och urbanisering
- utreda förutsättningar för och möjligheter att bevara och utveckla långsiktigt hållbara och attraktiva livs-, boende- och verksamhetsmiljöer i olika landsbygder, med beaktande av behovet av att bevara värdefulla natur- och kulturmiljöer och allmänhetens tillgång till naturen
- redogöra för statens ansvar för att bidra till god tillgång till kommersiell och offentlig service, grundläggande betaltjänster, kontanthantering och post på landsbygden
- analysera hur kompetensförsörjningen fungerar för privata och offentliga verksamheter på landsbygden och vid behov lämna förslag på hur den kan stärkas
- belysa landsbygdens möjligheter att bidra till en grön tillväxt och hur den kan påverka landsbygdens hållbara utveckling samtidigt som de för landsbygden mest relevanta miljömålen beaktas.

Kommittén skulle dessutom utifrån genomförda analyser och baserat på slutsatser från tidigare faser av arbetet

- lämna förslag på en sammanhållen nationell politik för långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder
- föreslå övergripande mål för en sådan politik
- tydliggöra och föreslå hur politikområden som är viktiga för landsbygdens utveckling kan aktiveras i en sammanhållen politik.

Med utgångspunkt i de genomförda analyserna och de mål för en sammanhållen politik för landsbygden som föreslås skulle kommittén

- analysera vilka statliga åtgärder som är effektiva för att förbättra förutsättningarna för utveckling på olika landsbygder
- lämna förslag på statliga åtgärder som ska inkludera såväl medborgar- som företagsperspektiv på hållbar utveckling och tillväxt på landsbygden
- synliggöra både kvinnors och mäns villkor och förutsättningar i de frågeställningar som behandlas.

Av direktiven framgick att kommittén inte skulle utvärdera eller föreslå ändringar i strandskyddslagstiftningen.

I mars 2016 överlämnade Parlamentariska landsbygdskommittén (Landsbygdskommittén) sitt delbetänkande På väg mot en ny politik för Sveriges landsbygder – landsbygdernas utveckling, möjligheter och utmaningar (SOU 2016:26) till regeringen. I betänkandet kartlade och analyserade kommittén hur Sveriges landsbygder har utvecklats under de senaste 40 åren och vilka effekter och vilken betydelse den förda politiken har haft för landsbygdernas utveckling. Kommittén beskrev också utvecklingen inom områdena boende och samhällsplanering, infrastruktur, kommersiell och offentlig service, kompetensförsörjning och näringsliv samt företagande. I utskottets betänkande om regional tillväxtpolitik våren 2016 redogörs kortfattat för de slutsatser och ställningstaganden som presenteras i delbetänkandet (bet. 2015/16:NU17). I den nu överlämnade propositionen uppger regeringen att de analyser som presenteras i kommitténs delbetänkande utgör ett underlag för regeringens ställningstaganden.

I januari 2017 överlämnade kommittén slutbetänkandet För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1) till regeringen. Betänkandet innehåller 75 förslag som syftar till att bidra till en sammanhållen politik för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder. I arbetet med att utforma en sammanhållen politik för landsbygdernas utveckling har kommittén utgått från följande tre övergripande perspektiv:

- Att skapa likvärdiga förutsättningar för medborgarna att arbeta, bo och leva i landsbygderna.
- Att öka landsbygdernas förmåga att ta till vara förutsättningarna för företagsamhet och sysselsättning på ett långsiktigt hållbart sätt.
- Att öka landsbygdernas möjligheter att bidra till en positiv utveckling av samhällsekonomin.

Kommittén formulerade följande övergripande mål för landsbygdernas utveckling i ett 30-årsperspektiv:

- En livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd.

De konkreta förslagen finns inom områdena näringsliv och företagande, digital kommunikation och transportinfrastruktur, kompetensförsörjning, samhällsplanering och bostadsbyggande, kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, statens närvaro på landsbygderna, styrning och organisering av landsbygdspolitiken samt civilsamhället och landsbygderna. Inom varje område presenteras också ett eller flera delmål; totalt föreslår kommittén elva delmål.

I betänkandet lämnas bl.a. två förslag till nya förordningar: förslag till förordning om nationellt mål för landsbygdspolitiken och statliga myndigheters ansvar för landsbygdsutveckling och förslag till förordning om landsbygdsdelegationer.

Kommittén föreslår därutöver en förändring i kommittéförordningen som innebär att kommittéer i sina betänkanden ska ange konsekvenser för landsbygdernas utveckling av sina förslag. Kommittén föreslår också att regeringen ska göra en särskild landsbygdsbedömning av konsekvenserna för landsbygderna i regeringens gemensamma beredning av propositioner och andra regeringsbeslut innan dessa införs.

Slutbetänkandet har remissbehandlats och har enligt uppgift från Regeringskansliet skickats på remiss till 433 remissinstanser, bl.a. myndigheter, kommuner och intresseorganisationer.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslår regeringen att det övergripande målet för en sammanhållen landsbygdspolitik ska vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Regeringen presenterar också tre delmål som inkluderar de tre dimensionerna av hållbar utveckling och som ligger i linje med Agenda 2030. I propositionen redogör regeringen också för sin syn på den långsiktiga inriktningen för landsbygdspolitiken, både genom att identifiera ett antal områden som särskilt angelägna för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder och genom att förtydliga hur politiken bör styras och organiseras.

I propositionen redovisar regeringen även de åtgärder som vidtagits med anledning av två tillkännagivanden från riksdagen. Regeringens bedömning är att dessa tillkännagivanden i och med detta är slutbehandlade.

Utskottets överväganden

Inledning

I betänkandet redogörs inledningsvis för regeringens förslag i propositionen om målet för landsbygdspolitiken och motstående förslag i en följdmotion. Därutöver redovisas regeringens bedömningar för de avsnitt i propositionen inom vilka det har väckts följdmotioner eller förekommer motionsyrkanden om regional tillväxt från den allmänna motionstiden 2016/17 samt 2017/18 som ska behandlas inom ärendet. I propositionen finns utöver de avsnitt som återfinns i betänkandet ett avsnitt om civilsamhällets betydelse för landsbygders utveckling. Eftersom endast ett motionsyrkande bedöms beröra detta avsnitt redovisas det som anförs i propositionen om lokalt ledd utveckling under avsnittet Övriga frågor. När det gäller avsnittet i propositionen om en långsiktigt hållbar landsbygdspolitik bedöms inga motionsyrkanden särskilt beröra detta avsnitt, och därför redovisas det inte heller särskilt.

Mål för politiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens förslag till övergripande mål för en sammanhållen landsbygdspolitik och avslår motstående förslag om övergripande mål samt delmål i en motion.

Jämför reservation 1 (SD) och 2 (SD).

Propositionen

Regeringen föreslår att målet för en sammanhållen landsbygdspolitik ska vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Förslaget överensstämmer i huvudsak med Landsbygdskommitténs förslag till övergripande mål, dock med tillägget att politiken ska leda till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Regeringen konstaterar att Sverige i dag saknar en sammanhållen politik för landsbygders utveckling, och enligt regeringens bedömning har en stor del av den hittills förda sektorspolitiken varit alltför kortsiktig, fragmenterad och sektoriell och inte tagit tillräcklig hänsyn till de utmaningar som många delar av landet och enskilda kommuner står inför för att åstadkomma en positiv utveckling i Sveriges landsbygder. Regeringen uppger att landsbygderna är en tillgång för att ta till vara framtida möjligheter till hållbar tillväxt och möta de utmaningar som följer av förändringar i klimatet och behovet av att ställa om till en mer cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi. För att uppnå en hållbar utveckling krävs enligt

regeringen en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd i hela landet. Regeringen konstaterar att det inte går att ha samma fysiska närhet och tillgänglighet i glesare miljöer men menar att det är möjligt att på andra sätt skapa likvärdiga förhållanden mellan tätare och glesare miljöer. Med likvärdig avser regeringen att det ska finnas goda möjligheter att bo, leva och verka i såväl glesa som täta miljöer, men lösningarna för detta kan se olika ut.

Regeringens bedömning är att landsbygdspolitiken bör utformas utifrån förslaget till övergripande mål tillsammans med tre delmål. Dessa tre delmål bör enligt regeringens bedömning vara följande:

- Landsbygdernas förmåga att ta till vara förutsättningarna för företagssamhet och sysselsättning är långsiktigt hållbar, samtidigt som miljömålen nås. Landsbygderna bidrar till en positiv utveckling av Sveriges ekonomi.
- Landsbygderna bidrar till att stärka Sveriges konkurrenskraft i en utveckling mot en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi och till ett hållbart nyttjande av naturresurserna samt till att relevanta miljö kvalitetsmål uppfylls.
- Likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygderna.

Landsbygdskommittén föreslog en annan målstruktur där det övergripande målet skulle följas av följande elva delmål:

- Landsbygdernas förutsättningar tas till vara för att skapa ett mångsidigt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv med god förmåga till förnyelse.
- Hela landet drar nytta av digitaliseringens möjligheter.
- En infrastruktur som säkerställer person- och godstransporter till medborgarna och näringslivet på landsbygderna.
- Utbildningssystemet säkerställer kompetensförsörjningen och ökar tillgängligheten till högre utbildning i hela landet.
- Bosättning i landsbygden underlättas.
- En samhällsplanering som underlättar landsbygdernas utveckling.
- God tillgång till kommersiell service.
- Likvärdig tillgång till vård, skola och omsorg oberoende av bostadsort.
- Likvärdiga möjligheter att utöva och uppleva kultur oberoende av bostadsort.
- Staten är fysiskt närvarande i landsbygderna med arbetsplatser, myndighetsservice och polis.
- Staten främjar det civila samhällets engagemang i landsbygdernas utveckling.

Regeringen konstaterar att en sammanhållen landsbygdspolitik till sin karaktär är sektorsövergripande och täcker in många samhällssektorer och därmed berör många olika sakområden. Regeringen anser dock att delmålen behöver vara mer aggregerade än vad som är fallet i kommitténs förslag. Regeringens bedömning är att de globala målen för hållbar utveckling lämpar sig väl som

grund för målstrukturen för en så bred och sektorsövergripande politik som den sammanhållna landsbygdspolitiken. Regeringen uppger att den i valet av delmål tagit stöd i kommitténs föreslagna elva delmål och tre perspektiv som regeringen bedömer täcker in de ekonomiska och sociala dimensionerna av hållbarhetsbegreppet väl. Regeringens bedömning är dock att mål för en långsiktigt hållbar landsbygdspolitik också tydligt behöver omfatta den miljömässiga dimensionen, och regeringen lägger därför till denna dimension. Regeringen anser att de tre delmålen sinsemellan är odelbara och bidrar till det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken.

När det gäller kommitténs elva förslag till delmål anför regeringen att de är lämpliga att använda som grund för utvärdering och uppföljning av den sammanhållna landsbygdspolitiken.

Motionen

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) framgår att Sverigedemokraterna står bakom Landsbygdskommitténs förslag till övergripande mål för en sammanhållen landsbygdspolitik och elva delmål och anser att politiken på området bör utgå från dessa. Motionärerna förordar därför att riksdagen ska tillkännage för regeringen att det övergripande målet för en sammanhållen landsbygdspolitik bör vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd (yrkande 1) och att regeringens förslag till tre delmål ersätts med kommitténs förslag till elva delmål (yrkande 2).

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Miljö- och jordbruksutskottet anser (yttr. 2017/18:MJU5y) att behovet av en sammanhållen landsbygdspolitik är stort och att regeringens proposition kan utgöra en bas för det fortsatta arbetet med konkreta åtgärder. Miljö- och jordbruksutskottet välkomnar den angivna målstrukturen och bedömer att den kan bidra till bättre förutsättningar för riksdagens uppföljning av regeringens mål- och resultatredovisning. Miljö- och jordbruksutskottet konstaterar att det för dess egen del gäller budgetpropositionens utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, där utskottet ansett det vara en prioriterad fråga att formulera konkreta och uppföljningsbara delmål för de olika resultatområdena. Vidare noterar miljö- och jordbruksutskottet att regeringen anser att arbetet med att ta fram indikatorer för att mäta måluppfyllelsen bör utgå från de elva delmål som Landsbygdskommittén föreslog. Med hänvisning till det anförda anser miljö- och jordbruksutskottet att riksdagen bör godkänna det övergripande målet och således bifalla propositionen. Miljö- och jordbruksutskottet anser därmed att motion 2017/18:4097 (SD) yrkandena 1 och 2 bör lämnas utan vidare åtgärd.

En annan uppfattning kommer till uttryck i en avvikande mening (SD).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Målet för landsbygdspolitiken och Förslag till delmål för landsbygdspolitiken.

Målet för landsbygdspolitiken

Utskottet vill inledningsvis välkomna Landsbygdskommitténs arbete som det menar tillsammans med regeringens proposition och de synpunkter som inkommit under remissrundan vid beredningen av kommitténs förslag kommer att vara en god grund för det fortsatta arbetet med konkreta åtgärder för att nå målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken. Utskottet delar miljö- och jordbruksutskottets bedömning (yttr. 2017/18:MJU5y) att behovet av en sammanhållen landsbygdspolitik är stort, och konstaterar att även Landsbygdskommittén och regeringen har samma uppfattning. Det finns således en politisk samsyn i denna fråga, vilket utskottet menar är en viktig utgångspunkt att ta fasta på i det kommande arbetet.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till övergripande mål för den sammanhållna landsbygdspolitiken. Utskottet konstaterar dock att målet, i likhet med många andra övergripande politiska mål, kan vara svårt att följa upp. Utskottet noterar att Tillväxtverket understryker vikten av att de landsbygdspolitiska målen går att följa upp och utvärdera, och myndigheten pekar på utmaningen i att mäta och utvärdera måluppfyllelsen av begrepp som t.ex. likvärdiga. Utskottet delar uppfattningen att det är viktigt att beslutade mål kan följas upp och att måluppfyllelsen kan utvärderas. Samtidigt anser utskottet att det också är av vikt att övergripande mer visionära politiska mål inte enbart formuleras utifrån det som enkelt låter sig mätas. Utskottet vill, inte minst i sådana fall, framhålla värdet av att ta fram konkreta och uppföljningsbara delmål och att innebörden av de begrepp som används tydligt definieras. Detta kommer att underlätta riksdagens uppföljning av regeringens mål- och resultatredovisning av den sammanhållna landsbygdspolitiken.

Utskottet föreslår därmed att riksdagen godkänner regeringens förslag till övergripande mål för en sammanhållen landsbygdspolitik. Därmed tillstyrks propositionen, och motion 2017/18:4097 (SD) avstyrks i den aktuella delen.

Förslag till delmål för landsbygdspolitiken

Utskottet ser positivt på en målstruktur där det övergripande målet kompletteras med delmål. Utskottet noterar att miljö- och jordbruksutskottet välkomnar den angivna målstrukturen och bedömer att den kan bidra till bättre förutsättningar för riksdagens uppföljning av regeringens mål- och resultatredovisning. I motion 2017/18:4097 (SD) förordas att riksdagen ska tillkännage för regeringen att regeringens tre förslag till delmål ska ersättas med Landsbygdskommitténs elva förslag till delmål. Utskottet noterar att remissinstanserna i huvudsak tillstyrker kommitténs förslag till delmål. Samtidigt kan utskottet

konstatera att Tillväxtanalys anser att flera av kommitténs föreslagna delmål inte har en sådan konkretiseringsgrad att det enkelt går att operationalisera dem. Regeringens förslag till delmål har inte remissbehandlats. Utskottet noterar att regeringen bedömer att de elva delmål som kommittén föreslår är lämpliga att använda som grund för utvärdering och uppföljning av den sammanhållna landsbygdspolitiken.

Utskottet har ingen annan uppfattning än regeringen i fråga om att en sammanhållen landsbygdspolitik bör vara socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar. Utskottet vill i sammanhanget framhålla vikten av att regeringen i det fortsatta arbetet med delmålen, inte minst mot bakgrund av Tillväxtanalys iakttagelse, tar fram resultatindikatorer som är tydligt kopplade till målet och delmålen och som lämpar sig för att mäta måluppfyllelse och utveckling över tid.

Därmed avstyrks motion 2017/18:4097 (SD) i den berörda delen.

Politikens inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om politikens inriktning. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete och utredningar.

Jämför reservation 3 (M, C, L, KD), 4 (SD), 5 (M), 6 (C), 7 (V) och 8 (KD).

Propositionen

Regeringen framhåller att Sveriges långsiktiga tillväxt och utveckling är beroende av levande landsbygder. Samtidigt konstaterar regeringen att staten och den nationella sektorspolitiken inte alltid fullt ut har bidragit till att skapa tillräckliga förutsättningar för olika aktörer att ta till vara möjligheter till hållbar utveckling och tillväxt samt hantera de utmaningar som delar av Sveriges landsbygder står inför. Enligt regeringens bedömning har den ökade sektoriseringen och nedtoningen av ett landsbygdsperspektiv i sektorspolitiken medverkat till att vissa landsbygders potential och möjligheter till hållbar utveckling och tillväxt inte har realiserats. Regeringen anför att en politik för landsbygden historiskt har tagit avstamp i jordbrukspolitiken. De areella näringarna är enligt regeringen fortfarande viktiga för landsbygdernas utveckling, men antalet sysselsatta inom dessa näringar har minskat över tid. I takt med att andra näringar ökat i betydelse på landsbygden har även betydelsen av insatser inom andra politikområden ökat. Regeringen menar att det ställer andra och ökade krav på en sammanhållen landsbygdspolitik i vilken flera politikområden aktiveras. Regeringen anser att det utan en sammanhållen landsbygdspolitik finns en risk att samhället utvecklas på ett sätt som innebär att boende och företagare vissa av Sveriges landsbygder inte fullt ut uppfattar sig som en del i samhällets utveckling, något regeringen säger sig inte kunna

acceptera. En viktig utgångspunkt för en sammanhållen landsbygdspolitik är ett Sverige som håller ihop.

En ny landsbygdspolitik handlar enligt regeringen inte om att motverka urbanisering eller förändring utan om att skapa goda villkor för att bo, leva och verka i landsbygderna. Regeringen menar att en avgörande förutsättning för en sådan utveckling är att även landsbygdernas resurser tas till vara. De tillgångar som människor, företag, naturresurser och naturvärden i Sveriges landsbygder utgör behövs för att Sverige ska utvecklas och hålla ihop.

Regeringen framhåller att en viktig uppgift för staten är att underlätta för olika landsbygder att utvecklas utifrån sina egna förutsättningar och att tillvarata bl.a. platsbundna värden, skapa goda förutsättningar för ideella krafter och bidra till lokal utveckling och tillväxt. Regeringen framhåller också att hållbart tillväxtarbete förutsätter jämställdhet och att både kvinnors och mäns kunskaper och idéer måste tas till vara. Det är endast då landsbygdernas potential kan realiseras fullt ut och hela landet ges möjlighet att bidra till Sveriges samlade tillväxt, anför regeringen. Regeringen betonar vidare att en sammanhållen landsbygdspolitik måste ta hänsyn till att Sveriges landsbygder är olika.

För att etablera en sammanhållen landsbygdspolitik behövs enligt regeringen en utvecklad styrning och samordning, utifrån de roller och ansvar olika aktörer har, samt åtgärder som stärker incitamenten för dialog, samverkan och kunskapsöverföring mellan aktörer och nivåer. Landsbygdsutvecklingsarbetet bör bedrivas inom ramen för en flernivåmodell där nationella, regionala och lokala aktörer samt samhällssektorer samordnas och samverkar.

Regeringen konstaterar att många statliga myndigheter som i dag har verksamheter som är betydelsefulla för landsbygden inte har en uttalad uppgift att främja landsbygdsutvecklingen. Regeringen anser att det är angeläget att myndigheter i sina verksamheter beaktar vilka konsekvenser myndighetens beslut eller åtgärder får för landsbygden. Regeringen avser därför att ge Tillväxtverket i uppdrag att utveckla metodstöd till myndigheter för att i relevanta delar stärka landsbygdsperspektivet i verksamheterna, med hänsyn till andra mål som riksdagen har fastställt.

Regeringen avser vidare med koppling till EU:s gemensamma jordbrukspolitik att utveckla styrningen av bl.a. myndigheternas medverkan i genomförandet och förbättra dialogen med berörda myndigheter. Regeringens bedömning är också att nationella myndigheters förutsättningar att uppnå även sektorsmålen kan stärkas i en fungerande samverkan om den gemensamma jordbrukspolitiken.

Det civila samhället bör också enligt regeringen få en tydligare roll på lokal, regional och nationell nivå inom landsbygdspolitiken och bör därför erbjudas att delta i arbetet med en hållbar landsbygdsutveckling på samtliga nivåer. Vidare bör den lokala nivån ges en stärkt roll i arbetet med hållbar landsbygdsutveckling.

Regeringen anför att den delar Landsbygdskommitténs bild av att reformer och andra beslut som påverkar landsbygderna i större utsträckning behöver beakta landsbygdernas möjligheter att fortsätta att vara funktionella och

attraktiva för både kvinnor och män liksom för företag. Den förda politiken behöver ha ett tydligt landsbygdsperspektiv där landsbygdsfrågor inte enbart reduceras till sektorsfrågor. Regeringens inriktning är därför att förtydliga landsbygdsperspektivet som en naturlig del i andra politikområden, bl.a. genom att i relevanta direktiv till särskilda utredare och kommittéer skärpa kraven på analyser av konsekvenserna för landsbygdernas utveckling.

Regeringen bedömer att det på nationell nivå bör utses en myndighet som får ett övergripande ansvar för att verka för att de landsbygdspolitiska målen uppnås och anför att Tillväxtverket bör få den uppgiften. I detta ingår att stödja andra statliga myndigheters medverkan i arbetet. Regeringen avser att se över resurserna till Tillväxtverket. Samarbetet mellan Tillväxtverket och Statens jordbruksverk behöver också stärkas i den nya landsbygdspolitiken. Ett antal myndigheter med verksamhet av betydelse för landsbygdens utveckling bör enligt regeringen få i uppgift att arbeta för att nå målen för den nya landsbygdspolitiken.

Regeringens bedömning är att en samordning inte kräver att det inrättas landsbygdsdelegationer i enlighet med Landsbygdskommitténs förslag. Regeringen bedömer att samordningen bäst uppnås genom att arbetet utvecklas inom nuvarande ansvar och roller. Landsbygdsdelegationer riskerar enligt regeringen att leda till en betungande administrativ börda och kostnader för nationella och regionala statliga myndigheter. Aktörerna med regionalt utvecklingsansvar är centrala i arbetet. Regeringens bedömning är vidare att det inte är statens uppgift att etablera en samordnings- och stödfunktion för landsbygdsutvecklare i kommuner och landsting. Regeringen välkomnar att Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har fattat ett kongressbeslut om att förstärka sitt arbete med landsbygdsfrågor och att organisationen numera årligen arrangerar en konferens som en mötesplats och diskussionsarena för landsbygdsfrågor.

När det gäller uppföljning av en sammanhållen landsbygdspolitik anger regeringen att den avser att följa upp målen för den sammanhållna landsbygdspolitiken och regelbundet lämna en fördjupad uppföljning till riksdagen. Regeringen avser också att ge en lämplig myndighet i uppdrag att, i samråd med andra berörda myndigheter och aktörer, ta fram ett system med relevanta indikatorer som kan användas för att löpande mäta måluppfyllelsen.

I fråga om genomförande av politiken hänvisar regeringen till medel som har anslagits i budgetpropositionen för 2018 och förslag för kommande år. Regeringen anför vidare att den kommer att konkretisera fördelningen av medel samt redovisa konkreta åtgärder i det löpande regeringsarbetet.

Motionerna

Ett tillkännagivande om att främja möjligheten att bo, leva och driva företag i hela landet föreslås i kommittémotion 2017/18:3411 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1. I motionen framhålls vikten av att de generella

insatserna på nationell nivå för jobb, utbildning och ett förbättrat företagsklimat kombineras med regionala tillväxtinsatser.

Även i kommittémotion 2017/18:3717 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att fortsätta att verka för att främja möjligheter att bo, leva och driva företag i hela landet. Motiveringen är i stort sett likalydande med motiveringen i den föregående motionen.

I motion 2017/18:1069 av Teresa Carvalho m.fl. (S) förordas ett tillkännagivande om att regeringen bör beakta en levande skärgård i en aktiv politik för landsbygdsutveckling. En förutsättning för en levande skärgård är enligt motionärerna en bofast skärgårdsbefolkning. Motionärerna betonar behovet av samordnade insatser och lyfter fram vikten av fungerande transporter, grundläggande samhällsservice och tillgång till bostäder för att människor ska kunna bo kvar i skärgården året runt.

Ska hela Sverige leva krävs initiativ och beslut på central nivå, sägs det i motion 2017/18:1073 av Patrik Björck m.fl. (S). Motionärerna framhåller att riksdagen och regeringen kan se till att beslut som fattas inte drabbar de områden i landet där befolkningen stagnerar eller minskar extra hårt och föreslår ett tillkännagivande om att alla beslut ska ha hela landets utveckling som utgångspunkt.

För att ta till vara utvecklingskraften i hela Sverige behöver enligt vad som sägs i motion 2017/18:1093 av Teresa Carvalho m.fl. (S) närings- och arbetsmarknadspolitiken anpassas mer efter regionala förhållanden. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om decentralisering för fler jobb och ökad tillväxt och framhåller bl.a. vikten av de regionala kompetensplattformarna, tillgängligheten av export- och internationaliseringsmöjligheter för små och medelstora företag i hela landet och statlig närvaro i hela landet.

I motion 2017/18:1871 av Kenneth G Forslund och Catharina Bråkenhielm (båda S) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör påbörja arbetet med att skapa en samlad skärgårdspolitik. Motionärerna framhåller att en rad åtgärder behöver vidtas för att skärgården ska kunna leva året runt.

Behovet av en framtidsinriktad urban tillväxtpolitik som gör det möjligt för företag och människor att utvecklas framhålls i motion 2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 1. Motionärerna menar att tillväxten i urbana områden kan hämmas av saker som bostadsbrist, en överbelastad kollektivtrafik och ett ökat efterfrågetryck på en fungerande arbetsmarknad, utbildning och skola samt vård och välfärd.

I kommittémotion 2017/18:3409 yrkande 7 anför Lars Hjalmered m.fl. (M) att det under flera års tid har påvisats brister i systemet med företagsstöd. Motionärerna anser mot den bakgrunden att riksdagen bör tillkännage för regeringen att de olika företagsstöden ska renodlas, förtydligas och effektutvärderas samt att företagsstödgivande myndigheter ska formulera mål för sina program som är tydligt definierade, avgränsade och uppföljningsbara.

I motion 2017/18:2328 av Cecilia Widegren (M) ges exempel på problem som i dag drabbar landsbygden. Motionären föreslår mot den bakgrunden ett

tillkännagivande om att skatter, regler och offentlig service bör utformas så att vi får en levande landsbygd och så att det är möjligt att leva i hela Sverige.

I motion 2017/18:3131 av Saila Quicklund (M) förordas ett tillkännagivande om statliga myndigheters ansvar för landsbygdsutvecklingen. Motionären anser att regeringen i enlighet med Landsbygdskommitténs förslag bör ta fram en särskild förordning som reglerar detta ansvar. Jordbruksverket bör vidare ges en samordnande roll med ansvar för att följa upp och främja arbetet med att nå de nationella målen för landsbygdspolitiken.

I kommittémotion 2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om hållbar tillväxt för företag och medborgare i landets alla regioner. Motionärerna anser att staten ska ha en aktiv roll när det gäller förutsättningarna för regional tillväxt och framhåller vikten av tillgång till kommersiell och offentlig service, infrastruktur, omlokalisering av myndigheter samt bredband och it.

I partimotion 2017/18:3683 av Annie Löf m.fl. lyfter Centerpartiet fram behovet av brådskande reformer för att bryta den regionala klyvningen som de menar finns i Sverige eftersom den annars kan få allvarliga konsekvenser. För att stoppa den regionala klyvningen krävs enligt vad som anförs i motionen sänkta skatter på jobb och växande företag, smartare och mindre betungande regelverk, en utbyggd infrastruktur, välfärd och offentlig service som når alla och riktade åtgärder för att göra det enklare att driva företag på landsbygden (yrkande 40).

I kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14 framförs att decentralisering till de regionala självstyrelseorganen är en viktig förutsättning för att makt och inflytande ska komma närmare människorna. Motionärerna vill därför att det ska utredas vilka nya områden som kan flyttas till de folkvalda på regional nivå. Detta kan enligt motionen handla om ansvaret för regional tillväxt genom beslutanderätt över tillväxtfrågor och EU-program, ansvaret för en större andel av anslagen för infrastruktur och regional översiktsplanering, verktyg att arbeta med frågor som kompetensförsörjning, integrationsåtgärder och innovationsfrågor, delegation av uppgifter som har stor betydelse för utvecklingen av näringslivet utanför städerna samt hantering av anslag för olika miljöåtgärder.

I kommittémotion 2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 16 konstateras att tidigare studier av landsbygdsprogrammet har visat att programmet trots intentioner att bidra till ökad jämställdhet tvärtom i vissa delar har befast rådande könsnormer. Motionärerna föreslår mot den bakgrunden ett tillkännagivande om att regeringen bör ta fram förslag för en jämställd landsbygdspolitik.

I Liberalernas partimotion 2017/18:551 av Jan Björklund m.fl. yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att främja möjligheten att bo, leva och driva företag i hela landet. I motionen framhålls vikten av att tillvarata de unika förutsättningar för individers utvecklingskraft och företagens konkurrenskraft som finns i olika delar av landet. Motionärerna ser gärna flexibla lösningar och samarbete mellan olika aktörer och anser att det finns behov av visst statligt

stöd. I motionen efterfrågas generella insatser och reformer för jobb och utbildning och ett förbättrat företagsklimat i kombination med regionala tillväxtinsatser.

I kommittémotion 2017/18:4098 anför Magnus Oscarsson m.fl. (KD) att regeringens proposition saknar många konkreta förslag som landsbygden är i akut behov av. Motionärerna framhåller att Landsbygdskommitténs 75 punkter, som presenteras i betänkandet SOU 2017:1, är en bra utgångspunkt för konkret landsbygdspolitik, och av yrkande 1 framgår att regeringen snarast bör återkomma med sådana förslag.

I motion 2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om att staten bör ha ett övergripande ansvar för nationell samordning av projektmedel till arbetsmarknads- och företagsfrämjande insatser. En nationell samordning skulle enligt motionärerna innebära att de nationella projektmedlen inte motverkade varandra.

Yttranden från andra utskott

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet anser att näringsutskottet med hänvisning till tidigare behandling av liknande förslag bör avstyrka motion 2017/18:4116 (C) yrkande 14. Av yttrande 2017/18:KU6y framgår bl.a. att konstitutionsutskottet i april 2018 (bet. 2017/18:KU33) avstyrkte ett motionsförslag om en regionaliseringsprocess där fler ansvarsområden decentraliseras från staten till regionerna. Konstitutionsutskottet ansåg att det inte fanns skäl för några initiativ mot bakgrund av pågående arbete.

Miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet förordar i yttrande 2017/18:MJU5y att näringsutskottet ska avstyrka motion 2017/18:4098 (KD) yrkande 1. Miljö- och jordbruksutskottets ställningstagande till det aktuella förslaget om att regeringen ska återkomma med konkreta åtgärder har redogjorts för i avsnittet Mål för politiken. Som framgår av den redogörelsen anser miljö- och jordbruksutskottet bl.a. att regeringens proposition kan utgöra en bas för det fortsatta arbetet med konkreta åtgärder. I en avvikande mening (KD) föreslås att näringsutskottet ska tillstyrka yrkandet.

Vissa kompletterande uppgifter

Den regionala tillväxtpolitiken

Riksdagens mål för den regionala tillväxtpolitiken är ”utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft”. En mer utförlig beskrivning av politikens mål finns att läsa i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1 utg.omr. 19).

Den regionala tillväxtpolitiken omfattar bl.a. insatser för en hållbar regional tillväxt i form av projektverksamhet och olika former av regionala företagsstöd samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden (Eruf). Regionala hänsyn ska också tas inom andra politikområden, t.ex. infrastruktur och kommunikationer, jobb och utbildning samt näringspolitiken. Vid utskottets behandling av 2018 års budgetproposition och anslagen för utgiftsområde 19 Regional tillväxt redogjorde utskottet för regeringens inriktning för den regionala tillväxtpolitiken och inriktningen för sammanhållningspolitiken i Sverige under perioden 2014–2020 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 19, bet. 2017/18:NU2). En majoritet i utskottet tillstyrkte regeringens förslag till anslag för 2018. Företrädare för Moderaterna, Sverigedemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna valde att inte delta i beslutet om anslag och hänvisade i stället i särskilda yttranden till sin syn på inriktningen av den regionala tillväxtpolitiken och till sitt partis alternativa budgetförslag, i de fall partiet hade lämnat ett sådant.

Ny förordning om regionalt tillväxtarbete

I juni 2017 fattade regeringen beslut om en ny förordning, förordningen (2017:583) om regionalt tillväxtarbete, som trädde i kraft den 1 augusti 2017. I förordningen finns bestämmelser om regionalt tillväxtarbete och statliga myndigheters medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Den nationella strategin för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft 2015–2020 ska vara vägledande för det regionala tillväxtarbetet. Aktörer med regionalt utvecklingsansvar ska utarbeta och fastställa en regional utvecklingsstrategi och samordna insatser för att genomföra strategin. Av förordningen framgår det bl.a. att ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet ska vara en integrerad del i det regionala tillväxtarbetet och att arbetet ska följas upp. Statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden verka för att målet för den regionala tillväxtpolitiken uppnås.

Landsbygdsprogrammet

Landsbygdsprogrammet är en del av EU:s strategi för att nå målen i den gemensamma landsbygdspolitiken. Programmet innehåller satsningar i form av stöd och ersättningar för att utveckla landsbygden som finansieras ungefär till hälften av Sverige och till hälften av EU. Landsbygdsprogrammet ligger inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel och hanteras därmed av miljö- och jordbruksutskottet. Under perioden 2014–2020 görs det en satsning med 750 miljoner kronor på stöd till kommersiell service och lokal serviceutveckling inom ramen för programmet.

Lokal attraktionskraft

Tillväxtverket har i uppdrag att stödja och vidareutveckla det arbete som kommuner och andra aktörer bedriver för stärkt lokal attraktionskraft 2015–2018. Tillväxtverket fördelar minst 15 miljoner kronor till utvalda lokala

aktörer för att genomföra insatserna. Målet är att bidra till att skapa mer systematiskt och långsiktigt arbete för stärkt lokal attraktionskraft. Inom uppdraget genomförs utvecklingsinsatser riktade mot kommuner och andra aktörer för att pröva och utveckla metoder som syftar till att behålla, attrahera och utveckla kompetenser, företag och kapital. En annan viktig del i uppdraget uppges vara att sprida erfarenheter och kunskaper till övriga aktörer på lokal och regional nivå i alla delar av landet. Uppdraget ska slutrapporteras till Regeringskansliet senast den 28 mars 2019.

Skärgårdsfrågor

Regeringen beviljade i mars 2016 Skärgårdarnas Riksförbund 5,4 miljoner kronor för dess arbete med att skapa goda förutsättningar för sysselsättning, boende och service i Sveriges skärgårdar. Bidraget ska bl.a. användas till riksförbundets arbete med att informera förbundets medlemmar och skärgårdsbor om frågor som rör utvecklingen i skärgårdarna samt att stödja och driva utvecklingsinsatser. Förbundet ska också bistå myndigheter med kunskap och erfarenheter. Frågor som rör jämställdhet, mångfald och integration ska uppmärksammas i förbundets arbete. Bidraget ska betalas ut med högst 1,8 miljoner kronor per år under 2016–2018. Utgifterna ska belasta anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder inom utgiftsområde 19 Regional tillväxt.

Uppdrag till Tillväxtanalys

I juni 2017 fick Tillväxtanalys regeringens uppdrag att lämna förslag på hur tillämpningen av metoder och modeller för analyser och utvärderingar av offentliga insatser för hållbar tillväxt, strukturomvandling och ekonomisk förnyelse kan utvecklas, på såväl nationell som regional och lokal nivå. Av uppdraget framgår att myndighetens förslag bör möjliggöra att kort- och långsiktiga effekter samt direkta effekter och spridningseffekter i ekonomin täcks in bättre än vad som är fallet i dag. I syfte att förbättra förutsättningarna för uppföljning och utvärdering av insatser ingår det också i uppdraget att ta fram förslag på riktlinjer eller andra former av stöd till myndigheter för att formulera uppföljningsbara och mätbara mål. Vidare ska Tillväxtanalys lämna förslag på hur offentliga insatser kan utformas så att möjligheterna till utvärdering förbättras. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 juni 2018.

Tidigare och pågående riksdagsbehandling

Som framgår av konstitutionsutskottets yttrande 2017/18:KU6y avstyrkte konstitutionsutskottet i april 2018 ett förslag liknande det nu aktuella i motion 2017/18:4116 om att decentralisera ansvar och arbetsuppgifter på statlig nivå till folkvalda i regionala parlament (bet. 2017/18:KU33). Konstitutionsutskottet ansåg att det inte fanns skäl att ta några initiativ i frågan och hänvisade till pågående arbete. I betänkandet uppmärksammar konstitutionsutskottet bl.a. regeringens arbete med att ändra lagen om regionalt

utvecklingsansvar i vissa län så att lagen omfattar samtliga län. Konstitutionsutskottet konstaterar att regeringen avsåg att lämna en proposition om ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar under våren 2018.

Den 29 mars 2018 beslutade regeringen att överlämna proposition 2017/18:206 Ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar till riksdagen. I propositionen föreslås att lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ändras så att lagen omfattar samtliga län. Det innebär att landstinget föreslås ta över ansvaret från länsstyrelserna i de län som i dag inte omfattas av lagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2019. Propositionen bereds för närvarande av konstitutionsutskottet, och planerad kammarbehandling är den 19 juni 2018.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Landsbygdpolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt och Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken.

Landsbygdpolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt

I flera av de aktuella motionerna framhålls behovet av att alla Sveriges regioner ska få möjlighet att utvecklas. Utskottet vill med anledning av de aktuella förslagen inledningsvis påminna om att riksdagens fastställda mål för den regionala tillväxtpolitiken är utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. För att nå det målet krävs det enligt utskottets uppfattning insatser på många olika områden och en aktiv och modern regionalpolitik där det regionala perspektivet synliggörs. Genom att beakta de skillnader som finns när det gäller möjligheter och utmaningar i olika regioner skapas förutsättningar för utveckling och tillväxt i hela landet. Politiken måste också vara ett effektivt verktyg för en rättvis, inkluderande och hållbar utveckling i Sveriges alla regioner, såväl i glesbygd och i landsbygder som i storstäder. På så vis kan politiken möta de stora samhällsutmaningar som är kopplade till demografi, globalisering, klimat och energi.

Utskottet har således ingen annan uppfattning än den som uttrycks i flera av de aktuella motionerna, nämligen att det behövs en effektiv och aktiv regional tillväxtpolitik som kommer hela landet till del. Utskottet vill i detta sammanhang påminna om att regeringen i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 19) med stöd av Vänsterpartiet presenterade en modern, aktiv och hållbar tillväxtpolitik. Den regionala tillväxtpolitiken omfattar dessutom åtgärder som finansieras inom andra politikområden. Det gäller inte minst infrastruktur och kommunikationer, jobb och utbildning samt näringspolitiken. Utskottet har tidigare välkomnat de många initiativ med betydelse för en regional tillväxt som presenterades i budgetpropositionen för 2018 (bet. 2017/18:NU2). Utskottet vill särskilt framhålla den långsiktiga satsningen på

socioekonomiskt och strukturellt eftersatta kommuner och områden i hela Sverige som omfattar 500 miljoner kronor 2018 och 1 500 miljoner kronor 2019. Från och med 2020 beräknas anslaget öka med 2 500 miljoner kronor. Insatsen är viktig för att Sverige ska hålla ihop socialt och ekonomiskt och inkluderar gles- och landsbygdskommuner. Utskottet vill även framhålla satsningen på statsbidrag till kommuner i glesbygd inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel som presenteras närmare i detta betänkandes avsnitt om näringsliv och företagande.

När det gäller de särskilda utmaningar som glesbygden inklusive skärgården står inför vill utskottet, i likhet med föregående år, påminna om det kompletterande stödet till kommersiell service i särskilt utsatta glesbygdsområden. Stödet har dubblerats 2018–2019 till 70 miljoner kronor om året för att därefter återgå till 35 miljoner kronor per år. Enligt Tillväxtverkets bedömning har stödet haft en särskilt stor betydelse för att åtminstone tillfälligt bromsa en fortsatt butiksavveckling. Utskottet ser mycket positivt på detta och vill framhålla vikten av ett långsiktigt stöd. Utskottet vill också påminna om verksamhetsbidraget till Skärgårdarnas Riksförbund.

Utskottet vill avslutningsvis välkomna Landsbygdskommitténs arbete med att ta fram ett förslag på en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder. Genom en mer sammanhållen politik, regional samordning, tvärspektoriella angreppssätt och förbättrade möjligheter till territoriell hänsyn kan politiken på ett mer effektivt sätt än tidigare bidra till goda framtidsutsikter i hela landet. Utskottet anser att utredningens förslag tillsammans med regeringens proposition och remissinstansernas värdefulla synpunkter utgör en god grund för det fortsatta arbetet med att ta fram den politiska inriktningen för såväl en sammanhållen landsbygdspolitik som den regionala tillväxtpolitiken.

Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken

I motion 2017/18:3409 (M) förordas ett tillkännagivande om att de olika företagsstöden ska renodlas, förtydligas och effektutvärderas samt att företagsstödgivande myndigheter ska formulera mål för sina program som är tydligt definierade, avgränsade och uppföljningsbara. Utskottet vill med anledning av förslaget påminna om att riksdagen i mars 2018 (bet. 2017/18:NU12) på förslag från utskottet riktade ett tillkännagivande till regeringen om att den ska tydliggöra att oberoende effektutvärderingar av statliga stöd till innovation och företagande bör vara normen för stödgivande myndigheter. Utskottet noterar också att regeringen i juni 2017 gav Tillväxtanalys i uppdrag att lämna förslag på hur tillämpningen av metoder och modeller för analyser och utvärderingar av offentliga insatser för hållbar tillväxt, strukturuomvandling och ekonomisk förnyelse på såväl nationell som regional nivå kan utvecklas (dnr N2017/04366/A). Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 juni 2018.

Utskottet anser mot den bakgrunden att riksdagen inte bör vidta några åtgärder i enlighet med det som efterfrågas i den aktuella motionen.

Utskottet noterar att konstitutionsutskottet med hänvisning till tidigare ställningstaganden anser att näringsutskottet bör avstyrka förslaget i motion 2017/18:4116 (C) om att decentralisera ansvar och arbetsuppgifter på statlig nivå till folkvalda i regionala parlament. Utskottet noterar att konstitutionsutskottet vid sin senaste behandling av liknande frågor (bet. 2017/18:KU33) hänvisade till regeringens pågående arbete med att ta fram en proposition med ett förslag till ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar. Utskottet konstaterar att regeringen i mars 2018 överlämnade proposition 2017/18:206 Ett enhetligt regionalt utvecklingsansvar. I propositionen föreslås att lagen om regionalt utvecklingsansvar i vissa län ändras så att lagen omfattar samtliga län. Det innebär att landstinget föreslås ta över det regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelserna i de län som i dag inte omfattas av lagen. Propositionen bereds av konstitutionsutskottet, och planerad kammarbehandling är den 19 juni 2018. I fråga om motionen gör utskottet ingen annan bedömning än konstitutionsutskottet.

I motion 2017/18:2941 (V) föreslås att riksdagen ska uppmana regeringen att ta fram förslag för en jämställd landsbygdspolitik. Utskottet konstaterar att det framgår av propositionen att inriktningen för landsbygdspolitiken bl.a. är att den ska bidra till likvärdiga och jämställda villkor, och det ingår också som en del i regeringens förslag till delmål för attraktiva livsmiljöer i Sveriges landsbygder. Utskottet noterar att regeringens bedömning är att en jämställd arbetsmarknad och ett jämställt företagande är grundläggande för att kunna stärka jämställdheten i Sveriges landsbygder som helhet och vill i sammanhanget påminna om uppdraget till Tillväxtverket att utveckla de regionala företagsstöden bl.a. ur ett jämställdhetsperspektiv som beskrivs närmare i avsnittet Näringsliv och företagande. Utskottet vill även framhålla att Landsbygdskommitténs förslag om att inrätta ett forskningscentrum för regional- och landsbygdsekonomisk forskning särskilt framhåller att detta forskningscentrum ska bidra med kunskap och öka medvetenheten om skillnader i kvinnors och mäns villkor för att driva och utveckla företag i landsbygderna. Vidare ska enligt kommittén ett viktigt mål vara att skapa jämställda villkor för näringslivsutveckling. Utskottet konstaterar att jämställdhet är en av de horisontella hållbarhetsdimensionerna som bl.a. ska genomsyra den regionala tillväxtpolitiken och landsbygdsprogrammet. Utskottet utgår därför från att regeringen inte har någon annan uppfattning än Landsbygdskommittén i frågan om att det nationella kunskapscentrumet för landsbygdsutveckling bör bidra med kunskap för att uppfylla målet om bl.a. jämställda villkor.

I motion 2017/18:3741 (KD) efterfrågas en nationell samordning av projektmedel till arbetsmarknads- och företagsfrämjande insatser. Utskottet noterar att regeringen anför i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 19) om en utvecklad sektorssamordning och styrning samt resultatfokus. Regeringen anser att förutsättningarna på området behöver stärkas bl.a. genom en utvecklad sektorssamordning och flernivåsamverkan för att nå

en bättre måluppfyllelse med befintliga resurser. Det är vidare viktigt att staten förbättrar samordningen mellan politikområden som har särskilt stor betydelse för den regionala tillväxtpolitiken samt stärker koordineringen av insatser som bedrivs av statliga myndigheter. Regeringen framhåller även vikten av en förbättrad samverkan mellan aktörer på internationell, nationell, regional och lokal nivå. När det gäller styrning påminner regeringen om att det enligt den nya förordningen om regionalt tillväxtarbete är centralt att statliga myndigheter inom sina verksamhetsområden verkar för att uppnå målet för den regionala tillväxtpolitiken. Regeringen anför att den avser att se över hur hänsyn till regionala förutsättningar bör beaktas i myndighetsstyrningen. Utskottet anser att detta väl svarar mot det som efterfrågas i motionen.

I motion 2017/18:4098 (KD) förordas ett tillkännagivande om att regeringen snarast bör återkomma med konkreta förslag för att stärka landsbygden. Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i fråga om att det finns ett behov av konkret politik för att nå målet för en sammanhållen landsbygds politik. Utskottet anser också att Landsbygdskommitténs slutbetänkande är en viktig utgångspunkt i det arbetet men anser att det inte är lämpligt att riksdagen bifaller ett så allmänt och brett yrkande. Utskottets uppfattning är att eventuella tillkännagivanden från riksdagen bör utgå från konkreta förslag och innehålla tydliga beställningar till regeringen. Utskottet noterar även att miljö- och jordbruksutskottet förordar att motionsyrkandet lämnas utan åtgärd.

I motion 2017/18:3683 (C) förordas slutligen ett tillkännagivande om att bryta den regionala klyvningen. Utskottet delar motionärernas uppfattning att politiken på området ska syfta till att göra det möjligt för människor att bo och verka i hela landet. Även om yrkandet är allmänt hållet noterar utskottet att motionen innehåller ett antal konkreta förslag som också återfinns i andra motioner som behandlas i detta betänkande. Oaktat de olika partiernas inställning till dessa konkreta förslag anser utskottet att riksdagen bör avslå detta mer allmänt hållna yrkande.

Därmed avstyrks motionerna 2017/18:2941 (V), 2017/18:3409 (M), 2017/18:3683 (C), 2017/18:3741 (KD), 2017/18:4098 (KD) och 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna.

Näringsliv och företagande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om näringsliv och företagande. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete och utredningar samt tidigare tillkännagivanden.

Jämför reservation 9 (M, C, L, KD), 10 (SD), 11 (C), 12 (SD), 13 (C) och 14 (V).

Propositionen

Inledning

För att skapa bättre förutsättningar för ett mångsidigt, konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv i hela landet anser regeringen att landsbygdersnas företagsklimat behöver stärkas genom både generella och riktade näringslivsinsatser.

Generella näringslivsinsatser

För en ökad innovation och teknikutveckling i Sveriges landsbygder bör innovationsförmågan hos företag på landsbygden enligt regeringens bedömning stärkas. Vidare bör satsningar göras för att öka landsbygdsföretagens nyttjande av digitalisering och ny teknik. Enligt vad som anförs i propositionen består ett välfungerande innovationssystem av flera aktörer som i samspel utvecklar och kommersialiserar eller på andra sätt nyttiggör nya varor, tjänster och processer. Vidare innefattar det utvärderingar och kontinuerligt lärande. Regeringen konstaterar att insatser för att främja innovation behöver anpassas till varierande förutsättningar och behov i landet, och regeringen avser därför att vidta åtgärder som särskilt stärker innovationsförmågan hos företag i Sveriges landsbygder. Regeringen anser att tillgången till information om redan befintliga innovationsinsatser behöver förbättras så att den når ut till fler målgrupper, och man betonar att ansvariga myndigheter och regionala aktörer måste arbeta aktivt med en effektiv informationsspridning.

För att stärka möjligheterna att fånga upp och utveckla nya idéer och lösningar i alla delar av landet avser regeringen att förstärka stödet till idé- och företagsutveckling så att inkubatorer, science parks och accelerationsmiljöer ska kunna utveckla sina arbetssätt med metoder för att överbrygga avståndet till dem som bor och verkar i Sveriges landsbygder. Regeringen uppger också att man avsätter medel för att landsbygdsföretag ska kunna få utökade möjligheter att ta in kunskap från nämnda aktörer i sin företags- och idéutveckling. Regeringen framhåller också de insatser som redan görs inom ramen för samverkansprogrammet för cirkulär och biobaserad ekonomi.

När det gäller kapitalförsörjning på landsbygden är regeringens bedömning att de offentliga kapitalförsörjningsaktörerna redan i dag omfattar hela landet.

För att stärka landsbygdsföretagens förutsättningar att dra nytta av den offentliga kapitalförsörjningen, i synnerhet i glest och mycket glest befolkade miljöer, avser dock regeringen att öka den nuvarande ramen för ersättning för vissa kreditförluster i stödområde A och B¹. Genom dessa medel kan Almi och Norrlandsfonden få täckning för en viss del av eventuella kreditförluster, vilket enligt regeringen kan möjliggöra ett högre risktagande i dessa områden och därmed leda till en utökad möjlighet för företag med sämre realsäkerhet och nystartade företag utan historik att få lån. Av propositionen framgår vidare att regeringen har för avsikt att följa upp den offentliga kapitalförsörjningen och finansmarknadens funktion för företag när det gäller möjlighet till finansiering utifrån ett geografiskt perspektiv. Regeringen har gett Finansinspektionen i uppdrag att redovisa hur finansmarknaden fungerar för företag i fråga om möjlighet till lån och att ta in kapital. Regeringen framhåller att den under 2017 också initierade en bankdialog i syfte att små och medelstora företag i hela landet ska få bättre tillgång till finansiering från banker.

För att stärka digitaliseringen i landsbygdsföretag avser regeringen att göra en betydande satsning med särskilt fokus på jordbruk, skogsbruk och besöksnäring. Regeringen anför att denna insats kommer att komplettera de satsningar som redan görs inom ramen för strategin för smart industri och kommer att bidra till att företagen kan utveckla sin verksamhet och stärka sin konkurrenskraft. Av propositionen framgår också att regeringen avser att göra en satsning för att stimulera teknikutvecklingen i landsbygdsföretag för att stärka en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygd.

Regeringen anför vidare att offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster i fortsättningen bör vara ett verktyg som bättre styr mot och motsvarar samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö, och regeringen anger att man vill öka möjligheterna för den offentliga sektorn att upphandla närproducerade livsmedel inom ramen för upphandlingsregelverket. Regeringen anser att kommunerna, staten och landstingen i större utsträckning bör använda sig av det stöd som Upphandlingsmyndigheten erbjuder och påtalar att det inte finns några hinder mot att myndigheter i offentliga upphandlingar ställer miljö- och djurskyddskrav som är i nivå med svenska bestämmelser om syftet med kraven är miljö- eller djurskydd. Regeringens bedömning är att de insatser som görs inom offentlig upphandling, tillsammans med den nationella upphandlingsstrategin och livsmedelsstrategins mål, kommer att underlätta för små och medelstora leverantörer att delta i den offentliga upphandlingen.

Av propositionen framgår att regeringen vill stärka utvecklingen av besöksnäringen kopplat till natur- och kulturmiljöer i Sveriges landsbygder, i synnerhet naturturismen. Regeringens bedömning är att det finns en outnyttjad potential för besöksnäringen på landsbygden. Regeringen påminner om att den 2016

¹ Stödområdesindelningen framgår av förordningen (1999:1382) om stödområden för vissa regionala företagsstöd.

tillsatte en utredning för att lyfta Sveriges besöksnäring (dir. 2016:83). Utredningen överlämnade sitt slutbetänkande (SOU 2017:95) i december 2017, och regeringen påtalar att det där bl.a. finns förslag på hållbar destinationsutveckling och om att utveckla delstrategier för natur- och kulturbaserad turism och för måltidsupplevelser samt förslag på insatser för kunskap och kompetensutveckling. Regeringen framhåller också att den avser att stödja den strategiska utvecklingen och samverkan mellan aktörerna inom naturturismområdet, och regeringen påminner också om de avsatta medlen för att stärka måltidsturismen och för att stödja och utveckla besöksnäringen (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24, bet. 2017/18:NU1).

Regeringen avser vidare att öppna regionala exportcentrum i alla svenska län och regioner för att etablera en rikstäckande struktur för internationalisering och exportfrämjande insatser som tillgodoser företagens behov oavsett geografisk placering eller bransch. I samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 24, bet. 2017/18:NU1) biföll riksdagen regeringens förslag att skjuta till mer medel för detta ändamål. Regeringen påminner också om att den har tagit fram flera särskilda nationella strategier och åtgärdsplaner för t.ex. livsmedelssektorn, skogen, de maritima näringarna och livsvetenskaperna (life science).

Regeringen delar Landsbygdskommitténs bedömning att det vore positivt med en förbättrad samordning och samverkan mellan de aktörer som bedriver forskning inom landsbygdsutveckling och regional utveckling och att det i enlighet med kommitténs förslag bör inrättas ett nationellt kunskapscentrum för landsbygdsutveckling. Regeringen uppger att den avser att ge Sveriges lantbruksuniversitet i uppdrag att i samverkan med ett antal andra lärosäten som bedriver forskning om landsbygdsutveckling etablera och driva ett sådant centrum.

För att underlätta företagens vardag bör enligt regeringen förenklings- och metodarbetet fortsätta att utvecklas på alla myndighetsnivåer och digitaliseringsens möjligheter tillvaratas. I sitt slutbetänkande föreslog Landsbygdskommittén att Tillväxtverket skulle få i uppdrag att utreda möjligheten till, och utformningen av, en servicegaranti vid myndighetsutövning riktad till små och medelstora företag. Regeringens uppfattning är att tidsbestämmelser såsom en servicegaranti riskerar att bli kontraproduktiva när tidsgränsen sätts längre än nödvändigt för att säkerställa att myndigheten kan möta åtagandet. Regeringen anser dock att det är viktigt med långsiktiga mål för att minska den genomsnittliga handläggningstiden och framhåller att länsstyrelserna och 19 andra statliga myndigheter har i uppdrag att följa upp och arbeta mot regeringens mål på förenklingsområdet och påtalar också att den övergripande utvecklingen sedan 2014 är att handläggningstiderna minskar hos dessa myndigheter. Regeringen påminner vidare om att Tillväxtverket har haft regeringens uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag för att visa hur myndigheters handläggningsprocesser påverkar företagens konkurrenskraft där det även ingick att analysera och värdera effekter av lösningar och eventuella instrument som t.ex. servicegaranti och maxtider. Regeringen redogör också för pågående

arbete för att ta fram digitala lösningar för att effektivisera handläggningsprocesserna.

Riktade näringslivsinsatser

Regeringen anser att en näringslivssatsning bör riktas mot de kommuner där näringslivet har ogynnsamma villkor. Det handlar om kommuner med stora geografiska och demografiska utmaningar, där näringslivet har långa avstånd till leverantörer och kunder, och där befolkningsunderlaget begränsar utbudet av arbetskraft. Regeringen framhåller föreslagna och aviserade satsningar i budgetpropositionen för 2018 i form av statsbidrag till kommuner i glesbygd (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) och en långsiktig satsning på socioekonomiskt och strukturellt eftersatta kommuner och områden (prop. 2017/18:1 utg.omr. 19).

När det gäller Landsbygdskommitténs förslag om ett särskilt näringslivspaket som rör skatteområdet anför regeringen att förslag om eventuella skatteändringar eller aviseringar om skatteändringar hanteras inom budgetprocessen.

Regeringen påminner om att det regionala transportbidraget sedan den 1 juli 2017 även kan beviljas till företag för transporter av vidareförädlade produkter inom bl.a. jordbruks- och livsmedelssektorn, och regeringen uppger att den därför avser att avsätta ytterligare medel för finansiering av transportbidraget för att stärka företagandet inom dessa näringar i de fyra nordligaste länen.

Vad gäller Landsbygdskommitténs förslag om nedskrivning av studielån för högutbildade som bosätter sig i vissa delar av landet anser regeringen att frågan behöver utredas vidare. När det gäller kompetensförsörjning avser regeringen att analysera inom vilka sektorer arbetsgivare har svårt att hitta kompetens på landsbygden och återkomma om lämpliga åtgärder.

Motionerna

Generella näringslivsinsatser

I kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjälmared m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om att förändra Lantmäteriet. Enligt vad som anförs i motionen har Lantmäteriet haft stora problem med långa handläggningstider, vilket i sin tur innebär ett mycket stort problem för många som avser att utveckla sina företag och fastigheter. Motionärerna efterfrågar en översyn av Lantmäteriets verksamhet i syfte att undersöka hur marknadens samlade kompetens inom mätning, fastighetsjuridik och fastighetsvärdering kan bli tillgänglig. Detta menar man skulle främja en ökad tillgång till lantmätariser-service, snabbare plangenomförande, effektivare markanvändning och nya växande företag inom lantmäteriområdet.

Motionärerna framhåller vidare att långa handläggningstider även är ett problem i företagens kontakt med andra myndigheter och förordar ett tillkännagivande om att det ska ställas krav på att alla myndigheter sätter en tydlig tidsgräns för handläggningstider (yrkande 5).

För att öka konkurrenskraften inom de gröna näringarna föreslår motionärerna vidare att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att minska regelkrånglet och stärka äganderätten (yrkande 11). De gröna näringarna har goda förutsättningar att skapa arbetstillfällen i hela landet, men för att denna möjlighet ska realiseras fullt ut menar man att konkurrenskraften måste stärkas i grunden.

I motion 2017/18:1080 av Johan Löfstrand m.fl. (S) framhålls vikten av att det finns arbetstillfällen i hela landet för en levande landsbygd. Motionärerna anser att det finns flera olika sätt att stärka den regionala arbetsmarknaden och lyfter bl.a. fram goda förutsättningar för de gröna näringarna, en översyn av upphandlingsregler och möjligheten för småföretag på landsbygden att ta del av statligt riskkapital. Motionärerna förordar att riksdagen genom ett tillkännagivande ska begära att regeringen genomför en översyn av förutsättningar för arbetstillfällen på landsbygden.

I motion 2017/18:1259 av Finn Bengtsson m.fl. (M) förordas ett tillkännagivande om att skapa ännu bättre förutsättningar för företagande på landsbygden. Motionärerna vill se ett förstärkt stöd för att företag på landsbygden ska kunna etableras och utvecklas på liknande villkor som i tätorter och efterfrågar bl.a. en översyn av de regelverk som berör företag som är etablerade, eller har för avsikt att etablera sig, på landsbygden. Motionärerna ser en möjlighet att förenkla för företag på landsbygden genom bl.a. en förändring av villkoren för avskrivning på fastighetsinvesteringar, infrastrukturbyggnad och en minskning av administrativa bördor genom regel-förenklingar.

I motion 2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 framhålls i likhet med i motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) vikten av äganderätten och företagande på landsbygden. Motionären menar att regeringen hindrar företagande på landsbygden genom att fördyra, försvåra och göra det krångligare och föreslår ett tillkännagivande om att se företagandets villkor och förutsättningar som grunden för tillväxt i hela landet.

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att stärka de landsbygdsnära näringarna. Motionärerna framhåller vikten av att fokusera på att förenkla regler, sänka de administrativa kostnaderna och minska skatetrycket och efterfrågar satsningar på små och medelstora företag.

Markägares rätt till rättslig prövning och ekonomisk ersättning vid restriktioner och begränsningar vid brukande av mark måste enligt motionärerna säkerställas, och i ett tillkännagivande om äganderätten förordas. Motionärerna anser att den som tvingas avstå från sin egendom eller inskränks i sitt brukande ska vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten (yrkande 7).

Motionärerna efterfrågar också ett systematiskt regelförenklingsarbete för de landsbygdsnära näringarna och förordar ett tillkännagivande med den inriktningen (yrkande 8). I detta arbete vill de att bl.a. organisationer med koppling till de landsbygdsnära näringarna får möjlighet att lämna förslag till regeringen på regler som bör prioriteras i förenklingsarbetet. Regeringen ska därefter ta ställning till dessa förslag i en särskild skrivelse till riksdagen.

I motionen föreslås också ett tillkännagivande om att myndigheterna ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger goda konkurrensförutsättningar för de landsbygdsnära näringarna (yrkande 9).

I kommittémotion 2017/18:4116 anför Kristina Yngwe m.fl. (C) att det i dag finns ett antal mindre producenter av alkoholhaltiga drycker som tar emot besökare men att deras verksamhet begränsas av att de inte får sälja sina produkter direkt till kund. Motionärerna vill ändra relevant lagstiftning för att möjliggöra gårdsförsäljning av öl och vin i Sverige, utan att för den sakens skull äventyra det svenska detaljhandelsmonopolet för alkohol (yrkande 1).

I motionen anføres vidare att det är viktigt att företagslokaler på landsbygden undantas från kravet på bygglov vid uppförande av t.ex. gårdsbutiker och lokaler för bed and breakfast-verksamhet. Redan i dag är kravet på bygglov slopat vid uppförande av byggnader kopplade till lantbruksverksamhet, men då många gårdar diversifierar sin verksamhet till flera grenar menar motionärerna att detta undantag bör utökas även till andra näringsverksamheter knutna till landsbygden (yrkande 2).

En av de viktigaste åtgärderna för landsbygdens utveckling är att säkerställa att myndigheters bemötande och agerande inte stoppar utvecklingen för landsbygdens företagare, skriver motionärerna i samma motion. De framhåller att flera kommuner har genomfört den s.k. Rättviksmodellen som utgår från en dialogbaserad tillstånds- och tillsynshandläggning från kommunens tjänstemän. I motionen föreslås att utvalda myndigheter får i uppdrag att utveckla arbetsmetoder i linje med Rättviksmodellen (yrkande 3).

Motionärerna vill även se åtgärder för att stärka den svenska jordbruksnäringen. Det handlar dels om åtgärder som ger direkt effekt för lantbrukarna, dels om fortsatta långsiktiga åtgärder för en starkt konkurrenskraft för det svenska lantbruket. I motionen föreslås mot denna bakgrund ett s.k. bondepaket som innehåller sänkta arbetsgivaravgifter för mjölkbönder, en grön bonus för mer förnybara drivmedel i traktortanken, ökad återbetalning av dieselskatten samt en indexering av återbetalningen (yrkande 20).

En annan faktor som enligt motionärerna kan stärka näringsliv och företagande på landsbygden är att offentlig upphandling bättre beaktar de krav som ställs i svensk lagstiftning. Exempelvis bör den mat som upphandlas av offentliga konsumenter åtminstone leva upp till de krav som ställs i svenska regelverk (yrkande 21).

I motionen lyfts flera åtgärder fram för att underlätta för skogsnäringen. Motionärerna föreslår bl.a. en nationell strategi för en biobaserad samhällsekonomi, att områdena för grön kemi och byggande i trä ska främjas och att satsningar ska göras på nya verksamheter kopplade till skogen (yrkande 22).

Motionärerna förordar vidare ett tillkännagivande om att hållbara fisk-odlingar och småskaligt kustnära fiskeföretagande bör uppmuntras och utvecklas. Detta anges ha en stor potential att skapa fler arbetstillfällen på landsbygden (yrkande 23).

Vidare framförs i motionen att naturvården förutsätter att ägande- och brukanderätten värnas och att det finns en balans mellan bevarande och brukande. Motionärerna menar därför att tvingande avsättning av skyddsvärd mark eller vatten inte ska ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället. Även ersättningsmodeller och nationella riktlinjer för tvingande avsättning av jordbruks- och skogsmark samt bildande av vattenskyddsområden behöver ses över och förtydligas. Äganderätten och brukanderätten bör också stärkas i instruktionerna till relevanta myndigheter (yrkande 25).

Riktade näringslivsinsatser

I motion 2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör beakta behovet av jobbfrämjande insatser för en växande Stockholmsregion. Motionärerna påtalar att Stockholmsregionen genomgår en strukturomvandling och betonar vikten av en politik som tillvaratar de möjligheter som denna strukturomvandling innebär för att regionen även fortsättningsvis ska kunna vara en viktig tillväxtmotor och ett innovationscentrum.

I motion 2017/18:2209 av Ida Karkiainen m.fl. (S) framhålls att få har kunskap om hur verkligheten i en liten glesbygdskommun kan se ut. I motionen beskrivs några av de utmaningar som en liten kommun kan möta, som t.ex. svårigheten att göra samordningsvinster och att ha tillgång till specialister i den offentliga verksamheten samt den nuvarande strandskyddslagstiftningen. Motionärerna menar att om man menar allvar med att hela landet ska leva är det nödvändigt att ta ett större grepp om de små glesbygdskommunernas förutsättningar och utvecklingskraft. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande med den inriktningen.

I motion 2017/18:2219 av Hans Ekström m.fl. (S) framhålls att det är stora skillnader i hur stora ramanslag respektive län får. Vidare konstateras att anslaget som helhet i stort sett varit oförändrat i nominella tal de senaste tolv åren, och det har inte heller skett några större förändringar i fördelningen mellan länen. Motionärerna påtalar att det finns problem med nuvarande fördelningssystem och förordar ett tillkännagivande om att regeringen bör överväga att förändra variabelerna för tilldelning av omstruktureringsmedel.

I motion 2017/18:102 av Edward Riedl (M) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen ska se över möjligheten att införa ekonomiska frizoner i glesbygdsområden. Motionären framhåller vikten av småföretagande inom turism och annan besöksnäring för att vända den ekonomiska utvecklingen i glesbygden. Ekonomiska frizoner skulle kunna främja den utvecklingen genom att man i sådana zoner underlättar anställningar t.ex. med reducerade arbetsgivaravgifter för nystartade företag.

I motion 2017/18:1616 av Lotta Finstorp (M) efterfrågas genom ett förslag till tillkännagivande att regeringen gör en översyn av hur de statliga regionala utvecklingsmedlen fördelas mellan länen. Motionären anser att det finns problem med dagens fördelningsmodell där t.ex. Sörmland trots stora utmaningar är ett av de län som har lägst tillgång till statliga utvecklingsmedel.

I motion 2017/18:2255 av Sofia Arkelsten m.fl. (M) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om prioriteringarna av Stockholmsregionen. Motionärerna påtalar att regionen står stark i frågor som rör tillväxt, konkurrenskraft, innovationer och skapande och framhåller att detta är viktigt att bejaka i det framtida tillväxtarbetet.

I motion 2017/18:2559 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om den skånska landsbygden som bostadsort. Motionärerna framhåller vikten av en politik som gör det enklare att starta och driva företag även på landsbygden och menar att regeringens skattehöjningar på fordon och bränsle går på tvärs med en sådan politik.

Besöksnäringen i Sörmland har goda förutsättningar för ökad tillväxt, framhålls det i motion 2017/18:3255 av Erik Bengtzboe och Lotta Finstorp (båda M). För att ytterligare förstärka näringen som en tillväxtmotor föreslår motionärerna ett tillkännagivande om att göra Sörmland till ett försökslän genom att öppna gårdsförsäljning av öl och vin, driva närodlat och lokalproducerat samt bygga upp och utveckla lokala försäljningsmetoder.

I kommittémotion 2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) konstateras att allt färre söker transportbidrag, vilket bl.a. sägs bero på att företag flyttar eller lägger ned sin verksamhet men även på att det finns företag som inte känner till att de kan söka stöd. Motionärerna anser därför att det finns behov av att Tillväxtverket ökar informationsspridningen om bidraget och förordar ett tillkännagivande om detta (yrkande 3).

I motion 2017/18:3276 av Mikael Jansson (SD) förordas ett tillkännagivande om att Sverige bör koncentrera all regionalpolitik på att stärka Luleå för att skapa ytterligare en stark tillväxtzon. Motionären anser att det enda som kan göras för att stärka regionalpolitiken är att öka antalet stora tillväxtzoner och menar att Luleå har flera fördelar.

I Centerpartiets partimotion 2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. framhålls en sänkt fastighetsskatt för utnyttjade kommersiella lokaler på landsbygden som en åtgärd för att bryta den regionala klyvningen av landet. Motionärerna förordar att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att se över hur skatterna kan minskas för lokaler på landsbygden (yrkande 41).

Av kommittémotion 2017/18:4116 framgår att Kristina Yngwe m.fl. (C) anser att man bör underlätta kompetensförsörjningen på landsbygden (yrkande 4). En åtgärd som föreslås är att den som flyttar till en landsbygdskommun för att arbeta efter avslutad utbildning ska få sina studieskulder avskrivna med 10 procent årligen. Centerpartiet vill därmed gå vidare med Landsbygdskommitténs förslag om avskrivning av studieskulder inom ramen för det särskilda näringslivspaketet till 23 utsatta kommuner, samtidigt som de

breddar utredningens förslag till att gälla fler kommuner. Motionärerna framhåller vidare att det är nödvändigt att införa differentierade arbetsgivaravgifter. De menar att ett sådant system skapar likvärdiga villkor att driva företag i hela landet. Nedsatta arbetsgivaravgifter inom ett stödområde uppges skapa bättre förutsättningar att driva företag i glesbygd och lockar fler att bosätta sig där (yrkande 6).

I kommittémotion 2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 10 föreslås att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att pröva möjligheten att införa ett system liknande den brittiska modellen Seed Enterprise Investment Scheme i pilotprojekt eller i pilotlän för att i ett första steg testa modellen och utvärdera dess effekter på tillväxten i regionen. Av motionen framgår att grundidén med modellen är att locka till sig investerare som ska finansiera nya startup-bolag i utbyte mot skattelättnader för att skapa tillväxt i regioner där det i dag inte finns tillräckligt med investerare.

Frågan om ekonomiska frizoner berörs i likhet med i motion 2017/18:102 (M) även i motion 2017/18:1496 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C). Motionärerna konstaterar att det skett en strukturomvandling där jobb och investeringar kommit att koncentreras till de större städerna och förordar ett tillkännagivande om att regeringen ska se över möjligheten att under en provperiod inrätta ekonomiska frizoner för företag i ett visst antal utpekade områden.

I motion 2017/18:3495 av Per Åsling (C) föreslås ett tillkännagivande om att se över olika åtgärder för att förbättra förutsättningarna för människor och företag att växa och utvecklas i Jämtlands län. Motionären framhåller vikten av att den regionala tillväxtpolitiken utgår från de särskilda lokala och regionala förutsättningar som finns runt om i landet och efterlyser en stärkt politik för att ta vara på den utvecklingskraft som finns i Jämtlands län. Viktiga inslag i en sådan politik är bl.a. fortsatta satsningar på Mittuniversitetet och Landsbygdskommitténs förslag om reglerna för reseavdrag.

I motion 2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkande 3 förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att pröva möjligheten att införa ett system liknande den brittiska modellen Seed Enterprise Investment Scheme i Jämtlands län för att i ett första steg testa modellen och utvärdera dess effekter på tillväxten i regionen.

Vidare föreslås ett tillkännagivande om att Jämtlands län vid genomförandet av Landsbygdskommitténs förslag ska tillhöra ett och samma prioriteringsområde (yrkande 7). Motionären konstaterar att kommitténs förslag till gränsdragning innebär att delar av Jämtlands län ställs utanför det prioriterade området, något motionären menar är mycket olyckligt.

I Vänsterpartiets partimotion 2017/18:3456 av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 16 föreslås ett tillkännagivande om en översyn av transportbidraget. Syftet med översynen bör vara att undersöka kännedomen om stödet, om det går att styra det mot mer miljövänliga transportslag, hur väl procentsatserna fungerar för olika kommuner och om det ger industrier i norra Sverige likvärdiga konkurrensmöjligheter.

Yttranden från andra utskott

Konstitutionsutskottet

Handläggningstider

Konstitutionsutskottet anför i yttrande 2017/18:KU6y i fråga om handläggningstider att det tidigare noterat de framsteg som gjorts i arbetet med den nya förvaltningslagen, bl.a. det nya rättsmedel mot långsam handläggning som träder i kraft den 1 juli 2018. Konstitutionsutskottet framhåller samtidigt vikten av att fortsätta ansträngningar görs för att hålla myndigheters handläggningstider så korta som möjligt. Konstitutionsutskottet noterar dock att riksdagen redan beslutat om två tillkännagivanden om handläggningstider (bet. 2016/17:NU12 och bet. 2017/18:NU12) som inte är slutbehandlade och framhåller att det från de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta inte finns skäl att föreslå något ytterligare tillkännagivande i frågan och anser därför att näringsutskottet bör avstyrka motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 5.

Äganderätten till fast egendom

I fråga om äganderätten förordar konstitutionsutskottet (yttr. 2017/18:KU6y) att näringsutskottet ska avstyrka de aktuella förslagen. Konstitutionsutskottet hänvisar till sitt aktuella ställningstagande om att inte föreslå ett tillkännagivande om att stärka det rättsliga skyddet för äganderätten till fast egendom (bet. 2017/18:KU34). Av yttrandet framgår att motioner om ett stärkt rättsligt skydd för äganderätten till fast egendom tidigare har avstyrks av civilutskottet, senast våren 2016 (bet. 2015/16:CU15) och dessförinnan våren 2014. Konstitutionsutskottet påminner om att civilutskottet då bedömde att både genomförda och föreslagna ändringar av ersättningsreglerna skulle innebära ett stärkande av äganderätten och att civilutskottet därmed ansåg att det saknades anledning att överväga andra typer av regelförändringar.

Civilutskottet

I yttrande 2017/18:CU6y anför civilutskottet bl.a. mot bakgrund av förslagen om en översyn av Lantmäteriet i motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) och lättnader i bygglovskraven för vissa näringsverksamheter i motion 2017/18:4116 (C) att det i likhet med motionärerna anser att det är viktigt att systemet för hushållning med mark- och vattenområden inte medför omotiverade inskränkningar av möjligheten att tillgodose behovet av bostäder. Civilutskottet delar också motionärernas bedömning att det finns behov av fler åtgärder som bidrar till ökat bostadsbyggande. Civilutskottet konstaterar att motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande förslag om en översyn av Lantmäteriet och bygglovsregler för näringsverksamhet har avstyrkts vid flera tillfällen under valperioden bl.a. med hänvisning till pågående arbete och i vissa fall tidigare tillkännagivanden. Civilutskottet ser inte skäl att mot bakgrund av det som nu anförs i motionerna ändra sina ställningstaganden och

föreslår därför att näringsutskottet ställer sig bakom regeringens bedömningar i aktuella delar och avstyrker motionsyrkandena.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, L, KD).

Miljö- och jordbruksutskottet

Jord- och skogsbrukets konkurrenskraft

Av miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2017/18:MJU5y framgår att utskottet de senaste åren behandlat ett antal motioner som i olika avseenden rört frågor om det svenska lantbrukets och livsmedelsproduktionens konkurrenskraft. I juni 2017 riktade riksdagen på miljö- och jordbruksutskottets förslag ett tillkännagivande till regeringen om att nationella regler som är mer långtgående än den EU-gemensamma lagstiftningen alltid ska vara väl motiverade och prövas noga. Eftersom regelverk som angår företag i primär- och livsmedelsproduktionen i hög utsträckning är gemensamma för EU:s inre marknad riskerar alla nationella regler och krav som går utöver den gemensamma lagstiftningen att försämra konkurrenssituationen för svenska företag i livsmedelskedjan. Vidare framgår att miljö- och jordbruksutskottet inom ramen för samma ärende avstyrkte motioner om förenklingar för företagen och om offentlig upphandling av livsmedel med hänvisning till regeringens och berörda myndigheters vidtagna åtgärder och kommande insatser. Det kan också konstateras att miljö- och jordbruksutskottet delar regeringens bedömning när det gäller att arbetet med att förenkla för företagen även i fortsättningen bör ges hög prioritet och att den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö. Av yttrandet framgår även att regelverket för offentlig upphandling ger stora möjligheter att ställa krav på djurskydd och miljöhänsyn.

Miljö- och jordbruksutskottet anför att det står bakom sina tidigare ställningstaganden i de aktuella frågorna och anser att regeringen i propositionen ger uttryck för att man fortfarande tar dem på allvar och ser därför i nuläget inte att ytterligare initiativ är motiverade med anledning av motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 3, 6, 8 och 9, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 11 och 2017/18:4116 (C) yrkandena 20 och 21 i de berörda delarna.

Andra uppfattningar kommer till uttryck i tre avvikande meningar (M, SD, C, L, KD).

Äganderätt och ersättning vid inskränkningar

Miljö- och jordbruksutskottet anser att motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 7, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 11 i den del som rör äganderätt och 2017/18:4116 (C) yrkande 25 kan lämnas utan vidare åtgärd. Miljö- och jordbruksutskottet har behandlat frågor om äganderätt och tillhörande ersättningsfrågor i tre betänkanden under våren 2018. På förslag av utskottet har riksdagen riktat två tillkännagivanden till regeringen om behovet av att se över dels olika typer av ersättningsmodeller vid skyddande av skog, dels de

bestämmelser som möjliggör rådighetsinskränkningar av hälsoskydds-, miljöskydds-, och säkerhetsskäl, och att i det sammanhanget utreda vilka slags kompensationsmodeller som kan utformas för att begränsa de ekonomiska förluster som markägare kan drabbas av till följd av rådighetsinskränkningar.

Av yttrandet framgår att miljö- och jordbruksutskottets uppfattning är att äganderätten är en grundläggande rättighet i samhället och att den innebär att den enskildes egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna. Det är dock inte en absolut rättighet, och inskränkningar får göras om det krävs för att tillgodose det allmännas intresse och allemansrätten, och miljö- och jordbruksutskottet tillstår att gränsdragningen mellan det enskilda intresset och det allmännas intresse kan vara svår. Vidare påminner miljö- och jordbruksutskottet om att nödvändigheten vid ett intrång i det allmännas intresse måste balanseras mot det men som den enskilde lider av intrånget vid samtliga slag av äganderättsintrång.

I fråga om egendomsskyddet i samband med inrättande av vattenskyddsområden konstaterade miljö- och jordbruksutskottet vid sin tidigare behandling av liknande motioner att åtgärder för att skydda dricksvattnet är av växande betydelse för samhället och noterar att det pågår ett visst arbete när det gäller rådighetsinskränkningar i samband med inrättandet av vattenskyddsområden. Miljö- och jordbruksutskottet hyste vidare inget tvivel om att regeringen kommer att bevaka rättsutvecklingen i fråga om möjligheten att få ersättning i det fortsatta arbetet med att främja inrättandet av vattenskyddsområden.

Andra uppfattningar kommer till uttryck i tre avvikande meningar (M, SD, C, L, KD).

Fiskodling och kustnära fiske

Miljö- och jordbruksutskottet har under det föregående riksmötet behandlat ett flertal motioner om vattenbruk och småskaligt kustnära fiske. Utskottet upprepade då sin uppfattning att Sverige har stor potential att utveckla vattenbruket, som är en viktig grön näring som bidrar till sysselsättning på landsbygden. Även det småskaliga kustnära fisket sågs som viktigt för landsbygden. Miljö- och jordbruksutskottet konstaterade att flera åtgärder vidtagits för att utveckla vattenbruket och såg fram emot effekterna av de satsningarna. I det sammanhanget redovisades även slutsatser som dragits av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp om systemet med överlåtbara fiskerättigheter, eftersom gruppen bl.a. framhöll vikten av att uppmärksamma det småskaliga kustnära fiskets framtid i statens fortsatta insatser inom fiskeområdet. Av yttrandet framgår vidare att riksdagen i mars 2018 avlog ytterligare motioner om småskaligt kustnära fiske och vattenbruk med hänvisning till den redovisade tidigare behandlingen. Miljö- och jordbruksutskottet föreslår därmed att näringsutskottet avstyrker motion 2017/18:4116 (C) yrkande 23.

I en avvikande mening (C, KD) föreslås att näringsutskottet ska tillstyrka det aktuella yrkandet.

Utbildningsutskottet

I yttrande 2017/18:UbU8y anför utbildningsutskottet att det enligt gällande rätt inte finns möjligheter att få sina studieskulder avskrivna för personer som tar arbete i bristyrken på landsbygden eller i någon särskild del av landet. Utbildningsutskottet anför att det står fast vid bedömningen från betänkandet om studiestöd (bet. 2017/18:UbU11) att studiestödssystemet inte bör användas som ett regionalpolitiskt instrument, eftersom detta bl.a. kan leda till att låntagarna uppfattar systemet som orättvist. Utbildningsutskottet föreslår att näringsutskottet ska avstyrka motion 2017/18:4116 (C) yrkande 4. I en avvikande mening (C) föreslås att näringsutskottet ska tillstyrka motionsyrkandet.

Vissa kompletterande uppgifter

Uppdrag om att utveckla de regionala företagsstöden

I regleringsbrevet för 2017 fick Tillväxtverket i uppdrag att bidra till att utveckla de regionala företagsstöden angående jämställdhet, integration, miljö och klimat. Uppdraget omfattade en kartläggning och analys av det nationella och det regionala arbetet med att utveckla företagsstöden i denna riktning. Uppdraget slutredovisades den 21 december 2017. I slutrapporten framkommer att Tillväxtverkets samlade bedömning av arbetet med de olika hållbarhetskriterierna är att det pågår många aktiviteter men att det saknas en tydlig effektkedja. Mätbara mål saknas genomgående för samtliga hållbarhets-kriterier, och det råder osäkerhet kring tolkningar och definitioner. Tillväxtverket lämnar därför flera rekommendationer som syftar till att skapa en tydligare effektstyrning, bl.a. när det gäller uppföljning samt styrning, ledarskap och samordning.

Översyn av fördelningen av medel inom anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder

Av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 19) framgår att regeringen genomför en översyn av principerna för fördelning av anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Enligt vad regeringen anför har översynen visat att det finns behov av att förändra och förtydliga dels regeringens styrning av medlen, dels befintliga uppföljningssystem. Regeringen anför att en utgångspunkt vid fördelningen av medlen kommer att vara de strukturella och dynamiska utmaningar som länen står inför. Utmaningar värderas utifrån indikatorer som mäter gleshet och avstånd, demografi, kompetens, arbetsmarknad, entreprenörskap och företagande, arbetsproduktivitet samt regional dynamik. Regeringen uppger vidare att hänsyn även kommer att tas till behovet av medfinansiering av EU:s strukturfonder och stödområdestillhörighet för regionala företagsstöd vid fördelningen av medel.

Förslag om ny avgiftsmodell

Med anledning av det som anförs i motion 2017/18:4116 (C) om Rättviksmodellen kan påminnas om att det av Livsmedelsverkets webbplats framgår att myndigheten i november 2017 föreslog att Näringsdepartementet ska utreda frågan om att införa obligatorisk efterhandsbetalning av kontrollavgifter från den 1 januari 2020, till skillnad från nuvarande modell där en årlig kontrollavgift beräknas som företagen betalar i förväg. Syftet är att underlätta för livsmedelsföretagen. Livsmedelsverket framhåller att många företag länge önskat förändringen och att Statskontoret också har kritiserat den nuvarande modellen bl.a. för att den är svår för företagen att förstå. Livsmedelsverket konstaterar att många kommuner på eget initiativ redan infört efterhandsbetalning för livsmedelsföretagen.

I november 2014 fick Statskontoret regeringens uppdrag att utvärdera Livsmedelsverkets och kommunernas avgiftsfinansiering av den offentliga livsmedelskontrollen. I rapporten Avgifter i livsmedelskontrollen – Förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering (2015:17) konstaterar Statskontoret att de kommunala kontrollmyndigheterna inte alltid utför nödvändig kontroll och att avgifterna för kontrollen varierar stort över landet. Utvärderingen visar att små kommuner generellt sett har större problem än stora kommuner inom livsmedelskontrollen. Statskontorets bedömning är vidare att modellen brister i tydlighet och legitimitet både i fråga om riskklassning av företagen och i fråga om principen om förhandsbetalning. För att förbättra systemet för avgiftsfinansiering och för att öka antalet kontroller föreslår Statskontoret bl.a. att det ska bli möjligt att ta ut avgift efter genomförd kontroll.

Ett nationellt skogsprogram

Den 18 maj 2018 fattade regeringen beslut om ett nationellt skogsprogram. I skogsprogrammet finns mål för fem fokusområden, bl.a. inom mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass. Fokusområdena ska bl.a. bidra till att uppnå programmets vision om att skogen ska bidra med jobb och hållbar tillväxt i hela landet samt till utvecklingen av en växande bioekonomi. Av regeringens webbplats framgår att utgångspunkten för det fortsatta arbetet med skogsprogrammet är att grunden i den svenska skogspolitiken, som vilar på två jämställda mål om produktion och miljö, ligger fast. Detta sägs även gälla de äganderättsliga principerna och principen om frihet under ansvar. Till programmet kommer det att knytas en handlingsplan som samlar konkreta åtgärder på området. Vidare framgår att regeringen inom ramen för programmet fattat beslut om satsningar för att främja byggande i trä.

Tidigare riksdagsbehandling

Lantmäteriet

Som framgår av civilutskottets yttrande har utskottet behandlat förslag om en översyn av Lantmäteriet under innevarande riksmöte. Hösten 2017 konstaterade civilutskottet att Lantmäteriet identifierat och analyserat ett flertal utvecklingsområden samt vidtagit åtgärder för att komma till rätta med problemet med långa handläggningstider (bet. 2017/18:CU1). Civilutskottet konstaterade vidare att bostads- och digitaliseringsminister Peter Eriksson i svaret på en skriftlig fråga (fr. 2016/17:1801) bl.a. anförde att han kommer att skärpa kraven på myndigheten ytterligare för att korta handläggningstiderna inom förrättningsverksamheten om det visar sig att de åtgärder som Lantmäteriet och regeringen har vidtagit inte är tillräckliga. Sammantaget konstaterade civilutskottet att det pågår ett arbete som ligger i linje med önskemålen i de då behandlade motionerna som därmed avstyrktes.

Bygglövsregler för näringsverksamhet på landsbygden

Våren 2017 avstyrkte civilutskottet förslag om ändrade bygglövsregler för näringsverksamhet på landsbygden (bet. 2016/17:CU15). Civilutskottet konstaterade att det redan finns ett undantag från de generella kraven på bygglov i fråga om ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller liknande näring om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av en detaljplan. Civilutskottet påminde vidare om pågående arbete där bl.a. Boverket i en rapport (2015:28) föreslagit att ett antal åtgärder ska undantas från kravet på bygglov, och även om de inte specifikt är inriktade på att underlätta för näringsverksamhet på landsbygden menade civilutskottet att de kan underlätta sådan verksamhet. Vidare hänvisades till regeringens beslutade proposition (prop. 2016/17:151) om en effektivare plan- och bygglag där regeringen med utgångspunkt i Boverkets rapport föreslog att ytterligare åtgärder skulle undantas från kravet på bygglov och ett uppdrag till Boverket i mars 2017 om att utreda fler undantag från kravet på bygglov och att se över kraven för när det ska krävas en anmälan enligt plan- och byggförordningen. Civilutskottet avstyrkte de då aktuella förslagen med hänvisning till den befintliga lagstiftningen på området och det pågående arbetet med att undanta fler åtgärder från kravet på bygglov. I en reservation uttrycktes en annan uppfattning (M, C).

Den 17 maj 2017 antog riksdagen regeringens förslag till ändringar i plan- och bygglagen (prop. 2016/17:151, bet. 2016/17:CU20). Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2017.

Gårdsförsäljning av alkohol

Med anledning av det aktuella förslaget i motion 2017/18:4116 (C) om gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker kan påminnas om att riksdagen nyligen på förslag av socialutskottet riktat ett tillkännagivande till regeringen med innebörden att regeringen bör verka för en lagstiftning som möjliggör gårdsförsäljning av alkohol i begränsad utsträckning, under förutsättning att Systembolagets detaljhandelsmonopol kan upprätthållas (bet. 2017/18:SoU8).

Företrädare för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet i socialutskottet reserverade sig mot beslutet.

Handläggningstider

Våren 2017 riktade riksdagen på förslag från utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att alla myndigheter som företag kommer i kontakt med ska sätta tydliga tidsgränser för sina handläggningstider (bet. 2016/17:NU12). Utskottet menade att regeringens insatser på området var lovvärda men otillräckliga och ansåg därför att regeringen borde vidta ytterligare åtgärder. Företrädare för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet i utskottet reserverade sig mot beslutet om ett tillkännagivande. Av regeringens skrivelse med anledning av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2017/18:75) framgår att Tillväxtverket fått i uppdrag att ta fram ett kunskapsunderlag som visar hur myndigheternas handläggningsprocesser påverkar företagens konkurrenskraft och utveckling samt ge förslag på vilka åtgärder och metoder som är effektiva och ändamålsenliga för att korta handläggningstiderna. Uppdraget slutredovisades den 28 februari 2018, och regeringen uppger att ärendet bereds vidare och därmed inte är slutbehandlat.

Riksdagen riktade även den 19 april 2018 på förslag från utskottet ett tillkännagivande till regeringen om handläggningstider (bet. 2017/18:NU12) liknande det som nu föreslås i motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD). I sitt ställningstagande påminde utskottet om riksdagens tillkännagivande från våren 2017. Utskottet anförde att det såg positivt på att regeringen inte bara ser över möjligheten att korta handläggningstider genom tydliga tidsgränser utan även ser över andra alternativ. Utskottet ansåg att regeringens åtgärder är lovvärda men att arbetet inte bedrivits i tillräckligt snabb takt. Utskottet framhöll sin ståndpunkt att tid är en central parameter ur ett företagsperspektiv och därmed också centralt när det kommer till hur utfästelser till företag utformas. Utskottet menade därför att det i arbetet med att förenkla för företag och korta myndigheters handläggningstider är viktigt att företagare får information om hur lång myndigheters handläggningstid är. Utskottet framhöll mot den bakgrunden vikten av att regeringen bedriver ett fortsatt arbete för att korta handläggningstider på myndigheter där tydliga tidsgränser utgör en central del och att regeringen bör vidta ytterligare åtgärder för att öka takten i arbetet. Företrädare för Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet i utskottet reserverade sig mot utskottets beslut.

Förslag om utvecklingen i vissa län och regioner

Utskottet har återkommande i sina regionalpolitiska betänkanden behandlat motioner med förslag som handlar om utvecklingen i särskilda län eller regioner. Utgångspunkten i utskottets prövning av motioner av detta slag har sedan hösten 2007 varit det övergripande målet för den regionala tillväxtpolitiken, dvs. utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Utskottet har framhållit sin förståelse för att enskilda ledamöter vill uppmärksamma problem eller framgångsrika insatser i vissa geografiska

områden. Samtidigt har utskottets principiella uppfattning varit att de åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet i första hand ska prövas inom ramen för de möjligheter som riksdagen och regeringen anförtror de regionala organen samt i förekommande fall olika myndigheter.

Våren 2017 (bet. 2016/17:NU16) noterade utskottet i sitt ställningstagande till sådana motioner att Landsbygdskommittén föreslagit att ett näringslivspaket med åtgärder ska riktas till 23 kommuner i norra och mellersta Sverige. Utskottet konstaterade att förslaget varit ute på remiss och att remissyttrandena skulle beredas tillsammans med kommitténs förslag i regeringens arbete med att ta fram en proposition om en sammanhållen landsbygdspolitik. Utskottet såg då inte något skäl att frångå sin principiella hållning när det gällde de aktuella förslagen och avstyrkte därmed samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Differentierade arbetsgivaravgifter

I mars 2018 (bet. 2017/18:SfU19) avstyrkte socialförsäkringsutskottet bl.a. motionsförslag om en differentierad arbetsgivaravgift. I sitt ställningstagande påminner socialförsäkringsutskottet om det s.k. växa-stödet som infördes den 1 januari 2017 och gäller t.o.m. den 31 december 2021 och som innebär nedsatta arbetsgivaravgifter för enmansföretag som anställer sina första medarbetare. Utskottet konstaterar därutöver att det finns en möjlighet att i stöd-områden reducera avgiftsunderlaget för arbetsgivaravgifterna, egenavgifterna och den allmänna löneavgiften. Denna möjlighet har utformats så att den relativt sett gynnar små företag i glesbygden. Socialförsäkringsutskottet var mot bakgrund av dessa befintliga stödinsatser inte berett att ställa sig bakom motioner om ytterligare nedsättning eller andra begränsningar av avgiftsunderlaget, vare sig för små företag eller för företag i glesbygd. En annan uppfattning uttrycktes i en reservation (C).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Generella näringslivsinsatser, Vissa övriga frågor om generella näringslivsinsatser och Riktade näringslivsinsatser.

Generella näringslivsinsatser

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det ställer sig bakom regeringens bedömningar i propositionen i fråga om generella näringslivsinsatser i Sveriges landsbygder. Med utgångspunkt i förslagen i de aktuella motionerna vill utskottet därutöver särskilt uppmärksamma pågående och aviserade satsningar på landsbygdsföretagen för att stödja dem i deras företags- och idéutveckling och digitalisering och underlätta för dem genom ett regelförenklingsarbete.

Utskottet välkomnar vidare att det ska inrättas regionala exportcentrum i samtliga län och regioner och att ett nationellt kunskapscentrum för landsbygdsutveckling ska etableras.

Utskottet vill vidare påminna om att det under våren 2018 behandlat ett stort antal motioner om olika näringspolitiska frågor, däribland förslag som rör regelförenklingar, handläggningstider, statligt riskkapital, skogsnäringen och träindustrin. I betänkandet redogör utskottet för regeringens pågående arbete och insatser på området (bet. 2017/18:NU12). När det gäller regelförenklingar kan påminnas om att regeringen mot bakgrund av ett tillkännagivande från riksdagen lämnar en årlig redogörelse till riksdagen om förenklingsarbetet. Som framgår av det föregående riktade riksdagen på förslag från utskottet inom ramen för det näringspolitiska betänkandet ett tillkännagivande till regeringen om handläggningstider som är likalydande med det nu aktuella motionsförslaget. Tillkännagivandet är från mars 2018, och det finns även ett liknande tillkännagivande från våren 2017 som inte är slutbehandlat. Utskottets uppfattning är att riksdagen därmed inte bör vidta några åtgärder med anledning av det nu aktuella förslaget. Utskottet noterar att även miljö- och jordbruksutskottet och konstitutionsutskottet förordar att yrkandet avstyrks. Utskottet konstaterar därtill att riksdagen på miljö- och jordbruksutskottets förslag i juni 2017 riktade ett tillkännagivande till regeringen om att nationella regler som är mer långtgående än den EU-gemensamma lagstiftningen alltid ska vara väl motiverade och prövas nog.

Utskottet noterar vidare att civilutskottet förordar att näringsutskottet ska avstyrka förslaget om en översyn av Lantmäteriet med hänvisning till att det nyligen avstyrkt ett liknande förslag. Civilutskottet hänvisade bl.a. till ett pågående arbete inom Lantmäteriet för att komma till rätta med problemet, och civilutskottet konstaterade vidare att det ansvariga statsrådet utlovat skärpta krav på att minska handläggningstiderna om åtgärderna skulle vara otillräckliga. Utskottet delar civilutskottets bedömning att det därmed pågår ett arbete som ligger i linje med det som motionärerna föreslår.

När det gäller motionsyrkanden om äganderätten konstaterar utskottet att riksdagen även i närtid återkommande behandlat frågor om äganderätt och tillhörande ersättningsfrågor (bet. 2017/18:MJU16, bet. 2017/18:MJU17 och bet. 2017/18:MJU19) och att riksdagen riktat två tillkännagivanden till regeringen om behovet av att se över olika typer av ersättningsmodeller. Utskottet konstaterar att motioner om ett starkt rättsligt skydd för äganderätten till fast egendom även behandlades av civilutskottet våren 2016 och konstitutionsutskottet, då dessa avstyrktes. Utskottet noterar att konstitutionsutskottet inte såg skäl att föreslå ett tillkännagivande om att stärka det rättsliga skyddet för äganderätten till fast egendom. Utskottet delar mot den här bakgrunden miljö- och jordbruksutskottets och konstitutionsutskottets bedömningar att riksdagen inte bör vidta någon åtgärd med anledning av de nu aktuella förslagen.

Med anledning av vad som anförs i motionerna om att stärka konkurrenskraften för de gröna och landsbygdsnära näringarna noterar utskottet därtill att miljö- och jordbruksutskottet anser att regeringen i propositionen ger uttryck

för att den fortfarande tar frågor om jordbrukets konkurrenskraft på allvar. Utskottet har ingen annan uppfattning.

Därmed avstyrks motionerna 2017/18:1080 (S), 2017/18:1259 (M), 2017/18:3563 (M), 2017/18:4097 (SD) och 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i de berörda delarna.

Vissa övriga frågor om generella näringslivsinsatser

I motion 2017/18:4116 (C) föreslås ett antal åtgärder för att stimulera näringslivsutveckling på Sveriges landsbygder. Motionärerna förordar bl.a. ett tillkännagivande om gårdsförsäljning av alkohol. Utskottet konstaterar att riksdagen i närtid på förslag från socialutskottet (bet. 2017/18:SoU8) riktat ett likalydande tillkännagivande till regeringen, och oavsett partiernas inställning i sakfrågan anser utskottet att riksdagen inte bör vidta någon åtgärd med anledning av det nu aktuella förslaget.

I fråga om förslaget om ändrade bygglovsregler för näringsverksamhet på landsbygden noterar utskottet att civilutskottet förordar att näringsutskottet ska avstyrka yrkandet med hänvisning till att civilutskottet flera gånger under valperioden avstyrkt liknande förslag och med utgångspunkt i att civilutskottet inte ser någon anledning att ompröva sitt ställningstagande med anledning av det nu aktuella förslaget. Utskottet konstaterar att civilutskottet tidigare påtalat att det redan finns undantag för de generella kraven på bygglov i fråga om ekonomibyggnader för jordbruk, skogsbruk eller liknande näring om åtgärden vidtas i ett område som inte omfattas av en detaljplan samt att regeringen föreslagit att ytterligare åtgärder ska undantas från kravet på bygglov (prop. 2016/17:151). Utskottet konstaterar att riksdagen sedan dess antagit regeringens lagförslag (bet. 2016/17:CU20). Utskottet har ingen annan uppfattning i frågan än civilutskottet.

I motionen förordas vidare att riksdagen ska begära att regeringen ger utvalda myndigheter i uppdrag att utveckla arbetsmetoder i linje med den s.k. Rättviksmodellen, som är en dialogbaserad tillstånds- och tillsynshandläggning mellan företagare och kommunens tjänstemän och innebär att företagen betalar för tillsyn efter utförd kontroll. Som framgår av det föregående avsnittet har Statskontoret efter en utvärdering lämnat förslag på en mer effektiv avgiftsfinansiering av den offentliga livsmedelskontrollen, och Livsmedelsverket har föreslagit att Näringsdepartementet ska utreda frågan om att införa obligatorisk efterhandsbetalning av kontrollavgifter från den 1 januari 2020. Utskottet ser mot den bakgrunden ingen anledning för riksdagen att i nuläget vidta några åtgärder med anledning av förslaget i motionen.

När det gäller förslagen om åtgärder för att stärka jordbrukets konkurrenskraft samt fiskodling och kustnära fiske noterar utskottet att miljö- och jordbruksutskottet anser att det i nuläget inte finns skäl för ytterligare initiativ i de aktuella frågorna. Utskottet noterar vidare att miljö- och jordbruksutskottet anför att det tidigare avstyrkt liknande yrkanden om offentlig upphandling av livsmedel med hänvisning till pågående arbete. Utskottet gör ingen annan

bedömning. Utskottet ser positivt på att miljö- och jordbruksutskottets uppfattning är att Sverige har stor potential att utveckla vattenbruket, och utskottet har inte någon annan uppfattning när det gäller vikten av vattenbruk och det småskaliga fisket. Utskottet noterar att miljö- och jordbruksutskottet mot bakgrund av en uppföljning framhåller vikten av fortsatta insatser på området, men att det samtidigt konstaterar att flera åtgärder har vidtagits och att det nyligen avstyrkt förslag om småskaligt kustfiske och vattenbruk.

I fråga om åtgärder för att underlätta för skogsnäringens utveckling, vill utskottet anföra att det nyligen (bet. 2017/18:NU12) avstyrkt motioner där det efterfrågats olika åtgärder för att främja skogsnäringen och träindustrin. Utskottet hänvisade till pågående arbete, bl.a. inom ramen för samverkansprogrammet Cirkulär och biobaserad ekonomi, och till planerade insatser, bl.a. arbetet med att ta fram ett nationellt skogsprogram. Utskottet, som också noterar att regeringen den 18 maj 2018 beslutade om ett nationellt skogsprogram, ser ingen anledning att ompröva sitt tidigare ställningstagande med anledning av det som nu föreslås i den aktuella motionen.

Utskottet anser slutligen att riksdagen inte bör vidta några åtgärder i enlighet med det som föreslås i motion 2017/18:4116 (C) om ett bondepaket samt ägande- och brukanderätten. Utskottet noterar att även miljö- och jordbruksutskottet respektive miljö- och jordbruksutskottet och konstitutionsutskottet förordar att motionsyrkandena avstyrks.

Därmed avstyrks motion 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna.

Riktade näringslivsinsatser

Utskottet delar regeringens bedömning att det bör riktas en särskild näringslivssatsning mot de kommuner där näringslivet har ogynnsamma villkor. Det är också i linje med Landsbygdskommitténs förslag. Utskottet noterar att regeringen framför allt betonar att det finns ett behov av insatser i form av utbyggd digital infrastruktur, ökad tillgång till högre utbildning, omlokalisering av statliga jobb samt innovations- och exportfrämjande insatser. Utskottet konstaterar att det införts ett särskilt statsbidrag till kommuner i glesbygd (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23, bet. 2017/18:MJU2).

När det gäller förslagen om olika pilotprojekt med s.k. Seed Enterprise Investment Scheme och ekonomiska frizoner vill utskottet utöver att hänvisa till den särskilda riktade näringslivssatsningen påminna om att regeringen avser att utifrån ett geografiskt perspektiv följa upp den offentliga kapitalförsörjningen och finansmarknadens funktion för företag när det gäller möjlighet till finansiering. Utskottet noterar att regeringen gett Finansinspektionen i uppdrag att redovisa hur finansmarknaden fungerar för företag när det gäller möjlighet till lån och ta in kapital och initierat en s.k. bankdialog i syfte att små och medelstora företag i hela landet ska få bättre tillgång till finansiering från banker. Utskottet vill även påminna om att socialförsäkringsutskottet nyligen avstyrkte motionsförslag om en differentierad arbetsgivaravgift (bet. 2017/18:SfU19) med hänvisning till befintliga stödinsatser. Utskottet har

ingen annan uppfattning i frågan. Utskottet anser inte heller att riksdagen bör vidta några åtgärder med anledning av det som föreslås i motion 2017/18:3683 (C) om sänkt fastighetsskatt för outnyttjade kommersiella lokaler på landsbygden.

När det gäller fördelningen av regionala tillväxtmedel mellan länen konstaterar utskottet att regeringen genomför en översyn av principerna för fördelning av anslaget 1:1 Regionala tillväxtåtgärder. Som framgår av det föregående har översynen visat att det finns ett behov av att förändra och förtydliga dels regeringens styrning av medlen, dels befintliga uppföljningssystem (prop. 2017/18:1 utg. omr. 19). Utskottet välkomnar regeringens översyn och konstaterar att den ligger i linje med det som efterfrågas i de aktuella motionerna. Utskottet vill i sammanhanget också påminna om den översyn som pågår av kostnadsutjämningsystemet som ska slutredovisas senast den 1 juni 2018.

När det gäller förslaget om avskrivning av studieskulder noterar utskottet att utbildningsutskottet påtalar att det enligt gällande rätt inte finns möjligheter att få sina studieskulder avskrivna för personer som tar arbete i bristyrken på landsbygden eller i någon särskild del av landet och att utbildningsutskottets bedömning är att studiestödssystemet inte bör användas som ett regionalpolitiskt instrument. Utskottet noterar samtidigt att regeringen anför att en sammanhållen landsbygdspolitik måste behandla kompetensförsörjningsfrågorna ur både ett utbildnings- och ett näringsperspektiv. Regeringen anser vidare att ytterligare åtgärder utöver de som presenteras i propositionen behövs vidtas för att underlätta kompetensförsörjningen i Sveriges landsbygder. Utskottet noterar att regeringen avser att återkomma om lämpliga åtgärder och att Landsbygdskommitténs förslag är ett viktigt underlag i detta arbete.

Utskottet avstyrkte senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU16) liknande förslag som de nu aktuella om transportbidraget. Utskottet vill i likhet med tidigare år framhålla vikten av att de företag som är berättigade till stöd känner till att det finns. Utskottet har tidigare konstaterat att det inom Tillväxtverket pågått ett arbete med att öka kunskapen om transportbidraget och framhållit vikten av att det vid behov görs ytterligare insatser. Efter en nedgång i antalet ansökningar noterade utskottet att Tillväxtverkets bedömning var att antalet ansökningar ökade i fjol. Utskottet kan också konstatera, som framgår av det föregående, att utbetalningarna av Transportbidraget ökade 2016 i jämförelse med tidigare år. I fråga om ersättningsnivån redogjorde utskottet våren 2017 för att det enligt Tillväxtverket inte finns några indikationer på att företagen som tilldelats stöd har haft synpunkter på ersättningsnivån. Utskottet vill påminna om att transportbidraget varit föremål för flera översyner, och även om det inte går att fastställa att det finns något orsakssamband finns det indikationer som pekar på att bidraget har en positiv inverkan på de stödmottagande arbetsställenas omsättning och förädlingsgrad.

När det gäller transportbidragets inriktning vill utskottet uppmärksamma uppdraget till Tillväxtverket att utveckla bl.a. transportbidraget i fråga om jämställdhet, integration och miljö, inklusive klimat. Utskottet vill vidare i sammanhanget påminna om att det regionala transportbidraget sedan juli 2017

även kan beviljas till företag för transporter av vidareförädlade produkter inom bl.a. jordbruks- och livsmedelssektorn. Av propositionen framgår också att regeringen har för avsikt att avsätta ytterligare medel för finansiering av transportbidraget för att kunna stärka dessa näringar.

Utskottet står sammantaget fast vid sin tidigare bedömning att det i nuläget inte ser något behov av ytterligare översyner eller uppdrag enligt det som efterfrågas i de aktuella motionerna om transportbidrag.

I avsnittet hanteras några motioner med förslag som handlar om utvecklingen i särskilda län eller regioner. Utskottet har återkommande behandlat sådana förslag, och utgångspunkten för utskottets prövning har sedan hösten 2007 varit det övergripande målet för den regionala tillväxtpolitiken, dvs. utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft. Även om utskottet fortfarande har förståelse för att enskilda ledamöter vill uppmärksamma problem i vissa geografiska områden är det fortfarande utskottets principiella uppfattning att de åtgärder och insatser som begärs för olika delar av landet i första hand ska prövas inom ramen för de möjligheter som riksdagen och regeringen anförtror de regionala organen samt i förekommande fall olika myndigheter. När det gäller den särskilda riktade näringslivssatsningen mot de kommuner där näringslivet har ogynnsamma villkor menar riksdagen att en sådan bedömning ska göras samlat och riksdagen därmed i sin behandling av fristående motioner inte bör peka ut särskilda områden.

Därmed avstyrks samtliga motionsyrkanden i avsnittet i de aktuella delarna.

Digital kommunikation och telefoni

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen, med bifall till ett motionsyrkande, det utskottet anför om avvecklingen av kopparnätet. Regeringen bör se över hur ansvariga aktörer ska kunna erbjuda ett likvärdigt alternativ till kopparnätet innan detta kopplas bort. Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om digital kommunikation och telefoni. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete.

Jämför reservation 15 (S, MP), 16 (M, C, L, KD), 17 (SD), 18 (C) och 19 (KD).

Propositionen

Regeringen påminner om att ett av de delmål som riksdagen har beslutat för digitaliseringspolitiken är att Sverige ska ha ett bredband i världsklass. Alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. Regeringens bedömning är att detta delmål är förenligt med det föreslagna målet för landsbygdspolitiken.

Regeringen påtalar att det pågår en omfattande bredbandsutbyggnad i hela landet. Vidare framhåller regeringen att den anser att det är viktigt att människor och företag ska kunna få tillgång till digitala tjänster oavsett var de bor och att man därför inom ramen för de samhällsomfattande tjänsterna höjt nivån för funktionell tillgång till internet från 1 Mbit per sekund till 10 Mbit per sekund. Post- och telestyrelsen (PTS) har också fått i uppdrag att se till att privatpersoner och företag som i sin stadigvarande bostad eller sitt verksamhetsställe saknar tillgång till telefoni eller bredbandsuppkoppling om 10 Mbit per sekund sedan den 1 mars 2018 kan få stöd för åtgärder som ger sådan tillgång. Av propositionen framgår vidare att Telias skifte från kopparbaserad infrastruktur till andra typer av bredband och telefoni pågår över hela landet och att ersättningslösningarna t.ex. inkluderar fiber, mobila lösningar och satellit. Regeringen uppger att den kommer att verka för att den positiva utvecklingen av bredbandsutbyggnad i högt tempo fortsätter. Regeringen betonar också vikten av att skapa förutsättningar för att potentiella mindre projekt för landsbygden och kommersiella aktörer kan föra en dialog om bredbandsutbyggnad och framhåller arbetet som utförs av och uppdraget till bredbandskoordinatorerna för att bistå lokala initiativ.

När det gäller samordning av statens digitala infrastruktur framgår att den förra regeringen 2014 tillsatte en utredning med uppdrag att se över möjligheten att effektivisera användningen av de statligt ägda bredbandsnäten genom förbättrad samordning mellan bredbandsverksamheterna hos berörda statliga aktörer (dir. 2014:118). Slutbetänkandet Statens bredbandsinfrastruktur som resurs (SOU 2016:1) överlämnades till regeringen i januari 2016. Regeringen har i regleringsbrevet för 2017 och 2018 gett Trafikverket ett uppdrag som avser att myndigheten ska korta handläggningstiderna för ledningsrättsärenden. I fråga om utredningens övriga förslag uppger regeringen att de bereds inom Regeringskansliet med inriktningen att de ska behandlas senast i samband med budgetprocessen för 2019.

Regeringen bedömer vidare att en framtida modell för statligt stöd till utbyggnad av bredband bör utformas. I takt med att utbyggnaden når allt längre ut och de områden som framöver kommer att sakna tillgång till snabbt bredband är alltmer glest befolkade och spridda är det inte en självklarhet att de modeller som hittills använts är de bästa för framtida behov. Regeringen anför att man därför i juni 2017 gav PTS i uppdrag att se över och komma med förslag på hur framtida insatser för utbyggnad med statliga medel kan utformas. Uppdraget redovisades i november 2017 och bereds nu inom Regeringskansliet.

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 9 uppges Trafikverket, Svenska kraftnät och ytterligare ett antal statliga aktörer ha fiberoptiska nätverk som sträcker sig över Sverige, av vilka vissa inte nyttjas fullt ut. Motionärerna menar att dessa befintliga nätverk

skulle kunna bidra till att uppnå målet om tillgång till bredband och föreslår ett tillkännagivande om att de olika fibernäten i statlig ägo ska tillgängliggöras för marknaden.

Vidare förordas ett tillkännagivande om att säkerställa att de hushåll som kommer att mista sin tillgång till kopparnät erbjuds likvärdiga alternativ innan kopparnätet kopplas bort (yrkande 10).

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 10 föreslås ett tillkännagivande om digitalisering. Motionärerna framhåller vikten av att nyttja teknikneutrala lösningar och anser att 100 procent av befolkningen ska ha tillgång till snabbt bredband 2025.

Motionärerna förordar också ett tillkännagivande om att staten ska se till att det finns tillfredsställande tillgång till telefoni i hela landet (yrkande 20).

I kommittémotion 2017/18:4116 förordar Kristina Yngwe m.fl. (C) ett tillkännagivande om att digitalisering och bredbandsutbyggnad på landsbygden bör underlättas. För att åstadkomma detta föreslås bl.a. att den aktör som i dag distribuerar telefoni- och bredbandstjänster inte ska tillåtas avbryta dem, om det inte finns en fullgod ersättning till en rimlig kostnad, en gemensam plattform och standard när det gäller e-hälsa, ökade resurser samt uppdrag till berörda myndigheter för att öka bredbandsutbyggnaden, samt att bredbandsutbyggnad ska betraktas som ett femte transportslag (yrkande 10).

Av kommittémotion 2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) framgår att funktionella bredbandsförbindelser ska vara tillgängliga i hela landet – även för företag. För att åstadkomma detta föreslås dels att 700 MHz-bandet så snart som möjligt auktioneras ut för att förbättra mobiltäckningen, dels att staten påskyndar utbyggnaden av fast och mobilt bredband där marknaden inte lyckas, dels en fortsatt satsning på bredbandskoordinatorer, dels att regeringen omgående tar initiativ för att säkerställa tillgången till bredband för de hushåll och företag som står utan uppkoppling i samband med att kopparnäten avvecklas (yrkande 4).

Trafikutskottets yttrande

Allmänt om propositionen

I yttrande 2017/18:TU7y betonar trafikutskottet att det anser att digitaliseringen kan användas till att utveckla nya innovativa lösningar som förbättrar förutsättningarna att leva och verka inte minst på landsbygderna. I detta ingår även att digitaliseringen kan bidra till en hållbar landsbygd och att utveckla nya lösningar för att förmedla ännu bättre service. Trafikutskottet påtalar att utskottets arbetsgrupp för forskningsfrågor mot bakgrund av att dagens samhälle är beroende av en väl fungerande it-infrastruktur valt att genomföra en studie om it-infrastruktur i dag och i framtiden (2016/17:RFR1). I fokus stod frågor som hur tillgången ser ut i dag, vilka insatser som görs för ökad tillgång och vad de kommer att leda till.

Tillgång till bredband

Trafikutskottet framhåller betydelsen av tillgång till bredband för samhällets tillväxt och utveckling, och för människors digitala delaktighet, och anser därför att det är mycket positivt att bredbandsutbyggnaden sker i snabb takt i Sverige och att det i dag finns tillgång till bredband i stora delar av Sveriges landsbygder. Trafikutskottet ser vidare positivt på att förutsättningarna är goda för att den faktiska tillgången till fiber ska öka ytterligare de närmaste åren enligt en prognos från PTS. Trafikutskottet delar samtidigt regeringens bedömning att en framtida utformning av stödinsatser behöver övervägas i takt med att utbyggnaden når allt längre ut och de områden som framöver kommer att sakna tillgång till snabbt bredband är alltmer glest befolkade och spridda. Trafikutskottet uppmärksammar vidare att regeringen har gett PTS i uppdrag att

- kartlägga hinder för utbyggnad av fast och mobilt bredband och identifiera hur processen kan effektiviseras (redovisas senast den 15 juni 2018)
- utreda kommunernas roller på bredbandsmarknaden och undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen (redovisas senast den 30 juni 2018)
- ta fram material för vägledning och information till regionala och lokala aktörer om hur fasta och trådlösa tekniker kan komplettera varandra för att bidra till att nå uppsatta bredbandsmål (redovisas senast den 19 december 2018)
- se över och komma med förslag på hur framtida insatser för utbyggnad med statliga medel kan utformas och vilken aktör som bör administrera detta (redovisades i november 2017 och bereds för närvarande inom Regeringskansliet).

När det gäller uppdraget att ta fram material för vägledning och information kan noteras att trafikutskottet anför att det syftar till att möjliggöra snabbt bredband för hushåll och företag i områden som i dag inte har tillgång till det, eller för hushåll i områden där kopparnätet håller på att avvecklas. Det syftar också till att visa hur även mer avlägsna hushåll och företag ska kunna inkluderas vid utbyggnad av snabbt bredband.

Trafikutskottet anser att näringsutskottet mot denna bakgrund bör avstyrka motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 10, 2017/18:4098 (KD) yrkande 4 och 2017/18:4116 (C) yrkande 10. Andra uppfattningar uttrycks i tre avvikande meningar (SD, C, KD).

Statens innehav av digital infrastruktur

Trafikutskottet påminner inledningsvis om att staten har ett ansvar för att den nationella bredbandsinfrastrukturen utnyttjas på ett effektivt sätt. Därefter påtalar trafikutskottet att betänkandet Statens bredbandsinfrastruktur som resurs (SOU 2016:1) innehåller flera förslag om hur samordningen av statens bredbandsinfrastruktur kan förbättras. Utredningen föreslår också att utbudet av statligt ägd fiber och kanalisation ska utökas och göras tillgängligt för

bredbandsutbyggare för att på så sätt skapa förutsättningar för att marknadsaktörer kan dra fördel av den överkapacitet som finns i den statliga bredbandsinfrastrukturen. Trafikutskottet anför vidare att utredningen påminner om att huvudprincipen är att offentliga aktörer, med undantag för bolag, inte ska bedriva kommersiell verksamhet i konkurrens med privata aktörer men framhåller också att det offentliga inslaget i vissa fall kan vara berättigat. Trafikutskottet redogör för några av de förslag som utredningen lägger fram, bl.a. att Trafikverkets instruktion ändras så att det framgår att Trafikverket ska bedriva uppdrags-, uthyrnings-, och försäljningsverksamhet som är förenlig med verkets uppgifter i övrigt när det gäller elektroniska kommunikationstjänster, inklusive uthyrning av kanalisationsutrymme. Vidare föreslås Trafikverket och Svenska kraftnät få i uppdrag att årligen samråda med PTS om sina tele- och kommunikationsnät. Trafikutskottet välkomnar att respektive myndighets instruktion också har ändrats med anledning av förslagen. Trafikutskottet påminner slutligen om att det senast i mars 2018 behandlade motioner om att statens innehav av fibernät ska tillgängliggöras för marknaden. Trafikutskottet framhöll då att det ser positivt på att fibernät i statlig ägo bidrar till att öka redundansen och robustheten men ville inte föregripa det beredningsarbete som pågår i fråga om att tillgängliggöra statens digitala infrastruktur. Trafikutskottet, som inte ändrat uppfattning, anser att näringsutskottet bör avstyrka motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 9. En annan uppfattning uttrycks i en avvikande mening (M, C, L, KD).

Tillgång till telefoni

När det gäller konsekvenserna av den pågående avvecklingen av Telias kopparnätbaserade infrastruktur konstaterar trafikutskottet i sitt yttrande att klagomål på nedmontering av kopparnätet hamnar på en andra plats i PTS årliga sammanställning av klagomål på telefoni och bredband 2017. Klagomålen uppges i första hand handla om själva omställningen och inte om att konsumenten har drabbats av ett avbrott eller att ersättningslösningarna inte har fungerat. Trafikutskottet hänvisar vidare till ett svar som det ansvariga statsrådet Peter Eriksson lämnade den 21 februari 2017 med anledning av en skriftlig fråga (fr. 2016/17:815) om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att människor på landsbygden inte ska stå utan fungerande telefoni eller bredband. De kunder som i dag får fast telefoni och även bredbandstjänster levererade via kopparnätet kommer i stället att få motsvarande tjänster genom i första hand mobilnäten, men även genom fibernäten där sådana byggs. För de kunder som helt saknar möjlighet till fiberanslutning eller mobiltäckning vid sin fasta bostad eller sitt fasta verksamhetsställe uppgav statsrådet att en konkurrenskraftig lösning är bredband via satellit. Om telefoni inte kan tillhandahållas på marknadsmässiga villkor kan PTS upphandla en lösning. Statsrådet hänvisade också till de målsättningar som regeringen formulerat i den nya bredbandsstrategin om att tillhandahålla hushållen snabb och stabil bredbandsuppkoppling till 2025. Trafikutskottet anför vidare att PTS

konstaterat att övergången från det kopparbaserade telefonnätet till mobila lösningar eller fiber fortsätter, och av myndighetens webbplats framgår att marknadsaktörerna i dag erbjuder flera alternativa tekniska lösningar utöver kopparnätet som ger fast bredband och fast telefoni. För de flesta hushåll och företag finns även i mer glesbefolkade områden minst tre leverantörer att välja bland. Enligt myndigheten finns det dock ett fåtal hushåll och företag som tidigare har haft fast telefoni men som inte längre har det och där varken Telia eller någon annan operatör har erbjudit sig att tillhandahålla telefoni. I dessa fall har myndigheten i stället upphandlat telefonitjänster av en operatör. PTS uppges följa utvecklingen på området. Trafikutskottet påpekar att Telia i dag har betydligt bättre rutiner för att informera berörda abonnenter och de operatörer som utnyttjar Telias kopparnät om planerade förändringar än i början av omställningen. Telia tillhandahåller också information om framtidens nät till både privatpersoner och företagskunder på sin webbplats. Trafikutskottet finner det vidare uppmuntrande att antalet hushåll som inte har tillgång till grundläggande internet (1 Mbit per sekund) har minskat. Sammanfattningsvis konstaterar trafikutskottet att omställningen från en kopparbaserad infrastruktur till fiber eller en trådlös teknik fungerar allt bättre, att Telias informationsinsatser har förbättrats och att PTS följer processen. Trafikutskottet anför att det mot den bakgrunden anser att näringsutskottet bör avstyrka motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 20 och 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 10. I två avvikande meningar uttrycks andra uppfattningar (M, C, L, KD respektive SD).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Avvecklingen av kopparnätet, Statliga fibernät och Övrigt om digital kommunikation och telefoni.

Avvecklingen av kopparnätet

När det gäller konsekvenserna av den pågående avvecklingen av Telias kopparnätbaserade infrastruktur vill utskottet inledningsvis framhålla att det noterar trafikutskottets redogörelse för bl.a. det ansvariga statsrådets syn på frågan, PTS rapport och pågående arbete. Utskottet noterar också att trafikutskottet anser att näringsutskottet bör avstyrka det aktuella motionsyrkandet med hänvisning till att omställningen från kopparnätbaserad infrastruktur till fiber eller trådlös teknik fungerar allt bättre, att Telias informationsinsatser har förbättrats samt att PTS följer processen.

Även om majoriteten av de klagomål som inkom till PTS som rör nedmonteringen av kopparnätet under 2017 enligt vad som anförs i trafikutskottets yttrande i första hand handlar om själva omställningen och inte om att konsumenterna drabbats av avbrott eller ersättningslösningar inte har fungerat

anser utskottet att det inte går att bortse ifrån att klagomål på nedmontering av kopparnätet hamnar på en andra plats i PTS sammanställning av konsumentklagomål.

I takt med att kopparnätet stängs av i allt fler delar av landet anser utskottet att det krävs likvärdiga alternativ till kopparnätet för att kompensera de hushåll som drabbas. Avvecklingen av kopparnätet riskerar att drabba landsbygdens invånare hårdast eftersom alternativen där till en fast förbindelse, t.ex. i form av fibernät eller mobilt nät med hög överföringshastighet, inte finns eller är alltför kostsamma.

Utskottet anser mot denna bakgrund att regeringen bör se över hur ansvariga aktörer ska kunna erbjuda ett likvärdigt alternativ till kopparnätet innan detta kopplas bort. Därmed kan man säkerställa att den digitala tillgängligheten i hela landet inte försämras när kopparnätet försvinner. Utskottet anser således i enlighet med vad som anförs i motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) att riksdagen genom ett tillkännagivande bör tydliggöra för regeringen att den ska säkerställa att de hushåll som kommer att mista sin tillgång till kopparnätet erbjuds likvärdiga alternativ innan kopparnätet kopplas bort.

Därmed tillstyrker utskottet motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

Statliga fibernät

Trafikutskottet har i yttrande 2017/18:TU7y redogjort för att betänkandet Statens bredbandsinfrastruktur som resurs (SOU 2016:1) innehåller flera förslag om hur samordningen av statens bredbandsinfrastruktur kan förbättras och att regeringen redan ändrat instruktionen till ansvariga myndigheter med anledning av förslagen. Utskottet noterar att trafikutskottet ser positivt på att fibernät i statlig ägo bidrar till att öka redundansen och robustheten men att trafikutskottet i mars 2018 vid behandlingen av förslag i motioner om att statens innehav av fibernät ska tillgängliggöras för marknaden avstyrkte dessa med hänvisning till att det inte ansåg att riksdagen bör föregripa pågående beredningsarbete. Utskottet delar trafikutskottets bedömning och avstyrker därmed motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

Övrigt om digital kommunikation och telefoni

I motionerna 2017/18:4097 (SD), 2017/18:4098 (KD) och 2017/18:4116 (C) föreslås tillkännagivanden som syftar till att förbättra tillgången på bredband och telefoni. Utskottet vill inledningsvis i likhet med trafikutskottet understryka den betydelse tillgången till bredband har för samhällets tillväxt och utveckling, och för människors digitala delaktighet. Utskottet vill också särskilt framhålla den vikt tillgången till bredband har för de som ska driva företag i Sveriges landsbygder. Likaså är tillgången till telefoni av central betydelse. Utskottet delar trafikutskottets bedömning att digitalisering kan användas för att utveckla nya innovativa lösningar som förbättrar förutsätt-

ningarna att leva och verka inte minst på landsbygderna och bidrar till utvecklingen av en hållbar landsbygd. Utskottet vill även instämma i trafikutskottets uppfattning och framhålla att det är mycket positivt att bredbandsutbyggnaden sker i snabb takt och att det i dag finns tillgång till bredband i stora delar av Sveriges landsbygder och att PTS uppger att prognosen för att den faktiska tillgången till fiber ska öka ytterligare de närmaste åren är god. I likhet med trafikutskottet delar även utskottet regeringens bedömning att en framtida utformning av stödinsatser behöver övervägas i takt med att utbyggnaden av bredband når allt längre ut och till mer glesbefolkade områden. Utskottet noterar de uppdrag som regeringen har gett till PTS på området och som trafikutskottet refererar till i sitt yttrande. Utskottet anser i likhet med trafikutskottet att motionerna 2017/18:4097 (SD), 2017/18:4098 (KD) och 2017/18:4116 (C) mot den här bakgrunden kan avstyrkas i berörda delar.

Transportinfrastruktur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om enskilda vägar och övrigt om transportinfrastruktur. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete. Jämför reservation 20 (M, C, L, KD), 21 (SD) och 22 (C).

Propositionen

Av propositionen framgår att riksdagen har lagt fast det övergripande transportpolitiska målet att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Regeringen bedömer att det övergripande målet för transportpolitiken är förenligt med det föreslagna övergripande målet för landsbygdspolitik.

Regeringen anser att person- och godstransporter på landsbygderna behöver förbättras. Regeringen betonar vikten av långsiktighet i planeringen av infrastruktur och refererar till propositionen om infrastruktur för framtiden (prop. 2016/17:21) med förslag till ekonomiska ramar för en nationell plan för perioden 2018–2029 samt Trafikverkets förslag till ny nationell trafikslagsövergripande plan och de trafikövergripande länsplanerna för regional transportinfrastruktur för samma period. Regeringen anför att den för att understryka behovet av förbättring av person- och godstransporter på landsbygderna i direktiven för åtgärdsplanering för planperioden 2018–2029 särskilt har lyft fram att landsbygdernas utmaningar ska beaktas. Regeringen uppger också att den avser att avsätta medel till särskilda insatser för att förbättra förutsättningarna för hållbara godstransporter på järnväg och landsbygd.

När det gäller de enskilda vägarna framhåller regeringen att de utgör en viktig del av transportnätet på landsbygden, och regeringens bedömning är att det behöver göras en satsning på dessa vägar. Regeringen anger att Trafikverket har lämnat ett förslag till en revidering av förordningen (1989:891) om

statsbidrag till enskild väghållning. Myndigheten föreslår bl.a. att det förtydligas att planeringen av enskilda vägar ska beaktas när det tas fram förslag till objekt som ska ingå i länsplanen, vilket överensstämmer med Landsbygdskommitténs förslag. Trafikverkets förslag bereds inom Regeringskansliet.

Av propositionen framgår också att regeringen gör en satsning på statsbidrag till enskild väghållning för särskilda driftsåtgärder på objekt som broar och färjelägen för att förbättra deras funktion och bärighet, särskilt för tyngre fordon.

För att förbättra transportmöjligheterna på landsbygden anser regeringen vidare att det behövs nya tillvägagångssätt; t.ex. behövs en stärkt samordning och samverkan för bättre kapacitetsutnyttjande och för att ge förutsättningar för nya transportlösningar. Regeringen konstaterar att olika regelverk och system för egenavgifter och ersättning i många fall försvårar samordningen av särskilda persontransporter och att man mot den bakgrunden 2016 tillsatte en utredning (dir. 2016:85) för att analysera nuvarande regelverk. Uppdraget ska redovisas senast den 30 juni 2018. Regeringen påminner vidare om att den i april 2017 beslutade förordningen (2017:309) om försöksverksamhet med självkörande fordon.

När det gäller skatter och avgifter inom det transportpolitiska området uppger regeringen att den avser att bedöma vilka konsekvenser en förändring av skatter och avgifter inom det transportpolitiska området får för möjligheten att nå det övergripande målet för landsbygdspolitiken, vilket ligger i linje med Landsbygdskommitténs förslag. Regeringen påminner vidare om att den i december 2017 tillsatte en kommitté med uppdrag att lämna förslag på ett förändrat reseavdragssystem (dir. 2017:134). Kommittén ska analysera och lämna förslag på ett system som i högre grad gynnar resor med låga utsläpp av växthusgaser och luftföroreningar och samtidigt är enklare att tillämpa, administrera och kontrollera än nuvarande system. I analysen ska ett avståndsbaserat reseavdrag ingå, och kommittén ska bedöma lämpligheten av ett sådant system. Kommittén ska vidare belysa hur förändrade regler påverkar de personer som är bosatta på en ort där kollektivalternativ saknas eller är begränsade. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juli 2019.

Motionerna

En välfungerande infrastruktur är en grundläggande förutsättning för en levande landsbygd, och de enskilda vägarna är en viktig del i detta, sägs det i kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD). Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om att staten ska ge rätt förutsättningar i form av regelverk och myndigheternas tillämpning och bemötande för att de enskilda vägar som får statsbidrag ska ha en bra standard, rätt sträckning, god bärighet och nödvändig vinterhållning (yrkande 8). I motionen betonas även statens ekonomiska ansvar för det enskilda vägnätet.

I motion 2017/18:2492 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M) föreslås att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att

genomföra en översyn av bilkostnader för boende på landsbygden. Motionärerna framhåller bilens betydelse för boende på landsbygden och menar att det vore önskvärt med ett system som utjämnar de merkostnader som i dag finns på landsbygden och i glesbygd genom att t.ex. se över möjligheten att jämföra kostnaderna för bilhushåll på landsbygden med hushåll som saknar bil för att på så vis komma fram till något slags kompensation.

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) föreslås flera tillkännagivanden om transportinfrastruktur – skatter på drivmedel (yrkande 4), fordonsskatt (yrkande 5), jord- och skogsbruket (yrkande 6), infrastruktur (yrkande 11), vägslitageskatten (yrkande 12) och höjda reseavdrag (yrkande 13). Motionärerna är kritiska till fortsatt höjda skatter på fordon, bensin och diesel samt minskade möjligheter till reseavdrag för arbetspendling, och motsätter sig införandet av en s.k. vägslitageskatt. Motionärerna anser att skatten på diesel för lant- och skogsbruk behöver sänkas till samma nivå som i Danmark för att stärka konkurrenskraften. Motionärerna anser att det bör införas en marknadspott för investeringar utöver den ordinarie budgetramen som uppgår till 2 procent av utgiftsområdet för kommunikationer. Potten ska snabbt kunna användas för att bygga bort uppkomna flaskhalsar som står i vägen för betydande investeringar i näringslivet. Motionärerna vill vidare att reseavdragens framtida utformning utreds och att lämpligheten i att införa ett avståndsbaserat reseavdrag analyseras. Milersättningen bör enligt vad som anförs i motionen höjas med 5 kronor per mil.

I kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 förordas ett tillkännagivande om att stärka infrastrukturen i hela landet. Det anförs att infrastrukturanslagen måste öka och fördelas mer rättvist i hela landet. Det bör enligt motionärerna ske bl.a. genom att de regionala järnvägarna prioriteras, att staten även fortsättningsvis tar ett ansvar för de enskilda vägarna och att det skapas nya former för finansiering.

I kommittémotion 2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) framhålls att det är viktigt för landsbygden att underhållet av såväl de enskilda som de statliga vägarna fungerar. Det behövs därför regelverk som skapar möjlighet för investeringar i och underhåll av enskilda vägar likväl som att staten tar ansvar för underhållet av sina vägar. Motionärerna framför att staten bör utöka sin medfinansiering av de enskilda vägarna och att de motsätter sig försök att vältra över ansvaret för statliga vägar till enskilt huvudmannaskap, vilket anges skulle skada glesbygdens förutsättningar (yrkande 5).

Trafikutskottets yttrande

Inledning

Ett långsiktigt hållbart transportsystem för resor och transporter är avgörande för Sveriges fortsatta ekonomiska utveckling och välbefinnande. Det anför trafikutskottet i sitt yttrande (yttr. 2017/18:TU7y) och instämmer därför med regeringen om att väl fungerande transportinfrastruktur på landsbygden är en viktig förutsättning för jobb, för att företag ska kunna verka i hela landet,

regional utveckling, tillgänglighet, delaktighet och hållbar tillväxt i hela landet. Trafikutskottet understryker att behoven av infrastruktur i städer och i landsbygder ser olika ut och därför behöver mötas med olika åtgärder.

Trafikutskottet instämmer också med regeringen om att det finns anledning att förbättra förutsättningarna för innovativa transportlösningar, inte minst för att lösa landsbygdernas utmaningar. Trafikutskottet påminner om att det tidigare framhållit vikten av innovation och välkomnar regeringens uttalanden om att det behövs nya tillvägagångssätt för att förbättra transportmöjligheterna i landsbygderna och noterar att regeringen tillsatt en kommitté med syfte att lämna förslag på ett förändrat reseavdragssystem. Trafikutskottet välkomnar vidare att regeringen avser att avsätta medel till särskilda insatser för att förbättra förutsättningarna för hållbara godstransporter på järnväg i landsbygderna och understryker vikten av effektiva godstransporter. Trafikutskottet påminner om regeringens pågående arbete med att ta fram en godsstrategi som väntas vara klar under våren 2018.

Enskilda vägar

Trafikutskottet påminner om att det i sin behandling av regeringens proposition om infrastruktur i framtiden (prop. 2016/17:21) underströk att ett väl fungerande enskilt vägnät är av stor vikt för att främja positiv utveckling i hela landet, inte minst för sysselsättning och tillväxt. Trafikutskottet betonade också att många människor och företag, i synnerhet på landsbygden, är beroende av god framkomlighet på de enskilda vägarna. Detta är fortfarande till fullo trafikutskottets uppfattning.

Trafikutskottet välkomnar regeringens uttalanden i landsbygdspropositionen om att de enskilda vägarna är en viktig del i transportnätet på landsbygden och anser att satsningen på statsbidrag till enskild väghållning för särskilda driftsåtgärder på objekt som broar och färjelägen för att förbättra deras funktion och bärighet är mycket positiv. Trafikutskottet pekar på att riksdagen under riksmötet 2016/17 beslutade att tillåta tyngre fordonskombinationer i syfte att få effektivare godstransporter och säkra det svenska näringslivets konkurrenskraft. Vidare lyfter trafikutskottet fram att utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering för närvarande genomför en uppföljning av klimatanpassning av transportinfrastruktur och att det riktas ett särskilt fokus bl.a. mot enskilda vägar inom ramen för uppföljningen.

Trafikutskottet anser med hänsyn till det anförda att näringsutskottet bör avstyrka motionerna 2017/18:4098 (KD) yrkande 5, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 8 och 2017/18:4116 (C) yrkande 11. En annan uppfattning kommer till uttryck i en avvikande mening (M, C, L, KD).

Marknadspott

Trafikutskottet anser att det saknas behov av att införa en särskild marknadspott enligt det som förordas i motion 2017/18:4097 (SD) yrkande 11 och föreslår att näringsutskottet ska avstyrka det aktuella yrkandet. I en avvikande

mening uttrycks en annan uppfattning (SD). Trafikutskottet påminner om att en utgångspunkt för det planeringssystem som riksdagen lade fast våren 2012 för åtgärder i trafikens infrastruktur är att möjliggöra en ökad flexibilitet. Genom regeringens proposition om planeringssystem för transportinfrastruktur (prop. 2011/12:118) infördes ett system med rullande planering varigenom de långsiktiga åtgärdsplanerna följs upp genom årliga beslut om vilka projekt som kan byggstartas under de närmaste tre åren. Detta skulle ge regeringen möjlighet att inom budgetlagens ramar genomföra omprioriteringar och särskilda satsningar, samtidigt som Trafikverket även fortsättningsvis fattar det faktiska beslutet om byggstart för att behålla tillräckligt stor flexibilitet och därmed avgör vilka projekt inom ramen för regeringens beslut som ska byggstartas under det närmaste året.

Trafikutskottet pekar också på att regeringen i infrastrukturpropositionen (prop. 2016/17:21) understryker betydelsen av att skapa ett robust och hållbart transportsystem och anför att regeringen också underströk betydelsen av ett robust transportsystem som ska klara av både väntade och oväntade händelser i ett uppdrag till Trafikverket om att ta fram ett inriktningsunderlag för perioden 2018–2029. Dessutom angavs det i uppdraget att infrastrukturen ska vara utformad så att stopp och störningar till följd av underhåll, olyckor, trängsel, fordonsfel eller fel och skador på infrastrukturen minimeras. Regeringen framhöll också att det behövs planerade och väl fungerande åtgärder för drift, underhåll och reinvesteringar för att reducera sårbarheten och öka målfyllelsen.

Vissa kompletterande uppgifter

Skatt på drivmedel och fordonsskatter

I mars 2018 avstyrkte ett enhälligt skatteutskott motionsförslag om att införa lägre bränsleskatt i glesbygden eller ett glesbygdsavdrag. I sitt ställningstagande konstaterar skatteutskottet bl.a. att regeringen i budgetpropositionen för 2018 föreslagit en utökning och förlängning av den satsning på kollektivtrafik i landsbygder, förbättrat vägunderhåll respektive järnvägsunderhåll som aviserades i budgetpropositionen för 2016. Vidare noteras att det också ges viss kompensation till ett antal kommuner i norra Sverige där det ofta är svårt att ta sig till arbete och samhällsservice på annat sätt än med bil. Skatteutskottets uppfattning är att skattereglerna så långt som möjligt bör utformas generellt för hela landet och inte användas för att utjämna regionala skillnader. Vidare påminner utskottet om att det flera gånger tidigare i olika sammanhang avstyrkt förslag om differentierad drivmedelsbeskattning, differentierade reseavdrag och andra förslag om en regional differentiering av beskattningen av bilismen.

Inom ramen för samma ärende avstyrkte skatteutskottet motionsförslag om att inte införa en vägslitageavgift. I sitt ställningstagande konstaterar skatteutskottet att regeringen i april 2015 tillsatte en utredning för att analysera hur en avståndsbaserad vägslitageskatt för tunga fordon kan utformas (dir.

2015:47). Vidare aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2017 att ambitionen var att införa en vägslitageskatt. I februari 2017 lämnade Vägslitageskattekommittén sitt betänkande Vägskatt (SOU 2017:11), och i budgetpropositionen för 2018 uttalade regeringen att den avser att arbeta vidare med ett förslag om en avläsningsbar och från ett regionalpolitiskt perspektiv differentierad vägslitageskatt och återkomma till riksdagen före mandatperiodens slut. Skatteutskottet ansåg inte att det med anledning av motionerna fanns skäl att föregripa bedömningen av vilka styrmedel som kan vara lämpliga eller regeringens fortsatta beredning av en avståndsbaserad vägslitageskatt. I en reservation (C) uttrycktes en annan uppfattning.

Av vårpropositionen 2018 (prop. 2017/18:100) framgår att regeringen i mars 2018 remitterade en departementspromemoria om en ny inriktning för beskattning av tung lastbilstrafik. Promemorian uppges behandla en avläsningsbar vägslitageskatt med syfte att skapa ordning och reda i åkeribranschen och bidra till minskad miljöpåverkan, samtidigt som företagens och regionalpolitiska intressen tydligt tas till vara. Remisstiden gick ut den 27 april 2018.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Enskilda vägar och Övrigt om transportinfrastruktur.

Enskilda vägar

I motionerna 2017/18:4098 (KD), 2017/18:4106 (M, C, L, KD) och 2017/18:4116 (C) framhålls att staten bör ta ett ekonomiskt ansvar för att upprätthålla en god standard på det enskilda vägnätet. Utskottet konstaterar att en stor del av vägnätet på landsbygden utgörs av enskilda vägar. Utskottet noterar vidare att trafikutskottet står fast vid sin tidigare uttalade uppfattning att ett väl fungerande enskilt vägnät är av stor vikt för att främja en positiv utveckling i hela landet, inte minst för sysselsättning och tillväxt. Utskottet välkomnar i likhet med trafikutskottet regeringens uttalanden i propositionen om att de enskilda vägarna är en viktig del av transportnätet på landsbygden och delar även trafikutskottets uppfattning att satsningen på statsbidrag till enskild väghållning för särskilda driftsåtgärder på objekt som broar och färjelägen för att förbättra deras funktion och bärighet, särskilt för tyngre fordon, är mycket positiv. Utskottet noterar också att trafikutskottet påminner om att riksdagen i syfte att få effektivare godstransporter och stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft tillåtit tyngre fordonskombinationer (prop. 2016/17:112, bet. 2016/17:TU14).

Därmed avstyrker utskottet motionerna 2017/18:4098 (KD), 2017/18:4106 (M, C, L, KD) och 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna.

Övrigt om transportinfrastruktur

Utskottet vill inledningsvis framhålla att det delar trafikutskottets uppfattning som kommer till uttryck i yttrande 2017/18:TU7y att ett långsiktigt hållbart transportsystem för resor och transporter är avgörande för Sveriges fortsatta ekonomiska utveckling och välbefinnande. Utskottet håller därför också med såväl trafikutskottet som regeringen om att väl fungerande transportinfrastruktur på landsbygden är en viktig förutsättning för jobb, företagande, regional utveckling, tillgänglighet, delaktighet och hållbar tillväxt i hela landet. Utskottet vill även i likhet med trafikutskottet understryka att behoven av infrastruktur i städer och i landsbygder ser olika ut. Utskottet vill därför även stämma in i trafikutskottets välkomnande av regeringens uttalande om att det behövs nya tillvägagångssätt för att förbättra transportmöjligheterna på landsbygderna. Utskottet noterar i sammanhanget att trafikutskottet tidigare framhållit att ett effektivt och tillgängligt transportsystem kräver ny kunskap och nya innovativa lösningar. Utskottet vill därför påminna om att regeringen utökat Energimyndighetens samordningsuppdrag för laddinfrastruktur till att även gälla gas och andra drivmedel som kräver särskild infrastruktur.

Utskottet välkomnar i likhet med trafikutskottet att regeringen avser att avsätta medel till särskilda insatser för att förbättra förutsättningarna för hållbara godstransporter på järnväg i landsbygderna. Vidare noterar utskottet att trafikutskottet särskilt lyfter fram vikten av ett transportsystem som möjliggör effektiva godstransporter inte minst för svensk basindustri. Utskottet är även här enigt med trafikutskottet. Utskottet noterar också att regeringen under våren 2018 förväntas presentera en godsstrategi.

Utskottet noterar därtill trafikutskottets bedömning att det inte finns något behov av att införa en särskild marknadspott så som föreslås i motion 2017/18:4097 (SD). Trafikutskottet hänvisar till det planeringssystem som riksdagen lade fast våren 2012 (prop. 2011/12:118, bet. 2011/12:TU13) och som beskrivs närmare i trafikutskottets yttrande. Trafikutskottet framhåller vidare att regeringen i infrastrukturpropositionen (prop. 2016/17:21) understryker betydelsen av att skapa ett robust och hållbart transportsystem. Utskottet gör ingen annan bedömning än trafikutskottet.

När det gäller reseavdraget vill utskottet liksom trafikutskottet påminna om att regeringen tillsatt en kommitté med syfte att lämna förslag på ett förändrat reseavdragssystem och att det i uppdraget även ingår att analysera ett avståndsbaserat reseavdrag. Uppdraget ska redovisas senast den 1 juni 2019. När det gäller övriga förslag som rör skatter konstaterar utskottet att skatteutskottet i närtid avstyrkt liknande förslag. Utskottet noterar vidare att regeringen i propositionen om skatter och avgifter inom det transportpolitiska området anför att den avser att bedöma vilka konsekvenser en förändring av skatter och avgifter inom det transportpolitiska området får för möjligheten att uppnå det övergripande målet för landsbygdspolitiken. Utskottet ser positivt på det och vill påminna om att Landsbygdskommittén betonat vikten av att besluta analyseras utifrån vilka konsekvenser de får för olika landsbygder. Utskottet ser mot den bakgrunden inte någon anledning för riksdagen att vidta några åtgärder

med anledning av det som nu framförs i de aktuella motionerna. I sammanhanget kan även påminnas om skatteutskottets behandling av liknande förslag om skatt på drivmedel och fordonsskatter som redogjorts för i det föregående.

Därmed avstyrks motionerna 2017/18:2492 (M), 2017/18:4097 (SD) och 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna.

Kompetensförsörjning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om fjärrundervisning och övrigt om kompetensförsörjning. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande rätt och pågående arbete.

Jämför reservation 23 (M, C, L, KD), 24 (SD), 25 (C) och 26 (KD).

Propositionen

Regeringen anser att tillgängligheten till universitets- och högskoleutbildning samt yrkeshögskoleutbildning bör öka genom förbättrad tillgång till distansutbildningar. Regeringen avser därför att ge universitet, högskolor och anordnare av yrkeshögskoleutbildningar ökade möjligheter att utveckla sitt distanspedagogiska arbete och avsätta särskilda medel för detta syfte. I detta arbete ska utbildningsbehovet i glesbefolkade och mycket glesbefolkade landsbygdskommuner särskilt beaktas. Resultaten från satsningen, i form av goda exempel, liksom internationella erfarenheter ska samlas in och spridas.

Regeringen vill vidare stödja utvecklingen av och tillgången till kommunala utbildningscentrum, s.k. lärcentrum. I budgetpropositionen för 2018 avsatte regeringen 50 miljoner kronor, och därefter beräknas 70 miljoner kronor årligen avsättas i form av ett statsbidrag till kommunerna för att möjliggöra utveckling och etablering av lärcentrum i hela landet (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16).

Regeringen understryker att tillgången till arbetskraft med relevant kompetens är en förutsättning för hållbar regional tillväxt liksom för utvecklingen av näringsliv och offentlig verksamhet i hela landet och konstaterar att det ställer krav på en förbättrad matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. Regeringen betonar att aktörer med regionalt utvecklingsansvar har en viktig uppgift att bidra till en väl fungerande kompetensförsörjning i hela landet. Tillväxtverket har på uppdrag av regeringen lämnat förslag på riktlinjer för regionalt kompetensförsörjningsarbete, och regeringen har mot bakgrund av det arbetet såväl erbjudit som gett i uppdrag åt regionalt utvecklingsansvariga aktörer att genomföra insatser inom området. Tillväxtverket har regeringens uppdrag att stödja det regionala kompetensförsörjningsarbetet 2018–2020.

När det gäller fjärrundervisning är regeringens bedömning att det kan vara ett viktigt komplement när undervisning bedrivs i glesa miljöer, och regeringen avser att införa en möjlighet att söka ekonomiskt stöd för att underlätta för kommuner med behov av fjärrundervisning. Vidare framgår att regeringen bereder ett förslag om att stärka skolhuvudmännens möjlighet att erbjuda elever i hela landet den undervisning de har behov av i syfte att alla elever ska få en likvärdig tillgång till utbildning (SOU 2017:44).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att underlätta fjärrundervisning. Motionärerna vill att fjärrundervisning även ska få bedrivas av enskilda huvudmän. Undervisningen bör också utvidgas till fler relevanta ämnen, inte bara moderna språk och modersmålsundervisning

En stark arbetsmarknad är grunden för välbefinnande och en fungerande välfärd såväl i stad som på landsbygd, sägs det i motion 2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S). Motionärerna framhåller betydelsen av att lösa problemet med att företagen inte hittar arbetskraft med rätt kompetens och menar att det behövs ett ökat samarbete mellan näringsliv, fackliga organisationer och utbildningsväsendet på detta område. Mot den bakgrunden föreslås ett tillkännagivande om behovet av näringslivsutveckling och utbildning för att lösa matchningsproblematiken (yrkande 1).

I kommittémotion 2017/18:4097 påtalar Josef Fransson m.fl. (SD) att en tillfällig svacka i elevunderlaget kan tvinga en skola att stänga, vilket kan leda till avflyttning av barnfamiljer från landsbygden. Motionärerna vill att det ska införas ett särskilt stöd för landsbygdsskolor och förordar att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att inrätta en statlig fond för att säkerställa landsbygdsskolornas fortlevnad (yrkande 22).

Av kommittémotion 2017/18:4116 framgår det att Kristina Yngwe m.fl. (C) anser att man bör underlätta kompetensförsörjningen på landsbygden (yrkande 4) och stärka yrkeshögskolan i hela landet (yrkande 5). Åtgärder som föreslås är bl.a. att införa nya möjligheter till dispens från krav på lärarlegitimation. För att fler ska få tillgång till en yrkesutbildning i sitt närområde föreslås bl.a. att antalet platser på yrkeshögskolan ökas och att det ska bli enklare att läsa skräddarsydda preparandutbildningar och baskurser på yrkeshögskolan.

Arbetet med att få en snabb och effektiv validering har enligt vad som anförs i motion 2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) varit eftersatt. Motionärerna vill se krafttag för att få valideringen att fungera och föreslår ett tillkännagivande om att validering i praktisk kompetens hos personer som står till arbetsmarknadens förfogande bör användas i högre grad i de regionala kompetensplattformarna (yrkande 2).

Utbildningsutskottets yttrande

Utbildningsutskottet förordar i yttrande 2017/18:UbU8y att näringsutskottet ska avstyrka motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 22, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 2 och 2017/18:4116 (C) yrkandena 4 och 5.

Utbildningsutskottet instämmer i regeringens ståndpunkt att ett utbildningssystem som möjliggör kompetensförsörjning och ökar tillgången till utbildning i hela landet är en viktig förutsättning för att kunna tillvarata landsbygdernas potential för tillväxt, jobb och välfärd. Utskottet ser också positivt på de förslag och bedömningar i fråga om kompetensförsörjningen på landsbygderna som regeringen redovisar i propositionen.

När det gäller yrkandet om fjärrundervisning vill utbildningsutskottet påminna om de lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2016 som innebär att uppgifter inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som avser modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet och att uppgifter som avser fjärrundervisning i modersmål eller studiehandledning på modersmål får överlämnas på entreprenad till en annan huvudman. Vad gäller frågan om att tillåta fjärrundervisning i fler ämnen och att utvidga skollagens entreprenadbestämmelser anser utbildningsutskottet att det nuvarande regelverket är väl avvägt med hänvisning till Skolverkets utvärdering av den försöksverksamhet med fjärrundervisning som pågick fram t.o.m. vårterminen 2017. I utvärderingen konstaterar Skolverket att försöksverksamheten haft liten omfattning och därmed inte uppfyller sitt syfte att få underlag som ger goda förutsättningar att utvärdera fjärrundervisning i fler ämnen än moderna språk, modersmål, samiska i sameskolan och teckenspråk. Utbildningsutskottet ser inte heller några skäl att införa ett särskilt stöd för skolor på landsbygderna.

När det gäller yrkandet om satsningar på yrkeshögskolan hänvisar utbildningsutskottet till regeringens satsning på att bygga ut antalet studieplatser och till de ändringar i regelverket för en stärkt yrkeshögskola som genomförts under de senaste åren. Utbildningsutskottet framhåller även de insatser som har gjorts för att motverka lärarbristen, t.ex. Lärarlönelyftet och karriärstegsreformen samt regeringens insatser för att öka antalet förskollärare och lärare, bl.a. genom att bygga ut antalet utbildningsplatser inom förskollärar- och lärarutbildningarna samt insatserna vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen och särskild kompletterande pedagogisk utbildning. Mot denna bakgrund ser utbildningsutskottet inga skäl att ändra legitimationsreglerna så att det införs dispens för att undervisa i skolor på landsbygderna. Utbildningsutskottet vill även invänta dels den beredning som pågår av delbetänkandet från Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (SOU 2017:51), i vilken utredningen har lagt fram ett antal förslag om ändringar av reglerna för legitimation och behörighet, dels beredningen av proposition 2017/18:182 Samling för skolan, där regeringen bl.a. föreslår förlängda övergångsbestämmelser om undantag från krav på legitimation och behörighet i vissa skolformer. Avvikande meningar lämnades av företrädare för Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna vad gäller

fjärrundervisning, av företrädare för Sverigedemokraterna vad gäller landsbygdsskolor och av företrädaren för Centerpartiet vad gäller kompetensförsörjning.

Vissa kompletterande uppgifter

Validering av utbildning

Vad gäller motion 2017/18:3741 (KD) om validering av praktisk kompetens kan det påminnas om att enligt 6 § förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten främja användningen och utvecklingen av validering inom de utbildningar som myndigheten ansvarar för. Vidare ska myndigheten för yrkeshögskolan stödja branscherna i deras arbete med att utveckla och kvalitetssäkra samt informera om modeller för validering. Vidare avstyrkte utbildningsutskottet under våren 2018 motionsyrkanden där det bl.a. föreslogs en breddad syn på kompetens och riktlinjer för validering av icke-formellt och informellt lärande (bet. 2017/18:UbU15).

Utbildningsutskottet underströk i sitt ställningstagande att validering är ett allt viktigare inslag i dagens samhälle, både för individen och för samhället i stort. Utbildningsutskottet konstaterar också att Universitets- och högskolerådet (UHR) i regleringsbrevet för budgetåret 2016 fick i uppdrag att genomföra försöksverksamhet som gäller en utvecklad bedömning av viss utländsk högskole- och yrkeshögskoleutbildning. Försöksverksamheten som inleddes under 2016 ska avslutas den 31 december 2020. I försöksverksamheten ska myndigheten vidareutveckla sin bedömning av utländsk utbildning för att, med stöd av en validering som utförs av universitet och högskolor eller utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan, också kunna bedöma avslutad eftergymnasial utbildning med bristande dokumentation. I regleringsbrevet för 2017 utvidgades försöksverksamheten till att även omfatta bedömning av avslutad utbildning med bristande dokumentation inom yrkeshögskolan.

Utbildningsutskottet noterar också Valideringsdelegationen 2015–2019 som tillsattes av regeringen i november 2015, med uppdrag att följa, stödja och driva på ett samordnat utvecklingsarbete inom validering på den nationella och regionala nivån. Delegationen lämnade i mars 2017 delbetänkandet En nationell strategi för validering (SOU 2017:18) där ett antal prioriteringar för delegationens fortsatta arbete pekas ut, bl.a. att se över förbättringar för en ökad överförbarhet mellan kvalifikationer, vilket innebär att en genomförd validering ska vara användbar hos andra aktörer och i andra sammanhang, samt ökad kvalitet i valideringen som säkerställer legitimitet, likvärdighet och rättssäkerhet (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 143). Delbetänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Regeringen framhåller i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16 s. 154) att initiativet och ansvaret för att utveckla valideringsmodeller samt för att ansluta kvalifikationer till referensramen framför allt vilar på branscherna och andra aktörer. Regeringen bedömer vidare att det är

viktigt att Myndigheten för yrkeshögskolan fortsätter att utveckla arbetet med och informationen till intresserade aktörer så att standarden för branschvalidering och den nationella referensramen kan få genomslag.

I Skolverkets regleringsbrev för 2018 anger regeringen att uppdraget om försöksverksamhet med yrkesprov ändras så att det tydliggörs att försöksverksamheten även ska pröva om utvecklingen av yrkesprov kan bidra till att underlätta validering för elever inom vuxenutbildningen eller för nyanlända elever med tidigare yrkes- eller utbildningserfarenhet, utreda om det är möjligt och lämpligt att utveckla yrkesdelprov på delar av en gymnasial yrkesutbildning och om gymnasiearbetet bör ersättas med yrkesprov. Uppdraget att löpande informera Regeringskansliet ersätts med att Skolverket ska delredovisa uppdraget till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) senast den 1 april varje år. Uppdraget ska slutredovisas senast den 28 februari 2022.

Utbildningsutskottet konstaterade i sitt ställningstagande utifrån gällande rätt och det arbete som för närvarande genomförs på området att det pågår flera insatser för att utveckla och förbättra valideringen i Sverige (bet. 2017/18:UbU15). Utbildningsutskottet såg därför inte något skäl att föregripa det pågående arbetet.

Regionala kompetensplattformar

Regeringen gav 2010 regionalt utvecklingsansvariga aktörer i uppdrag att etablera regionala kompetensplattformar för samverkan inom kompetensförsörjning och utbildningsplanering på kort och lång sikt. Kompetensplattformarna är ett verktyg för att möta behovet av bättre matchning i näringsliv och offentlig sektor. Det övergripande syftet med kompetensplattformarna är att få en bättre kunskap om kompetensförsörjningsbehovet på kort och lång sikt samt att samordna aktörer på regional nivå med ansvar inom kompetensförsörjning. I arbetet ingår bl.a. att bidra till en ökad samverkan kring kompetensförsörjning, dvs. verka för att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft, med en helhetssyn på hela systemet kring kompetensförsörjningen, inklusive alla aktörer.

I mars 2018 fick Tillväxtverket vidare ett uppdrag att stärka integrationsperspektivet i det regionala kompetensförsörjningsarbetet 2018–2020. Tillväxtverket ska, i samverkan med aktörer med regionalt utvecklingsansvar, genomföra en satsning för stärkt integrationsperspektiv i det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Tillväxtverket ska utveckla integrationsperspektivet i det regionala tillväxtarbetet med fokus på kompetensförsörjningsområdet genom bl.a. stöd, metodutveckling och lärande till aktörer med regionalt utvecklingsansvar. I genomförandet ska särskild hänsyn tas till hur nyanlända kvinnors kompetens kan tas till vara för att möta arbetslivets behov av kompetens på kort och lång sikt (N2018/01438/RTS).

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Fjärrundervisning och Övrigt om kompetensförsörjning.

Fjärrundervisning

I motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) förordas att fjärrundervisning även ska få bedrivas av enskilda huvudmän och att undervisningen förutom moderna språk och modersmålsundervisning också utvidgas till fler relevanta ämnen. I detta sammanhang vill utskottet påminna om dels de lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2016 som avser fjärrundervisning, dels den bedömning som utbildningsutskottet gör i sitt yttrande när det gäller frågan om att tillåta fjärrundervisning i fler ämnen och att utvidga skollagens entreprenadbestämmelser. Utskottet noterar Skolverkets utvärdering av försöksverksamheten med fjärrundervisning, vilken enligt myndigheten inte uppfyller sitt syfte att få underlag som ger goda förutsättningar att utvärdera fjärrundervisning i fler ämnen än de nuvarande. Utskottet noterar även utbildningsutskottets bedömning att det nuvarande regelverket är väl avvägt. Utskottet gör ingen annan bedömning i frågan. Med det anförda avstyrks motionen i den berörda delen.

Övrigt om kompetensförsörjning

Ett utbildningssystem som möjliggör kompetensförsörjning och ökar tillgången till utbildning i hela landet är en viktig förutsättning för att kunna tillvarata landsbygdens potential för tillväxt, jobb och välfärd. Utskottet delar utbildningsutskottets positiva syn på de aviserade åtgärder och bedömningar i fråga om kompetensförsörjningen på landsbygden som regeringen redovisar i propositionen.

I motion 2017/18:1794 (S) efterfrågas näringslivsutveckling och utbildning för att lösa matchningsproblematiken på arbetsmarknaden. Utskottet anser att det är viktigt att från statlig nivå stödja det regionala kompetensförsörjningsarbetet. Tillgång till arbetskraft med relevant kompetens är en förutsättning för utvecklingen av näringsliv och offentlig verksamhet i hela landet. Utskottet delar motionärernas uppfattning att det ställer krav på förbättrad matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till det som anförs i propositionen om det arbete som pågår inom ramen för de regionala kompetensplattformarna, vilkas uppgift bl.a. är att verka för att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft, och anser att det arbetet är i linje med det som efterfrågas i motionen.

I motion 2017/18:4097 (SD) förordas ett särskilt stöd för landsbygdsskolor genom en statlig fond för att säkerställa landsbygdsskolornas fortlevnad. Utskottet noterar utbildningsutskottets uppfattning att det inte finns någon anledning att införa ett sådant stöd och gör ingen annan bedömning i frågan.

I motion 2017/18:4116 (C) förordas att yrkeshögskolan i hela landet stärks bl.a. genom att det införs nya möjligheter till dispens från krav på lärarlegitimation, ett ökat antal platser på yrkeshögskolan och att det ska bli enklare att läsa skraddarsydda preparandutbildningar och baskurser på yrkeshögskolan. Här noterar utskottet dels de insatser som har gjorts för att motverka lärarbristen, t.ex. Lärarlönelyftet och karriärstegsreformen samt regeringens insatser för att öka antalet förskollärare och lärare, dels den beredning som pågår av delbetänkandet från Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (SOU 2017:51), dels beredningen av proposition 2017/18:182 Samling för skolan. Utskottet gör inte heller i detta fall någon annan bedömning än utbildningsutskottet och förordar att riksdagen avslår motionerna i berörda delar.

I motion 2017/18:3741 (KD) förordas att validering av praktisk kompetens hos personer som står till arbetsmarknadens förfogande bör användas i högre grad i de regionala kompetensplattformarna. I denna fråga vill utskottet hänvisa dels till utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU15 Vuxenutbildning, då en liknande motion avstyrktes, dels till Tillväxtverkets uppdrag att stärka integrationsperspektivet i det regionala kompetensförsörjningsarbetet 2018–2020, där särskild hänsyn ska tas till hur nyanlända kvinnors kompetens kan tas till vara för att möta arbetslivets behov av kompetens på kort och lång sikt. Utskottet ser därmed inte något skäl till att förekomma det pågående arbetet genom ett tillkännagivande.

Med det som anförts ovan anser utskottet således att riksdagen bör avslå samtliga här aktuella motioner i berörda delar.

Samhällsplanering och bostadsbyggande

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen tillkännager för regeringen, med bifall till ett motionsyrkande, det utskottet anför om reformering av strandskyddet. Regeringen bör skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag om ett reformerat strandskydd. Riksdagen avslår ett motionsyrkande om ändrad tillämpning av riksintressen och övriga motionsyrkanden om samhällsplanering och bostadsbyggande. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete och utredningar.

Jämför reservation 27 (S, MP, V), 28 (M, C, L, KD), 29 (SD) och 30 (C).

Propositionen

Regeringens bedömning är att landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter bör tydliggöras i den kommunala översiktsplaneringen. I propositionen anger regeringen flera skäl till att detta är av vikt. Ett skäl är vikten av att mark- och vattenområden kan användas för det eller de ändamål de är bäst lämpade

för, ett annat är att kommunerna genom sin översiktsplanering kan underlätta byggande av bostäder och företagslokaler i landsbygdsområdena. Utvecklingen i landsbygderna kan även underlättas om kommunerna i sin översiktsplanering samordnar utbyggnaden och ledningsdragningen för vatten, avlopp, elnät och bredband. Regeringen anser vidare att kommunerna kan behöva stöd i sin planering för tillgänglighet till kommersiell service, särskilt ur ett landsbygdsperspektiv.

Regeringen påminner om att den har tillsatt en särskild utredare (dir. 2017:6) som ska utreda och lämna förslag på hur översiktsplaneringen kan utvecklas för att underlätta efterföljande planering och hur dialogen mellan staten och kommunen om fysisk planering i större omfattning ska kunna hanteras inom ramen för översiktsplaneringen; här ingår även tillgänglighet till olika typer av service. Översiktsplaneutredningen ska redovisa sitt uppdrag om en utvecklad översiktsplanering i juni 2018 och slutredovisa uppdraget i januari 2019. Frågan om en nationell vägledning för en utvecklad översiktsplanering som underlättar landsbygdens utveckling bör enligt regeringen samordnas med detta pågående utredningsarbete.

När det gäller riksintressenas påverkan på landsbygdsutvecklingen anser regeringen att det bör göras en återkommande prövning av utpekade riksintressen, eftersom avgränsningen och avvägningen mellan riksintressen och andra samhällsintressen påverkar landsbygdernas utveckling. Det stämmer delvis överens med Landsbygdskommitténs förslag att regeringen ska ta initiativ till att begränsa och precisera riksintressenas areal för att underlätta landsbygdernas utveckling.

Regeringens bedömning är att det är viktigt att det finns tydliga kriterier för avgränsningen och utpekandet av riksintressen för att landsbygdernas potential i omställningen till en cirkulär, biobaserad och fossilfri ekonomi ska kunna nyttjas till fullo. Regeringen menar också att det behövs utbildningsinsatser för att befintliga verktyg ska kunna utnyttjas effektivt. Vidare anser regeringen att miljöbalkens regler om riksintressen inte bör kompletteras med en ny kategori av skydd i form av områden av väsentliga allmänna intressen. En ny kategori för skydd skulle enligt regeringen riskera att öka otydligheten kring riksintressen samt begränsa möjligheten att utveckla landsbygden. Regeringen uppger att de samlade förslagen från Riksintresseutredningen bereds inom Regeringskansliet i de delar som inte hanteras i propositionen.

Vatten- och avloppslagstiftningen bör vidare anpassas i syfte att underlätta bostadsbyggandet och åtgärdandet av icke godkända avlopp i landsbygderna. Vägledningen till kommunerna i tillämpningen av lagstiftningen bör också stärkas. Regeringen påminner om att den i maj 2017 tillsatte en utredning om kommunens skyldigheter enligt vattentjänstlagen och frågor om små avlopp (dir. 2017:54). Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2018. Regeringen konstaterar att lagstiftningen på området är komplex och bedömer att ytterligare stöd till kommunerna så att de på ett enkelt sätt kan tillämpa lagstiftningen på kommunal nivå kan underlätta bosättningen på landsbygderna.

Regeringen avser därför att avsätta resurser för att stödja kommunerna i detta arbete.

När det gäller bostadsbyggande är regeringens bedömning att det bör övervägas hur de finansiella förutsättningarna för om- och nybyggnation av bostäder på landsbygden kan förbättras. Regeringen konstaterar att frågan om finansiering till om- och nybyggnation på landsbygden lyftes in i utredningen om förbättrade finansieringsförutsättningar för ny- och ombyggnad av bostäder (dir. 2017:1) som tillsattes i januari 2017. I sitt betänkande föreslår utredningen flera åtgärder som syftar till att underlätta finansieringen av bostadsbyggande i landsbygderna, däribland att de statliga kreditgarantierna för lån till bostadsbyggande bör vässas och breddas inom ramen för nuvarande självförsörjningsprincip. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Av propositionen framgår att det sedan 2010 finns särskilda regler för landsbygden för byggande i strandnära lägen. Landsbygdskommittén lyfter i sitt slutbetänkande fram behovet av att säkerställa att reformeringen av strandskyddsbestämmelserna i landsbygden får avsedd effekt. Regeringen påminner om att Strandskyddsdelegationen i sin slutrapport har lämnat förslag om hur tillämpningen av befintliga regler kan stärkas (SOU 2015:108) och om det uppdrag som regeringen gav Naturvårdsverket i mars 2017 att se över reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge i miljöbalken och plan- och bygglagen. Naturvårdsverket redovisade sitt uppdrag i slutet av augusti 2017, och myndigheten föreslår att områdena för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-områden, ska kunna bli större än tidigare, att kraven på att en åtgärd ska bidra till landsbygdsutveckling sänks och att de särskilda skälen för dispens från strandskyddet breddas. Regeringen anför att myndighetens rapport är en av utgångspunkterna för den fördjupade analys som görs inom ramen för den fortsatta beredningsprocessen inom Regeringskansliet.

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4106 framhåller Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) att Landsbygdskommittén konstaterade att strandskyddsregelverket är ett problem för landsbygdens utveckling, och motionärerna föreslår i ett tillkännagivande att strandskyddet reformeras (yrkande 6). Motionärerna vill att strandskyddet görs mer flexibelt, decentraliserat och ändamålsenligt för att underlätta byggande i strandnära lägen.

Vidare föreslås ett tillkännagivande om att ändra tillämpningen av riksintressen så att kommunernas möjlighet att utveckla sin attraktivitet stärks (yrkande 7). Motionärerna vill i likhet med Landsbygdskommittén att antalet riksintressen begränsas och preciseras.

För att göra det lättare för unga människor att skaffa bostad förordas i kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) ett tillkännagivande om att det ska införas ett särskilt bostadsparande för unga som ska vara avdragsgillt (yrkande 14). Vidare förordar de ett tillkännagivande om att det ska införas

särskilda landsbygdslån för byggande i mer glesbefolkad landsbygd (yrkande 15).

Motionärerna anser också att strandskyddet och lagstiftningen om vatten och avlopp för hushåll på landsbygden behöver reformeras eftersom dessa skapar hinder för möjligheten att bo på landsbygden och föreslår två tillkännagivanden med den inriktningen (yrkandena 16 och 17). Strandskyddet bör enligt vad som anförs i motionen regleras på kommunal nivå och ha en gräns på högst 100 meter.

I kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) framförs flera förslag som rör samhällsplanering och bostadsbyggande. Motionärerna menar att det krävs färre regleringar för att få fart på bostadsbyggandet på landsbygden. Man framhåller bl.a. att det bör vara enklare att ändra i gällande detaljplaner och att det bör finnas möjligheter att bygga i områden utan detaljplaner (yrkande 7). En annan åtgärd som enligt motionärerna kan få fart på byggandet är att dagens strandskydd kraftigt reformeras och att kommunerna själva får bestämma över strandskyddet, med undantag för vissa speciellt utpekade skyddsområden (yrkande 8).

När det gäller enskilda avlopp anförs i motionen att fastigheter som ligger längre än 100 meter från vatten och som inte ligger i ett grundvattenområde kan uppgradera sitt avloppsvattensystem i samband med annan renovering, likt den modell som finns i Finland (yrkande 9).

Yttranden från andra utskott

Civilutskottet

I yttrande 2017/18:CU6y anför civilutskottet bl.a. mot bakgrund av förslaget om ett landsbygdslån i motion 2017/18:4097 (SD) och förslagen om riksintressen i motionerna 2017/18:4106 (M, C, L, KD) och 2017/18:4116 (C) att civilutskottet i likhet med motionärerna anser att det är viktigt att systemet för hushållning med mark- och vattenområden inte medför omotiverade inskränkningar av möjligheten att tillgodose behovet av bostäder. Civilutskottet delar också motionärernas bedömning att det finns behov av fler åtgärder som bidrar till ökat bostadsbyggande och välkomnar mot den bakgrunden regeringens bedömning av behovet av en återkommande aktualitetsprövning av utpekade riksintressen. Civilutskottet ser också positivt på regeringens bedömning att landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter bör tydliggöras i kommunernas översiktsplanering. En sådan övergripande inriktning i en översiktsplan menar civilutskottet kan vara vägledande vid framtagandet av detaljplaner och vara positiv för det arbetet. Civilutskottet konstaterar att motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande förslag om en översyn av plan- och bygglagen, frågor om riksintressesystemets betydelse för bostadsbyggandet, kreditgarantier på landsbygden och begränsning av detaljplanekravet har avstyrkts vid flera tillfällen under valperioden bl.a. med hänvisning till pågående arbete och i vissa fall tidigare tillkännagivanden. Civilutskottet ser inte skäl att mot bakgrund av det som nu anförs i motionerna ändra sina ställningstaganden och

föreslår därför att näringsutskottet ställer sig bakom regeringens bedömningar i aktuella delar och avstyrker motionsyrkandena.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, L, KD).

Miljö- och jordbruksutskottet

Byggande i strandnära lägen

Miljö- och jordbruksutskottet påminner i yttrande 2017/18:MJU5y om att riksdagen i mars 2017 riktade ett tillkännagivande till regeringen om att ytterligare reformera strandskyddet, bl.a. för att möjliggöra att fler områden pekas ut för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) och för att ge kommunerna ökat inflytande över vilka områden som ska bevaras och vilka som kan bebyggas.

Miljö- och jordbruksutskottet har under våren 2018 föreslagit att motioner om strandskyddet lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till Regeringskansliets beredning av tillkännagivandet och de förslag som Naturvårdsverket lämnat om lättnader i regelverket och som regeringen redogör för i landsbygdspropositionen. Miljö- och jordbruksutskottet, som anför att det ser fram emot resultatet av regeringens beredningsprocess, föreslår att näringsutskottet i avvaktan på denna process lämnar motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 16, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 6 och 2017/18:4116 (C) yrkande 8 utan åtgärd.

Andra uppfattningar redovisas i tre avvikande meningar (M, SD, C, L, KD).

Enskilda avlopp

Av miljö- och jordbruksutskottets yttrande framgår att utskottet vid behandlingen av motioner under våren 2018 konstaterat att det finns en rad aspekter kring enskilda avlopp som behöver ses över och att det därför är positivt att regeringen tillsatt en utredning för detta. Vidare noterade miljö- och jordbruksutskottet att Havs- och vattenmyndighetens rapport om tydligare regler för små avloppsanläggningar för närvarande bereds inom Regeringskansliet, och ansåg mot bakgrund av detta att de behandlade motionerna kunde lämnas utan vidare åtgärd. Miljö- och jordbruksutskottet anför att de nu aktuella yrkandena i allt väsentligt motsvarar de tidigare behandlade förslagen och anser därmed att näringsutskottet bör avstyrka motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 17 och 2017/18:4116 (C) yrkande 9.

Andra uppfattningar redovisas i två avvikande meningar (SD, C).

Vissa kompletterande uppgifter

Tidigare riksdagsbehandling

Tillkännagivande om reformering av strandskyddet

Som framgår av miljö- och jordbruksutskottets yttrande riktade riksdagen den 15 mars 2017 ett tillkännagivande till regeringen om ytterligare reformering av strandskyddet (bet. 2016/17:MJU9). Företrädare för Socialdemokraterna,

Miljöpartiet och Vänsterpartiet reserverade sig mot utskottets beslut. I sitt ställningstagande anförde miljö- och jordbruksutskottet bl.a. att det ansågs att fler undantag från strandskyddsbestämmelserna borde möjliggöras i syfte att kunna skapa såväl mer socialt blandade bostadsområden som fler attraktiva bostadsområden i glesbygdskommuner. Fler undantag borde även bli möjliga för att öka bostadsbyggandet där behoven är särskilt stora. Miljö- och jordbruksutskottet menade därför att strandskyddet borde decentraliseras och att kommunerna borde ges ökat inflytande när det ska bestämmas vilka strandskyddsområden som ska bevaras och vilka som kan bebyggas. Ett strikt strandskydd skulle dock fortfarande tillämpas i områden där exploateringstrycket bedöms som mycket högt. Detsamma gäller i situationer när det finns synnerliga skäl.

Riksdagen riktade även våren 2015 på förslag av miljö- och jordbruksutskottet (bet. 2014/15: MJU12) ett tillkännagivande till regeringen om en översyn av strandskyddet för att göra det mer ändamålsenligt i hela landet i syfte att förbättra förutsättningarna för byggande, boende och näringsverksamhet i strandnära lägen.

I regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 (skr. 2017/18:75) framgår att båda tillkännagivandena står öppna. I likhet med vad som anförts i propositionen uppger regeringen att Naturvårdsverkets redovisning bereds inom Regeringskansliet. Enligt uppgift från Regeringskansliet har de förslag till författningsändringar som presenteras i Naturvårdsverkets rapport i nuläget inte remissbehandlats.

Riksintressesystemet

Som framgår av civilutskottets yttrande 2017/18:CU6y har civilutskottet i när-tid avstyrkt liknande yrkanden om riksintressesystemet som det nu aktuella. I sitt ställningstagande från mars 2018 konstaterar civilutskottet att Riksintresseutredningens slutbetänkande (SOU 2015:99) bl.a. innehåller förslag om att bostadsförsörjning ska införas som ett väsentligt allmänt intresse i 3 kap. miljöbalken. Enligt utredningens förslag ska regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer få möjlighet att besluta om företräde för ett sådant väsentligt allmänt intresse före ett riksintresse. Vidare framgår att Boverket i en rapport (2017:5) avstyrker de förslag som Riksintresseutredningen lämnar i slutbetänkandet, även om verket samtidigt anför att en del av förslagen kan ligga till grund för en fortsatt analys av aktuella frågor. Boverket anser att det bl.a. finns behov av en uppdatering och ett förtydligande av de kriterier som används för att peka ut ett område som riksintresse samt ett välutvecklat informations- och kunskapsunderlag som bistår myndigheterna vid tillämpningen av systemet så att den blir enhetlig. Civilutskottet framhåller att det anser att det är viktigt att systemet för hushållning med mark- och vattenområden inte medför omotiverade inskränkningar av möjligheterna att tillgodose behovet av bostäder. Samtidigt konstaterar civilutskottet att det inom Regeringskansliet pågår ett arbete i frågan där såväl Riksintresseutredningens som Boverkets förslag beaktas. Civilutskottet utgår från att arbetet ges hög

prioritet och finner ingen anledning att föregripa arbetet med ett initiativ från riksdagens sida.

Utredning om finansiering av om- och nybyggnation

Frågor om s.k. landsbygdslån har behandlats i en utredning om kreditgarantier för bostadsbyggande, som överlämnades till regeringen i december 2017 (SOU 2017:108). För att finansiera bostadsbyggande i hela landet föreslår utredningen bl.a. att statliga marknadsfinansierade topplån ska erbjudas där det inte går att få tillräcklig finansiering på den ordinarie kreditmarknaden. Almi Företagspartner AB föreslås få uppdraget att hantera dessa lån utifrån samma grundläggande principer som Almi i dag utgår från vid långivning till små och medelstora företag.

Landsbygdskommittén om strandskyddet

Av Landsbygdskommitténs slutbetänkande (SOU 2017:1) framgår att länsstyrelserna på regeringens uppdrag har följt upp hur de nya strandskyddsreglerna har tillämpats i praktiken. Enligt kommittén visar uppföljningen att det är stora regionala skillnader i tillämpningen av de nya strandskyddsreglerna. Lagreglerna och propositionstexten ger utrymme för olika tolkningar, och de krav som olika länsstyrelser ställer på kommunerna i samband med LIS skiljer sig avsevärt åt mellan olika län. Det förekommer också att vissa länsstyrelser ställer omotiverat höga krav på utpekandet av LIS-områden eller att kraven på t.ex. kartläggning av strandområdets naturvärden ställts så högt att kommuner med begränsade resurser inte kan svara mot dessa krav. Landsbygdskommittén framhåller att detta också var en slutsats som Strandskyddsdelegationen drog under sitt arbete (SOU 2015:108). Kommittén påtalar vidare att LIS enligt länsstyrelserna inte blivit den stimulans för landsbygderna som många kommuner hoppades. Kommittén anför att den trots att den enligt direktiven inte ska utvärdera eller föreslå förändringar i strandskyddslagstiftningen mot bakgrund av länsstyrelsernas utvärdering och Strandskyddsdelegationens slutsatser vill peka på betydelsen av att regeringen vidtar ytterligare åtgärder för att strandskyddsreglerna ska få avsedd effekt i landsbygderna. Kommittén anser att staten genom länsstyrelserna bör stödja kommuner som vill använda de existerande strandskyddsreglerna för att underlätta en ökad bosättning och etablering av verksamheter i kommunen.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Reformering av strandskyddet, Ändrad tillämpning av riksintressen och Övrigt om samhällsplanering och bostadsbyggande.

Reformering av strandskyddet

För landsbygderna finns sedan 2010 särskilda regler för byggande i strandnära lägen. Syftet med reglerna är att öka möjligheterna för Sveriges kommuner att satsa på landsbygdsutveckling i områden som omfattas av strandskydd. Kommunerna kan i sina översiktsplaner eller på annat sätt peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen, s.k. LIS-områden, som kan bidra till utveckling av landsbygden och samtidigt är av sådant slag och av så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt.

Som utskottet redogjort för i det föregående visar länsstyrelsernas uppföljning att det finns stora regionala skillnader i tillämpningen av de nya strandskyddsreglerna, och Strandskyddsdelegationen pekar på behovet av en översyn av reglerna bl.a. mot bakgrund av att det går att ifrågasätta om den avsedda differentieringen har fått full effekt. LIS har enligt länsstyrelserna inte blivit den stimulans för landsbygderna som många kommuner hoppades. I direktiven till Landsbygdskommittén var det uttalat att kommittén inte skulle utvärdera eller föreslå förändringar av strandskyddslagstiftningen. Utskottet konstaterar att Landsbygdskommittén i sitt slutbetänkande anför att den mot bakgrund av länsstyrelsernas utvärdering och Strandskyddsdelegationens slutsatser vill peka på betydelsen av att regeringen vidtar ytterligare åtgärder för att strandskyddsreglerna ska få avsedd effekt i landsbygderna.

Utskottet noterar att regeringen i propositionen inte tar ställning till frågan om att reformera strandskyddet utan enbart hänvisar till en pågående beredningsprocess. Utskottet noterar vidare att miljö- och jordbruksutskottet i sitt yttrande föreslår att den aktuella motionen i avvaktan på resultatet av regeringens beredning lämnas utan åtgärd. Utskottet noterar visserligen att regeringen uppger att det inom Regeringskansliet pågår en fördjupad analys av bl.a. Naturvårdsverkets rapport inom ramen för den fortsatta beredningsprocessen. Samtidigt kan utskottet konstatera att den rapport som Naturvårdsverket överlämnade till regeringen den 28 augusti 2017 enligt uppdraget innehåller förslag till författningsändringar, och som framgår av det föregående har förslagen inte skickats ut på remiss.

Utskottet vill framhålla betydelsen av att Sveriges landsbygder får möjlighet att utvecklas för att hela Sverige ska leva. Ökade möjligheter att bygga i attraktiva strandnära lägen är enligt utskottets uppfattning en viktig åtgärd för att ta till vara landsbygdernas förmåga att utvecklas av egen kraft. Ett reformerat strandskydd menar utskottet skulle förbättra förutsättningarna för boende, jordbruksnäringarnas utveckling, verksamheter i skärgården och annan näringsverksamhet. Utskottet hyser stor tilltro till att det är möjligt att utforma ett mer flexibelt, decentraliserat och ändamålsenligt strandskydd med ökade möjligheter att bygga i attraktiva lägen.

Även om riksdagens tidigare tillkännagivanden om ett reformerat strandskydd står öppna anser utskottet att frågan är så angelägen att det finns anledning att åter, och i kontexten av en sammanhållen landsbygdspolitik, uppmärksamma regeringen på vikten av ett reformerat strandskydd. Utskottet föreslår därför att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att

strandskyddet bör förändras och göras mer flexibelt för att underlätta byggande i strandnära lägen, och därmed förbättra förutsättningarna för boende, jordbruksnäringarnas utveckling, verksamheter i skärgården och annan näringsverksamhet. Utskottet konstaterar att det äldsta öppna tillkännagivandet om ett reformerat strandskydd är från våren 2015 och vill påminna om att konstitutionsutskottet återkommande uttalat att regeringen bör behandla riksdagens tillkännagivanden skyndsamt (bet. 2016/17:KU21). Utskottet anser därför att regeringen skyndsamt ska återkomma med förslag om ett reformerat strandskydd i enlighet med den riktning som utskottet nu har och som miljö- och jordbruksutskottet tidigare har beskrivit.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

Ändrad tillämpning av riksintressen

I motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) förordas en ändrad tillämpning av riksintressesystemet, i enlighet med Landsbygdskommitténs förslag. Liksom civilutskottet (yttr. 2017/18:CU6y) välkomnar utskottet regeringens bedömning av att det behövs en återkommande aktualitetsprövning av utpekade riksintressen, detta eftersom avgränsningen och avvägningen mellan riksintressen och andra samhällsintressen påverkar förutsättningarna för boende och företagande i landsbygderna och därmed utvecklingen på landsbygden. Utskottet noterar vidare att regeringen i likhet med Landsbygdskommittén anser att miljöbalkens regler om riksintressen inte bör kompletteras med en ny kategori av skydd i form av områden av väsentliga allmänna intressen eftersom det skulle kunna riskera att öka otydligheten kring riksintressen och begränsa möjligheten att utveckla landsbygderna. I sitt yttrande framhåller civilutskottet att det är viktigt att systemet för hushållning med mark- och vattenområden inte medför omotiverade inskränkningar av möjligheten att tillgodose behov av bostäder. Utskottet delar denna uppfattning men noterar samtidigt att civilutskottet i närtid avstyrkt liknande förslag med hänvisning till pågående arbete inom Regeringskansliet. Utskottet konstaterar att detta beredningsarbete fortfarande pågår och finner i likhet med civilutskottet inte någon anledning för riksdagen att förekomma detta arbete.

Därmed avstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

Övrigt om samhällsplanering och bostadsbyggande

I motionerna 2017/18:4097 (SD) och 2017/18:4116 (C) framförs olika förslag för att öka bostadsförsörjningen på landsbygderna. Utskottet vill med anledning av dessa förslag inledningsvis framhålla att det delar uppfattningen att bostadsförsörjningen har en mycket stor betydelse för att landsbygderna ska kunna utvecklas. Bostäder behövs inte minst för att kommunerna ska kunna behålla både unga och nyanlända. Utskottet konstaterar att många landsbygdskommuner har brist på bostäder.

Utskottet noterar att regeringens bedömning, som framgår av propositionen, är att det bör övervägas hur de finansiella förutsättningarna för om- och

nybyggnad av bostäder kan förbättras. Utskottet noterar även att frågan om finansiering av om- och nybyggnad på landsbygden har utretts av Utredningen om förbättrad bostadsfinansiering, som i sitt slutbetänkande (SOU 2017:108) föreslår flera åtgärder som syftar till att underlätta finansieringen av bostadsbyggande på landsbygden. Bland dessa återfinns förslag om att de statliga kreditgarantierna för lån till bostadsbyggande bör vässas och breddas inom ramen för den nuvarande självförsörjningsprincipen och att statliga marknadskompletterande topplån bör erbjudas där det inte går att få tillräcklig finansiering på den ordinarie kreditmarknaden. Utskottet, som konstaterar att utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet, anser att riksdagen bör avvakta detta arbete och inte vidta några åtgärder med anledning av de aktuella förslagen om kreditgarantier och landsbygdslån. Utskottet noterar även att finansutskottet och civilutskottet i närtid har avstyrkt förslag om landsbygdslån respektive kreditgarantier med hänvisning till utredningen (bet. 2017/18:FiU22, bet. 2017/18:CU16 och bet. 2016/17:CU14). När det gäller bosparande för unga noterar utskottet att civilutskottet har uttalat att det inte anser att riksdagen ska vidta några åtgärder med anledning av ett tidigare likalydande förslag (bet. 2016/17:CU14). Utskottet har ingen annan uppfattning. Utskottet noterar även att civilutskottet föreslår att näringsutskottet ska avstyrka det aktuella förslaget i motion 2017/18:4116 (C) om att underlätta byggnation på landsbygden med hänvisning till tidigare beredning. Utskottet har inte heller i denna fråga någon annan uppfattning än civilutskottet.

Utskottet noterar vidare att miljö- och jordbruksutskottet framhåller att det finns en rad aspekter kring enskilda avlopp som behöver ses över. Utskottet noterar samtidigt att miljö- och jordbruksutskottet under våren 2018 har avstyrkt liknande förslag med hänvisning till att regeringen har tillsatt en utredning på området och till pågående beredningsarbete inom Regeringskansliet av en rapport från Havs- och vattenmyndigheten. I likhet med miljö- och jordbruksutskottet anser utskottet att det inte finns skäl för riksdagen att föregripa detta arbete.

Utskottet anser slutligen att riksdagen inte bör vidta några åtgärder vad gäller strandskyddet med anledning av det som efterfrågas i de här aktuella motionerna. Utskottet noterar att även miljö- och jordbruksutskottet förordar att dessa motionsyrkanden avstyrks.

Därmed avstyrks motionerna 2017/18:4097 (SD) och 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna.

Kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om mångfald och valfrihet, ombud för statliga bolag, Statens kulturråd och övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur. Utskottet hänvisar bl.a. till pågående arbete, insatser och utredningar.

Jämför reservation 31 (M, C, L, KD), 32 (M), 33 (C), 34 (V), 35 (M, C, L, KD), 36 (SD), 37 (C) och 38 (KD) samt det särskilda yttrandet (V).

Propositionen

Regeringen framhåller betydelsen av att alla får del av offentlig service och grundläggande välfärdstjänster oavsett bostadsort. Det menar man är en förutsättning för att människor ska kunna bo, verka och leva i alla delar av landet. Vidare betonas vikten av en god tillgång till kommersiell service och kultur. Av propositionen framgår att servicefrågorna mot bakgrund av att de nyligen utretts (SOU 2015:35) inte ingick i direktiven till Landsbygdskommittén men att kommittén ändå valde att lämna tre förslag på området, vilka kommenteras i propositionen.

Det första förslaget var att rätten till ett betalkonto med grundläggande funktioner skulle utökas till att även omfatta företag och föreningar. Regeringen påminner om att den hanterat frågan om rätten till ett betalkonto med grundläggande funktioner i en tidigare proposition (prop. 2016/17:129). Av den propositionen framgår att skyldigheten att tillhandahålla ett betalkonto med grundläggande funktioner inte bör omfatta företag och föreningar.

Landsbygdskommitténs andra förslag på området var att regeringen skulle avvisa Postlagsutredningens förslag om en övergång till tvådagars bastjänst för befordran. Regeringen anför att den för att säkerställa en långsiktigt hållbar postservice med hög kvalitet i alla delar av landet i oktober 2017 beslutade om att övernattbefordran ska ersättas med en tvådagars bastjänst för brevfordran, där minst 95 procent av breven ska ha delats ut senast den andra arbetsdagen räknat från inlämningsdagen. Regeringen menar att beslutet leder till en bättre precision i leveranstidpunkt.

Det tredje och sista förslaget gäller serviceperspektivet i den kommunala översiktsplaneringen och har berörts i avsnittet om samhällsplanering och bostadsbyggande.

Regeringen anser att det finns behov av ett välfungerande system för kommunal utjämning för att kommuner och landsting ska kunna uppfylla sina åtaganden gentemot medborgarna och påminner om att den i november 2016 tillsatte en utredning med uppdrag att göra en översyn av nuvarande system (dir. 2016:91). Regeringen anför att de frågeställningar som Landsbygdskommittén lyfter fram i sitt förslag om en översyn av kostnadsutjämningssystemet

hanteras av utredningen. Kostnadsutjämningsutredningens slutbetänkande ska presenteras senast den 1 juni 2018. Regeringen framhåller vidare att den har inlett ett arbete för att uppnå en mer strategisk och ändamålsenlig användning av de riktade bidragen till kommuner och landsting.

Regeringen påminner vidare om att den har tillsatt en parlamentarisk kommitté i syfte att utreda förutsättningarna för en stärkt kapacitet i kommunerna för att möta samhällsutvecklingen, den s.k. Kommunutredningen (dir. 2017:13). Utredningen ska bl.a. analysera i vilken utsträckning kommunal samverkan, kommunsammanslagningar, förändrade uppgifter, en asymmetrisk ansvarsfördelning och andra tänkbara åtgärder kan bidra till att stärka deras förmåga att möta samhällsutvecklingen. Kommittén överlämnade ett delbetänkande i oktober 2017 (SOU 2017:77) i vilket det bl.a. föreslås att det införs en generell möjlighet till avtalssamverkan i kommunallagen. Regeringen uppger att delbetänkandet har remitterats och bereds inom Regeringskansliet.

När det gäller kultur i Sveriges landsbygder anser regeringen att tillgången till kultur bör vara god i hela landet, och skillnaderna över landet bör därför minska. När det gäller Landsbygdskommitténs förslag om att Statens kulturråd (Kulturrådet) ska ges i uppdrag att redovisa hur myndigheten arbetar för att bidra till att göra kulturen tillgänglig i Sveriges landsbygder samt att Myndigheten för kulturanalys (Kulturanalys) ska ges i uppdrag att analysera tillgänglighet och deltagande i kulturaktiviteter i Sveriges landsbygder anför regeringen följande. Sedan 2017 har myndigheter och institutioner som tilldelas statligt stöd under Kulturdepartementet i uppdrag att i samverkan med andra aktörer verka för att kulturen ska komma fler till del i hela landet. Kulturrådet, Riksantikvarieämbetet, Riksarkivet och Svenska Filminstitutet har också på regeringens uppdrag utarbetat strategier för sin medverkan i det regionala tillväxtarbetet. Regeringen konstaterar att det i dag saknas en samlad bild över kulturens tillgänglighet i landsbygderna och regeringen avser därför att ge relevanta myndigheter i uppdrag att analysera tillgänglighet och deltagande i olika kulturverksamheter i Sveriges landsbygder. I uppdraget bör ingå att se över möjligheter till förtydligande uppföljning av hur de statliga medlen når landsbygder i hela Sverige.

Regeringen menar vidare att ytterligare insatser behövs för att tillgängliggöra mer kultur för fler på landsbygden och anför att den har avsatt särskilda medel för tidsbegränsade pilotprojekt inom kulturområdet. Medlen ska hanteras inom kultursamverkansmodellen som syftar till att öka samverkan mellan staten, landstingen, kommunerna, civilsamhället och de professionella kulturskaparna och främst riktas till verksamheter i de mest glesbefolkade områdena.

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om att värna och utveckla valfrihet och en mångfald av aktörer inom välfärdssektorn för att stärka den offentliga

servicen på landsbygden. Motionärerna framhåller att detta bl.a. skapar möjligheter när kommunens byskola eller regionens vårdcentral hotas av nedläggning eller har lagts ned. Vidare föreslås i yrkande 3 ett tillkännagivande om att ge Kulturrådet i uppgift att stärka de nationella institutionernas arbete över hela Sverige. Motionärerna konstaterar att viktiga kulturinstitutioner som t.ex. statliga museer betalas av invånare i hela landet, och Kulturrådet bör därför få i uppdrag att utreda hur dessa institutioners verksamhet bättre ska kunna nå ut över hela landet.

I kommittémotion 2017/18:3409 framhåller Lars Hjälmered m.fl. (M) lant-handlarnas betydelse och betonar vikten av att dessa kan erbjuda flera typer av service för att klara sig ekonomiskt, t.ex. genom att vara ombud för post, apotek och spel. I motionen föreslås därför ett tillkännagivande om att det ska bli enklare för lanthandlare att bli ombud för statliga bolag (yrkande 9). Motionärerna anser att statliga bolag som t.ex. Apoteket AB, Systembolaget AB, AB Svenska Spel och Postnord AB bör få tydliga uppdrag att genomlysna sina villkor för att identifiera och ändra villkor som är onödigt försvårande.

I motion 2017/18:1299 av Pål Jonson (M) efterfrågas genom ett förslag till tillkännagivande en översyn av hur informationen om och koordineringen av landsbygdsstöd kan förbättras. Motionären framhåller betydelsen av landsbygdsstöd för att underlätta kommersiell service men konstaterar samtidigt att många företagare inte känner till att dessa stöd finns eller saknar kunskap om hur man ska söka dem.

I motion 2017/18:2934 av Jan R Andersson m.fl. (M) yrkande 1 konstateras att många bensinmackar har försvunnit på landsbygden under det senaste decenniet, vilket får till följd att även annan service som post, apoteksservice samt spel- och systembolagsombud försvinner. Samtidigt påtalas att det fortfarande finns entreprenörer runt om i landet som satsar på att driva vidare lant-handeln, starta en bymack eller liknande. Ett problem är dock, enligt motionärerna, att många inte känner till att det finns stöd för kommersiell service på landsbygden eller hur man söker dem. Motionärerna förordar därför ett tillkännagivande om att det ska göras en översyn av hur man kan förbättra informationen och koordineringen av landsbygdsstöd till kommersiell service på landsbygden.

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 18 föreslås ett tillkännagivande om en likvärdig tillgång till kommersiell service. Motionärerna anser att principen för företagsverksamhet bör vara att den ska bära sig själv, men menar samtidigt att regeringen bör se över möjligheten till ett utökat stöd för samhällsviktig verksamhet på landsbygden. Vidare förordas tillkännagivanden om säkerställd kontanttillgång och betalservice i hela landet (yrkande 19) och tillgång till sjukvård i hela landet (yrkande 21).

I kommittémotion 2017/18:3896 av Runar Filper och Martin Kinnunen (båda SD) yrkande 8 konstateras att många lanthandlare har varit tvungna att stänga sin verksamhet. Motionärerna anser därför att möjligheten till ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare utanför kommunernas centralorter bör utredas och förordar ett tillkännagivande med den inriktningen. Stödet ska

enligt vad som anförs i motionen betalas ut för de servicetjänster som många handlare måste erbjuda för att överleva.

För att människor ska kunna bo och verka på landsbygden krävs det enligt vad som anförs i motion 2017/18:2118 av Jabar Amin (MP) en god service. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen bör intensifiera sitt arbete för att ta fram en strategi som garanterar basservice på landsbygden. Basservicen ska garantera att det i alla landets kommuner finns tillgång till godtagbar äldreomsorg, barnomsorg, apotek, polis, skola, räddningstjänst, infrastruktur m.m. även om servicegraden kan variera beroende på kommunens invånarantal och areal.

I kommittémotion 2017/18:4116 föreslår Kristina Yngwe m.fl. (C) flera åtgärder med syfte att skapa en jämlik och tillgänglig vård i hela landet. Motionärerna pekar på att Centerpartiet i sitt förslag med anledning av vårpropositionen 2018 förordar 1 miljard kronor till att öka tillgängligheten i vården. Därutöver föreslås att vårdbiträden inom sjukvården ska återinföras, vilket skulle innebära att fler människor kan hitta sitt första arbete inom vårdsektorn och att såväl undersköterskor som sjuksköterskor får avlastning i sitt jobb (yrkande 18).

Vidare anförs att primärvården ska kunna bestå av både större vårdcentraler och mindre mottagningar med bara en läkare och en sjuksköterska. På så sätt kan det enligt motionärerna bli möjligt för en läkare utan eget kapital att starta egen mottagning med ett mer begränsat åtagande, medan övrig primärvård kan erbjudas på annat sätt. En sådan förändring skulle också öka förutsättningarna för att bedriva vård även i mer glest befolkade delar av landet (yrkande 19).

Därtill föreslås ett tillkännagivande om kontanthantering (yrkande 12) utan vidare motivering.

I kommittémotion 2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 16 föreslås att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att utreda hur lanthandlare lättare ska kunna bli ombud för statliga tjänster. I en sådan utredning är det enligt vad motionärerna anför viktigt att de lokala förutsättningarna beaktas.

I motion 2017/18:1208 av Peter Helander och Anders Åkesson (båda C) föreslås att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att utveckla en nationell strategi för tillväxt och grundläggande service i hela landet. Motionärerna framhåller att tillgången till en fungerande grundläggande service på rimligt avstånd är en förutsättning för att man ska kunna bo och verka på en ort, och de konstaterar att de brister som förekommer i dag inte är långsiktigt hållbara. Det är därför rimligt att det inrättas en servicegaranti där det tydliggörs en lägstanivå för tillgången på samhällsfunktioner och tjänster som man som medborgare i Sverige har rätt till, oavsett var i landet man bor.

Tillgången till kommersiell service är en nödvändig förutsättning för livskraftiga samhällen och landsbygdens tillväxt sägs det i motion 2017/18:1866 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C). Motionärerna föreslår mot den bakgrunden ett tillkännagivande om att regeringen bör skapa effektivare incitament för ökad kommersiell service i hela landet (yrkande 2).

Detta menar man kan göras genom att regeringens satsningar på tillgänglighet fortsätter och förfinas så att fler lanthandlare, tankstationer, apotek och andra kommersiella nyckelfunktioner finns kvar och kan vara ombud för olika tjänster.

I motion 2017/18:3482 av Per Åsling och Peter Helander (båda C) förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att tillsätta en utredning som ska se över förutsättningarna att inrätta en servicegaranti i hela landet som ger varje medborgare i Sverige fungerande grundläggande service på rimligt avstånd.

I kommittémotion 2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) framhålls betydelsen av starka lanthandlare för bra lokal service. Motionärerna konstaterar att regeringen har träffat en överenskommelse med Vänsterpartiet om åtgärder för att säkerställa kommersiell service men menar samtidigt att ytterligare åtgärder kan genomföras för att underlätta för lanthandlare och andra aktörer för att förbättra servicen på landsbygden. Motionärerna föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att ge i uppdrag åt de statliga bolagen Postnord AB, Apoteket AB, Systembolaget AB och AB Svenska Spel att återkomma med ett förslag på höjd ersättning för de lokala ombuden (yrkande 6). Vidare bör de fyra statliga bolagen med ombudstjänster samordna sig i en paketslösning så att lanthandlare enklare kan ta del av bolagens utbud (yrkande 7).

I kommittémotion 2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 10 förordas ett tillkännagivande om att förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att nå god offentlig service. Motionärerna föreslår att det ska göras en översyn av regelverken för att öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig, finansiell och kommersiell service i hela landet.

I kommittémotion 2017/18:3424 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 efterfrågas en översyn av regelverken för att öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande med den inriktningen.

Även i motion 2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 15 förordas ett tillkännagivande om att regelverken ses över för att förbättra samverkan mellan offentliga aktörer och marknadsaktörer för att nå god både offentlig och kommersiell service.

Kulturutskottets yttrande

I sitt yttrande (prot. 2017/18:26) påminner kulturutskottet inledningsvis om att alla enligt de kulturpolitiska mål som riksdagen fastställt ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kulturutskottet understryker vikten av att det finns möjlighet att utöva och uppleva kultur oberoende av var i landet man bor och

att detta bör främjas. Kulturutskottet framhåller att myndigheter och institutioner inom Kulturdepartementets ansvarsområde har i uppdrag att i samverkan med andra aktörer verka för att kulturen ska komma fler till del i hela landet och lyfter även fram den betydelse som kultursamverkansmodellen har haft för att föra kulturen närmare medborgarna.

Kulturutskottet anser vidare att det är angeläget att kulturen blir mer tillgänglig och att skillnaderna i tillgång till kultur beroende på var man bor minskar. Samtidigt konstaterar kulturutskottet att det inte finns någon samlad bild över kulturens tillgänglighet i Sveriges landsbygder och välkomnar att regeringen avser att ge relevanta myndigheter i uppdrag att analysera tillgänglighet och deltagande i olika kulturverksamheter i landsbygderna. Kulturutskottet delar regeringens bedömning att det i uppdraget bör ingå att se över möjligheterna att förtydliga uppföljningen av hur de statliga medlen når landsbygder i hela Sverige.

Kulturutskottet understryker också betydelsen av civilsamhällets engagemang och de insatser som görs av ideella krafter för att upprätthålla kulturmiljöer och kulturarv runt om i landet. Vidare framhåller kulturutskottet att kultur, kulturarv och kulturmiljö samt friluftsliv utöver att skapa attraktiva livsmiljöer kan bidra till landsbygdernas livskraft och utveckling eftersom de utgör en grund för en utvecklad besöksnäring och turism som bidrar till sysselsättning och lokal och regional utveckling.

När det gäller förslaget i motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) om att Kulturrådet ska ges i uppgift att stärka de nationella institutionernas arbete över hela Sverige ansåg kulturutskottet att näringsutskottet kan avstyrka detta yrkande med hänvisning till de nämnda befintliga och aviserade uppdragen.

En annan uppfattning uttrycktes i en avvikande mening (M, C, L, KD).

Vissa kompletterande uppgifter

Stöd till kommersiell service

I arbetet med att främja en god tillgång till kommersiell service kan ekonomiskt stöd beviljas enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service. Stödet kan beviljas till bl.a. näringsidkare med fasta försäljningsställen för dagligvaror eller drivmedel i glesbygden och i landsbygderna. Sedan den 1 januari 2012 gäller en reviderad förordning om stöd till kommersiell service. Den medger bl.a. högre stöd till hemsändning och servicebidrag.

Stöd till kommersiell service kan även ges inom ramen för förordningen (2003:596) om bidrag för projektverksamhet inom den regionala tillväxtpolitiken liksom inom landsbygdsprogrammet.

Stöd till kommersiell service i glesbygden

I december 2015 beslutade regeringen som en följd av den av riksdagen antagna budgetpropositionen (bet. 2015/16:NU2) om ett stöd till kommersiell

service i särskilt sårbara och utsatta glesbygdsområden om 35 miljoner kronor per år under perioden 2016–2019. Tillväxtverket har uppdraget att fördela medlen till de aktörer på länsnivå som ansvarar för insatser inom området. Regeringens beslut baseras på förslagen i betänkandet *Service i glesbygd* (SOU 2015:35). Av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 19) framgår att Tillväxtverket bedömer att insatserna har bidragit till att strategiska serviceställen stärkts och att tillgängligheten till dagligvaror och drivmedel därmed har bevarats eller utvecklats. Regeringen föreslog att stödet skulle ökas med 35 miljoner kronor till 70 miljoner kronor årligen under perioden 2018–2019 för att därefter återgå till 35 miljoner kronor. Utskottet anförde vid sin behandling av förslaget att det stod bakom denna satsning, och riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (prop. 2017/18:1 utg.omr. 19, bet. 2017/18:NU2).

Ersättning till ombud

Med anledning av vad som sägs i flera motioner om ersättningen till lanthandlare som är ombud för statligt ägda bolag kan nämnas att den ersättning som betalas ut beslutas av de enskilda bolagen och därmed ytterst är en styrelse- och ledningsfråga. Vidare kan det nämnas att de som ansöker om servicebidrag enligt förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service ska ange i ansökan om de agerar som ombud för Apoteket AB, Postnord AB eller AB Svenska Spel samt utlämningsställe för Systembolaget AB. Rätten att besluta om stöd till kommersiell service enligt förordningen ligger hos olika aktörer på regional nivå i de olika länen, och stöden tillämpas på något olika sätt. Det kan t.ex. handla om att det endast betalas ut stöd till verksamheter som ligger på ett visst avstånd från närmaste verksamhet, men här finns också möjlighet att prioritera de lanthandlare som eventuellt även agerar som ombud. Utskottet har tidigare, och senast våren 2017, avstyrkt förslag om höjd ombudsersättning (bet. 2016/17:NU16).

Den 7 november 2017 besvarade det ansvariga statsrådet Sven-Erik Bucht en skriftlig fråga av Laila Naraghi (S) om höjning av ombudsersättningarna till lanthandlarna (fr. 2017/18:186). I sitt svar framhöll statsrådet vikten av en god tillgänglighet till kommersiell service och anförde vidare att regeringen därför avsätter betydande resurser till livsmedelsbutiker och drivmedelsstationer i glesbygden och i landsbygder. Statsrådet uppgav att det 2016 beviljades mer än dubbelt så mycket medel till kommersiell service som året före – från en nivå på knappt 60 miljoner kronor till 140 miljoner kronor. Statsrådet framhöll vidare det särskilt inrättade driftsstödet till kommersiell service i särskilt sårbara och utsatta glesbygder som regeringen hade föreslagit skulle dubblas under perioden 2018–2020 för att därefter permanentas fr.o.m. 2020 på den ursprungliga nivån om 35 miljoner kronor årligen. I fråga om ombudsersättningarna anförde statsrådet att ägaranvisningar i bolag med statligt ägande i huvudsak används när bolag har särskilt beslutade samhällsuppdrag, får anslag, befinner sig i omstrukturering samt vid avregleringar och andra

liknande väsentliga förändringar. Ägaranvisningarna formaliseras därefter genom beslut på bolagsstämma. Statsrådet påminde vidare om att näringsutskottet i betänkande 2016/17:NU16 konstaterar att ersättningen till lanthandlare som är ombud för statligt ägda bolag beslutas av de enskilda bolagen och därmed ytterst är en styrelse- och ledningsfråga. Vidare anförde statsrådet att utredaren i betänkandet Service i glesbygd (SOU 2015:35) poängterar att anvisningar till bolagen behöver hållas på en mer övergripande nivå. Att på bolagsstämman eller från regeringens sida ta ställning till ersättningsnivåer för ombuden skulle vara att ta över ansvar för verksamheten från bolagens ledningar. Statsrådet instämde i dessa bedömningar, och betonade avslutningsvis att regeringen på andra sätt arbetar för att stödja lanthandlarna i Sveriges gles- och landsbygder.

Tillväxtverkets uppgifter

Tillväxtverket ska enligt 2 § förordningen (2009:145) med instruktion för Tillväxtverket främja tillgängligheten till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden. Myndigheten ska vidare enligt 4 § i den nämnda förordningen delta i, samordna och följa upp strategier och program inom det regionala tillväxtarbetet, däribland program för kommersiell och offentlig service för företag och medborgare. Tillväxtverket ska även förmedla kunskap till andra myndigheter och relevanta aktörer om regionalt tillväxtarbete, inklusive god tillgång till kommersiell och offentlig service, och om gles- och landsbygders särskilda tillväxtförutsättningar.

Programmet Lokala servicelösningar

Regeringen har gett i uppdrag åt Tillväxtverket att genomföra insatser som stärker den lokala nivåns arbete med att effektivisera och samordna både kommersiell och offentlig service. Tillväxtverket har utlyst 180 miljoner kronor i projektmedel till lokala servicelösningar för att öka tillgången till kommersiell service i Sveriges gles- och landsbygder genom att utveckla den lokala servicen och därmed förbättra livsmiljön och förutsättningarna för företag, befolkning och besökare att verka, bo och vistas i gles- och landsbygder. En ansökan om stöd ska omfatta minst ett av följande serviceslag: dagligvaror, drivmedel, post, apotek eller betaltjänster. Utlysningen av stöd till utveckling av lokala servicelösningar ingår i landsbygdsprogrammet 2014–2020.

Regionala serviceprogram

Tillväxtverket har sedan 2009 haft i uppdrag att stödja länen i framtagandet och genomförandet av regionala serviceprogram. De regionala serviceprogrammen ska samordna aktörer och insatser som genomförs i syfte att öka tillgängligheten till service för medborgare och företag. En första satsning genomfördes fram t.o.m. 2013. Därefter fattade regeringen beslut om att genomföra ytterligare en satsning under perioden 2014–2018. Tillväxtverket

har i uppdrag att i dialog med Tillväxtanalys utarbeta riktlinjer för framtagande och genomförande av de nya programmen.

Tillgänglighet till kommersiell och offentlig service

Sedan den 1 januari 2017 ligger uppdraget att analysera tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för företag och medborgare i serviceglesa områden hos Tillväxtverket. Innan dess låg uppdraget hos Tillväxtanalys. I en rapport från mars 2018 (0249) beskrivs och analyseras tillgång och tillgänglighet till ett urval av kommersiell och offentlig service i olika delar av landet. Analyserna visar bl.a. följande:

- Under perioden 2014–2017 går det att se en marginell uppgång av antalet dagligvarubutiker i både glesbygder och tätorter. Tillväxtverket understryker att det rör sig om små förändringar, totalt 20 butiker i hela landet. Tillgängligheten varierar stort mellan olika delar av landet och framför allt mellan täta miljöer och landsbygd. De längsta avstånden finns framför allt i de tre nordligaste länen och i vissa skärgårdsområden. Tillväxtverkets bedömning är att det särskilda driftsstödet till butiker i sårbara och utsatta områden tycks ha haft en särskilt stor betydelse för att åtminstone tillfälligt bromsa en fortsatt butiksavveckling.
- Nätet av drivmedelsstationer har under den senaste femårsperioden varit relativt stabilt, och under de senaste tre åren har antalet försäljningsställen ur ett nationellt perspektiv ökat. Antalet laddstationer för el har mer än fördubblats sedan 2014, och antalet biogasstationer har också ökat något under perioden. Tillväxtverkets bedömning är att utvecklingen är stabil med en för närvarande positiv trend.
- Sedan apoteksreformen 2009 har antalet apotek ökat med drygt 50 procent, men 60 procent av dessa har etablerats i de tre befolkningstäta storstads-länen. För att skapa förutsättningar för en god apotekstäckning i hela landet införde regeringen 2013 ett särskilt stöd för apotek i glesbygd. Antalet apoteksombud har sedan apoteksreformen blivit färre i samtliga län. Den 1 juli 2018 kommer det troligen att bli tillåtet för alla apoteksaktörer att starta apoteksombud. Tillväxtverkets bedömning är att det är troligt att betydelsen av apoteksombud på sikt kommer att minska i takt med att apotekens e-handel med läkemedel fortsätter att utvecklas, även om utvecklingstakten är osäker.
- Antalet grundskolor minskade med ca 0,8 procent under perioden 2014–2017. Nedgången är relativt jämn i olika områden med undantag för tätorter där antalet skolor i stället ökade med drygt 1 procent.
- Antalet serviceställen för pakethantering varierar över landet. Av de tre dominerande aktörerna med rikstäckning är Postnord genom nätet av lantbrevbärlinjer den enda som har ett finmaskigt nät även utanför tätorterna. Tillväxtverkets bedömning är att det behöver utvecklas fler lösningar som är anpassade efter lokala behov och förutsättningar för att möta kundernas behov och önskemål.

- Närmare 600 000 personer har längre än 10 minuter med bil till det närmaste servicestället för kontantuttag. För många människor med långa avstånd är det därför ofta närmare till en dagligvarubutik där det går att ta ut kontanter i samband med köp av varor. Cirka 6 800 kontantintensiva arbetsställen har längre än 10 minuter med bil till det närmaste servicestället för insättning av en dagskassa, och för nästan 1 200 av dessa är bilresan längre än 20 minuter.
- När det gäller tillgänglighet till vårdcentraler konstaterar Tillväxtverket att utan förändring av arbetssätt och organisation kommer varken finansieringen, vårdplatserna, personalen eller andra resurser att vara tillräckliga. Den snabba tekniska utvecklingen skapar nya möjligheter bl.a. till en ökad samverkan och nya sätt att tillhandahålla vård och sjukhustjänster, och Tillväxtverkets förhoppning är att den nya tekniken kan bidra till att överbrygga en del av de brister i tillgänglighet och resurser som den ökade efterfrågan av vård förmodligen kommer att leda till.

Tillgång till vård i hela landet

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), förkortad HSL, är en målinriktad ramlag som lägger ansvaret på landsting och landstingsfria kommuner att erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstinget eller kommunen. Målet för hälso- och sjukvården är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård ska ges företräde till vården (3 kap. 1 § HSL). Varje landsting ska erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstinget (8 kap. 1 §). HSL ger huvudmannen utrymme att utforma vården efter lokala och regionala behov och förutsättningar.

Våren 2018 avstyrkte socialutskottet ett flertal motioner om bl.a. tillgänglighet till vården inklusive förlossningsvård mot bakgrund av pågående och kommande arbete (bet. 2017/18:SoU9). Utskottet välkomnar bl.a. utredningen Samordnad utveckling för en god och nära vård som utifrån förslagen i Effektiv vård (SOU 2016:2) ska stödja landstingen, berörda myndigheter och organisationer i arbetet med att samordnat utveckla en modern, jämlik, tillgänglig och effektiv hälso- och sjukvård med fokus på primärvården. När det gäller förlossningsvården välkomnar socialutskottet att regeringen och SKL under de senaste åren träffat överenskommelser om en förbättrad förlossningsvård och kvinnors hälsa bl.a. i fråga om ökad tillgänglighet och jämlikhet i förlossningsvården.

Av socialutskottets betänkande framgår också att regeringen i budgetpropositionen för 2018 föreslog en patientmiljard som ska bidra till en snabbare vård för patienter (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9, bet. 2017/18:SoU1). Motsvarande belopp beräknas för 2019–2021. Enligt regeringens förslag ska patientmiljarden under perioden 2018–2021 stödja införandet av en skärpt vård-

garanti inom primärvården och därmed förbättra tillgängligheten inom primärvården. I fråga om förlossningsvården framgår det att regeringen i vårandringsbudgeten för 2018 avsatte ytterligare 500 miljoner kronor för att möta den akuta situationen inom förlossningsvården (prop. 2016/17:99, bet. 2016/17:FiU21). I budgetpropositionen för 2018 föreslog regeringen att den pågående satsningen på förlossningsvården skulle tillföras ytterligare 1 miljard kronor 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 9, bet. 2017/18:SoU1). Regeringen uppges ha för avsikt att föreslå att riksdagen beslutar om motsvarande ökning 2019–2022. Medlen ska framför allt gå till att förstärka personaltätheten och förbättra arbetsmiljön. Socialutskottet välkomnade de satsningar som regeringen föreslog för att investera i sjukvården och stötta landstingen i deras roll som sjukvårdshuvudmän genom den s.k. patientmiljarden. Utskottet var också mycket positivt till regeringens förstärkning av förlossningsvården och välkomnade regeringens förslag att den pågående satsningen skulle tillföras 1 miljard kronor fr.o.m. 2018 (bet. 2017/18:SoU1).

Vidare framgår det av socialutskottets betänkande (bet. 2017/18:SoU9) att regeringen i vårandringsbudgeten för 2018 (prop. 2017/18:99) föreslår att 400 miljoner kronor ska tillföras anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård inom utgiftsområde 9 för att förbättra tillgängligheten inom hälso- och sjukvården och minska köerna. Propositionen behandlas av finansutskottet (bet. 2017/18:FiU21) med planerad kammarbehandling den 20 juni 2018.

Socialutskottet har under våren 2018 även behandlat ett lagförslag från regeringen om att landstingen ska organisera hälso- och sjukvårdsverksamheten så att vården kan ges nära befolkningen (prop. 2017/18:83, bet. 2017/18:SoU22). Socialutskottet föreslår att riksdagen ska anta regeringens lagförslag och anför bl.a. i sitt ställningstagande att det delar regeringens bedömning att en förflyttning bör ske från dagens sjukhustunga hälso- och sjukvård till en förstärkt första linjens hälso- och sjukvård, dvs. primärvården, och välkomnar förslaget att landstingen ska organisera hälso- och sjukvårdsverksamheten så att vården kan ges nära befolkningen. Utskottet ser även positivt på regeringens förslag till den förstärkta vårdgarantin och menar att den innebär ett viktigt steg i riktning mot en god och nära vård. I samma ärende föreslår socialutskottet ett tillkännagivande om att regeringen bör ta initiativ till att skapa en samlad definition av primärvårdens uppdrag och funktion med syfte att stärka patientens tillgång till en jämlik primärvård oavsett var i landet patienten bor och återkomma till riksdagen med förslag (bet. 2017/18:SoU22). Utskottet framhåller vikten av att tillgängligheten inom primärvården förbättras. I en reservation (S, MP, V) föreslås att det inte ska göras ett tillkännagivande. Reservanterna konstaterar att enligt direktiven till utredningen Samordnad utveckling för god och nära vård (dnr S 2017:01) ska ett nationellt uppdrag för primärvården formuleras i ett kommande delbetänkande. Utredningen anger i det första delbetänkandet att en gemensam definition av begreppet nära vård kommer att formuleras i samband med detta (SOU 2017:53). Kammarbehandling av regeringens lagförslag och det föreslagna tillkännagivandet är planerad till den 23 maj 2018.

När det gäller förslaget i motion 2017/18:4116 (C) om att utveckla primärvården med Norge som förebild kan påminnas om att socialutskottet även nyligen avstyrkt liknande förslag (bet. 2017/18:SoU9 och bet. 2017/18:SoU22).

Mångfald inom välfärdssektorn

Den 1 mars 2018 riktade riksdagen på förslag från finansutskottet ett tillkännagivande till regeringen om mångfald inom välfärdssektorn (bet. 2017/18:FiU26). I sitt ställningstagande påminde finansutskottet om att riksdagen tidigare riktat ett tillkännagivande till regeringen om att snarast återkomma med förslag på åtgärder när det gäller valfrihet, mångfald och kvalitet inom offentligt finansierade välfärdsverksamheter (bet. 2015/16:FiU26 och bet. 2016/17:FiU26). Utskottet noterade att regeringen inte återkommit till riksdagen i frågan och konstaterade att regeringen i stället bereder förslag som motverkar valfrihet, mångfald och kvalitet i välfärdssektorn. Finansutskottet anförde att det med anledning av detta ville understryka att regeringen i enlighet med konstitutionell praxis ska tillgodose riksdagens tillkännagivanden och ansåg därför att det var motiverat att återigen framhålla vikten av en mångfald av aktörer inom välfärdssektorn. Utskottet uppmanade regeringen att snarast återkomma till riksdagen med information om på hur man tänker arbeta för att öka mångfalden inom välfärdssektorn.

I en reservation föreslogs att riksdagen inte skulle rikta något tillkännagivande till regeringen (S, MP, V). Företrädarna för Sverigedemokraterna hade också en reservation till förmån för ett eget förslag om valfrihet och mångfald, men redogjorde i ett särskilt yttrande för att de vid omröstningen i kammaren i andra hand skulle ställa sig bakom utskottets förslag.

Kontanthantering

I mars 2018 avstyrkte finansutskottet motionsyrkanden om kontanthantering på landsbygder (bet. 2017/18:FiU22). I sitt ställningstagande anför finansutskottet bl.a. att det anser att utvecklingen mot ökade elektroniska betaltjänster i grunden är positiv även om det också finns grupper i samhället som har svårt att hantera de nya tekniska lösningarna eller saknar tillgång till dem. Finansutskottet anser att det i första hand är marknaden som ska tillgodose behovet av grundläggande tjänster medan staten endast träder in för att säkerställa servicen i de fall marknaden inte kan göra det. Finansutskottet konstaterar att förutsättningarna skiljer sig åt mellan olika delar av landet, och det är enligt utskottet centralt att arbetet med att hitta lösningar utgår från regionala och lokala förutsättningar. Finansutskottet påminner också om att den parlamentariska riksbanksutredningen har i uppdrag att se över Riksbankens roll och ansvar för kontanttillgången i hela landet och kostnaderna för denna. I tre reservationer framkommer andra uppfattningar (C, V, KD).

Riksbanksutredningen ska lämna sitt förslag senast den 31 maj 2019.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Mångfald och valfrihet, Ombud för statliga bolag, Statens kulturråd och Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur.

Mångfald och valfrihet

I motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) föreslås ett tillkännagivande om att värna och utveckla valfrihet och mångfald av aktörer inom välfärdssektorn för att stärka den offentliga servicen på landsbygden. Utskottet konstaterar att riksdagen den 1 mars 2018 på förslag från finansutskottet riktade ett tillkännagivande till regeringen om mångfald inom välfärdssektorn. Vidare konstaterar utskottet att regeringen den 19 mars 2018 överlämnade proposition 2017/18:159 Tillstånd att ta emot offentlig finansiering inom socialtjänsten, assistansersättningen och skollagsreglerad verksamhet, som innehåller förslag som syftar till att säkerställa att offentliga medel används till den verksamhet som de är avsedda för inom socialtjänsten och skollagsreglerad verksamhet. I två motioner som väckts med anledning av den nämnda propositionen (M, C, L, KD respektive SD) föreslås att riksdagen ska avslå propositionen. Ärendet är under beredning i finansutskottet, och planerad justering är den 29 maj och kammarbehandling den 7 juni. Oaktat de olika partiernas inställning i sakfrågan anser utskottet att förslaget i den här aktuella motionen inte bör leda till någon åtgärd från riksdagen.

Därmed avstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

Ombud för statliga bolag

I motionerna 2017/18:2941 (V), 2017/18:3409 (M) och 2017/18:3855 (C) förordas tillkännagivanden om att på olika sätt underlätta för lanthandlare att bli ombud för statliga bolag som Apoteket AB, Postnord AB, AB Svenska Spel och Systembolaget AB och om höjd ombudersättning.

Utskottet har tidigare avstyrkt förslag om höjda ersättningar (bet. 2016/17:NU16). Utskottet hänvisade då till att ersättningen ytterst är en styrelse- och ledningsfråga. Utskottet noterade samtidigt att Landsbygdskommittén i sitt slutbetänkande hade uppmärksammat regeringen på möjligheten att höja ersättningen genom ägaranvisningar till de berörda bolagen. Utskottet noterade vidare att det inom ramen för gällande stödförordningar finns en möjlighet för de regionala aktörerna att vid utbetalning av servicebidrag prioritera de lanthandlare som agerar som ombud.

Utskottet noterar att det ansvariga statsrådet i svaret på en skriftlig fråga (fr. 2017/18:186) anfört att ägaranvisningar i bolag med statligt ägande i huvudsak används när bolag har särskilt beslutade samhällsuppdrag, får anslag eller befinner sig i omstrukturering samt vid avregleringar och andra liknande väsentliga förändringar. Vidare framgår att utredaren i betänkandet Service i

glesbygd (SOU 2015:35) poängterar att anvisningar till bolagen behöver hållas på en mer övergripande nivå. Att på bolagsstämman eller från regeringens sida ta ställning till ersättningsnivåer för ombuden skulle vara att ta över ansvar för verksamheten från bolagens ledningar. Utskottet noterar att statsrådet instämde i såväl den bedömningen som utskottets tidigare bedömning att detta ytterst är en styrelse- och ledningsfråga.

Utskottet ser ingen anledning av ompröva sitt tidigare ställningstagande i ersättningsfrågan och ser inte heller några skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av de andra förslagen. Utskottet vill samtidigt understryka att det delar motionärernas uppfattning om lanthandlarnas betydelse för de som lever och verkar på landsbygderna och att ombudsverksamheten är en viktig del i detta. Det är därför positivt att det särskilda stödet för kommersiell service i särskilt sårbara och utsatta glesbygdsområden enligt Tillväxtverkets bedömning tycks ha haft en särskilt stor betydelse för att åtminstone tillfälligt bromsa en fortsatt butiksavveckling.

Därmed avstyrks motionerna 2017/18:2941 (V), 2017/18:3409 (M) och 2017/18:3855 (C) i de berörda delarna.

Statens kulturråd

I motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) föreslås att Statens kulturråd (Kulturrådet) ska ges i uppgift att stärka de nationella kulturinstitutionernas arbete över hela Sverige. I ett yttrande föreslår kulturutskottet att näringsutskottet ska avstyrka motionsyrkandet. Utskottet noterar att kulturutskottet inledningsvis påminner om att alla enligt de kulturpolitiska målen ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Utskottet delar kulturutskottets uppfattning att det är viktigt att det finns möjlighet att utöva och uppleva kultur, oberoende av var i landet man bor, och att allas möjlighet till kulturskapande och att ta del av kulturupplevelser bör främjas. Utskottet noterar att berörda myndigheter har i uppdrag att verka för att kulturen ska komma fler till del i hela landet och noterar även kulturutskottets bedömning av kultursamverkansmodellens och civilsamhällets betydelse. Utskottet stämmer in i kulturutskottets välkomnande av regeringens aviserade uppdrag om att analysera tillgänglighet och deltagande i olika kulturverksamheter på landsbygderna. Utskottet delar vidare kulturutskottets uppfattning att kultur, kulturarv och kulturmiljö samt friluftsliv bidrar till såväl attraktiva livsmiljöer som landsbygdernas livskraft och utveckling.

Med det sagda avstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur

Utskottet vill inledningsvis med anledning av de aktuella motionerna framhålla vikten av tillgänglig kommersiell service och välfärdstjänster. En god tillgång till kommersiell och offentlig service i hela landet är centralt för att skapa tillväxt och utveckling inte bara lokalt och regionalt utan också

nationellt. En avsaknad av kommersiell och offentlig service gör det svårt att behålla och locka till sig nya invånare och försämrar inte minst möjligheten att driva företag. Utskottet vill därmed understryka att det inte har någon annan uppfattning än motionärerna när det gäller betydelsen av tillgången till offentlig och kommersiell service.

Samtidigt kan utskottet konstatera att Sveriges landsbygder står inför stora utmaningar som berör tillgängligheten till offentliga och privata tjänster. I Sverige, liksom i övriga världen, pågår en urbanisering. Delar av landsbygden töms på folk medan de större städerna växer i allt snabbare takt. Parallellt med detta har det skett en utveckling där grundläggande samhällsservice centraliserats till områden med en ökande befolkning, vilket leder till en försvagad service i regioner med ett minskat befolkningsunderlag. Tillgänglighetsanalyser har visat att tillgången till service i många delar av landet generellt sett har försämrats under en följd av år, och i många av de aktuella motionerna vittnas det i likhet med tidigare år om att det på många håll i Sverige är långt till kommersiell och offentlig service. Utskottet vill därför även framhålla att det mot bakgrund av lägesbeskrivningen också har stor förståelse för den oro som kommer till uttryck i flera av de aktuella motionerna över en försämrad service framför allt i glesbygderna.

I vissa glesbygder är förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till att skapa en god tillgång till kommersiell service. Utskottets uppfattning är att staten genom olika stöd bör ta ett särskilt ansvar för att medborgare och näringsliv ska ha tillgång till en grundläggande nivå av kommersiell service. Ett sådant stöd är det särskilda stödet på 35 miljoner kronor för kommersiell service i särskilt sårbara och utsatta glesbygdsområden som inrättades 2016 och som har dubblerats under 2018. Som framgår av det föregående tycks stödet enligt Tillväxtverket ha haft en särskilt stor betydelse för att åtminstone tillfälligt bromsa en fortsatt butiksavveckling.

Utskottet konstaterar att flera pågående utredningar har i uppdrag att se över frågor som har betydelse för tillgången till kommersiell och offentlig service och som berör flera av de aktuella förslagen i motionerna. Här kan t.ex. nämnas Kostnadsutjämningsutredningen, Kommunutredningen, Riksbanksutredningen, Servicekontorsutredningen och Samordnad utveckling för en god och nära vård som omnämns på olika ställen i detta betänkande. Utskottet vill också påminna om de regionala serviceprogrammen och programmet Lokala servicelösningar. När det gäller förlossningsvården noterar utskottet därtill att regeringen och SKL slutit flera överenskommelser på området. Vidare konstaterar utskottet att riksdagen nyligen antagit regeringens lagförslag om att landstingen ska organisera hälso- och sjukvårdsverksamheten så att vården kan ges nära befolkningen (prop. 2017/18:83, bet. 2017/18:SoU22). Utskottet noterar därtill att riksdagen inom ramen för samma ärende på förslag från socialutskottet riktat ett tillkännagivande till regeringen om att den bör ta initiativ till att skapa en samlad definition av primärvårdens uppdrag och funktion för att stärka patientens tillgång till en jämlik primärvård oavsett var i landet patienten bor och återkomma till riksdagen med förslag.

Utskottet noterar därutöver, som framgår av det föregående, att såväl socialutskottet som finansutskottet nyligen avstyrkt flera förslag liknande de som nu är aktuella.

Sammantaget ser utskottet inte några skäl för riksdagen att vidta några åtgärder med anledning av de aktuella förslagen, och därmed avstyrks motionerna 2016/17:3399 (KD), 2017/18:1208 (C), 2017/18:1299 (M), 2017/18:1866 (C), 2017/18:2118 (MP), 2017/18:2934 (M), 2017/18:3424 (KD), 2017/18:3482 (C), 2017/18:3741 (KD), 2017/18:3896 (SD), 2017/18:4097 (SD) och 2017/18:4116 (C) i de aktuella delarna.

Statens närvaro i landsbygderna

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om statens närvaro i landsbygderna. Utskottet hänvisar bl.a. till tidigare tillkännagivanden och pågående arbete.

Jämför reservation 39 (SD), 40 (C) och 41 (KD).

Propositionen

Regeringen anser att tillgång till lokal statlig service bör säkerställas oavsett var i landet man bor. Enligt regeringens bedömningar är dagens situation otillfredsställande. Regeringen noterar att Landsbygdskommittén lyfter både alternativet med en helt ny organisation och alternativet att samla den lokala servicen inom Statens servicecenter för att nå en ökad tillgänglighet. Regeringen påminner om att Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket har i uppdrag att fortsätta den samverkan som finns kring gemensamma lokala servicekontor samt att utöka antalet kontor med ytterligare tio senast den 30 juni 2018. Regeringen framhåller att den också har tillsatt en utredning som ska analysera och föreslå hur vissa statliga myndigheters lokala serviceverksamheter kan organiseras på ett mer sammanhållet sätt (dir. 2017:95). Utgångspunkten är att Statens servicecenter fr.o.m. den 1 januari 2019 ska ansvara för en samlad organisation för lokal statlig service.

Regeringen noterar vidare att Landsbygdskommittén särskilt lyfter den lokala närvaron av Arbetsförmedlingen och Polismyndigheten, och regeringen anser att båda dessa myndigheters lokala närvaro behöver säkerställas. Regeringen framhåller att den har gett Arbetsförmedlingen i uppdrag att redovisa hur myndigheten säkerställer service och närvaro i hela landet, särskilt i kommuner med hög långtidsarbetslöshet eller många nyanlända samt i utsatta stadsdelar.

Det pågår vidare en remittering av en promemoria från Regeringskansliet med förslag till en förordning som ska reglera att en myndighets beslut om lokalisering av verksamheten ska fattas av myndighetens ledning och att beslutet ska skickas för kännedom till berörd kommun, länsstyrelse och den

som har ansvaret för det regionala tillväxtarbetet i länet. Beslut som avser avveckling av myndighetens arbetsställen i en kommun ska även föregås av en konsekvensanalys.

När det gäller polisiär närvaro noterar regeringen att Polismyndigheten i sitt remissvar framhåller att förutsättningarna vad gäller geografiska avstånd och tillgängliga patruller varierar stort mellan och inom polisregionerna. Regeringen anför att den inte är övertygad om att ett krav på maximal insatstid, som Landsbygdskommittén föreslår, skulle vara ändamålsenligt för att öka tillgänglighet och trygghet. Regeringen menar att en detaljreglering av polisens insatstid riskerar att försvåra det pågående arbete som syftar till att komma närmare medborgarna genom polisiär närvaro som bygger på lokala problembilder. Regeringen understryker att Polismyndigheten behöver öka antalet anställda väsentligt och hänvisar till den satsning som aviserades i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4).

Regeringen anser vidare att staten måste ta ansvar och ha en stark närvaro i hela landet för att bidra till jobb och en hållbar tillväxt och utveckling. Regeringens bedömning är att de statliga arbetstillfällena utanför storstadsområdena bör öka. Nya myndigheter bör enligt regeringen i första hand lokaliseras utanför Stockholms län. Regeringen framhåller att en bättre spridning av de statliga myndigheterna är en viktig del av regeringens arbete för att öka den statliga närvaron i hela landet. Regeringen påtalar också att den har påbörjat arbetet med att omlokalisera hela och delar av myndigheter till orter utanför Stockholms län.

Motionerna

I motion 2017/18:1060 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S) förordas ett tillkännagivande om att regeringen ska överväga att omlokalisera myndigheter till Halland. Motionärerna framhåller att Landsbygdskommittén föreslår att 10 000 statliga jobb ska flytta från Stockholmsregionen till mindre orter och glesbygd och konstaterar att Halland hittills blivit utan någon omlokaliserad myndighet.

I motion 2017/18:1363 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om myndigheters lokalisering och om att se över möjligheterna att ge statliga bolag får tydliga direktiv i ägardirektiven om att ta regionalpolitiska hänsyn vid lokalisering och effektivisering.

I motion 2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 3 efterfrågas åtgärder för att se till att det går att leva på landsbygden. Motionärerna framhåller betydelsen av att regeringen garanterar tillgång till viktiga funktioner som post, dagstidningar, telefoni, el och it och annan basal infrastruktur och anser att närheten till myndigheter är en viktig faktor för både företag och enskilda medborgare. Motionärerna anser att regeringen bör se till att alla kommuner får en grundläggande service och en statlig servicegaranti, och ta ett ökat ansvar för att statliga jobb finns i hela landet. Motionärerna framhåller också vikten av att medborgare och företag har nära till banker och

föreslår ett tillkännagivande om statlig närvaro, servicegaranti och närhet till banker.

I motion 2017/18:2641 av Lena Hallengren m.fl. (S) föreslås ett tillkännagivande om lokalisering av statlig verksamhet samt ökad statlig närvaro i Kalmar län. I motionen konstateras att Kalmar län fortfarande har en mycket låg andel statligt anställda, och motionärerna vill att regeringen överväger möjligheten att fortsätta att pröva att lokalisera statlig verksamhet till Kalmar län i första hand.

I motion 2017/18:2717 konstaterar Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S) att regeringen har gett Försäkringskassan i uppdrag att 2017–2020 erbjuda samordnad och säker it-drift för vissa myndigheter. Motionärerna föreslår att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att överväga möjligheten att förlägga statliga serverhallar till Jämtlands län som de menar har många fördelar och redan ligger i framkant i sin planering.

I motion 2017/18:1533 av Carl-Oskar Bohlin (M) förordas att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att återkomma med en redogörelse för hur man tänker säkerställa att inte fler statliga jobb flyttas från mindre orter i Sverige till storstadsregionerna. Motionären påtalar att flera myndigheter valt att organisera sig på ett sätt som går emot de politiska intentionerna och anser att regeringen bör förtydliga sin styrning av myndigheterna i detta avseende.

I motion 2017/18:3235 av Cecilia Widegren (M) framhålls vikten av statliga myndigheters närvaro i hela landet. Motionären uttrycker en oro för att Skatteverket har aviserat att de ska genomföra en centralisering, vilket enligt vad som sägs i motionen skulle innebära att ett stort antal arbetstillfällen riskerar att försvinna från mindre städer runt om i Sverige. En centralisering skulle även inverka negativt genom att servicen försvinner. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om behovet av att statliga myndigheter är representerade i hela Sverige (yrkande 2). Vidare föreslås ett tillkännagivande om att centralisering av myndigheter bör föregås av en utförlig behovs-, konsekvens- och alternativanalys samt inkludera samråd med berörda aktörer, såväl offentliga som icke offentliga (yrkande 1).

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 23 förordas ett tillkännagivande om statlig närvaro. Motionärerna menar att det är högst rimligt att landsbygden har en andel statliga jobb som återspeglar dess befolkningsunderlag, och de anför vidare att Sverigedemokraternas vision är att ungefär en tredjedel av de statliga arbetena, vid myndigheter och motsvarande, ska lokaliseras till landsbygden. Vidare framhålls att alla skattebetalare har rätt till en grundläggande service från polisen så att man har en rimlig möjlighet att få hjälp när man utsätts för brott oavsett var i landet man bor. Motionärerna föreslår därför ett tillkännagivande om polisiär närvaro i hela landet (yrkande 24).

I Centerpartiets partimotion 2017/18:3683 förordar Annie Lööf m.fl. yrkande 42 ett tillkännagivande om att regeringen bör se över hur fler av statens funktioner ska kunna utföras på mindre orter. Motionärerna anser att

Landsbygdskommitténs mål om att decentralisera 10 000 arbetstillfällen ska ses som ett golv för ambitionsnivån.

I kommittémotion 2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 9 framhålls vikten av statlig fysisk närvaro lokalt, och motionärerna anser att det finns ett behov av att se över hur det regionala ansvaret hos statliga bolag och myndigheter kan tydliggöras och stärkas och föreslår ett tillkännagivande med den inriktningen.

Kristina Yngwe m.fl. (C) anför i kommittémotion 2017/18:4116 att Centerpartiet anser att det är viktigt att den påbörjade omlokaliseringen av statliga jobb fortsätter och att en sådan process bör säkerställa en fördelning av myndigheter till platser även utanför storstäder och regioncentrum (yrkande 15). Vidare framförs att man ska kunna känna trygghet i att polisen är närvarande oavsett var i Sverige man bor. I motionen förordas ett tillkännagivande om att poliser bör vara lokalt förankrade. Med kontinuitet och erfarna poliser som stannar länge på samma tjänst anfördes att det är lättare att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, att förebygga brott och att skapa trygghet (yrkande 16). Motionärerna menar också att krafttag behövs för att bekämpa brott på landsbygden. Bland annat anfördes att Tullverket bör få de befogenheter som behövs för att stoppa misstänkt utförsel av stöldgods (yrkande 17).

I motion 2017/18:3483 av Per Åsling och Peter Helander (båda C) påtalas betydelsen av statlig närvaro i hela landet. Motionärerna anser att riksdagen bör slå fast att en modern lokaliseringspolitik ska verka för att statliga myndigheter, funktioner och verksamheter placeras med hela landet som utgångspunkt, gärna i mindre städer och i landsorter. Nya myndigheter bör regelmässigt placeras utanför Stockholmsområdet. För verksamheter som nu är lokaliserade till Stockholm bör den geografiska placeringen prövas löpande t.ex. i samband med diskussioner om verksamhetens utveckling och finansiering. Endast i undantagsfall och efter tydliga konsekvensanalyser bör statlig verksamhet kunna lokaliseras till huvudstadsregionen.

I motion 2017/18:3727 av Per Åsling (C) framhålls att Jämtlands län har goda erfarenheter av omlokalisering och värdet av myndighetsklustret i Östersund. Motionären föreslår ett tillkännagivande om att regeringen ska verka för att ny- och omlokalisering av myndigheter förläggs till Jämtlands län och att dessa fördelas mellan kommunerna (yrkande 6).

I motion 2017/18:442 av Robert Hannah (L) yrkande 1 förordas ett tillkännagivande om att nya myndigheter i framtiden ska placeras i en annan storstadsregion än Stockholm. Motionären menar att storstadsregioner har bäst möjlighet att erbjuda statliga myndigheter en mångfasetterad arbetsmarknad med många kvalificerade kandidater men påtar att det finns fler storstadsregioner än Stockholm. Både Göteborgsregionen och Malmöregionen behöver och bör enligt motionären ha fler förvaltningsmyndigheter.

Kemikalieinspektionen borde enligt vad som förordas i motion 2017/18:501 av Robert Hannah (L) flyttas från sin nuvarande placering i Stockholm till Göteborg. Motionären konstaterar att Västra Götaland har en

lägre andel statliga arbetstillfällen än övriga storstadslän och även Norrlandslänen. Det här innebär enligt motionären ett problem för Göteborg eftersom många nyutexaminerade människor flyttar från staden till större städer; det gäller t.ex. ekonomer, jurister, statsvetare och kemister. Motionären anser att en flytt av Kemikalieinspektionen till Göteborg skulle vara ett lyft både för myndigheten och för staden.

I kommittémotion 2017/18:4098 anför Magnus Oscarsson m.fl. (KD) att den polisiära närvaron i den svenska gles- och landsbygden är mycket låg, i synnerhet i norra Sverige. Av motionen framgår att polisen snarast bör ges nödvändiga resurser för att effektivt kunna bekämpa brott och att alla ska ha rätt till rättsväsendets skydd, oavsett var i landet man bor (yrkande 3).

Vissa kompletterande uppgifter

Tillkännagivande om lokalisering av myndigheter

Hösten 1996 tillkännagav riksdagen för regeringen ett antal principer för såväl lokaliseringsärenden som beslutshandlingen av sådana ärenden (bet. 1996/97:AU2, rskr. 1996/97:106). Utskottet redogjorde för dessa principer i sitt betänkande om regional tillväxtpolitik våren 2016 (bet. 2015/16:NU17).

Genom ett tillkännagivande våren 2016 i det sistnämnda betänkandet påminde riksdagen regeringen om dessa principer. Utskottet noterade att regeringen gett Statskontoret och Statens servicecenter i uppdrag att genomföra översyner och ansåg att det var positivt och ett steg i rätt riktning. Utskottet konstaterade samtidigt att utvecklingen under en lång tid inte gått i enlighet med de principer som riksdagen fastställt, oberoende av regeringar och tidigare uttalade ambitioner om att noga pröva om myndigheter i ökad utsträckning kan lokaliseras utanför storstäderna i övriga landet. Utskottet välkomnade Landsbygdskommitténs tydliga ställningstagande i frågan och ansåg i ljuset av detta att riksdagen även borde påminna regeringen om var riksdagen står i denna fråga. Utskottet föreslog att riksdagen genom att bifalla ett antal motioner helt eller delvis skulle tillkännage för regeringen att den ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter. Vidare anförde utskottet att regeringen i lämpligt sammanhang bör återrapporera till riksdagen vilka åtgärder den har vidtagit och hur de principer som riksdagen tidigare fastställt tillämpas.

Regeringen anger i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 2 avsnitt 5.3.1) att dess arbete med att stärka den statliga närvaron i landet fortsätter med utgångspunkten att nya myndigheter ska lokaliseras utanför Stockholms län.

Av regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 (skr. 2017/18:75) framgår att regeringen har beslutat att den nya Jämställdhetsmyndigheten ska vara placerad i Göteborg. Regeringen har även gett Statistiska centralbyrån (SCB) i uppdrag att senast den 30 april 2018 lokalisera ytterligare verksamhet till Örebro, där också myndighetens säte ska ligga. Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd har fått i uppdrag att

senast den 1 september 2018 lokalisera sin verksamhet till Skellefteå. Den 31 augusti 2017 beslutade regeringen att lokalisera Myndigheten för kulturanalys till Göteborg, Polarforskningssekretariatet till Luleå, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor till Växjö, viss verksamhet vid Strålsäkerhetsmyndigheten och Svenska ESF-rådet, inklusive myndigheternas säten, till Katrineholm respektive Gävle samt ytterligare verksamhet vid Universitets- och högskolerådet och Tillväxtverket till Visby respektive Östersund. Lokaliseringen ska för samtliga myndigheter vara genomförd hösten 2018, utom för Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor samt Polarforskningssekretariatet, vars lokalisering ska vara genomförd senast den 1 februari 2019 respektive den 30 juni 2019. Den 7 december 2017 beslutade regeringen att Statens servicecenter ska lokalisera delar av myndighetens verksamhet till Sollefteå. Lokaliseringen ska vara genomförd senast den 30 september 2019. Samma dag beslutade regeringen också att en särskild utredare ska förbereda och genomföra bildandet av en ny myndighet för digitalisering av den offentliga sektorn, som ska ha i uppgift att utveckla, samordna och stödja digitaliseringen av statliga myndigheter samt förvaltningen i kommuner och landsting (dir. 2017:117). Myndigheten ska vara lokaliserad till Sundsvall.

Det framgår vidare av skrivelsen att regeringen har gett Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket i uppdrag att fram till den 30 juni 2018 etablera tio nya servicekontor. Därutöver ska Statens servicecenter fr.o.m. 2019 ansvara för en samlad serviceorganisation för statlig lokal service.

Regeringen beslutade den 7 september 2017 om direktiv till en särskild utredare med uppdrag att föreslå bl.a. vilket serviceutbud som bör finnas vid den statliga serviceorganisationens lokala kontor (dir. 2017:95). Utredningen lämnade i december 2017 delbetänkandet Servicekontor i ny regim (SOU 2017:109). I delbetänkandet lämnas förslag på vilken service som ska finnas vid serviceorganisationens lokala kontor för Försäkringskassans, Pensionsmyndighetens och Skatteverkets verksamheter, samt en plan för hur serviceorganisationen ska inleda sin verksamhet.

Regeringen uppger att ärendet bereds vidare och att tillkännagivandet därmed inte är slutbehandlat.

Tillkännagivande om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet

Justitieutskottet behandlade i samband med beredningen av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4, bet. 2017/18:JuU1) ett stort antal motioner där frågor om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet togs upp. Motionärerna lyfte bl.a. upp frågor om att polisen ska vara tillgänglig och synlig även på mindre orter och i glesbygd, att polisen ska få en större lokal koppling, att den polisiära närvaron i hela landet bör stärkas och att man bör omfördela resurser till vissa delar av landet.

Justitieutskottet anför att i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2015 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om att den skulle återkomma till riksdagen med en redovisning av vilka åtgärder som vidtagits för att öka antalet lokala poliser. Även i samband med behandlingen av budgetpropositionen för 2017 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till regeringen om vikten av att uppnå målet om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet. Justitieutskottet anförde då att utgångspunkten för den nya Polismyndighetens organisation var att polisens kärnverksamhet skulle utföras närmare medborgarna. Enligt justitieutskottet var det, inte minst av trygghetsskäl, viktigt att allmänheten upplevde att polisen var närvarande och synlig, såväl i storstäder som i mindre orter och på landsbygden. Justitieutskottet anförde att frågan var så viktig att det fanns skäl för ett nytt tillkännagivande i saken till regeringen.

Justitieutskottet vidhöll i betänkandet sin uppfattning om den lokala polisens betydelse, men konstaterade att den lokala polisen närmast brister på många håll i landet och att många poliser upplever att de egna resurserna inte räcker till. Enligt justitieutskottets mening ska man kunna känna trygghet i att polisen är närvarande oavsett var i Sverige man bor. Poliser ska vidare vara lokalt förankrade, och de som bor i området ska veta vilka poliserna är. Kontinuitet och erfarna poliser som stannar länge på samma tjänst kan skapa långsiktiga kontakter mellan polisen och medborgarna. Därmed underlättas det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. Medborgarnas förtroende för polisen bygger på att man inte bara hinner med att bekämpa grov kriminalitet utan även s.k. vardagsbrottslighet som skadegörelse, stölder och buskörningar.

Justitieutskottet ansåg att de åtgärder som regeringen vidtagit inte var tillräckliga för att riksdagens tillkännagivanden om en lokalt förankrad polis skulle kunna anses tillgodosedda. Justitieutskottet anförde att även om riksdagens tidigare tillkännagivanden åter står som öppna ansåg utskottet att frågan är så angelägen att det finns anledning att åter uppmärksamma regeringen på vikten av en lokalt närvarande polis. Ett enligt justitieutskottet föreslog därför att riksdagen skulle ställa sig bakom det som justitieutskottet anförde om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet och tillkänna detta för regeringen. Riksdagen beslutade i enlighet med justitieutskottets förslag (rskr. 2017/18:92).

Regeringen anför i skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 (skr. 2017/18:75) följande med anledning av tillkännagivandet. Ett av syftena med ombildningen av polisen har varit att säkerställa en lokalt förankrad och synlig polis i hela landet. Regeringen delar utskottets uppfattning att det är viktigt att på olika sätt säkerställa polisreformens intentioner när det gäller lokalt polisarbete och har därför under flera år begärt in återrapportering av olika slag. I regleringsbrevet för 2015 och 2016 ställde regeringen krav på att Polismyndigheten löpande skulle hålla regeringen informerad om det fortsatta arbetet med ombildningen. Den löpande avrapporteringen har bl.a. skett på de månatliga mötena mellan rikspolischefen och

statssekreteraren. I regleringsbrevet för 2016 fick Polismyndigheten också i uppdrag att i årsredovisningen för 2016 lägga särskild vikt vid redovisningen av genomförandet av en lokalt förankrad polisverksamhet. Av redovisningen framgår att Polismyndigheten under 2016 har fortsatt arbetet med att stärka det lokala polisarbetet utifrån inriktningen att mer än hälften av resurserna i en polisregion ska finnas i lokalpolisområdena. Genom att öka resurserna vid lokalpolisområdena har det skapats bättre förutsättningar för att bedriva polisverksamheten nära medborgarna. Numera finns även kommunpolis i samtliga kommuner. I november 2017 redovisades att 49,4 procent av regionernas resurser finns på lokalpolisområdesnivå. I regleringsbrevet för 2017 fick Polismyndigheten i uppdrag att analysera och bedöma hur långt myndigheten har kommit i målsättningen med en mer närvarande och tillgänglig myndighet i lokalsamhället. Polismyndigheten ska också bedöma hur väl myndigheten svarar mot behoven av polisiär närvaro i särskilt utsatta områden. Uppdraget återrapporterades i myndighetens årsredovisning för 2017. I regleringsbrevet för 2018 har regeringen ålagt Polismyndigheten att redovisa i vilken utsträckning det finns områdespolis på lokalpolisområdesnivå och i vilken utsträckning dessa arbetar fredat med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Vidare ska Polismyndigheten analysera i vilken utsträckning det finns likvärdiga möjligheter att få akut hjälp från polisen över hela landet samt bedöma i vilken utsträckning ingripandepersonalen kan arbeta brottsförebyggande och vidta långtgående förstahandsåtgärder. Uppdraget ska återrapporteras i årsredovisningen för 2018 som ska lämnas senast den 22 februari 2019.

Vidare anges det i skrivelsen att Statskontoret sedan den 1 april 2014 har i uppdrag att utvärdera ombildningen av polisen. Statskontoret har lämnat två av tre rapporter om ombildningen. Den första rapporten (2016:22) anger att flera viktiga delar av omorganisationen är genomförda. Statskontoret lyfter bl.a. fram att den operativa flexibiliteten har ökat avsevärt, att Polismyndigheten har skapat en grund för att styra och leda polisen som en sammanhållen myndighet och att steg har tagits för att komma närmare medborgarna. Samtidigt påpekar de att lokalpolisområdenas behov bör prioriteras ytterligare. I delrapport två (2017:10) bedömer Statskontoret att förutsättningarna för det lokala arbetet har förbättrats men att det fortfarande finns utmaningar. Organisationen måste skapa kontinuitet och uthållighet samt arbeta för att behålla erfarna medarbetare. Uppdraget kommer att slutredovisas senast den 1 oktober 2018.

Regeringen anger därtill att Polismyndigheten också har behov av fler anställda, både polis och civilanställda. Regeringen har därför i en rad budgetar tillfört myndigheten mer resurser. Regeringen har även skapat förutsättningar för att utbilda fler polis, bl.a. genom att utöka antalet lärosäten som kan tillhandahålla polisutbildning. Regeringen uppger att ärendet bereds vidare och att tillkännagivandet därmed inte är slutbehandlat.

Tillkännagivande om systematiska stölder

Under våren 2016 fattade riksdagen beslut om ett tillkännagivande om att den s.k. straffrabatten bör ses över och att en ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder bör införas (bet. 2015/16:JuU18 punkt 30, rskr. 2015/16:196). Av regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 (skr. 2017/18:75) framgår att Egendomsskyddsutredningen lämnade betänkandet Stärkt straffrättsligt skydd för egendom (SOU 2013:85) i december 2013, och till följd av utredningens förslag har regeringen vidtagit ett flertal lagstiftningsåtgärder på förmögensbrottsområdet, bl.a. när det gäller stöldbrottslighet (prop. 2016/17:131).

Regeringen tillsatte den 19 januari 2018 en utredare om straffrättsliga åtgärder mot organiserad tillgreppsbrottlighet (dir. Ju2018/00533/LP). I uppdraget ingår att utreda bl.a. den fråga som tillkännagivandet avser. Uppdraget ska redovisas senast den 18 januari 2019.

Skatteutskottet om utökade befogenheter för Tullverket

Skatteutskottet avstyrkte hösten 2017 ett antal motioner där det föreslogs att Tullverkets befogenheter att kontrollera varor som förs in i eller ut ur Sverige ska utökas enligt inregränslagen (bet. 2017/18:SkU1). I flera av motionerna förordades att kontrollen av varor, t.ex. stöldgods, som förs ut ur landet ska bli bättre.

Skatteutskottet anförde i sitt ställningstagande att Tullverkets befogenheter att utföra varukontroller regleras i inregränslagen. Vid inre gränser, där fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) bestämmelser om bl.a. fri rörlighet för varor gäller, får Tullverkets varukontroller inte utformas så att urvalet av vad och vem som ska kontrolleras görs slumpmässigt. Inregränslagen tillåter dock icke-misstankebaserade kontroller, s.k. selektiva kontroller, där urvalet görs med ledning av iakttagelser, underrättelser, tips, riskprofiler och liknande. Varukontrollen vid inre gränser är en administrativ kontroll som syftar till att förhindra att varor som omfattas av lagen förs in i eller ut ur landet i strid med de in- och utförselrestriktioner som gäller för respektive vara.

Skatteutskottet anförde vidare att även om EUF-fördraget förbjuder tullkontroll är bestämmelserna inte undantagslösa. En tullkontroll kan vara tillåten om den grundas på något av de skäl som anges i artikel 36 i EUF-fördraget eller något av de tvingande hänsyn som har fastställts i EU-domstolens rättspraxis.

Skatteutskottet ansåg att frågan om att utöka Tullverkets befogenheter att kontrollera varor vid inre gränser måste föregås av en noggrann analys av EU:s regelverk. Skatteutskottet var därför inte berett att ta ställning till enskildheterna i de aktuella motionerna men utgick från att regeringen i dialog med Tullverket följer vilka regelförändringar som eventuellt behövs.

Tullverkets kontroller enligt inregränslagen tar således endast sikte på in- och utförselreglerade varor och inte på att utreda andra typer av brott. Skatteutskottet anförde att det givetvis såg allvarligt på smuggling och annan brottslighet i samband med in- och utförsel av varor, och att det därför är av största vikt att Tullverket och Polismyndigheten samarbetar i de fall där Tullverket inte självt har befogenhet att ingripa. Skatteutskottet angav att man uppfattade att myndigheterna har ett nära samarbete i dessa frågor. Representanter för Moderaterna, Sverigedemokraterna och Liberalerna reserverade sig vad gäller frågan om Tullverkets befogenheter vid misstänkt utförsel av stöldgods.

Ökade anslag för Tullverket

Av budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 3) framgår att Tullverkets anslag ökas med sammanlagt 113 miljoner kronor 2018, 128 miljoner kronor 2019 och 128 miljoner kronor 2020. Ökningen görs med anledning av regeringens satsning på ökade tullkontroller vid gränsen. Den varaktiga ökningen av anslaget är 185 miljoner kronor från 2021. Samtidigt överförs 2 miljoner kronor varaktigt till Polismyndighetens anslag för forensiska analyser som myndigheten utför åt Tullverket.

Av Tullverkets regleringsbrev för budgetåret 2018 framgår att regeringen gett myndigheten i uppdrag att öka tullkontrollerna vid gränserna. Enligt instruktionerna ska Tullverket redovisa hur anslagsökningen använts under året samt redovisa en plan för hur de kommande årens anslagsökningar ska användas. Av redovisningen ska det bl.a. framgå vilka gränsorter som har stärkts eller planeras att stärkas samt omfattningen av förstärkningen. Uppdraget ska redovisas till regeringen (Finansdepartementet) senast den 1 oktober 2018.

I vårändringsbudgeten för 2018 (prop. 2017/18:99) föreslår regeringen att anslaget 1:2 Tullverket ökas med 72 miljoner kronor, varav 52 miljoner kronor anslås för att göra det möjligt för Tullverket att övervaka och kontrollera trafiken till och från Sverige på ett effektivare sätt så att bestämmelserna om in- och utförsel av varor följs. Regeringen anger att skälet till den föreslagna anslagsökningen är att den organiserade brottsligheten blir alltmer avancerad, vilket ställer högre krav på bl.a. teknisk bevisning. Tullverket får förbättrade möjligheter att välja ut relevanta kontrollobjekt genom att installera utrustning för fast kameraövervakning vid vissa gränsövergångar. Det anges vidare att modernare teknisk spaningsutrustning, ökade möjligheter till hemlig dataavläsning samt förstärkt forensisk kapacitet ytterligare stärker Tullverkets förutsättningar att genomföra insatser mot organiserad brottslighet. Vårändringsbudgeten bereds i finansutskottets (bet. 2017/18:FiU21). Planerat beslutsdatum i kammaren är den 20 juni 2018.

Regeringsuppdrag om förstärkt bekämpning av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige

Regeringen beslutade den 8 februari 2018 att ge Polismyndigheten, Tullverket och Kustbevakningen i uppdrag att förstärka bekämpningen av internationella brottsnätverk som begår tillgreppsbrott i Sverige (dir. Ju2018/00991/PO). Ett av skälen till regeringens beslut är att man ser att det finns anledning att förstärka samarbetet mellan olika myndigheter i Sverige i syfte att göra det svårare för de internationella brottsnätverken att agera i landet. Polis och åklagare har det direkta brottsbekämpande ansvaret för den här brottsligheten. Tullverket och Kustbevakningen bedriver kontrollarbete vid Sveriges gränser och skulle inom ramen för sina befogenheter genom ökad samverkan med Polismyndigheten kunna bidra till att bl.a. öka upptäcktsrisken vid utförsel av stöldgods. Enligt den del av uppdraget som gäller de ovannämnda myndigheternas samverkan på området ska myndigheterna bl.a. analysera hur de, utifrån befogenheterna som respektive myndighet har, kan samordna eller gemensamt vidta åtgärder som försvårar för internationella brottsnätverk att verka i landet, utvärdera och redovisa effekterna av vidtagna åtgärder och vid behov ta initiativ till samverkan med ytterligare myndigheter samt med relevanta aktörer från näringslivet. En delredovisning av hur myndigheterna avser att bedriva arbetet ska lämnas till Regeringskansliet senast den 8 juni 2018. Uppdraget ska därutöver delredovisas senast den 25 januari 2019 och slutredovisas senast den 14 februari 2020.

Utskottets ställningstagande

Inledningsvis vill utskottet framhålla sin uppfattning att tillgång till lokal statlig service bör säkerställas oavsett var i landet man bor.

I motionerna 2017/18:1363 (S), 2017/18:1533 (M), 2017/18:1794 (S), 2017/18:3235 (M), 2017/18:3483 (C), 2017/18:3683 (C), 2017/18:3788 (C), 2017/18:4097 (SD) och 2017/18:4116 (C) förordas tillkännagivanden om bl.a. fortsatt omlokalisering av statliga jobb och myndigheter från Stockholm och storstadsområdena till mindre orter i andra delar av landet, och om vikten av statlig närvaro genom lokala servicekontor. Här vill utskottet anföra följande. Våren 2016 tillkännagav riksdagen för regeringen, på förslag av utskottet, att den ska pröva möjligheterna att omlokalisera myndigheter. Utskottet påminde då om de principer om lokaliseringsärenden och beslutshandlingen av sådana ärenden som riksdagen hösten 1996 tillkännagav för regeringen och anförde också att regeringen skulle återrapportera till riksdagen vilka åtgärder den hade vidtagit och hur principerna har tillämpats. Utskottet noterar regeringens arbete med omlokalisering av statliga myndigheter enligt vad som anförs i regeringens skrivelse Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2017 (skr. 2017/18:75). Utskottet konstaterar vidare att regeringens beredning av riksdagens tillkännagivande fortfarande pågår och att det därmed inte är slutbehandlat. Utskottet noterar vidare i detta sammanhang dels det uppdrag som Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och Skatteverket har fått för att

fortsätta samverkan om gemensamma lokala servicekontor samt att utöka antalet kontor med ytterligare tio senast den 30 juni 2018, dels den utredning som ska analysera och föreslå hur vissa statliga myndigheters lokala serviceverksamheter kan organiseras på ett mer sammanhållet sätt (dir. 2017:95), där Statens servicecenter fr.o.m. den 1 januari 2019 ska ansvara för en samlad organisation av lokal statlig service. Utskottet kan konstatera att regeringen har vidtagit åtgärder som är i linje med det som förordas i de aktuella motionerna och ser därför inte något skäl för riksdagen att rikta något förnyat tillkännagivande till regeringen. Därmed avstyrks samtliga här aktuella motionsyrkanden i berörda delar.

I detta avsnitt behandlas även motionerna 2017/18:442 (L), 2017/18:501 (L), 2017/18:1060 (S), 2017/18:2641 (S), 2017/18:2717 (S) och 2017/18:3727 (C), i vilka motionärerna förordar att myndigheter ska lokaliseras till en särskild geografisk plats. Utskottet anser att riksdagen inte särskilt bör uttala sig om den geografiska placeringen i enlighet med det som föreslås i dessa motioner och avstyrker därmed samtliga här aktuella motionsyrkanden. Utskottet vill samtidigt påminna om att enligt de principer som riksdagen sedan tidigare fastställt ska frågor om lokalisering av statlig verksamhet som är av större vikt eller på annat sätt av principiellt intresse underställas riksdagen.

I motionerna 2017/18:4097 (SD) och 2017/18:4098 (KD) förordas tillkännagivanden om att öka den polisiära närvaron i hela landet, och i motion 2017/18:4116 (C) förordas ett tillkännagivande om lokalt förankrade poliser. I detta sammanhang vill utskottet påminna dels om tillkännagivandet om kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet där konstitutionsutskottet ansåg att Polismyndighetens arbete med lokala samverkansöverenskommelser och medborgarlöften m.m. bör kompletteras med att kommunernas roll i det brottsförebyggande arbetet får en tydligare reglering i lag (bet. 2017/18:KU33), dels justitieutskottets tillkännagivande om en lokalt förankrad, närvarande och synlig polis i hela landet (bet. 2017/18:JuU1). Utskottet noterar även regeringens satsning på Polismyndigheten i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 4). Utskottet konstaterar att tillkännagivandena för närvarande bereds inom Regeringskansliet och ser inget skäl för riksdagen att föregripa denna beredning. Mot denna bakgrund avstyrks motionsyrkandena.

I motion 2017/18:4116 (C) förordas även ett tillkännagivande om att ta krafttag mot brott på landsbygden, bl.a. genom att ge Tullverket rätt befogenheter för att kunna stoppa misstänkt utförsel av stöldgods och genom att införa en brottskod om systematiska stölder. Här noterar utskottet att tillkännagivandet om att den s.k. straffrabatten bör ses över och att en ny brottsrubricering som tar sikte på systematiska stölder bör införas (bet. 2015/16:JuU18) för närvarande bereds som en del av Utredningen om straffrättsliga åtgärder mot organiserad tillgreppsbrottslighet. Utskottet konstaterar vidare att liknande motionsyrkanden i vilka det förordas att kontrollen av varor, t.ex. stöldgods som förs ut ur landet, ska bli bättre

avstyrktes av skatteutskottet hösten 2017 (bet. 2017/18:SkU1). Skatteutskottet anförde i sitt ställningstagande att det ansåg att frågan om att utöka Tullverkets befogenheter att kontrollera varor vid inre gränser måste föregås av en noggrann analys av EU:s regelverk och att det därför inte var berett att ta ställning till enskildheterna i de aktuella motionerna, men utgick från att regeringen i dialog med Tullverket följer vilka regelförändringar som eventuellt behövs. Den sistnämnda motionen avstyrks i berörd del med hänvisning till det anförda.

Sammanfattningsvis föreslår utskottet att riksdagen avslår samtliga här aktuella motionsyrkanden.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om lagreglerad ersättning för vindkraft och vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt. Utskottet hänvisar bl.a. till gällande principer för statens budgethantering och pågående arbete.

Jämför reservation 42 (SD, V), 43 (M), 44 (C), 45 (V) och 46 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:3409 av Lars Hjälmered m.fl. (M) yrkande 6 förordas ett tillkännagivande om EU:s landsbygdsprogram och den regionala utvecklingspolitiken kopplat till EU-fonderna. Motionärerna anser bl.a. att Sverige bör verka för att regelverk blir så tydliga som möjligt och att de programunderlag som ska användas nationellt blir så användarvänliga som möjligt och bygger på mål och mätbarhet. Motionärerna framhåller också vikten av att skapa nationella programstrukturer som genererar bärkraftiga verksamheter lokalt och regionalt och att utväxlingen på skattepengar blir så stor som möjligt.

Enligt vad som sägs i motion 2017/18:3108 av Saila Quicklund (M) får kommuner och bygger där vattenkraften byggts ut enbart ca 56 miljoner kronor per år i s.k. bygdemedel, samtidigt som statskassan inkasserar nästan 3 miljarder kronor årligen enbart i fastighetsbeskattning på vattenkraften. Motionären menar att dagens system där värdeströmmarna går till Stockholm för att sedan till viss del återföras i form av s.k. regionalpolitiskt stöd felaktigt bidrar till synen att vattenkraftskommunerna är bidragsmottagare. Återbäring däremot, menar motionären, är ett bevis på det värdeskapande som sker i vattenkraftskommunerna. Motionären föreslår därför ett tillkännagivande om att regeringen ska se över hur medel från vattenkraftsproduktionen kan komma de kommuner och regioner som producerar vattenkraften till del.

I kommittémotion 2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) konstateras att det i dag finns en lagreglerad bygdepeng som ersätter de bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. När det gäller vindkraft finns ingen motsvarande lagreglerad peng, utan det sker i dag på frivillig basis runt om i landet, vilket har lett till att det finns en mängd olika lokala varianter på bygdepeng vid vindkraftsetableringar. För att skapa en starkare rättvisa mellan olika bygder vid en vindkraftsetablering föreslår motionärerna att bygdemedel för vindkraften ska hanteras på samma sätt som för vattenkraften och framöver regleras i lag (yrkande 17).

I kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) framförs att det måste löna sig för kommuner och regioner att förbättra sitt företagsklimat, göra produktiva investeringar och upplåta mark åt viktig infrastruktur och produktion. I motionen förordas därför ett tillkännagivande om att intäkterna från fastighetsskatten på industrifastigheter och elproducerande fastigheter, såsom vattenkraft och vindkraft, ska regionaliseras (yrkande 13).

Vidare förordas ett tillkännagivande om att värna utvecklingen av Sveriges landsbygder och ett konkurrenskraftigt svenskt lantbruk i EU:s budgetförhandlingar (yrkande 24). Motionärerna vill se en återhållsam EU-budget men anför samtidigt att det är beklagligt att regeringen vid ett antal tillfällen pekat ut jordbruket som det område som EU måste skära ned på.

I motion 2017/18:1494 av Helena Lindahl och Per Lodenius (båda C) förordas ett tillkännagivande om vikten av att se över möjligheterna att tillskjuta medel för att alla s.k. Leaderområden ska få finansiering av lokalt ledd utveckling perioden 2014–2020. Motionärerna konstaterar att fem Leaderområden efter Jordbruksverkets beslut saknar finansiering under perioden 2014–2020. Motionärerna menar att detta är högst olyckligt och vill att riksdagen ska uppmana regeringen att se över möjligheten att bistå med de medel som fattas.

I motion 2017/18:1497 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C) efterfrågas att regeringen ska låta utreda hur berörda kommuner och regioner skulle kunna få behålla en rättmätig del av vind- och vattenkraftens värden.

I kommittémotion 2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 6 föreslås att riksdagen genom ett tillkännagivande ber regeringen återkomma med ett förslag till reglering av vindkraftens närområdesersättning. Vidare bör riksdagen enligt motionärerna uppmana regeringen att återkomma med ett förslag på hur en större del av vattenkraftens vinster ska komma de berörda kommunerna till del (yrkande 11).

Stöden som ges genom EU:s strukturfonder behöver göras mer schabloniserade och betalas ut via en ansvarig regional nivå, anføres i kommittémotion 2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD). Motionärerna, som föreslår ett tillkännagivande med den innebörden (yrkande 15), framhåller vikten av att Sverige tar vara på de möjligheter som EU:s struktur- och investeringsfonder (ESI-fonderna) ger och ser till att stöden effektiviseras och att det tas hänsyn till de olikheter som finns i landet.

I kommittémotion 2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) framhålls att Sverige i dag saknar möjligheter att försörja befolkningen med livsmedel om handeln med omvärlden skulle skäras av. För att säkra den svenska livsmedelsförsörjningen menar motionärerna att den svenska jordbruksproduktionen bör öka (yrkande 2).

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande

Som framgår av miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2017/18: MJU5y anser miljö- och jordbruksutskottet att motion 2017/18:4098 (KD) yrkande 2 om den svenska jordbruksproduktionen och livsmedelsförsörjningen kan lämnas utan vidare åtgärd. I en avvikande mening (KD) förordas att näringsutskottet ska tillstyrka yrkandet.

Vissa kompletterande uppgifter

Bygdemedel

Bygdemedel regleras i 6 kap. lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet. Av 1 § framgår att den som har tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift som bestäms av mark- och miljödomstolen om verksamheten innebär drift av ett vattenkraftverk, en vattenreglering, vattenöverledning (för något annat ändamål än kraftändamål) eller ytvattentäkt.

Bygdeavgiften ska användas dels för att förebygga eller minska sådana skador av vattenverksamheten eller anläggningar för denna som inte har ersatts enligt 31 kap. miljöbalken och för att gottgöra sådana skador (dvs. skador för enskilda), dels för att tillgodose allmänna ändamål för den bygd som berörs av vattenverksamheten eller anläggningar för denna.

Närmare föreskrifter om dispositionen av bygdeavgifter återfinns i förordningen (1998:928) om bygde- och fiskeavgifter. Den som lider skada av verksamheten får ansöka hos den berörda länsstyrelsen om bidrag ur avgiftsmedlen om ersättning för skadan inte tidigare har bestämts av miljödomstolen. Sedan medel i mån av behov har avsatts för sådana bidrag ska resterande avgiftsmedel enligt 6 kap. 8 § användas för lån eller bidrag till investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna.

I juni 2014 överlämnade Vattenverksamhetsutredningen sitt slutbetänkande I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35) till regeringen. Utredningen föreslog bl.a. att lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skulle upphöra att gälla den 1 juli 2015, och därmed skulle bestämmelserna om bygdeavgifter upphävas. I utredningen konstateras att bygdeavgifterna nästan helt används till ändamål som inte har någon koppling till den skada i vattenmiljön som vattenverksamheten orsakar. I stället används pengarna t.ex. till bygdegårdars och samlingsgårdars anpassning av byggnaderna för energieffektivisering, investeringar för

tillgänglighet, turistnäringen och delfinansiering av bredbandsutbyggnad. Samtidigt konstateras att Havs- och vattenmyndigheten, länsstyrelserna och kommunerna men även verksamhetsutövare har ett starkt intresse av att bygdeavgifterna ska få vara kvar. Utredningen anförde att det särskilt för glesbygdskommuner med ansträngd ekonomi rör sig om ganska stora belopp, men att det i sammanhanget oftast är små belopp för verksamhetsutövarna. Utredningen menade att verksamheten kanske får en större acceptans om bidrag kan sökas för lokala projekt. Utredningen påtalade dock att det inte finns något som hindrar att verksamhetsutövare, om avgiften utgår, på frivillig basis bidrar på motsvarande sätt till den lokala utvecklingen. Detta skulle enligt utredningen t.ex. kunna ske genom bidrag eller donationer till lokal verksamhet som bygdeföreningar, fiskeområdesföreningar, elljusspår eller bredbandsutbyggnad.

EU:s framtida budget

Hösten 2017 granskade finansutskottet i ett utlåtande (utl. 2017/18:FiU17) kommissionens diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser (COM(2017) 358). I sitt ställningstagande framhöll finansutskottet bl.a. att Sverige även i fortsättningen ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU, vilket innebär en kostnadseffektiv användning av EU:s medel och en strikt budgetdisciplin. Finansutskottet konstaterade att den svenska restriktiva grundhållningen i EU-budgetpolitiken är fast förankrad i riksdagen att regeringen har fått stöd för sin linje inför förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram och att dessa ståndpunkter också gällde i förhållande till det diskussionsunderlag som då var aktuellt.

Lokalt ledd utveckling

Av proposition En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder (prop. 2017/18:179) framgår att regeringen anser att det civila samhällets roll i landsbygdsutvecklingen är viktig och att civilsamhällesorganisationernas arbete med att engagera en större mångfald av människor bör främjas. Regeringen menar att lokalt ledd utveckling genom Leadermetoden (LLU) bidrar till lokal utveckling både genom verksamheterna i projekten och genom det lokala engagemang, lärande och partnerskap som metoden främjar. Regeringen konstaterar att fem Leaderområden i dag står utan programfinansiering och anser att ett rikstäckande arbete med Leadermetoden ytterligare skulle stärka det lokala utvecklingsarbetet. Regeringen bedömer att det har varit positivt att arbetet med LLU ägt rum inom ramen för det europeiska samarbetet och bedömer att LLU eller motsvarande även efter 2020 bör genomföras enligt denna modell. Regeringen anser därför att det bör undersökas hur LLU eller motsvarande kan tillämpas rikstäckande efter 2020.

Utskottets ställningstagande

Inledning

Utskottets ställningstagande redovisas i det följande under avsnitten Lagreglerad ersättning för vindkraft och Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt.

Lagreglerad ersättning för vindkraft

Som nämnts i det föregående har utskottet vid flera tillfällen, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU16), avstyrkt förslag om att införa en reglerad bygdepeng för vindkraft. Utskottet hänvisade då till den aviserade propositionen om prövning av vattenverksamheter där regeringen förväntades ta ställning till Vattenverksamhetsutredningens förslag (SOU 2014:35). Utredningen hade bl.a. förslagit att lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet skulle upphöra att gälla, och därmed skulle bestämmelserna om bygdeavgifter upphävas. I april 2018 överlämnade regeringen proposition Vattenmiljö och vattenkraft (prop. 2017/18:243) till riksdagen. Utskottet kan konstatera att regeringen i fråga om bygdeavgifter inte följer utredningens förslag.

Utskottet noterar att utredningen konstaterade att såväl myndigheter och kommuner som verksamhetsutövare har ett stort intresse av att bygdemedlen ska få vara kvar. Utskottet noterar samtidigt att utredningen ansåg att bygdeavgifterna bl.a. kunde ifrågasättas utifrån att de snarare kan betraktas som skatter än avgifter. Utredningen ansåg vidare att det inte skulle finnas något som hindrar att verksamhetsutövare, om avgiften skulle utgå, på frivillig basis bidrar på motsvarande sätt till den lokala utvecklingen.

Utskottet har återkommande avstyrkt motioner med förslag om återföring av medel från vatten- och vindkraft, även detta senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU16). Utskottet har vid dessa tillfällen anfört att de nuvarande principerna för statens budgethantering ska gälla, dvs. att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte ska kopplas till statliga utgifter inom samma område. Utskottet har vidare framhållit att detta skulle kräva korrigeringar till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämnningssystem eller via andra statliga budgetposter, vilket i sin tur skulle leda till en svårgenomtränglig budgethantering.

Utskottet anser att riksdagen inte bör vidta några åtgärder med anledning av de aktuella motionerna och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt

Utskottet kan inledningsvis konstatera att det i närtid behandlat liknande förslag som de nu aktuella om utvärdering och effektivisering av EU-medel, Leaderområden och återföring av medel från vatten- och vindkraft.

Utskottet har återkommande avstyrkt motioner med förslag om återföring av medel från vatten- och vindkraft, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU16). Utskottet har vid dessa tillfällen anfört att de nuvarande principerna för statens budgethantering ska gälla, dvs. att statliga inkomster från ett geografiskt område eller från en produktionsanläggning baserade på naturresurser inte ska kopplas till statliga utgifter inom samma område. Det är fortfarande utskottets uppfattning att införandet av sådana kopplingar skulle kräva korrigeringar till dessa kommuner via ett nytt kommunalt utjämningssystem eller via andra statliga budgetposter. Utskottet har konstaterat att detta sammantaget skulle leda till en svårgenomtränglig budgethantering. Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning.

Utskottet vill, liksom senast, även påminna om att regeringen har tillsatt en särskild utredare med uppdrag att se över systemet med kostnadsutjämning för kommuner och landsting. Utskottet är medvetet om att frågan om återföring av medel från vatten- och vindkraft inte ingår i utredarens uppdrag, men av direktiven framgår bl.a., som utskottet redogjorde för senast, att kostnadsutjämningssystemet bör beakta större samhällsförändringar, som t.ex. ökad urbanisering och växande demokratiska utmaningar. Uppdraget ska redovisas den 1 juni 2018, och utskottet kommer med intresse att ta del av utredarens förslag. Utskottet vill i sammanhanget även påminna om den särskilda satsningen i form av statsbidrag till kommuner i glesbygd som redogjorts för i avsnittet Riktade näringslivsinsatser.

Utskottet har även tidigare, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU16), avstyrkt förslag om att den s.k. Leadermetoden bör användas för landsbygdsutveckling i hela landet. Utskottet framhöll då betydelsen av lokalt ledd utveckling (LLU) och Leadermetoden bl.a. för att de innebär möjligheter för de lokala och regionala aktörerna att anpassa lösningar efter de olika förutsättningar som råder och medför en ökad effektivitet i utnyttjandet av tillgängliga resurser. Vidare betonades att arbetet inom ramen för LLU präglas av ett underifrånperspektiv i samverkan mellan privata, offentliga och ideella intressen. Utskottet kunde samtidigt konstatera att medlen inom ramen för LLU för perioden 2014–2020 var intecknade och att fem Leaderområden stod utan programfinansiering. Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen delar Landsbygdskommitténs bedömning att LLU genom Leadermetoden bör tillämpas rikstäckande och att regeringen anser att det bör undersökas hur LLU eller motsvarande kan tillämpas rikstäckande efter 2020. Utskottet välkomnar detta.

Utskottet vill i likhet med tidigare år framhålla att det har förståelse för motionärernas oro för att beslutet att inte tilldela medel till samtliga områden riskerar att leda till en mindre sammanhållen landsbygdspolitik. Utskottet vill även i likhet med föregående år påminna om att det finns pengar som kan användas för lokalt utvecklingsarbete utanför dessa medel, t.ex. inom ramen för stöd till lokal serviceutveckling, till projekt inom turism, idrotts- och fritidsanläggningar eller utveckling av småskalig infrastruktur. Utskottet önskar att de områden som inte prioriterats därigenom ska finna andra sätt att fortsätta

sitt lokala utvecklingsarbete fram till 2020. Den regionala och lokala nivåns engagemang är en viktig grundstomme för landsbygderna och för att nå visionen om att hela landet ska leva.

Utskottet har vidare också vid flera tillfällen, senast våren 2017 (bet. 2016/17:NU16) avstyrkt liknande förslag som de nu aktuella där det efterfrågas åtgärder för att öka effektiviseringen och samordningen av ESI-fonderna samt minska administrationen. Utskottet konstaterade att det inom sammanhållningspolitiken under perioden 2014–2020 genomförts åtgärder som syftar till att åstadkomma ett ökat fokus på resultat och förenklingar och att Jordbruksverket, Tillväxtverket och Svenska ESF-rådet fått i uppdrag att samverka under programperioden. Utskottet vill än en gång understryka att arbetet med att förenkla administrationen i strukturfondsprojekt är angeläget och betona vikten av att det arbete som bedrivits vid behov fortskrider under perioden. När det gäller effektutvärderingar konstaterade utskottet att det har tagits fram utvärderingsplaner för respektive program eller gemensamt för flera program i enlighet med EU-regelverket. Utskottet kan nu konstatera att de första utvärderingsresultaten presenterades våren 2017 och att de kommer att presenteras löpande t.o.m. 2021 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 19). Under sin beredning våren 2017 noterade utskottet också att Landsbygdskommittén föreslagit att det skulle inrättas ett forskningscentrum för regional- och landsbygdsekonomisk forskning för att utveckla och sprida kunskaper om entreprenörs- och företagsutveckling i landsbygder. Landsbygdskommittén ansåg att det fanns behov av en bättre landsbygdsanalytisk förmåga inom flera politikområden för att kunna få bättre effekter av bl.a. svensk tillämpning av ESI-fonderna. Som utskottet tidigare konstaterat och välkomnat avser regeringen att ge SLU i uppdrag att etablera ett nationellt kunskapscentrum för landsbygdsutveckling. Utskottet vill även i likhet med förra året påminna om det forum för hållbar regional tillväxt och attraktionskraft som regeringen inrättat för perioden 2015–2020 och som syftar till att skapa samverkan mellan olika aktörer och olika politikområden på lokal, regional och nationell nivå och stimulera en kontinuerlig dialog om långsiktiga och strategiska frågor av betydelse för en hållbar regional tillväxt och attraktionskraft.

I motion 2017/18:4116 (C) förordas ett tillkännagivande om att värna utveckling av Sveriges landsbygder och ett konkurrenskraftigt svenskt lantbruk i EU:s budgetförhandlingar. Utskottet noterar att miljö- och jordbruksutskottet i sitt yttrande påminner om att det tidigare avstyrkt motioner om EU:s gemensamma jordbrukspolitik med hänvisning till att utskottet anser att EU-gemensam politik ska utformas så att den stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan, och att mängden stöd inte ska öka. Miljö- och jordbruksutskottets uppfattning är att det behövs en fortsatt marknadsorientering av den gemensamma jordbrukspolitiken. Utskottet noterar vidare att finansutskottet i sitt utlåtande över kommissionens diskussionsunderlag om framtiden för EU:s finanser (utl. 2017/18:FiU17) framhåller att Sverige även i fortsättningen ska verka för en effektiv och återhållsam budgetpolitik inom EU och att denna hållning är fast förankrad i

riksdagen. Finansutskottet konstaterar vidare att regeringen har fått stöd för sin linje inför förhandlingarna om nästa fleråriga budgetram. Finansutskottet anför vidare att EU:s budget när Storbritanniens bidrag försvinner behöver minska med lika mycket. Vad gäller de olika områdena anför finansutskottet att gemensamma åtgärder som säkerhet, migration, konkurrenskraft, forskning och klimatomställning bör prioriteras, medan utgifterna för jordbrukspolitiken och sammanhållningspolitiken bör minska väsentligt. Utskottet konstaterar att frågan om EU:s framtida budget kommer att vara föremål för fortsatta förhandlingar och att den svenska positionen kommer att fortsätta att förankras i riksdagen.

När det gäller förslaget i motion 2017/18:4098 (KD) om livsmedelsförsörjning noterar utskottet att miljö- och jordbruksutskottet anser att motionsyrkandet bör lämnas utan vidare åtgärd. Utskottet har ingen annan uppfattning.

Sammantaget anser utskottet att riksdagen mot bakgrund av det som anförts bör avslå samtliga motionsyrkanden i avsnittet.

Redovisade tillkännagivanden

Bakgrund

I propositionen redovisar regeringen två tillkännagivanden från riksdagen som slutbehandlade. I ett tillkännagivande den 20 maj 2015 ställde sig riksdagen bakom det som konstitutionsutskottet anförde i sitt betänkande om initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta (bet. 2014/15:KU12). I tillkännagivandet framhåller konstitutionsutskottet att det för att kunna pröva samdistributionens möjligheter till en samordnad utdelning av tidningar och post är angeläget och nödvändigt att nya och mer omfattande försök görs än den begränsade försöksverksamhet som redan hade genomförts. Konstitutionsutskottet ansåg vidare att det var viktigt att även aktörer som är fristående från Posten AB ges möjlighet att delta i en sådan försöksverksamhet eftersom det kan visa sig värdefullt att ha kompletterande aktörer i framtiden om samdistribution blir en mer allmänt förekommande utdelningsmetod. I ett yttrande till konstitutionsutskottet förordade även trafikutskottet ett tillkännagivande med den inriktningen.

I ett annat tillkännagivande från den 20 maj 2015 ställde sig riksdagen bakom det som konstitutionsutskottet anförde i sitt betänkande om att Presstödskommitténs fyra huvudförslag om samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd, med beaktande av de olika tidsperspektiv som måste anläggas för förslagets genomförande, bör ses som delar av en sammanhållen presstödspolitik och hanteras samordnat.

Propositionen

Av propositionen framgår att redovisningen av tillkännagivandet om Pressstödskommitténs fyra huvudförslag endast omfattar den del som gäller samdistribution av tidningar och post, som redovisas i den aktuella propositionen. För behandlingen av tillkännagivandet i övriga delar hänvisar regeringen till redovisningen i regeringens skrivelse om åtgärder under 2017 med anledning av riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2017/18:75) där den anför att dessa har tagits om hand.

Regeringen anför att den den 17 december 2015 gav PTS i uppdrag att kartlägga förutsättningarna inom det postala regelverket för att genomföra försöksverksamhet på ett sådant sätt som riksdagen förordat. PTS redovisade den 31 mars 2016 att marknaden utvecklats så att samdistribution av post och tidningar på marknadsmässiga grunder sker på flera orter samt att myndigheten inte har några verk samma rättsmedel att genomföra försöksverksamhet på sådant sätt som riksdagen förordat. Regeringen framhåller vidare att beslutet om en övergång från övernattbefordran till tvådagarsbefordran kan underlätta samdistribution av post och tidningar.

Regeringen anser i och med dessa åtgärder att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Konstitutionsutskottets yttrande

I yttrande 2017/18:KU6y anför konstitutionsutskottet inledningsvis i fråga om de redovisade tillkännagivandena att dessa enligt propositionen redovisas som slutbehandlade men att de i skrivelse 2017/18:75, som lämnades till riksdagen den 13 mars, dvs. sex dagar tidigare än propositionen, redovisas som inte slutbehandlade. Konstitutionsutskottet konstaterar att det inte redovisas några ytterligare åtgärder i propositionen i jämförelse med i skrivelsen och anför att det står regeringen fritt att göra en ny bedömning men framhåller att det hade varit önskvärt att anledningen till den nya bedömningen framgick.

När det gäller tillkännagivandena i sak framhåller konstitutionsutskottet att det mot bakgrund av utskottets önskan i tillkännagivandet om nya och mer omfattande försök med samdistribution anser att regeringens åtgärder skulle ha kunnat vara mer vittgående. Konstitutionsutskottet menar att regeringen mycket väl hade kunnat överväga olika alternativa vägar framåt för att inleda försöksverksamhet med samdistribution, däribland att använda sin roll som ägare i Postnord AB. Konstitutionsutskottet anser därför att regeringen bör undersöka alternativa vägar och därefter redovisa ytterligare åtgärder i fråga om samdistribution.

När det gäller tillkännagivandet om hanteringen av Presstödskommitténs förslag har det i en av fyra delar nära anknytning till tillkännagivandet om samdistribution. Tillkännagivandet om Presstödskommittén gällde hanteringen av förslagen, och konstitutionsutskottet anför att det inte har några invändningar mot att tillkännagivandet anses som slutbehandlat.

Utskottets ställningstagande

Som framgår av det föregående har riksdagen på förslag från konstitutionsutskottet riktat två tillkännagivanden till regeringen som redovisas som slutbehandlade i propositionen. Utskottet konstaterar att konstitutionsutskottet i fråga om tillkännagivandet om nya och mer omfattande försök med samdistribution inte delar regeringens bedömning. Konstitutionsutskottet anser att regeringens åtgärder skulle ha kunnat vara mer vittgående och menar att regeringen mycket väl hade kunnat överväga olika alternativa vägar framåt för att inleda försöksverksamhet med samdistribution, däribland att använda sin roll som ägare i Postnord AB. Konstitutionsutskottet anser därför att regeringen bör undersöka alternativa vägar och därefter redovisa ytterligare åtgärder i fråga om samdistribution.

Utskottet gör inte någon egen bedömning av dessa tillkännagivanden men förutsätter att regeringen, i enlighet med det som konstitutionsutskottet tidigare uttalat i samband med behandlingen av regeringens skrivelse 2016/17:75, återkommer till riksdagen med den redovisning som konstitutionsutskottet efterfrågar.

Reservationer

1. Målet för landsbygdspolitiken, punkt 1 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår proposition 2017/18:179.

Ställningstagande

En av Landsbygdskommitténs grundläggande utgångspunkter var att alla människor som arbetar och lever på Sveriges olika landsbygder ska ha likvärdiga förutsättningar som medborgare som bor och verkar i resten av landet. Riksdagens samtliga åtta partier ingick i kommittén som lämnade det gemensamma slutbetänkandet För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd i mars 2017 (SOU 2017:1). Betänkandet innehåller 75 förslag om hur man kan uppnå denna utveckling. Vi står bakom Landsbygdskommitténs förslag. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:4097 (SD) anser vi därför att det övergripande målet bör formuleras i enlighet med kommitténs förslag och därmed vara ”en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd”.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4097 (SD) i den berörda delen. Förslaget i propositionen avstyrks.

2. Förslag till delmål för landsbygdspolitiken, punkt 2 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 2.

Ställningstagande

Som framgår av vårt ställningstagande om det övergripande målet för landsbygdspolitiken står vi bakom Landsbygdskommitténs förslag. Vi vill att den sammanhållna landsbygdspolitiken ska utgå från det övergripande målet tillsammans med de elva delmål som kommittén föreslog. Vi anser därför att de tre delmål som regeringen tagit fram ska ersättas med kommitténs elva delmål som framgår i det föregående.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4097 (SD) i den berörda delen.

3. Landsbygdpolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt, punkt 3 (M, C, L, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:551 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1,

2017/18:3411 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 och

2017/18:3717 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 1 och avslår motionerna

2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 1,

2017/18:1069 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2017/18:1073 av Patrik Björck m.fl. (S),

2017/18:1093 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2017/18:1871 av Kenneth G Forslund och Catharina Bråkenhielm (båda S),

2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:2328 av Cecilia Widegren (M) och

2017/18:3131 av Salla Quicklund (M).

Ställningstagande

Vi vill i likhet med vad som sägs i motionerna 2017/18:551 (L), 2017/18:3411 (M, C, L, KD) och 2017/18:3717 (C, M, L, KD) att staten ska främja möjligheten att bo, leva och driva företag i hela landet. Vi vill att hela Sverige ska leva. Det förutsätter att människor kan bo och verka i hela landet. Hela Sveriges utvecklingskraft, tillväxtpotential och sysselsättningsmöjligheter ska tas till vara, och människor och företag över hela landet ska ges möjligheter att växa och utvecklas.

Sveriges befolkning ökar, och många delar av landet upplever en ökad attraktionskraft och en positiv befolkningstillväxt, bl.a. som en följd av att antalet nyanlända ökar. Samtidigt finns det betydande utmaningar, med ökade skillnader mellan städer med en stark privat tjänstesektor och små orter som är beroende av en enskild eller ett fåtal industriella arbetsgivare. I kommuner där varsel och avfolkning är vardag blir konsekvenserna en åldrande befolkning och ett minskat skatteunderlag. I dessa små orter finns en risk för stagnation som kan leda till neddragningar i ordinarie verksamheter som vård, skola och omsorg men även till att människor känner en bristande framtidstro. Genom sitt agerande och sin politiska inriktning menar vi att regeringen bidrar till denna negativa utveckling. Höjda skatter på jobb och företagande gynnar inte tillväxt och näringsliv, vilket drabbar hela landet. Urbanisering bygger i grunden på människors fria val, och det försvarar vi.

Med en förstärkt politik och ett långsiktigt utvecklingsmål för att skapa fler arbetstillfällen menar vi emellertid att dessa orter har goda förutsättningar att utvecklas väl. Alliansregeringen genomförde flera viktiga reformer för ett förbättrat företagsklimat i Sverige. Mer återstår dock att göra, inte minst för företag i glesbygder. Vi anser att varje kommun och region har ett ansvar för att genomföra nödvändiga insatser för ett förbättrat näringsklimat. De generella insatserna på nationell nivå för jobb, utbildning och ett förbättrat företagsklimat behöver kombineras med regionala tillväxtinsatser.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:551 (L), 2017/18:3411 (M, C, L, KD) och 2017/18:3717 (C, M, L, KD). Övriga motionsyrkanden avstyrks.

4. Landsbygdspolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt, punkt 3 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bifaller motion

2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 1 och
avslår motionerna

2017/18:551 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 1,

2017/18:1069 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2017/18:1073 av Patrik Björck m.fl. (S),

2017/18:1093 av Teresa Carvalho m.fl. (S),

2017/18:1871 av Kenneth G Forslund och Catharina Bråkenhielm (båda S),

2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:2328 av Cecilia Widegren (M),

2017/18:3131 av Saila Quicklund (M),

2017/18:3411 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1 och

2017/18:3717 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi ser positivt på landsbygdens möjligheter. Samtidigt går det inte att blunda för de stora utmaningar som finns, inte minst när det gäller avfolkning och ofrivillig urbanisering. Ungefär 1,4 miljoner svenskar bor och verkar på landsbygden. Dessa personer möjliggör en stark handelsbalans genom sitt värv inom t.ex. skogs-, gruv- och metallindustrin. En god infrastruktur vad gäller såväl fysiska transporter som internet är en viktig förutsättning för regional tillväxt. Vidare menar vi att en växande turism skulle ha en positiv effekt på sysselsättningen på landsbygden och främja en inflyttning till och motverka en avfolkning av landsbygden. Sysselsättningstillväxten inom turistsektorn uppgick till 20 procent mellan 2010 och 2016, samtidigt som den generella sysselsättningen växte med endast ca 9 procent.

Sverigedemokraterna anser att staten bör ha en aktiv roll i att skapa förutsättningar för regional tillväxt. Det kan finnas ett ömsesidigt positivt samspel mellan det offentliga och det privata, och utmaningen ligger inte bara i att fördela givna resurser utan att få dem att växa. Vi menar att skapandet av en uthållig och bärkraftig tillväxt fordrar tekniska landvinningar. Olika styrmedel som t.ex. regleringar, skatter och subventioner kan mildra vissa problem på kort sikt, men de kan inte lösa de stora utmaningarna på längre sikt.

En helt avgörande förutsättning för att både företag och medborgare ska ha möjlighet att verka i hela Sverige är tillgången till både privat och offentlig service. I alla delar av Sverige finns inte möjligheten att ha ett postkontor, ett apotek eller en matbutik. En bättre samordning av offentliga och privata tjänster än i dag kan, menar vi, vara en väg framåt. En lokal matbutiks överlevnad kan t.ex. hänga på att den får tillhandahålla offentlig service i kombination med annan form av privat service. Detta gynnar i sin tur även den privata servicen.

Målsättningen för den regionala tillväxtpolitiken bör vara att skapa förutsättningar för en kraftig men hållbar tillväxt för företag och att göra det möjligt för medborgare att bo och verka i landets alla regioner. Detta menar vi att riksdagen bör tillkännage för regeringen genom att bifalla motion 2017/18:924 (SD) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

5. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken, punkt 4 (M)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 7 och avslår motionerna

2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 16,

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 40,

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6,

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

Under flera års tid har det påvisats brister i systemet för företagsstöd. Samordningen är svag, stöden är uppdelade på många myndigheter som ofta arbetar mot samma målgrupper och målen med stöden är ofta oklara. För att stöden ska vara motiverade menar vi att det krävs att det går att bedöma effekterna av dem bättre än vad som är fallet i dag. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3409 (M) anser vi att de olika företagsstöden därför behöver renodlas, förtydligas och utvärderas. Stöden ska utvärderas utifrån samhällsnytta, och stöd som inte bidrar till samhällsnytta ska avvecklas. Stödgivande myndigheter bör därför formulera tydligt definierade, avgränsade och uppföljningsbara mål för de program de ansvarar för. Myndigheterna bör vidare planera utvärderingar av program redan i samband med planerna för programmen. Vi anser också att Tillväxtanalys bör göras till utvärderingsmyndighet. Eftersom resurserna ska användas effektivt bör stödets effekt även prövas mot den beräknade effekten av andra åtgärder med motsvarande syfte såsom sänkta ägarskatter och sänkt bolagsskatt. Detta menar vi att riksdagen genom att bifalla motion 2017/18:3409 (M) i den aktuella delen bör tillkännager för regeringen.

Därmed tillstyrks den nämnda motionen i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

6. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken, punkt 4 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 40 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14 och avslår motionerna

2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 16,

2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 7,

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6 och

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1.

Ställningstagande

Centerpartiet har länge arbetat för att flytta makt och inflytande närmare människor. En viktig förutsättning för att uppnå detta är att makt och inflytande flyttas från staten till de folkvalda regionala självstyrelseorganen. Detta bör ske genom att man decentraliserar både ansvar och arbetsuppgifter på statlig nivå till folkvalda regionala parlament. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:4116 (C) anser jag att områden som kan vara lämpliga att decentralisera till folkvalda organ t.ex. är ansvaret för regional tillväxt genom beslutanderätt över tillväxtfrågor och EU-program, en större andel av anslagen för infrastruktur och regional översiktsplanering, verktyg att arbeta med frågor som kompetensförsörjning, integrationsåtgärder och innovationsfrågor, delegation av uppgifter som är av stor betydelse för utvecklingen av näringslivet utanför städerna samt förstärkning av det regionala miljöarbetet genom att regionerna kan hantera anslag för miljöåtgärder som t.ex. sanering av mark och medel för skydd av natur. Jag förordar därför att riksdagen genom att bifalla den nämnda motionen ska begära att det görs en översyn av vilka nya områden som kan flyttas från staten till de folkvalda på regional nivå.

När det gäller landsbygdspolitikens inriktning och politiken för regional tillväxt står jag också bakom det som anförs i Centerpartiets motion 2017/18:3683 om att bryta den regionala klyvningen. Jag ser ett stort behov av såväl mer generella som riktade åtgärder för att göra det enklare att bo och verka i hela landet. Många av Centerpartiets konkreta förslag för att bryta den regionala klyvningen som beskrivs i den sistnämnda motionen återfinns även i andra motioner som behandlas i detta betänkande.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:3683 (C) och 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

7. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken, punkt 4 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 16 och avslår motionerna

2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 7,

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 40,

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6,

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

Jag menar att bilden av landsbygden måste nyanseras. Precis som övriga samhället är inte landsbygden jämställd. Jag delar den uppfattning som framförs i motion 2017/18:2941 (V) att män och kvinnor har olika normer och möjligheter att förhålla sig till. Tradition och gammaldags könsroller riskerar att cementera ojämställda strukturer. Statistik från länsstyrelserna från 2016 visar att mäns uttag av föräldrapenning i landsbygdskommuner varierar, men att den på en del håll är väldigt låg. Vidare finns det statistik som visar att fler kvinnor än män flyttar från landsbygden. Samtidigt finns det undersökningar som visar att fler kvinnor skulle vilja bo på landsbygden och att samhällsklimatet i bygden kan vara avgörande. En förlegad bild av landsbygden som bygger på traditionella könsroller menar jag kan vara en bidragande orsak till att människor drar sig för att flytta dit. Tidigare studier av landsbygdsprogrammet har visat att programmet, trots intentioner att bidra till ökad jämställdhet, tvärtom i vissa delar befäst rådande könsnormer. Det kan bero på att utformningen av stödsystemen gynnar män, som på ett generellt plan ofta vill göra större satsningar, medan kvinnor generellt väljer stegvisa investeringar. Riksdagen bör därför uppmana regeringen att ta fram förslag för en jämställd landsbygdspolitik.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:2941 (V) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

8. Vissa övriga frågor om inriktningen för politiken, punkt 4 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 6 och

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 och

avslår motionerna

2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkande 16,

2017/18:3409 av Lars Hjärmered m.fl. (M) yrkande 7,

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 40 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 14.

Ställningstagande

I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:4098 (KD) anser jag att det finns en hel del positiva förslag i propositionen. Här kan t.ex. nämnas exportfrämjande insatser och inrättandet av ett nationellt kunskapscentrum för landsbygden. Samtidigt saknar propositionen många konkreta förslag som jag menar att landsbygden är i akut behov av. Som framgår av den nämnda motionen anser Kristdemokraterna att Landsbygdskommitténs 75 förslag som presenteras i slutbetänkandet (SOU 2017:1) är en bra utgångspunkt för konkret landsbygdspolitik. Därutöver vill jag i sammanhanget lyfta några särskilt viktiga landsbygdsfrågor, nämligen livsmedelsförsörjningen, polisnärvaron, bredbandstillgången och statens engagemang i vägnätet. Riksdagen bör därför genom att bifalla den nämnda motionen uppmana regeringen att snarast återkomma med konkreta förslag för att stärka landsbygden.

Vidare anser jag, vilket påpekas i motion 2017/18:3741 (KD), att det behövs en större nationell samordning för att säkerställa att de nationella projektmedlen för arbetsmarknads- och företagsfrämjande insatser inte motverkar varandra. Jag menar att staten bör ha ett övergripande ansvar för, och nationell samordning av, sådana projektmedel. Det gäller t.ex. det statliga stödet från Tillväxtverket och stödet från EU-fonderna. Även detta anser jag att riksdagen med bifall till den sistnämnda motionen bör tillkännage för regeringen.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:3741 (KD) och 2017/18:4098 (KD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

9. Generella näringslivsinsatser, punkt 5 (M, C, L, KD)

av Lars Hjärmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4106 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 4, 5 och 11 samt

avslår motionerna

2017/18:1080 av Johan Löfstrand m.fl. (S),
2017/18:1259 av Finn Bengtsson m.fl. (M),
2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 och
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 7–9.

Ställningstagande

Vi anser att en politik för framtidens landsbygder måste bidra till att stärka förtroendet för det offentliga genom myndigheter som agerar med medborgarens bästa för ögonen, inte statens. Det är ett stort misslyckande att människor på landsbygden känner sig övergivna av staten eller upplever att de motarbetas av myndigheterna. Det måste vara tydligt för alla att myndigheterna och staten finns för medborgarna och vårt gemensamma bästa och inte tvärtom.

Många företagare på landsbygden upplever i sina kontakter med myndigheter att regelverken fortfarande är krångliga och att mycket tid går åt till administration och handläggningstider. Det är ett konkurrenskraftsproblem men också ett hinder mot att företag startas eller växer. Därför vill vi att alla myndigheter sätter en tydlig gräns för handläggningstider.

Lantmäteriets insatser är av avgörande betydelse för ett stort antal verksamheter och för samhällsbyggnadsprocessen. Under många år har Lantmäteriet haft stora problem med handläggningstider. Trots tillgång till ny teknik är vänte- och handläggningstiderna ett mycket stort problem för många som vill utveckla sina företag och fastigheter. Dessutom varierar handläggningstiderna kraftigt runt om i landet, och på flera håll kan ärendena ta flera år. Enligt vår uppfattning behöver det därför göras en allmän översyn av Lantmäteriet och dess verksamhet. En sådan översyn ska syfta till att undersöka hur marknadens samlade kompetens inom mätning, fastighetsjuridik och fastighetsvärdering kan bli tillgänglig för Lantmäteriet. Detta skulle enligt vår mening främja en ökad tillgänglighet till lantmäteriservice, ett snabbare plangenomförande, en effektivare markanvändning och framväxten av nya företag.

Starka och ekonomiskt hållbara företag är landsbygdernas ryggrad, och förutsättningarna för ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv på landsbygden måste tillgodoses genom förbättrade villkor för företagare och en stark äganderätt. Jobb skapas av företag som växer och anställer, och fler jobb i växande företag betyder ökade skatteintäkter, vilket i sin tur finansierar den gemensamma välfärden. För att möta framtidens utmaningar menar vi att det behövs en ambitiös politik för företagande, entreprenörskap och innovationer. Tyvärr har vi under nuvarande regering sett kraftigt höjda skatter på jobb och företagande, vilket vi menar är ett direkt hot mot landsbygdernas utveckling.

Produkter från skogen, jorden och vattnet är basen för ekonomin på landsbygden, och det behövs generella lättnader för att driva företag, inte minst inom de gröna och blå näringarna som kommer att vara oerhört viktiga i arbetet med att möta klimatutmaningarna. Det är därför avgörande att dessa näringar

ges goda förutsättningar och stärkt konkurrenskraft. Vi vill också uppmärksamma livsmedelsproduktionens potential att skapa arbetstillfällen i hela landet om konkurrenskraften stärks i grunden.

För oss är äganderätten en grundmurad rättighet och en vägledande princip. Ägande, ansvar och befogenheter går hand i hand. Det man äger vårdar man, och principen frihet under ansvar ska därför gälla för den svenska skogsvården även fortsättningsvis. Att värna skogsägares äganderätt är viktigt för att de ska kunna ta det ansvar som förväntas av dem för att skydda värdefulla miljöer.

Sammanfattningsvis tillstyrker vi motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

10. Generella näringslivsinsatser, punkt 5 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 3 och 7–9 samt avslår motionerna

2017/18:1080 av Johan Löfstrand m.fl. (S),

2017/18:1259 av Finn Bengtsson m.fl. (M),

2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 och

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 4, 5 och 11.

Ställningstagande

De landsbygdsnära näringarna som t.ex. livsmedelsproduktion, skogsbruk, energi, jakt, fiske och besöksnäring skapar viktiga arbetstillfällen och bidrar till en livskraftig och levande landsbygd. Med bättre och mer likvärdiga villkor som på konkurrerande marknader menar vi att dessa näringar mer aktivt kan bidra till landsbygdens utveckling och den generella välfärden. För att stärka de landsbygdsnära näringarna efterlyser vi åtgärder för att förenkla regler och mildra de administrativa kostnaderna, minska skattetrycket till en internationellt konkurrenskraftig nivå samt underlätta handel och export.

Vi vill vidare se fler satsningar på små och medelstora företag. Vi anser att det måste bli enklare att driva företag. All politik och myndighetsutövning bör i högre grad gynna konkurrenskraft, tillväxt och aktivt brukande av mark i Sverige. Vi menar att det är uppenbart att Sverige har för många regler som inte motsvarar nyttan, och det bör därför införas ett systematiskt regelförenklingsarbete där bl.a. organisationer med koppling till de landsbygdsnära näringarna får möjlighet att ge regeringen förslag på regler som bör förändras

eller tas bort. Regeringen ska sedan ta ställning till och svara på dessa förslag en gång per år i en särskild skrivelse till riksdagen. Vidare anser vi att ansvariga myndigheter ska tillämpa EU-förordningar och genomföra EU-direktiv på ett sätt som ger goda konkurrensförutsättningar för de landsbygdsnära näringarna. Vi anser också att Jordbruksverket ska fortsätta att arbeta för förenklade regler och generösare tolkningar för landsbygdsprogrammen och direktstöden.

När det gäller äganderätten ser vi att det självbestämmande som denna rätt möjliggör alltmer inskränks av miljöaktivistiska myndigheter och organisationer. Vi anser därför att markägares rätt till rättslig prövning och ekonomisk ersättning vid restriktioner och begränsningar i deras brukande av mark måste säkerställas. Den som tvingas avstå från sin egendom eller inskränks i sitt brukande av den ska vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4097 (SD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

11. Vissa övriga frågor om generella näringslivsinsatser, punkt 6 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 1–3, 20–23 och 25.

Ställningstagande

Det är oroande att regeringen som det förefaller inte avser att genomföra flera delar av Landsbygdskommitténs förslag eller skjuter dem på framtiden. Jag har i det föregående ställt mig bakom det övergripande mål som regeringen föreslår men efterlyser konkret handling.

De små och medelstora företagen är viktiga för landsbygdernas utveckling och tillväxt, inte minst i glesbygden. Besöksnäringen är en sådan viktig näring. Åtgärder som kan gynna tillväxt för besöksnäringen, såsom kostnadsminskningar samt lägre kostnader för att starta företag och anställa är därför av hög prioritet för Centerpartiet. Redan i dag finns ett antal mindre producenter av alkoholhaltiga drycker som tar emot besökare, men deras verksamhet begränsas av att de inte får sälja sina produkter direkt till kund. Precis som det i dag är tillåtet att sälja lokalt producerade ostar och korvar på en gård anser jag i likhet med vad som föreslås i motion 2017/18:4116 (C) att det bör vara tillåtet att sälja egenproducerat öl och vin till gårdens besökare samtidigt som det

svenska detaljhandelsmonopolet för alkohol inte äventyras. En mindre fyrkantig lagstiftning skulle ge en växande bransch möjligheter att utvecklas ännu mer. I ett första steg anser jag att regeringen bör utreda en modell för gårdsförsäljning för att därefter i nästa steg kunna testa modellen i ett antal utvalda försökslän för att säkerställa att modellen är kompatibel med EU:s regelverk.

Jag vill vidare se en bredare liberalisering av regelverk för landsbygdens företag. Jag menar att det är viktigt att företagslokaler på landsbygden undantas från kravet på bygglov vid uppförande av t.ex. gårdsbutiker och lokaler för att driva bed and breakfast. Redan i dag är kravet på bygglov slopat vid uppförande av byggnader kopplade till lantbruksverksamhet, men eftersom många gårdar diversifierar sin verksamhet till flera grenar anser jag att detta undantag bör utökas även till andra näringsverksamheter som är knutna till landsbygden. Regelkrångel drabbar också hästföretagare som är en del av en annan växande bransch på landsbygden. Jag vill därför underlätta för dessa företagare, bl.a. genom att det ska bli lättare att få bygglov för ett stall eller ridhus samt att hästen likställs med andra djurslag vid t.ex. strandskydd.

Som framgår av motion 2017/18:4116 (C) ser Centerpartiet positivt på Landsbygdskommitténs förslag att införa en servicegaranti för små och medelstora företag. Liksom motionärerna konstaterar jag att regeringen i propositionen inte tydligt bejakar utredningens förslag, vilket är beklagligt. En av de viktigaste åtgärderna för landsbygdens utveckling är nämligen att säkerställa att myndigheters bemötande och agerande inte stoppar utvecklingen för landsbygdens företagare. I flera delar av landet har kommuner infört den s.k. Rättviksmodellen som är en dialogbaserad tillstånd- och tillsynshandläggning från kommunens tjänstemän. Jag anser att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den ska ge utvalda myndigheter i uppdrag att utveckla arbetsmetoder i linje med Rättviksmodellen för ökad dialog.

Liksom motionärerna i den nämnda motionen tvingas jag konstatera att många delar av de gröna näringarna, inte minst lantbruket, står inför akuta utmaningar som kräver såväl omedelbara som mer långsiktiga åtgärder. I likhet med vad som anförs i motionen föreslår jag att lantbrukets konkurrenskraft ska stärkas genom ett s.k. bondepaket med sänkta arbetsgivaravgifter för mjölkbönder, en grön bonus för att främja förnybara drivmedel, ökad återbetalning av dieselskatten och indexering av återbetalningen som väger upp indexeringen av dieselskatten. Lantbruket ska inte heller ses som en miljöfarlig verksamhet, och lagstiftningen för växtförädling bör förändras så att den bygger på sortens egenskaper i stället för förädlingsmetod.

Vidare anser jag att den bedömning som regeringen gör i propositionen att offentlig upphandling bättre bör styra mot och motsvara svenska lagar och ambitioner är alltför passiv. Det är viktigt att vara tydlig med att den mat som upphandlas av offentliga konsumenter minst ska uppfylla de krav som ställs enligt svenska regler. Detta gäller inte minst statens egna verksamheter.

Skogsnäringen är också en viktig näring. Ett modernt jord- och skogsbruk menar jag kan leda till klimat- och miljönytta i hela världen. För att ta ett samlat grepp om de affärsmöjligheter som en övergång till ett biobaserat samhälle

ger bör regeringen ta fram en nationell strategi för en biobaserad samhälls-ekonomi. Det behöver skapas förutsättningar för grön kemi med produkter och processer som minskar eller helt eliminerar användningen eller bildandet av farliga ämnen. Giftiga kemikalier behöver fasas ut. Jag vill vidare göra det lättare att öka och industrialisera träbyggandet och stimulera vidareförädling av träproduktion i Sverige. Det finns en stor utvecklingspotential när det gäller nya verksamheter kopplade till skogen. En satsning på småskalig förädling av skogens värden, i likhet med den inom matnäringen, skulle kunna skapa nya möjligheter för jobb och tillväxt på landsbygden.

Sverige har vidare goda naturgivna förutsättningar för ett ökat och utvecklat hållbart vattenbruk och småskaligt fiske, vilket skulle kunna skapa nya arbets-tillfällen på den svenska landsbygden vad gäller både odling, produktion och förädling. Det småskaliga svenska skärgårdsfisket är i dag hotat, bl.a. på grund av svårigheter att få fiskelicens. I dag är det inte heller möjligt att ta över en fiskelicens vid ett generationsskifte. Det bör ändras så att fler kan ta över skärgårdsfiske och annat småskaligt fiske som funnits i flera generationer.

Jag vill också understryka brukanderättens betydelse för naturvården. Det är ofta i beteshagar, den i generationer skötta skogen och på slätterängar som naturvärdena och den biologiska mångfalden är som störst. Därför anser jag att tvingande avsättning av skyddsvärd mark eller vatten inte ska ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället. Ersättningsmodeller och nationella riktlinjer för tvingande avsättning av jordbruks- och skogsmark samt bildande av vattenskyddsområden behöver ses över och förtydligas. Äganderätten och brukanderätten bör också stärkas i instruktionerna till relevanta myndigheter.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna.

12. Riktade näringslivsinsatser, punkt 7 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 3 och avslår motionerna

2017/18:102 av Edward Riedl (M),

2017/18:1496 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C),

2017/18:1616 av Lotta Finstorp (M),

2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:2209 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2017/18:2219 av Hans Ekström m.fl. (S),

2017/18:2255 av Sofia Arkelsten m.fl. (M) yrkande 1,
2017/18:2559 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 3,
2017/18:3255 av Erik Bengtzboe och Lotta Finstorp (båda M),
2017/18:3276 av Mikael Jansson (SD),
2017/18:3456 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 16,
2017/18:3495 av Per Åsling (C),
2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 41,
2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkandena 3 och 7,
2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 10 och
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 4 i denna del och 6.

Ställningstagande

Transportbidraget är ett regionalpolitiskt stöd som ska kompensera för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd och stimulera till höjd förädlingsgrad för näringslivet inom stödområdet. Stödområdet omfattar Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands län.

Bidraget har under vissa år haft ett större anslag än vad som har behövts för att täcka de ansökningar som har kommit in. Enligt Tillväxtverkets handläggare finns det olika delförklaringar till att allt färre söker bidrag. Det beror t.ex. på att företag flyttar eller lägger ned, men det finns även företag som inte är medvetna om att de kan ansöka om bidrag. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:924 (SD) anser vi att det är en tydlig indikation på att transportbidraget inte fullt ut fyller sitt syfte i den mån företag inom stödområdet flyttar söderut inom Sverige, och bidraget kan därmed betraktas som för lågt.

Vi delar uppfattningen som framförs i den nämnda motionen att det finns ett behov av att regeringen ser till att Tillväxtverket ökar informationsspridningen till näringslivet i det berörda stödområdet om möjligheterna att få bidraget.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:924 (SD) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

13. Riktade näringslivsinsatser, punkt 7 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 41,
2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 10 och
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 4 i denna del och 6,

bifaller delvis motion

2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkande 3 och
avslår motionerna

2017/18:102 av Edward Riedl (M),

2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 3,

2017/18:1496 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C),

2017/18:1616 av Lotta Finstorp (M),

2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:2209 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2017/18:2219 av Hans Ekström m.fl. (S),

2017/18:2255 av Sofia Arkelsten m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:2559 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 3,

2017/18:3255 av Erik Bengtzboe och Lotta Finstorp (båda M),

2017/18:3276 av Mikael Jansson (SD),

2017/18:3456 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 16,

2017/18:3495 av Per Åsling (C) och

2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkande 7.

Ställningstagande

För att stoppa den regionala klyvningen menar jag att det bl.a. krävs sänkta skatter på jobb och växande företag samt smartare och mindre betungande regelverk. I detta ingår även riktade åtgärder för att göra det enklare att driva företag på landsbygden. En sådan åtgärd är att sänka fastighetsskatten för outnyttjade kommersiella lokaler på landsbygden. Jag anser därför att riksdagen genom att bifalla motion 2017/18:3683 (C) ska begära att regeringen ser över hur skatterna kan minskas för lokaler på landsbygden.

Vidare anser jag i likhet med vad som föreslås i motion 2017/18:3788 (C) att det bör genomföras pilotprojekt med s.k. Seed Enterprise Investment Scheme (SEIS) för att stimulera näringslivet och den regionala tillväxten i mindre kapitalstarka regioner. Grundidén med ett sådant system är att det ska locka till sig nya investerare som kan finansiera nya startup-bolag i utbyte mot skattelättnader. Skattelättnaderna fungerar som en ersättning för att investerarna stöttar projekt som i vanliga fall skulle anses vara för riskabla att investera i. Som mest kan investerare få upp till 50 procent i skattelättnader på inkomstskatten men maximalt ca 1 miljon kronor per år. Ingen reavinstskatt betalas heller på vinst som tillkommer på aktier som innehafts i mer än tre år. Kapitalvinster som tillkommer och återinvesteras i kvalificerade s.k. SEIS-aktier inom dessa tre år kommer också att vara befriade från realisationsvinst, men där är taket detsamma, dvs. 1 miljon kronor. Om bolaget sedan skulle gå i konkurs kan investerarna kräva förlustavlastning på sin investering, vilket motsvarar hälften av deras totala investering gånger skattesatsen. Jag förordar att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att pröva möj-

ligheten att införa ett system i likhet med den brittiska modellen SEIS i pilotprojekt eller pilotlän för att i ett första steg testa modellen och utvärdera dess effekter på tillväxten i regionen.

Landsbygdskommittén föreslår i sitt näringslivspaket en avskrivning av studieskulder för de personer som bor och är yrkesaktiva i 23 särskilt utsatta kommuner. Regeringen har valt att inte göra en bedömning av det här förslaget i propositionen. Jag ser avskrivning av studieskulder som en viktig åtgärd för att underlätta kompetensförsörjning i glesbygden och i landsbygderna. I syfte att göra det enklare att rekrytera utbildade människor till viktiga yrken i alla landets kommuner förordar jag i enlighet med vad som anförs i motion 2017/18:4116 (C) att den som flyttar till en landsbygdskommun för att arbeta efter avslutad utbildning ska få sina studieskulder avskrivna med 10 procent årligen. Det menar jag skulle underlätta för den som vill flytta tillbaka hem efter avslutad examen och ge bättre förutsättningar för kompetensförsörjning på landsbygden. Till skillnad från Landsbygdskommitténs förslag anser jag dock att det område som ska omfattas av studieskuldavskrivningen bör breddas och omfatta hela stödområde A exklusive Östersunds församling och Frösön.

Vidare anser jag att det bör införas ett system med regionalt differentierade arbetsgivaravgifter för att skapa likvärdiga villkor för att driva företag i hela landet. Nedsatta arbetsgivaravgifter inom det föreslagna stödområdet skapar bättre förutsättningar att driva företag i glesbygd och lockar fler att bosätta sig i dessa bygder. Företag har under lång tid pekat ut en sänkning av den höga kostnaden för att anställa som den enskilt viktigaste åtgärden för att förbättra företagsklimatet. Genom regionalt differentierade arbetsgivaravgifter skapas det enligt min mening ett obyråkratiskt och enkelt sätt att förbättra företagsklimatet i delar av Sverige som har stora utmaningar med bl.a. demografi. Jag vill samtidigt understryka att Centerpartiet också anser att det är av största vikt att sänka kostnaderna att anställa för alla företagare och vill i sammanhanget framhålla de övriga förslag till åtgärder för att göra det lättare för företagare att hitta rätt kompetens och anställa som jag har ställt mig bakom i detta betänkande.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:3683 (C), 2017/18:3788 (C) och 2017/18:4116 (C) i berörda delar. I motion 2017/18:3727 (C) finns ett liknande förslag om att se över möjligheten att införa ett försök med s.k. SEIS. Till skillnad från motionären anser jag dock inte att riksdagen bör peka ut något särskilt pilotlän, och motionen tillstyrks därför delvis i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

14. Riktade näringslivsinsatser, punkt 7 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3456 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) yrkande 16 och avslår motionerna

2017/18:102 av Edward Riedl (M),

2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD) yrkande 3,

2017/18:1496 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C),

2017/18:1616 av Lotta Finstorp (M),

2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S) yrkande 2,

2017/18:2209 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2017/18:2219 av Hans Ekström m.fl. (S),

2017/18:2255 av Sofia Arkelsten m.fl. (M) yrkande 1,

2017/18:2559 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M) yrkande 3,

2017/18:3255 av Erik Bengtzboe och Lotta Finstorp (båda M),

2017/18:3276 av Mikael Jansson (SD),

2017/18:3495 av Per Åsling (C),

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 41,

2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkandena 3 och 7,

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 10 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 4 i denna del och 6.

Ställningstagande

Jag delar uppfattningen som framförs i motion 2017/18:3456 (V) att det bör genomföras en översyn av transportbidraget. I översynen bör man undersöka hur kännedomen om stödet ser ut, om det går att styra bidraget mot mer miljövänliga transportslag, hur väl procentsatserna för olika kommuner fungerar och om det ger industrier i norra Sverige likvärdiga konkurrensmöjligheter. En fungerande infrastruktur är en förutsättning för många företag, inte minst för en exportbaserad verksamhet. Ett sätt att underlätta exporten för små och medelstora företag är att förbättra de praktiska förutsättningarna, t.ex. leveransmöjligheterna. Jag anser att transporter ska vara så hållbara som möjligt. För den tunga industrin, framför allt skogsindustrin, har vägnätet i avsaknaden av järnväg blivit en viktig infrastruktur. Sträckor där det inte finns möjlighet till transport vare sig via järnväg eller sjöfart anser jag bör prioriteras i fråga om transportbidrag. För de företagare som verkar i Norrland och särskilt i inlandet är konkurrenssnackdelarna redan stora. Ökade kostnader kan slå hårt

både mot den enskilda företagaren och mot svensk export. Jag menar att transportbidraget är ett viktigt verktyg för att jämna ut konkurrensen i glesbygden och i landsbygderna. Det blir viktigt inte minst för små och medelstora företag där de ekonomiska marginalerna är mindre. Målsättningen med översynen är därmed inte att minska statens kostnader för transportstödet utan att förbättra dess stödjande effekt.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3456 (V) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

15. Avvecklingen av kopparnätet, punkt 8 (S, MP)

av Jennie Nilsson (S), Anna-Caren Säterberg (S), Per-Arne Håkansson (S), Anna Wallén (S), Mattias Jonsson (S), Patrik Engström (S) och Lorentz Tovatt (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2017/18:4106 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis framhålla att vi har en förståelse för den oro som kommer till uttryck i motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD). Vi har ingen annan uppfattning än motionärerna om att det är av vikt att kopparnätet ersätts med likvärdiga, eller bättre, alternativ. Vi delar också såväl regeringens som motionärernas uppfattning att det är viktigt att människor och företag ska kunna få tillgång till digitala tjänster och telefoni oavsett var de har sin stadigvarande bostad och sitt stadigvarande verksamhetsställe. Vi kan konstatera att Telia uppger att delar av det gamla kopparnätet inte längre lever upp till dagens behov av driftssäkerhet och kapacitet för moderna tjänster. Kopparnätet behöver därför bytas ut och ersättas med t.ex. fiber, mobila lösningar och satellit. Som framgår av det föregående äger Telia merparten av kopparnäten och har rätt att göra förändringar i dessa. Det är därmed Telias ledning och styrelse som har huvudansvaret för att på affärsmässiga grunder fatta beslut i frågor som t.ex. förändringar i näten, inklusive en avveckling av kopparnätet. Telia är en av flera aktörer på en konkurrensutsatt marknad, och i affärsmässigheten ingår också utöver att tillhandahålla en modern teknik att agera på ett sätt som upprätthåller goda och långsiktiga kundrelationer. Vi vill därför understryka vikten av att kunderna i god tid får korrekt information om uppsägning och ersättningslösningar så att de i tid kan teckna nya abonnemangsavtal. Vi vill även understryka att det här vilar ett stort ansvar på Telia. Vi noterar att regeringen noggrant följer detta och frågan i övrigt.

Vi konstaterar att regeringens bredbandsstrategi innehåller mål om tillgång till snabbt bredband och tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet för alla hushåll och företag i Sverige. Som framgår av propositionen pågår det en omfattande bredbandsutbyggnad i hela landet. Vidare noterar vi att regeringen den 1 mars 2018 höjde nivån för funktionell tillgång till internet, inom ramen för de samhällsomfattande tjänsterna (SOT) från 1 Mbit per sekund till 10 Mbit per sekund. PTS har i samband med detta fått i uppdrag att se till att privatpersoner och företag som i sin stadigvarande bostad eller sitt stadigvarande verksamhetsställe saknar tillgång till telefoni eller bredbandsuppkoppling om 10 Mbit per sekund kan få stöd för åtgärder som ger sådan tillgång. Vi välkomnar detta.

Vi konstaterar att trafikutskottets bedömning är att omställningen från en kopparnätbaserad infrastruktur till fiber eller en trådlös teknik fungerar allt bättre, att Telias informationsinsatser har förbättrats och att PTS följer processen. Vi ser därför i likhet med trafikutskottet inte något skäl för riksdagen att rikta ett tillkännagivande till regeringen i enlighet med det som efterfrågas. Därmed avstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

16. Statliga fibernät, punkt 9 (M, C, L, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4106 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 9.

Ställningstagande

Vi vill uppmärksamma att kapaciteten i datanäten blir en allt större utmaning i takt med att nya tjänster tillkommer samtidigt som konsumenterna blir alltmer uppkopplade och efterfrågar ständigt högre hastigheter. I likhet med Riksrevisionen och flera tidigare utredningar anser vi att det är tydligt att den statligt ägda it-infrastrukturen inte utnyttjas optimalt och att den skulle kunna användas mer effektivt om det fanns en samordning mellan aktörerna. Trafikverket såväl som Svenska kraftnät och ytterligare ett antal statliga aktörer har fiberoptiska nätverk som sträcker sig över Sverige. Delar av dessa fibernät är i dagsläget inte fullt utnyttjade, vilket innebär att redan befintliga anläggningar skulle kunna bidra till att uppnå målet om tillgång till bredband. Vi vill även

framhålla att det utöver detta skulle kunna skapas en mer driftssäker nätverksstruktur om lämpliga delar av dessa fibernät sammankopplades. Vi anser därför att de olika fibernäten i statlig ägo bör tillgängliggöras för marknaden. Vi vill dock påminna om att det är centralt att nationella säkerhetsintressen beaktas i processen. Utöver minskade kostnader och ökad säkerhet och robusthet i näten skulle detta också bidra till att underlätta bredbandsutbyggnaden och därmed till att uppnå de politiska bredbandsmålen. Därför är det enligt vår mening angeläget att de olika fibernäten i statlig ägo tillgängliggörs för marknaden.

Därmed tillstyrker vi motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

17. Övrigt om digital kommunikation och telefoni, punkt 10 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 10 och 20 samt avslår motionerna

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Vi anser att regionalpolitik är ett nationellt intresse. Utgångspunkten bör vara att kommuner utanför storstadsregionerna ska leva av egen kraft, men att staten ändå bör använda den verktygslåda som faktiskt finns till hands. Principen bör vara att företagsverksamhet ska bära sig kommersiellt. Vi anser att grunden för detta är företags- och landsbygdsvänlig politik.

Tillgången till god infrastruktur för kommunikation blir i dag allt viktigare både för näringslivet och för den enskilda medborgaren. Men infrastruktur handlar inte endast om transportmöjligheter utan omfattar även teknisk infrastruktur för kommunikation, såsom bredband. Vi vill särskilt framhålla vikten av att nyttja teknikneutrala lösningar, där behovet av digitalisering kan uppnås genom fast eller trådlös teknik. Landsbygdskommittén framhöll i sitt slutbetänkande att hela befolkningen ska ha tillgång till digital infrastruktur med hög överföringskapacitet senast 2025 och att det utan ett sådant mål blir omöj-

ligt att hävda att Sveriges landsbygder ska leva. Vi delar Landsbygdskommitténs åsikt att 100 procent av befolkningen ska ha tillgång till snabbt bredband 2025.

Vidare anser vi att staten som en del i den företags- och landsbygdsvänliga politiken ska se till att det finns tillfredsställande tillgång till telefoni över hela landet.

Därmed tillstyrker vi motion 2017/18:4097 (SD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

18. Övrigt om digital kommunikation och telefoni, punkt 10 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10 och avslår motionerna

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 10 och 20 samt

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Jag vill framhålla att det utöver ökade resurser för bredbandsutbyggnad också krävs andra insatser för att påskynda och underlätta utbyggnaden av bredband. Ett exempel på en sådan åtgärd är att öka samkanalisationen av kablar i marken. Jag anser således att för att byggandet av samhällsinfrastruktur ska bli så kostnadseffektivt som möjligt bör bredbandsinfrastruktur samförläggas med annan infrastruktur, vid t.ex. byggen av vägar eller dragning av elkablar. Som exempel anser jag att myndigheter som Trafikverket och Svenska kraftnät bör få instruktion om att alla som önskar ska få lägga bredband i deras väg- eller nätområde, och myndigheterna ska sedan även se till att förverkliga detta. Myndigheterna får sedan räkna av sin extrakostnad för detta via pengar som kommer från det generella anslaget för en ökad bredbandsutbyggnad. Jag anser dessutom att Energimarknadsinspektionen bör få i uppdrag att undersöka om elnätsmonopolen kan åläggas att också dra bredbandsfiber eller motsvarande lösning när elnätsinfrastruktur förnyas.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4116 (C) i den berörda delen. Motionerna 2017/18:4097 (SD) och 2017/18:4098 (KD) avstyrks i aktuella delar.

19. Övrigt om digital kommunikation och telefoni, punkt 10 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 4 och avslår motionerna

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 10 och 20 samt 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 10.

Ställningstagande

Jag menar att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, vilket förutsätter att det finns tillgång till ett robust bredband med hög överföringskapacitet i hela landet. Jag anser att detta är angeläget för att samtliga invånare ska kunna bo och verka i hela landet på jämlika villkor. Likaså är pålitlig och snabb internetuppkoppling en förutsättning för att kunna driva företag på ett effektivt sätt. Jag kan tyvärr konstatera att stora delar av landet fortfarande saknar tillgång till bredband och att utbyggnadstakten skiljer sig stort mellan olika delar av landet. För att i ett kortare perspektiv kraftigt öka tillgången till bredband med hög överföringskapacitet behöver frekvensutrymmet för mobila lösningar utökas. Jag anser därför att det s.k. 700 MHz-bandet så snart som möjligt bör auktioneras ut för att användas för elektroniska kommunikationer med fullgod bredbandstäckning också i glest befolkade områden. I propositionen anges att alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. Jag vill dock påpeka att det inte duger med att enbart ha tillgång till service. Företag måste ha möjlighet att arbeta via nätet, vilket bl.a. innebär möjligheter till streamingtjänster och möjligheten att snabbt överföra stora datafiler.

Där det inte finns ekonomiskt intresse och lönsamhet för de privata aktörerna på marknaden att bygga ut bredband bör staten påskynda utbyggnaden av bredband och mobil uppkoppling. Jag vill också se en fortsatt satsning på bredbandskoordinatorer. Koordinatorerna ska fungera som en kontaktpunkt för bredbandsfrågor i länen för både offentliga och privata aktörer. Jag anser att detta är en viktig satsning för att förbättra möjligheterna till bredband i hela Sverige.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4098 (KD) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

20. Enskilda vägar, punkt 11 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 5,

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 8 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 i denna del.

Ställningstagande

En väl fungerande infrastruktur är en grundläggande förutsättning för en levande landsbygd. Vi vill understryka att de enskilda vägarna är en viktig del i detta. Vi vill vidare understryka att de enskilda vägarna är en mycket omfattande del av den svenska transportinfrastrukturen och att de säkerställer tillgänglighet för boende och industri. Det är de enskilda vägarna som möjliggör att 1 miljon människor dagligen kan påbörja och avsluta sin resa till jobb och hem. De enskilda vägarna är även en viktig förutsättning för råvarutransporter, och många tunga transporter för både jord- och skogsbruk går på enskilda vägar. Det finmaskiga vägnätet måste därför ha en hållbar och bra standard för bärighet, och väghållningen måste fungera året runt. Alliansregeringen bidrog också till ett kraftigt ökat stöd till de enskilda vägarna. Vi anser att staten fortsättningsvis bör ta ett ekonomiskt ansvar för att upprätthålla en god standard på det enskilda vägnätet, och myndigheternas tillämpning av regelverket bör syfta till att underlätta för underhåll av och reinvestering i de enskilda vägarna.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:4098 (KD), 2017/18:4106 (M, C, L, KD) och 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna.

21. Övrigt om transportinfrastruktur, punkt 12 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 4–6 och 11–13 samt avslår motionerna

2017/18:2492 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M) och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 i denna del.

Ställningstagande

Att utjämna kostnader för transporter menar vi är avgörande i ett land som Sverige som präglas av stora avstånd. En väl utbyggd och fungerande infrastruktur för kommunikationer utgör grunden för tillväxt i hela landet. Vi ser ett ökat behov av såväl vidmakthållande som utveckling av statens transportinfrastruktur. Vi anser också att det bör införas en marknadspott på 2 procent av utgiftsområdet för kommunikationer för investeringar utöver den ordinarie budgetramen. Syftet med en marknadspott är att snabbt kunna bygga bort uppkomna flaskhalsar som står i vägen för betydande investeringar i näringslivet. Vi vill framhålla att förslaget ligger i linje med det som lyfts fram av bl.a. Näringslivets Transportråd.

Regeringen föreslår i en departementspromemoria att en vägsplitageskatt ska införas på tunga lastbilar över 3,5 ton. Enligt nuvarande förslag ska Europavägar, övriga riksvägar och primära länsvägar ingå i beskattningssystemet med undantag för vägar som trafikerar av mindre än 500 tunga fordon per dygn. Oavsett vilken typ av skatt på avstånd som regeringen avser att införa kommer denna att läggas ovanpå redan befintliga skatter. Vi menar att en vägsplitageskatt skulle slå extra hårt i norra Sverige där avstånden är längre och alternativa transportmöjligheter saknas. För transporter av skogsråvara finns dessutom sällan någon annan lösning än lastbilstransporter. Vi motsätter oss därför införandet av en sådan vägsplitageskatt.

Vi ställer oss bakom det som anförs i motion 2017/18:4097 (SD) om att utreda reseavdragens framtida utformning. En sådan utredning bör innehålla en analys av lämpligheten av att införa ett avståndsbaserat reseavdrag. Vi vill i sammanhanget även påminna om att Sverigedemokraterna föreslog en höjd milersättning med 5 kronor per mil och avsatte medel till det i sitt förslag till budget för 2018 (mot. 2017/18:2487). Det kan konstateras att milersättningen har legat still sedan 2008 samtidigt som drivmedelspriserna stigit betydligt under samma period.

Vi kan konstatera att svenska lantbrukare konkurrerar på samma europeiska marknad som bl.a. sina kollegor i Danmark. Vi anser att det är rimligt att skattenivån för olika insatsvaror för jordbruket är densamma och föreslår därför att skatten på diesel för lant- och skogsbruket sänks till samma nivå som i Danmark, ca 0,07 kronor per liter, i syfte att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft.

Därmed tillstyrker vi motion 2017/18:4097 (SD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

22. Övrigt om transportinfrastruktur, punkt 12 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 11 i denna del och avslår motionerna

2017/18:2492 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M) och

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 4–6 och 11–13.

Ställningstagande

En väl fungerande infrastruktur är en grundläggande förutsättning för en levande landsbygd. För att hela landet ska ges möjlighet att växa är det av största vikt att det knyts samman med en modern infrastruktur. Jag anser att det behövs höjda anslag till infrastruktur och en mer rättvis fördelning av dessa medel, vilket jag menar borde resultera i att satsningar på de regionala järnvägarna prioriteras. Inte minst norra Sveriges näringsliv har ett behov av en fungerande och effektiv infrastruktur för såväl gods som människor. Trots stora avstånd och glesbefolkade län bidrar norra Sverige i stor utsträckning till den svenska exporten, bl.a. genom export av malm och stål. För att det ska fortsätta att vara på det viset menar jag att förutsättningarna för att bedriva export i den norra delen av landet måste förbättras. En viktig förutsättning för export är fungerande transporter, och i det sammanhanget är färdigställandet av Norrbotniabanan av stor betydelse. För att flera viktiga infrastruktursatsningar ska kunna realiseras menar jag vidare att det finns behov av nya former av finansieringsmetoder. Infrastrukturinvesteringar behöver ett ökat inslag av offentlig-privat samverkan (OPS). OPS innebär att en form av offentlig upphandling tillämpas där ett privat företag eller konsortium kan tilldelas uppdraget att finansiera, bygga och under längre tid driva en offentlig nyttinghet, som t.ex. en bansträckning på järnvägen eller en motorväg. För att tillföra mer kapital till infrastruktur och påskynda arbetet för en säker och tillförlitlig infrastruktur i hela landet anser jag att Trafikverket bör ges i uppdrag att utreda 10–15 lämpliga infrastrukturprojekt för offentlig-privat samverkan. Detta skulle exempelvis kunna handla om byggandet av Norrbotniabanan eller upprustning av Inlandsbanan.

På många ställen i landet är bilen eller flyget en nödvändig förutsättning för att kunna bo och arbeta. En omställning mot mer förnybart och mindre fossilt i transportsektorn är central för att nå miljömålen. Jag menar att det varken är

bilen eller flyget i sig som är det stora miljöproblemet, utan de fossila drivmedel som fortfarande i hög utsträckning driver dem. Jag anser att politiken i stället för att fokusera på skatter, som t.ex. kilometerskatt och flygskatt, som jag menar inte har någon större miljöstyrande effekt, måste fokusera på att fasa ut de fossila drivmedlen och ersätta dem med såväl effektivisering som elektrifiering och hållbara drivmedel.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

23. Fjärrundervisning, punkt 13 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2.

Ställningstagande

En svaghet i regeringens proposition menar vi är frånvaron av satsningar på fjärrundervisning. För oss är det viktigt att möjligheten att ge fjärrundervisning inte bara kommer kommuner till del, utan även enskilda huvudmän. Alliansen vill se en modern och framtidsinriktad skola. Då har man inte råd att stjälpas bra och nödvändig verksamhet som redan finns på plats. Därför förordar vi att möjligheterna till fjärrundervisning utvidgas till fler relevanta ämnen, inte bara moderna språk och modersmålsundervisning, och ser positivt på den försöksverksamhet med fjärrundervisning som pågår just nu. Som en logisk följd av detta anser vi även att fjärrundervisning på entreprenad bör utvidgas till fler relevanta ämnen som lämpar sig för fjärrundervisning, och då främst teoretiska ämnen som lärs ut genom undervisning i ett klassrum.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker vi motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i berörd del.

24. Övrigt om kompetensförsörjning, punkt 14 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 22 och avslår motionerna

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 2 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 4 i denna del och 5.

Ställningstagande

Vi ser med oro på att många landsbygdsskolor har sviktande ekonomi och elevunderlag. Familjer tvingas ofta välja mellan att flytta och sända sina barn flera mil bort till närmaste skola. Tyvärr kan en tillfällig svacka i elevunderlaget tvinga en skola att stänga. Det leder till avflyttning av barnfamiljer, var efter sannolikheten att skolan kan öppna igen är låg. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:4097 (SD) förordar vi ett tillkännagivande till regeringen om att det bör införas ett särskilt stöd för landsbygdsskolor. Skolor med tillfälligt lågt elevunderlag ska under maximalt tre år kunna ansöka om medel för att klara sådana perioder.

Motion 2017/18:4097 (SD) tillstyrks därmed i berörd del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

25. Övrigt om kompetensförsörjning, punkt 14 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 4 i denna del och 5 samt avslår motionerna

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 1,

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 2 och

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 22.

Ställningstagande

En angelägen åtgärd för att möta lärarbristen på landsbygden är att införa nya möjligheter till dispens från krav på lärarlegitimation. Det gör att pensionerade lärare och andra verksamma som har kompetens men saknar lärarlegitimation kan arbeta i skolan.

Yrkeshögskolan är en av de utbildningsformer i Sverige som fungerat bäst för att ge personer möjlighet till nya, specialiserade yrkeskarriärer. Genom sin nära koppling till näringslivet har yrkeshögskolan goda möjligheter att anpassa sig efter den regionala arbetsmarknaden och det lokala näringslivets behov. Yrkeshögskolan finns i dag över hela landet, men tyvärr finns det en tendens till centralisering runt de stora städerna. Jag vill därför i enlighet med vad som anförs i motion 2017/18:4116 (C) se en satsning på yrkeshögskolan. En ytterligare utökning av antalet platser gör det möjligt för ännu fler att få tillgång till en yrkesutbildning i sitt närområde. Vidare vill jag avskaffa onödiga regleringar och göra det enklare att läsa skraddarsydda preparandutbildningar och baskurser på yrkeshögskolan. På det sättet kan fler bli behöriga till yrkeshögskolans utbildningar. Dessutom anser jag att kortare påbyggnadsutbildningar för personer som redan har en högskoleexamen bör tillåtas. Jag står även bakom förslaget i den nämnda motionen att yrkeshögskolan ska få längre tillstånd för att kunna verka mer långsiktigt. Huvudregeln bör vara att tillstånd lämnas för tre utbildningsomgångar i stället för två.

Sammanfattningsvis tillstyrks motion 2017/18:4116 (C) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

26. Övrigt om kompetensförsörjning, punkt 14 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 2 och
avslår motionerna
2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 1,
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 22 och
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 4 i denna del och 5.

Ställningstagande

Oavsett var man bor och lever i Sverige ska varje invånare kunna känna hopp om sin framtid, kunna se sin egen och omgivningens potential att skapa en värdig tillvaro med egen försörjning.

Vägen dit kan för många vara validering av erhållen praktisk kompetens, inte endast akademisk. Arbetet med att få snabb och effektiv validering är eftersatt, och flera regeringar bär ansvaret för att så lite skett. Det krävs därför krafttag för att få valideringen att fungera. De regionala kompetensplattformarna behöver dessutom fler verktyg och ett större handlingsutrymme. Riksdagen bör därför genom ett tillkännagivande tydliggöra för regeringen att validering av praktisk kompetens hos personer som står till arbetsmarknadens förfogande bör användas i högre grad än i dag i de regionala kompetensplattformarna.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3741 (KD) i berörd del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

27. Reformering av strandskyddet, punkt 15 (S, MP, V)

av Jennie Nilsson (S), Anna-Caren Säterberg (S), Per-Arne Håkansson (S), Anna Wallén (S), Mattias Jonsson (S), Patrik Engström (S), Lorentz Tovatt (MP) och Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motion

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi kan konstatera att miljö- och jordbruksutskottet under våren 2018 avstyrkt motioner om strandskyddet med hänvisning till att riksdagen bör avvakta Regeringskansliets beredning av det tidigare tillkännagivandet från mars 2017 och de förslag som Naturvårdsverket lämnat om lättnader i regelverket och som regeringen också redogör för i propositionen. Vi delar miljö- och jordbruksutskottets bedömning som framgår av yttrandet till näringsutskottet att riksdagen mot bakgrund av den pågående beredningsprocessen bör lämna motionen utan åtgärd. I fråga om skyndsamhet vill vi framhålla att konstitutionsutskottet även uttalat vikten av att regeringen bereder riksdagens tillkännagivanden noggrant. Vi vill därför avslutningsvis påminna om det som företrädarna för våra partier i miljö- och jordbruksutskottet tidigare uttryckt och understryka att landsbygdens utveckling i högre grad också är beroende av de värden och möjligheter som strandskyddet för med sig, exempelvis genom orörd natur och allmänhetens tillgång till stränder. Ändringar i strandskyddet bör således göras balanserat och med eftertanke för att inte skada landsbygdens attraktivitet vare sig för bofasta eller för turister. Vi välkomnar därför den fördjupade analysen som pågår inom Regeringskansliet.

Därmed avstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

28. Ändrad tillämpning av riksintressen, punkt 16 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 7.

Ställningstagande

I dag täcks hela 55 procent av Sveriges yta av riksintressen. Det är en orimligt stor del. Riksintressesystemet har fått kritik från bl.a. Riksrevisionen i granskningsrapporten Statens hantering av riksintressen (RiR 2013:21), där det konstateras att statens hantering av riksintressen försvårar för kommunerna att planera för bostäder. Det har vidare länge stått klart att systemet är föråldrat och otympligt. Mot denna bakgrund välkomnar vi visserligen regeringens bedömning att det finns behov av en återkommande aktualitetsprövning av områden som är av riksintresse. Men vi anser, i likhet med Landsbygdskommittén och i enlighet med vad som föreslås i motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD), att det även behövs en samlad begränsning och precisering av dessa områden. Dessutom behöver tillämpningen av riksintressesystemet ändras.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

29. Övrigt om samhällsplanering och bostadsbyggande, punkt 17 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 14–17 och
avslår motion
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7–9.

Ställningstagande

Vi vill göra det lättare för unga människor att skaffa bostad. Sverigedemokraterna ser ett behov av långsiktig planering för tillgång till bostäder, regel-förenklingar inom byggprocessen och samspel med infrastrukturen. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:4097 (SD) vill vi öka rörligheten på bostadsmarknaden och anser därför att det bör införas en särskild avdragsgill sparform för bostadssparande för unga och att regleringen för uthyrning av bostäder förenklas. Vi förordar vidare att det ska införas särskilda landsbygdslån för byggande på glesare landsbygd. Utskottet har i ett tidigare ställningstagande förordat att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att se över strandskyddslagstiftningen. Vi anser dessutom att gränsen för strandskydd i glesare landsbygd bör vara högst 100 meter och att detta i högre grad än i dag bör regleras på kommunal nivå. Vi kan konstatera att strandskydd på många håll blivit ett hinder för nybyggnationer. Vidare menar vi att strandskyddet inte heller får medföra alltför stora inskränkningar i jord- och skogsbrukets verksamheter. Vi ser också problem med nuvarande lagstiftning kring vatten och avlopp och tillämpningen av densamma. Vi anser därför att även denna lagstiftning behöver reformeras.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4097 (SD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

30. Övrigt om samhällsplanering och bostadsbyggande, punkt 17 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 7–9 och
avslår motion
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 14–17.

Ställningstagande

Bristen på bostäder hindrar människor från att förverkliga sina drömmar. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:4116 (C) anser jag att tillgången till en egen bostad kan vara starkt kopplad till möjligheterna till jobb och studier och friheten att bestämma över sig själv. Jag kan konstatera att av landets 290 kommuner är det 240 som uppger att det råder brist på bostäder.

Många kommuner vill bygga men kan inte, bl.a. som en följd av hämmande regleringar. Jag anser att det behövs betydligt färre sådana regleringar, framför

allt på landsbygden, för att få fart på bostadsbyggandet. Principen för detaljplanlagt område borde enligt min uppfattning vara att det som inte uttryckligen är förbjudet ska vara tillåtet. I Tyskland har man t.ex. framgångsrikt genomfört regelförändringar som gör det enklare att ändra i gällande detaljplaner och gör det möjligt att bygga i områden som inte omfattas av detaljplaner.

För att underlätta byggande på landsbygden anser jag också att de statliga kreditgarantierna bör utnyttjas bättre. Det behövs förbättrade villkor för att låna kapital för att bygga där människor vill bo. Min uppfattning är att regelverket också ska gynna kreditgivning till dem som har kreditvärdighet och vill bygga sin bostad på landsbygden, trots att en sådan bostad inledningsvis kan tappa i värde.

Utskottet har i ett tidigare ställningstagande förordat att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att förändra bestämmelser, om strandskyddet. Min uppfattning är att strandskyddet behöver reformeras kraftigt och att kommunerna själva ska få bestämma över strandskyddet, med undantag för vissa speciellt utpekade skyddsområden. Staten kan också tillgängliggöra mer mark för byggande genom att se över riksintressena.

Det är vidare viktigt att inte i onödan försvåra nyttjandet av de bostäder som redan finns. Det gäller t.ex. bestämmelserna om enskilda avlopp, där jag anser att Sverige bör införa en liknande modell som i Finland för att säkerställa att både statens och enskildas pengar gör största möjliga miljönytta. Fastigheter som ligger längre än 100 meter från vatten och som inte ligger i ett grundvattenområde bör kunna uppgradera sitt avloppsvattensystem i samband med annan renovering. Möjligheten till rimlighetsbedömningar som tar hänsyn till faktisk miljöpåverkan och kostnaden för åtgärden bör också införas och förtydligas. Vidare anser jag att kommunerna ska kunna bevilja undantag för fastigheter för fem år i taget, t.ex. om mängden avloppsvatten är liten eller kostnaderna blir alltför höga.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

31. Mångfald och valfrihet, punkt 18 (M, C, L, KD)

av Lars Hjälmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4106 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 1.

Ställningstagande

En mångfald av olika aktörer inom välfärdssektorn skapar möjligheter när kommunens byskola eller regionens vårdcentral hotas av nedläggning eller har lagts ned. Såväl företag som civilsamhället har ofta förmåga och vilja att ta över och driva vidare välfärdsverksamhet, och inte sällan med en bredare service än tidigare. Därför menar vi att det är oerhört viktigt att slå vakt om möjligheten att driva skolor, vård och omsorg i olika driftsformer. För oss är det viktigt att fokus ligger på att leverera offentlig service med likvärdig kvalitet i hela landet och att all verksamhet – oaktat om den är kommunal, regional, statlig eller privat – ska drivas med tydligare kriterier för en god kvalitet och att verksamheten kontinuerligt följs upp. Det vi nu har anfört om att värna och utveckla valfrihet och mångfald av aktörer inom välfärdssektorn för att stärka den offentliga servicen på landsbygden förordar vi att riksdagen ska tillkännage för regeringen.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

32. Ombud för statliga bolag, punkt 19 (M)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 och
avslår motionerna
2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 6 och 7 samt
2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Vi delar den uppfattning som kommer till uttryck i motion 2017/18:3409 (M) att de dagligvarubutiker som drivs i glest befolkade delar av landet fyller en viktig funktion. Samtidigt är det svårt att få en dagligvarubutik på landsbygden att klara sig ekonomiskt. Möjligheten att erbjuda flera typer av service är därför viktig för handlarna, både för att kunna locka fler kunder och för att verksamheten ska bli mindre sårbar. Det kan exempelvis handla om att vara ombud för post, paketförmedling, apotek, spel och systembolag.

Vi vill göra det enklare för lanthandlare att bli ombud för statliga bolag och anser därför att statliga bolag såsom Apoteket AB, Systembolaget AB, AB

Svenska Spel och Postnord AB bör få tydliga uppdrag att genomlysna sina villkor för att identifiera och ändra villkor som i onödan gör det svårt för lanthandlare och andra verksamheter i glest befolkade delar av landet att bli ombud. På så sätt menar vi att serviceutbudet på landsbygden kan öka.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3409 (M) i den berörda delen. Motionerna 2017/18:2941 (V) och 2017/18:3855 (C) avstyrks i de aktuella delarna.

33. Ombud för statliga bolag, punkt 19 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 16 och avslår motionerna 2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 6 och 7 samt 2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9.

Ställningstagande

Lanthandlare och andra näringsidkare på landsbygden har en viktig roll att fylla. Ofta är de navet kring vilket jobb skapas och socialt umgänge kretsar. Den tidigare alliansregeringen såg till att förbättra förutsättningarna för kommersiell service. Samtidigt behöver mer göras. Jag vill därför i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3855 (C) att regeringen ser över hur stöden till service kan effektiviseras. Jag föreslår därför att riksdagen genom ett tillkännagivande ska uppmana regeringen att tillsätta en utredning för att se över hur lanthandlare lättare ska kunna bli ombud för statliga bolag såsom Postnord AB, Systembolaget AB och AB Svenska Spel. I en sådan utredning är det av vikt att de lokala förutsättningarna beaktas.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3855 (C) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

34. Ombud för statliga bolag, punkt 19 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V) yrkandena 6 och 7 samt avslår motionerna

2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 9 och

2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C) yrkande 16.

Ställningstagande

Vänsterpartiet och regeringen har redan tidigare träffat en överenskommelse om åtgärder för att säkerställa kommersiell service, bl.a. i fråga om tillgången till lanthandel och drivmedel för landsbygdernas befolkning. Budgetpropositionen för 2018, som regeringen tog fram med stöd av Vänsterpartiet, innebär dessutom ett utökat stöd till kommersiell service i glesbygd. Samtidigt anser jag i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:2941 (V) att det finns ytterligare åtgärder som kan vidtas för att underlätta för lanthandlare och andra aktörer i syfte att förbättra servicen på landsbygden. Jag menar att regeringen bör ge i uppdrag åt de statliga bolagen Postnord AB, Apoteket AB, Systembolaget AB och AB Svenska Spel att återkomma med ett förslag på höjd ersättning för de lokala ombuden. Vidare bör de fyra statliga bolagen med ombudstjänster samordna sig i en paketlösning så att lanthandlare enklare kan ta del av bolagens utbud. Detta föreslår jag att riksdagen ska tillkännage för regeringen.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:2941 (V) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

35. Statens kulturråd, punkt 20 (M, C, L, KD)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M), Maria Weimer (L), Penilla Gunther (KD), Rickard Nordin (C) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi vill inledningsvis framhålla den betydelse som kultur i alla dess former, kulturmiljö och kulturarv samt det engagemang som finns inom det civila

samhället har för att bidra till att skapa attraktiva livsmiljöer som kan bidra till landsbygdernas livskraft och utveckling. Att det finns möjlighet att ta del av kultur, oberoende av var man bor i landet, och att de statliga kulturinstitutionernas verksamhet kommer alla till del är av stor vikt. Vi menar därför att regeringen bör låta Kulturrådet utreda hur dessa institutioners verksamhet bättre ska kunna nå ut över landet.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) i den berörda delen.

36. Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, punkt 21 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 18, 19 och 21 samt avslår motionerna

2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 10,

2017/18:1208 av Peter Helander och Anders Åkesson (båda C),

2017/18:1299 av Pål Jonson (M),

2017/18:1866 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 2,

2017/18:2118 av Jabar Amin (MP),

2017/18:2934 av Jan R Andersson (M) yrkande 1,

2017/18:3424 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3,

2017/18:3482 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 15,

2017/18:3896 av Runar Filper och Martin Kinnunen (båda SD) yrkande 8 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 12, 18 och 19.

Ställningstagande

Regionalpolitik är ett nationellt intresse. Vår utgångspunkt är att kommuner utanför storstadsregionerna ska kunna leva av egen kraft, men att staten ändå bör använda den verktygslåda som faktiskt finns till hands. Principen för företagsverksamhet menar vi bör vara att den ska bära sig själv kommersiellt. Grunden för detta menar vi är en företags- och landsbygdsvänlig politik. I fråga om vissa basala funktioner som dagligvaror, drivmedel, postservice och apotek anser vi dock i linje med det som anförs i motion 2017/18:4097 (SD) att möjligheten att utöka stödet till samhällsviktig verksamhet på landsbygden bör ses över. Vidare bör en säkerställd kontanthantering och betalservice

finnas i hela landet. I mer utpräglad landsbygd behöver även tillgången till sjukvård förbättras, vilket även innefattar förlossnings- och akutvård.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4097 (SD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

37. Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, punkt 21 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 18 och 19 samt
avslår motionerna
2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 10,
2017/18:1208 av Peter Helander och Anders Åkesson (båda C),
2017/18:1299 av Pål Jonson (M),
2017/18:1866 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C) yrkande 2,
2017/18:2118 av Jabar Amin (MP),
2017/18:2934 av Jan R Andersson (M) yrkande 1,
2017/18:3424 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3,
2017/18:3482 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),
2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 15,
2017/18:3896 av Runar Filper och Martin Kinnunen (båda SD) yrkande 8,
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 18, 19 och 21 samt
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 12.

Ställningstagande

Jag vill inledningsvis framhålla betydelsen av tillgång till god offentlig och kommersiell service för att människor ska kunna leva och verka i hela Sverige. Ansvar för att garantera människors säkerhet och trygghet är en av statens viktigaste uppgifter och något som måste värnas i såväl landsbygderna som i städerna. En viktig del i detta är att alla ska kunna känna en trygghet i att vården och omsorgen ska hålla hög kvalitet och finnas tillgänglig för alla i hela landet. Alla människor oavsett ålder, kön eller bostadsort har rätt till en nära och tillgänglig vård. Jag kan i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:4116 (C) konstatera att vårdköerna har ökat dramatiskt sedan den nuvarande regeringen tillträdde, och de regionala skillnaderna är stora. På flera platser i landet råder det brist på personal. SKL:s senaste siffror visar på stora

regionala skillnader. I Stockholm får 94 procent specialistvård inom vårdgarantin, medan det i Norrbotten och Region Jämtland Härjedalen enbart är drygt 60 procent. Det anser jag är en helt oacceptabel skillnad. Huruvida man får rätt vård i tid ska inte avgöras av var man bor i landet. En stor del av förklaringen till att vårdköerna blivit längre menar jag är att regeringen avskaffade den s.k. kömiljarden som alliansregeringen införde. I den motion som Centerpartiet väckt med anledning av 2018 års vårproposition (mot. 2017/18:4156) presenteras en satsning om 1 miljard kronor på att öka tillgängligheten i vården. Centerpartiets förslag om en tillgänglighetsmiljard innebär att människor oavsett var i landet de bor snabbare ska få träffa en läkare och få rätt vård, från första kontakten med vården tills dess att behandlingen påbörjats och slutförts. För att människor snabbt ska få rätt vård anser jag att primärvården behöver byggas ut, och då behövs det fler läkare som vill arbeta där. Det måste också, menar jag, bli möjligt att driva mindre vårdenheter för att primärvården ska finnas tillgänglig även i de mer glest befolkade delarna av landet. Jag menar att problemen i primärvården går att lösa. Det visar utvecklingen i Norge där man på kort tid gått från att bara halva befolkningen haft en fast läkarkontakt till att nästan alla har det i dag. En av de viktigaste förändringarna som gav Norge en stark primärvård är att läkare har fått möjlighet att driva egna verksamheter i liten skala. En sådan förändring skulle enligt min mening också öka förutsättningarna för att bedriva vård även i mer glest befolkade delar av landet. Jag anser därför att riksdagen ska rikta ett tillkännagivande till regeringen om att verka i linje med det som jag har anfört här.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna.

I denna motion föreslås även ett tillkännagivande om kontanthantering, men eftersom en närmare motivering av förslaget saknas i motionen avstår jag från att tillstyrka det. Jag vill i sammanhanget dock framhålla att jag ser oroväckande tecken på att tillgången till kontanthantering minskar på många orter. Det är särskilt illavarslande för småföretagare som inte har möjlighet att hantera sin dagskassa på ett säkert och effektivt sätt. Centerpartiet har därför i andra sammanhang anfört att det är viktigt att se över vilka effekter minskad kontanthantering har på mindre samhällen och för företagslivet på landsbygden (bet. 2016/17:NU16) och att ansvaret för en fungerande kontanthantering på landsbygden bör förtydligas (bet. 2017/18:FiU22). Detta motionsyrkande och övriga motionsyrkanden avstyrks därmed.

38. Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, punkt 21 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 10,

2017/18:3424 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 och

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 15 och
avslår motionerna

2017/18:1208 av Peter Helander och Anders Åkesson (båda C),

2017/18:1299 av Pål Jonson (M),

2017/18:1866 av Annika Qarlssohn och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C)
yrkande 2,

2017/18:2118 av Jabar Amin (MP),

2017/18:2934 av Jan R Andersson (M) yrkande 1,

2017/18:3482 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2017/18:3896 av Runar Filper och Martin Kinnunen (båda SD) yrkande 8,

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 18, 19 och 21 samt

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 12, 18 och 19.

Ställningstagande

För att hela Sverige ska leva krävs att grundläggande offentlig och kommersiell service finns tillgänglig i gles- och landsbygdskommuner och i förortsområden. I vissa glesbygder är förutsättningarna begränsade för att kommersiella aktörer ska kunna bidra till och skapa en god tillgång till kommersiell service, och här menar jag att stödet till kommersiell service på landsbygderna är av stor vikt. Vidare anser jag att staten och kommunerna behöver samverka med det lokala näringslivet och det civila samhället för att skapa förutsättningar för en grundläggande kommersiell service utifrån den lokala bygdens förutsättningar. Ett bra sätt är att upprätta s.k. servicecenter i anslutning till den lokala lanthandeln eller andra etablerade samlingspunkter i landsortssamhällena. På små orter med säsongsvist högt besöksstryck behövs även betalningslösningar som innefattar tillgång till kontanter, t.ex. att det finns uttagsautomater och möjlighet till kortbetalning. Det är också viktigt att utveckla betalningsmöjligheter via sms eller internet för att åka med kollektivtrafiken. Jag föreslår därför i linje med vad som förordas i motionerna 2016/17:3399 (KD), 2017/18:3424 (KD) och 2017/18:3741 (KD) att riksdagen genom ett tillkännagivande uppmanar regeringen att se över regelverken för att öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig, finansiell och kommersiell service i hela landet.

Därmed tillstyrks de nämnda motionerna i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

39. Statens närvaro i landsbygderna, punkt 22 (SD)

av Josef Fransson (SD) och Mattias Bäckström Johansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 23 och 24 samt avslår motionerna

2017/18:442 av Robert Hannah (L) yrkande 1,

2017/18:501 av Robert Hannah (L),

2017/18:1060 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S),

2017/18:1363 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2017/18:1533 av Carl-Oskar Bohlin (M),

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 3,

2017/18:2641 av Lena Hallengren m.fl. (S),

2017/18:2717 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),

2017/18:3235 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:3483 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),

2017/18:3683 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 42,

2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkande 6,

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 9,

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 15–17.

Ställningstagande

Det är högst rimligt att landsbygden har en andel av de statliga jobben som faktiskt återspeglar dess befolkningsunderlag. Vi anser att ungefär en tredjedel av statliga arbeten, vid myndigheter och motsvarande, ska lokaliseras till landsbygden i enlighet med vad som anförs i motion 2017/18:4097 (SD). Det handlar inte i första hand om att kortsiktigt tvångsförflytta befintliga fungerande verksamheter utan är snarare något att ta hänsyn till vid nyetableringar och omorganisationer. Med dagens tekniska utveckling finns det goda möjligheter att förlägga statliga arbetstillfällen utanför storstäderna. Omlokaliseringar ger även positiva effekter för de berörda kommunernas skatteunderlag, vilket innebär bättre välfärd i form av skola och omsorg. Detta i sig ökar i förlängningen attraktionskraften att bo på dessa orter. Alla skattebetalare har rätt till en grundläggande service när det gäller poliser så att man har en rimlig möjlighet att få hjälp när man utsätts för brott, oavsett var man bor. För att upprätthålla lag och ordning behöver staten även garantera tillfredsställande polisiär närvaro på landsbygden.

Med hänvisning till det anförda tillstyrks motion 2017/18:4097 (SD) i berörda delar. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

40. Statens närvaro i landsbygderna, punkt 22 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C) yrkande 42,

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 9 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 15–17,

bifaller delvis motion

2017/18:3483 av Per Åsling och Peter Helander (båda C) och
avslår motionerna

2017/18:442 av Robert Hannah (L) yrkande 1,

2017/18:501 av Robert Hannah (L),

2017/18:1060 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S),

2017/18:1363 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),

2017/18:1533 av Carl-Oskar Bohlin (M),

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 3,

2017/18:2641 av Lena Hallengren m.fl. (S),

2017/18:2717 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),

2017/18:3235 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,

2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkande 6,

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 23 och 24 samt

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3.

Ställningstagande

Statens verksamheter har de senaste decennierna i hög takt centraliserats till storstäder och länscentrum. Jag förordar i enlighet med motionerna 2017/18:3683 (C) och 2017/18:4116 (C) att fler av statens funktioner utförs på mindre orter där kostnadstrycket är lägre. Då skapas fler möjligheter till jobb till människor som bor utanför storstäderna, samtidigt som det finns potentiella vinster i form av lägre kostnader och högre effektivitet. Den parlamentariska landsbygdskommitténs mål om att decentralisera 10 000 statliga jobb är därför mycket viktigt och ska enligt min uppfattning ses som ett golv för ambitionsnivån. Jag ser positivt på att regeringen påbörjat ett arbete med att omlokalisera myndigheter. Samtidigt kan det konstateras att ett stort antal jobb har flyttats till Stockholm, Göteborg, Malmö eller till regioncentrum.

Landsbygdskommitténs intentioner var att de statliga jobben ska fördelas i hela landet för att stärka tillväxten utanför storstäder och regioncentrum. Jag anser att det är viktigt att fortsätta omlokaliseringen och säkerställa en fördelning av statliga jobb även utanför storstäder och regioncentrum.

Myndigheter behöver ha en fysisk närvaro lokalt för att människor i alla delar av landet ska ha bättre tillgång till service. It och telefoni underlättar men kan inte ersätta personliga kontakter fullt ut. Frågan om statens närvaro handlar även om legitimiteten i skattesystemet. De positiva erfarenheterna från befintliga klusterbildningar av myndighetsverksamhet på olika platser i landet är ytterligare en viktig aspekt. I samband med att decentralisering av myndigheter, deras uppdrag och funktioner genomförs bör även möjligheten att decentralisera statliga bolag beaktas. Denna fråga har aktualiserats i närtid av Vattenfalls nedläggning av kontor i Jokkmokk där arbetsuppgifter centraliseras genom utkontraktering. Med anledning av bl.a. detta anser jag att det i enlighet med motion 2017/18:3788 (C) finns anledning att tydliggöra och stärka det regionala och landsbygdspolitiska ansvaret hos såväl statliga bolag som myndigheter. Exempel på myndigheter som kan komma i fråga är enligt min mening Naturvårdsverket, Jordbruksverket, PTS och Polismyndigheten.

Att garantera människor säkerhet och trygghet är en av statens viktigaste uppgifter. Tryggheten ska värnas i hela landet, oavsett om man bor på landsbygden, i storstaden eller i ett utanförskapsområde. Polisen måste vara närvarande, tillgänglig och synlig för människor i hela landet. Rätten till trygghet och att polisen kommer till undsättning när man behöver det borde vara något av det mest grundläggande i en fungerande rättsstat. Ändå har det blivit alltmer uppenbart att rätten till trygghet beror på var i landet man lever. I södra Lappland i Västerbottens läns inland finns t.ex. på vardagsnätterna en enda polisbil som patrullerar området. Med tanke på att området motsvarar nästan samma storlek som Danmark till ytan blir det svårt, näst intill omöjligt, för polisen att göra sitt jobb. Jag anser att poliser ska vara lokalt förankrade och att de som bor i området ska veta vilka de är. Med kontinuitet och erfarna poliser som stannar länge på samma tjänst är det lättare att arbeta långsiktigt med kontaktskapande, brottsförebyggande och trygghetsskapande utifrån det som behövs lokalt. Jag vill därför i enlighet med vad som förordas i motion 2017/18:4116 (C) satsa på polisen för att garantera polisens lokala närvaro i samhällen och kvarter, öka antalet arbetade polistimmar, höja polisernas löner och skapa förutsättningar för bättre arbetsvillkor och arbetsmiljö. Med nya resurser stärks polisens lokala verksamhet. En polisorganisation närmare människorna blir även en pusselbit i kampen mot terrorismen. Centerpartiet har därför förordat att resurser tillförs för att utbilda och anställa betydligt fler poliser under de kommande fyra åren. För att göra polisyrket mer attraktivt har Centerpartiet också föreslagit ytterligare resurser till Polismyndigheten i syfte att höja polisens löner. Det behövs också fler civilanställda. De skulle avlasta polisen i utredningsarbete och med administration, vilket frigör tid för polisen så att den kan fokusera ytterligare på brottsbekämpning. Centerpartiet vill därför se en satsning på fler civilanställda inom polisen.

Vidare vill jag uppmärksamma att stulet gods för mycket stora summor försvinner ut ur landet varje år. Det är främst landsbygden som drabbas när bildelar, entreprenad- och jordbruksmaskiner, båtmotorer, handverktyg och robotgräsklippare försvinner. Tullen står i dag handfallen inför utflödet av tjuvgodset eftersom man saknar lagstöd att ingripa. Stölden är ett brott enligt brottsbalken, men när godset väl kommer till gränsen är det inte längre ett stöldbrott utan ett häleribrott. Juridiskt har tullen således ingen befogenhet att ingripa vid misstänkt utförsel av stöldgods. Jag förordar därför i enlighet med motion 2017/18:4116 (C) att Tullverket ges de befogenheter som behövs för att stoppa denna utförsel.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrks motionerna 2017/18:3683 (C), 2017/18:3788 (C) och 2017/18:4116 (C) i berörda delar. I den mån det jag har anført överensstämmer med det som sägs i motion 2017/18:3483 (C) bör den också bifallas. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

41. Statens närvaro i landsbygderna, punkt 22 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 3 och
avslår motionerna
2017/18:442 av Robert Hannah (L) yrkande 1,
2017/18:501 av Robert Hannah (L),
2017/18:1060 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S),
2017/18:1363 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S),
2017/18:1533 av Carl-Oskar Bohlin (M),
2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S) yrkande 3,
2017/18:2641 av Lena Hallengren m.fl. (S),
2017/18:2717 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S),
2017/18:3235 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,
2017/18:3483 av Per Åsling och Peter Helander (båda C),
2017/18:3683 av Annie Löf m.fl. (C) yrkande 42,
2017/18:3727 av Per Åsling (C) yrkande 6,
2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C) yrkande 9,
2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 23 och 24 samt
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 15–17.

Ställningstagande

Jag anser att Landsbygdskommitténs 75 förslag är en bra utgångspunkt för konkret landsbygdspolitik. Därutöver vill jag i detta sammanhang särskilt lyfta fram en viktig landsbygdsfråga, nämligen polisenärvaron. Polisresurserna i glesbygden dräneras och resurserna fokuseras alltmer till storstadsområdena. Detta leder till att otryggheten på landsbygden ökar. Stölder av maskiner, diesel och maskindelar grasserar. Djurägare och jägare hotas och trakasseras. Som näringsidkare i glesbygden är det ofta långt till närmaste polis. Som brottsling är risken att åka fast mycket liten om man ger sig på att stjäla från jordbrukare, skogsägare eller renskötare. Den polisiära närvaron i den svenska gles- och landsbygden är mycket låg, i synnerhet i norra Sverige.

Jag förordar därför i enlighet med motion 2017/18:4098 (KD) ett tillkännagivande till regeringen om en kraftig ökning av polisenärvaron i landet. Det utökade antalet poliser bör också komma landsbygden till del, eftersom alla har rätt till rättsväsendets skydd, oavsett var i landet man bor. Motion 2017/18:4098 (KD) tillstyrks därmed i berörd del. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

42. Lagreglerad ersättning för vindkraft, punkt 23 (SD, V)

av Josef Fransson (SD), Mattias Bäckström Johansson (SD) och Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 17 och

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att riksdagen bör uppmana regeringen att återkomma med ett förslag till reglering av vindkraftens bygdepeng. I dag finns det bygdeavgifter som ekonomiskt ersätter de kommuner som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. Ersättningen regleras i lag och förordning och innebär att den som har tillstånd till vattenverksamhet ska betala en årlig bygdeavgift. Dessa medel ska i första hand ersätta de kostnader som uppstått för att förebygga eller minska skadan eller ersättning för skadan från vattenverksamheten. Återstående medel fördelas sedan av länsstyrelsen och kan användas till både lån och bidrag som främjar det lokala näringslivet eller service i bygden.

När det gäller vindkraft har en bygdepeng uppstått som ett krav från olika kommuner, men det har skett på frivillig väg utan reglering. Avsaknaden av

ett tydligt regelverk har utmynnat i en mängd olika lokala varianter av bygdepeng, där även ersättningsnivåerna kan skilja sig åt betydligt. För att skapa en starkare rättvisa mellan olika kommuner vid en vindkraftsetablering vill vi att bygdemedel för vindkraften ska hanteras på samma sätt som för vattenkraften och framöver regleras i lag.

Med detta tillstyrks de aktuella motionsyrkandena.

43. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt, punkt 24 (M)

av Lars Hjalmered (M), Hans Rothenberg (M), Hanif Bali (M) och Jessica Polfjärd (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6 och avslår motionerna

2017/18:1494 av Helena Lindahl och Per Lodenius (båda C),

2017/18:1497 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C),

2017/18:3108 av Saila Quicklund (M),

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 11,

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15,

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 och

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 13 och 24.

Ställningstagande

EU-finansierad regionalpolitik för sammanhållningspolitiken bedrivs genom ESI-fonderna. I likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3409 (M) anser vi att Sverige inom EU bör verka för att regelverken så tydligt som möjligt kopplas till att de ska vara en start på verksamheter som ska bära sig själva. Det är också viktigt att de programunderlag som ska användas nationellt blir så användarvänliga som möjligt och bygger på mål och mätbarhet.

På nationell nivå bör programstrukturerna generera bärkraftiga verksamheter lokalt och regionalt som går i takt med tiden. Det är viktigt att svenska folkets skattepengar får så stor utväxling som möjligt utifrån väl underbyggda analyser, bra genomföranden samt uppföljning och utvärdering så att projekten blir så hållbara och långsiktigt bärkraftiga som möjligt av sig själva. Utöver EU-finansierad regionalpolitik anser vi att såväl Almis verksamhet, som

Tillväxtverkets tilldelade medel och Leaderprojekt, som Jordbruksverket tilldelar medel, bör effektutvärderas och följas upp för att tillgodose att samhället får bästa möjliga utväxling för skattepengarna.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3409 (M) i den berörda delen. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

44. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt, punkt 24 (C)

av Rickard Nordin (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 13 och 24,
bifaller delvis motion
2017/18:1497 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C) och
avslår motionerna
2017/18:1494 av Helena Lindahl och Per Lodenius (båda C),
2017/18:3108 av Saila Quicklund (M),
2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 11,
2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,
2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och
2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2.

Ställningstagande

Skattebaser är ett effektivt verktyg för att öka människors inflytande över vardagen. Jag anser att skattepolitiken ska användas som redskap för tillväxtskapande i hela landet. Detta kan möjliggöras genom att regionalisera flera delar av den statliga fastighetsskatten i syfte att stärka den regionala beslutsnivån och regionernas möjligheter att föra en tillväxtfrämjande politik utifrån sina egna förutsättningar. Välfungerande, självständiga och starka regioner är avgörande för att stärka den lokala och regionala konkurrenskraften och skapa bättre förutsättningar för företagande, innovationer och investeringar. För mig är det självklart att människor i större utsträckning ska få behålla frukterna av sitt eget arbete. Lika självklart är det att regioner som bidrar med värdefull produktion får behålla delar av detta värde. Det måste löna sig för kommuner och regioner att förbättra sitt företagsklimat, göra produktiva investeringar och upplåta mark åt infrastruktur och produktion. Därför anser jag att delar av de värden som skapas från exploatering av naturresurser ska regionaliseras. I likhet med vad som förordas i motion

2017/18:4116 (C) föreslår jag att intäkterna från fastighetsskatten på industri-fastigheter och elproducerande fastigheter som t.ex. vattenkraft och vindkraft ska regionaliseras.

Vidare delar jag uppfattningen i samma motion om att regelverk på EU-nivå i hög grad påverkar förutsättningarna för svenska landsbygder. Det är viktigt att hålla i tankarna när nya program för EU:s struktur, och investeringsfonder ska förhandlas inom den fleråriga budgetramen för perioden efter 2020. EU:s budget bör vara återhållsam, och behovet av att modernisera EU-budgeten är större än någonsin i ljuset av nya politiska prioriteringar och Storbritanniens utträde ur unionen. Den gemensamma jordbrukspolitiken och strukturfonderna behöver därför effektiviseras och moderniseras ytterligare så att de i högre grad än i dag bidrar till miljö- och klimatåtgärder, stärkt konkurrenskraft och utveckling. Att kraftigt skära ned stödet till jordbruket är dock inte rätt väg att gå för att anpassa EU-budgeten till nya omständigheter. Jag anser därför att Sverige i förhandlingarna inom EU inte enbart ska se till en minskad EU-budget, utan även till svensk landsbygds bästa och fokusera på utveckling av landsbygden och ett konkurrenskraftigt svenskt lantbruk.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:4116 (C) i de berörda delarna. Liknande uppfattningar som de jag gett uttryck för här återfinns även i motion 2017/18:1497 (C). I den mån den sammanfaller med det jag har anfört kan den anses tillgodosedd, och riksdagen bör därför delvis bifalla denna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

45. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt, punkt 24 (V)

av Håkan Svenneling (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 11,
bifaller delvis motionerna
2017/18:1497 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C) och
2017/18:3108 av Saila Quicklund (M) samt
avslår motionerna
2017/18:1494 av Helena Lindahl och Per Lodenius (båda C),
2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6,
2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15,
2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 och
2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 13 och 24.

Ställningstagande

Vattenkraften genererar enorma summor pengar. Trots det kommer en mycket liten del kommunerna till del. I Norge har man valt en annan modell där kommunerna får en betydligt större summa för den exploatering som vatten-kraften innebär. Regeringen har i och med den energipolitiska överenskommelsen i stället valt att sänka fastighetsskatten på vattenkraft, och man har ingen annan lösning för att återföra pengar till kommunerna än genom bygdepengen. Jag vill att en större del av kraftbolagens vinster ska återföras till de kommuner där vattenkraften finns. Jag anser därför att riksdagen genom att bifalla motion 2017/18:3393 (V) ska uppmana regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag på hur en större del av vattenkraftens vinster ska komma de berörda kommunerna till del.

Därmed tillstyrks motion 2017/18:3393 (V) i den berörda delen. I den mån det jag har anfört sammanfaller med det som sägs i motionerna 2017/18:1497 (C) och 2017/18:3108 (M) kan dessa anses tillgodosedda, och riksdagen bör därför delvis bifalla dessa. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

46. Vissa övriga frågor om en sammanhållen landsbygdspolitik och regional tillväxt, punkt 24 (KD)

av Penilla Gunther (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
 2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 15 och
 2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 2 och
 avslår motionerna
 2017/18:1494 av Helena Lindahl och Per Lodenius (båda C),
 2017/18:1497 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C),
 2017/18:3108 av Salla Quicklund (M),
 2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V) yrkande 11,
 2017/18:3409 av Lars Hjalmered m.fl. (M) yrkande 6 och
 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 13 och 24.

Ställningstagande

Jag anser att en nödvändig utgångspunkt i alla diskussioner om landsbygdspolitik är att jordbruket är grunden för en nations överlevnad. Även om det i dag endast är en liten del av befolkningen som arbetar inom jordbruket är vi alla helt beroende av dess produkter för att kunna överleva.

Jag kan konstatera att den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel har minskat kraftigt de senaste decennierna och i dag uppges vara under 50 procent. Om man vid beräkningen även tar hänsyn till att maten ska kunna produceras även när importen av sådant som drivmedel, gödningsmedel, foder och andra insatsvaror skärs av, bedömer Livsmedelsverket att Sverige inte har någon självförsörjningsgrad alls. I Sverige saknas det med andra ord möjligheter att försörja befolkningen med livsmedel för den händelse att handeln med omvärlden skulle skäras av. Att importen väsentligt försvåras vid krig och kris är att räkna med, men jag menar att det kan uppstå problem även i fredstid genom att Sveriges integritet hotas av att någon kontrollerar tillförselvägarna in i landet. Detta anser jag kan begränsa våra möjligheter att föra en självständig politik. Gränsöverskridande utbrott av smittsamma sjukdomar kan också begränsa rörligheten för människor och varor. Uteblivna oljeleveranser kan slå undan möjligheten att producera drivmedel. Som jämförelse kan jag konstatera att försörjningsgraden i Finland är runt 85 procent. Mot den här bakgrunden anser jag, i enlighet med vad som föreslås i motion 2017/18:4098 (KD), att riksdagen bör uppmana regeringen att vidta åtgärder för att öka den svenska jordbruksproduktionen och säkra livsmedelsförsörjningen.

Jag anser vidare i likhet med vad som anförs i motion 2017/18:3426 (KD) att Sverige måste ta vara på de möjligheter som landsbygdsprogrammet och andra EU-program kan innebära för att kompensera de svenska producenterna, som har högre krav på sig än den EU-gemensamma lagstiftningen kräver. Hanteringen av EU-stöden behöver effektiviseras för att bl.a. ta hänsyn till de naturgivna olikheterna i landet. Vidare behöver stöden som ges genom EU:s strukturfonder göras mer schabloniserade och betalas ut via en ansvarig regional nivå.

Därmed tillstyrks motionerna 2017/18:3426 (KD) och 2017/18:4098 (KD) i de berörda delarna. Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Särskilt yttrande

Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur, punkt 21 (V)

Håkan Svenneling (V) anför:

Jag har i det föregående ställt mig bakom utskottets ställningstagande i avsnittet Övrigt om kommersiell service, välfärdstjänster och kultur. Som framgår av propositionen ingick inte servicefrågor i direktiven till Landsbygdskommittén mot bakgrund av att de nyligen har utretts. Kommittén valde ändå att lämna förslag på området, bl.a. när det gäller betalkonton och postservice. Jag vill därför i det följande påminna om vad jag i andra sammanhang har anfört om betalkonton samt Postnord och postservice i hela landet.

När riksdagen beslutade om lagändringar som syftade till att genomföra betalkontodirektivet i svensk rätt (bet. 2016/17:FiU33) omfattade regeringens förslag inte en rätt för föreningar och företag att öppna betalkonton med grundläggande funktioner. Detta kritiserades av flera instanser, bl.a. Riksbanken och Finansinspektionen. Av länsstyrelsernas årsrapport från 2015 framgick att problemen med tillgång till grundläggande betaltjänster påverkar föreningslivet och tillväxten för företagare negativt. Jag delar denna syn och anser fortfarande att föreningar och företag bör omfattas av rätten att öppna betalkonton med grundläggande funktioner. Detta skulle underlätta för föreningar och företag i hela landet, och därmed också på landsbygden.

Vad gäller Postnord och postservice i hela landet anser jag att det finns ett behov av att mer ingående slå fast vad den samhällsomfattande posttjänsten innebär. I dag är det PTS allmänna råd för utdelning som är vägledande för hur Postnord utformar sina utdelningsrutiner i praktiken. Så länge det råder en viss samsyn om vilken servicenivå mottagarna förväntar sig av den samhällsomfattande posttjänsten och den service som Postnord tillhandahåller är detta inget större problem, men i ett läge där det råder delade meningar blir det däremot problematiskt. Med ökande konkurrens och krav på verksamhets-effektivisering är det en fördel om det går att förtydliga vad som gäller för utdelning inom ramen för den samhällsomfattande posttjänsten. När riksdagen beslutade om ändringar i postlagen (bet. 2017/18:TU4) motsatte jag mig regeringens lösningsförslag som innebar att PTS kunde ges möjlighet att utfärda nya föreskrifter utan större vägledning än sin egen praxis. Jag vidhåller att detta riskerar att leda till försämrade möjligheter till en likvärdig offentlig service i hela landet, vilket särskilt skulle drabba de boende och företag på landsbygden. Eftersom försämringar av postservicen kan få stora konsekvenser anser jag att riksdagen i stället genom lagstiftning bör fastställa de kriterier som förtydligar samhällsuppdraget. Det kan exempelvis handla om vad som ska gälla för att bevilja undantag från femdagarsutdelning eller om lokalisering av utdelningsplatser.

Som jag tidigare har anfört ställer jag mig bakom utskottets ställnings-
tagande, men jag vidhåller min uppfattning enligt det som jag anfört ovan.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop:

Riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om övergripande mål för en sammanhållen landsbygdspolitik (avsnitt 3.4.2).

Följdmotionerna

2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det övergripande målet för en sammanhållen landsbygdspolitik och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om de elva delmålen för en sammanhållen landsbygdspolitik och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att stärka de landsbygdsnära näringarna och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skatter på drivmedel och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fordonsskatten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om jord- och skogsbruket och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om äganderätten och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett systematiserat regelförenklingsarbete för de landsbygdsnära näringarna och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att myndigheter ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger goda konkurrensförutsättningar för de landsbygdsnära näringarna och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om digitalisering och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om infrastruktur och tillkännager detta för regeringen.

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vägsplitageskatten och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om höjda reseavdrag och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt bostadssparande för unga och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett särskilt landsbygdslån och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera lagstiftningen om vatten och avlopp för hushåll på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om likvärdig tillgång till kommersiell service och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om säkerställd kontanttillgång och betalservice i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillfredsställande tillgång till telefoni i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillgång till sjukvård i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att inrätta en statlig fond för att säkerställa landsbygdsskolornas fortlevnad och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statlig närvaro och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om polisiär närvaro i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen snarast bör återkomma med konkreta förslag för att stärka landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka den svenska jordbruksproduktionen och säkra livsmedelsförsörjningen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att polisen snarast måste ges nödvändiga resurser för att effektivt bekämpa brott även på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att funktionella bredbandsförbindelser ska vara tillgängliga i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om det statliga stödet till enskilda vägar och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna och utveckla valfrihet och mångfald av aktörer inom välfärdssektorn för att stärka den offentliga servicen på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta fjärrundervisning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Statens kulturråd i uppgift att stärka de nationella institutionernas arbete över hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra Lantmäteriet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på att alla myndigheter sätter en tydlig tidsgräns för handläggningstider, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om reformering av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra tillämpningen av riksintressen så att kommunernas möjlighet att utveckla sin attraktivitet stärks och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge rätt förutsättningar i form av regelverk och myndigheternas tillämpning och bemötande för att de enskilda vägar som får statsbidrag ska ha en bra standard, rätt sträckning, god bärighet och erforderlig vinterväghållning, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de olika fibernäten i statlig ägo ska tillgängliggöras för marknaden och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa att de hushåll som kommer att mista sin tillgång till kopparnätet erbjuds likvärdiga alternativ innan kopparnätet kopplas bort, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska regelkrånglet och stärka äganderätten i syfte att öka konkurrenskraften inom de gröna näringarna och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker och tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta bort bygglovskravet för fler näringsverksamheter på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utvalda myndigheter får i uppdrag att utveckla arbetsmetoder i linje med Rättviksmodellen för ökad dialog och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta kompetensförsörjningen på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka yrkeshögskolan i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om differentierade arbetsgivaravgifter och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta byggnation på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett decentraliserat strandskydd och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att investeringar i enskilda avlopp ska ha fokus på miljönytta och kostnadseffektivitet och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta digitalisering och bredbandsutbyggnad på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka infrastrukturen i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kontanthantering och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regionalisera intäkterna från fastighetsskatten på bl.a. vindkraft och vattenkraft och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att decentralisera ansvar och arbetsuppgifter på statlig nivå till folkvalda regionala parlament och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en fortsatt omlokalisering av statliga jobb och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en närvarande polis i hela landet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta krafttag mot brott på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för jämlik och tillgänglig vård i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla primärvården och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stärkt konkurrenskraft i jordbruket och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upphandla i enlighet med svenskt regelverk i statens verksamheter och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för skogsnäringsens utveckling och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att uppmuntra och utveckla hållbara fiskodlingar och småskaligt kustnära fiskeföretagande och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna utveckling av Sveriges landsbygder och ett konkurrenskraftigt svenskt lantbruk i EU:s budgetförhandlingar och tillkännager detta för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka ägande- och brukanderätten och tillkännager detta för regeringen.

Motion från allmänna motionstiden 2016/17

2016/17:3399 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att nå god offentlig service och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:102 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa ekonomiska frizoner i glesbygdsområden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:442 av Robert Hannah (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att nya myndigheter placeras i en annan storstadsregion än Stockholm i framtiden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:501 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att flytta Kemikalieinspektionen från Stockholm till Göteborg och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:551 av Jan Björklund m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja möjligheten att bo, leva och driva företag i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:899 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en reglerad bygdepeng för vindkraften och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:924 av Johan Nissinen m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om hållbar tillväxt för företag och medborgare i landets alla regioner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om transportbidrag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1060 av Hans Hoff och Adnan Dibrani (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga omlokalisering av myndigheter till Halland och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1069 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska beakta en levande skärgård i en aktiv politik för landsbygdsutveckling och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1073 av Patrik Björck m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i alla beslut ha hela landets utveckling som utgångspunkt och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1080 av Johan Löfstrand m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av förutsättningar för arbetstillfällen på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1093 av Teresa Carvalho m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om decentralisering för fler jobb och ökad tillväxt och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1208 av Peter Helander och Anders Åkesson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla en nationell strategi för tillväxt och grundläggande service i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1259 av Finn Bengtsson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa ännu bättre förutsättningar för företagande på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1299 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur informationen om och koordineringen av landsbygdsstöd kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1363 av Roza Güclü Hedin m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om myndigheters lokalisering och om att se över möjligheterna att statliga bolag i sina ägardirektiv får tydliga direktiv om att ta regionalpolitiska hänsyn vid (om)lokalisering och effektivisering och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1494 av Helena Lindahl och Per Lodenius (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av att se över möjligheten att tillskjuta medel för att alla Leaderområden ska få finansiering avseende lokalt ledd utveckling 2014–2020 och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1496 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att under en provperiod inrätta ekonomiska frizoner för företag i ett visst antal utpekade områden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1497 av Helena Lindahl och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över om berörda kommuner/regioner ska få behålla en rättmätig del av vind- och vattenkraftens värden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1533 av Carl-Oskar Bohlin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med en redogörelse för hur man tänker säkerställa att inte fler statliga jobb flyttas från mindre orter i Sverige till storstadsregionerna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1616 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn bör göras av hur de statliga regionala utvecklingsmedlen fördelas mellan länen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:1794 av Lars Mejern Larsson m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av näringslivsutveckling och utbildning för att lösa matchningsproblematiken och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statlig närvaro, servicegaranti och närhet till banker och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1866 av Annika Qarlsson och Ulrika Carlsson i Skövde (båda C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa effektivare incitament för ökad kommersiell service i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1871 av Kenneth G Forslund och Catharina Bråkenhielm (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att snarast börja arbetet med att skapa en samlad skärgårdspolitik och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:1873 av Teres Lindberg m.fl. (S):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av en urban tillväxtpolitik och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beakta behovet av jobbfrämjande insatser för en växande Stockholmsregion och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2118 av Jabar Amin (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör intensifiera sitt arbete i syfte att ta fram en strategi som garanterar basservice på landsbygden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2209 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta ett större grepp kring små glesbygdskommuners förutsättningar och utvecklingskraft och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2219 av Hans Ekström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att förändra variabler för resurstilldelning av omstruktureringsmedel och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2255 av Sofia Arkelsten m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om prioriteringarna av Stockholmsregionen, Sveriges tillväxtmotor, och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2328 av Cecilia Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skatter, regler och offentlig service bör utformas så att vi får en levande landsbygd och så att det är möjligt att leva i hela Sverige, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:2492 av Ann-Britt Åsebol och Eva Lohman (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av bilkostnaderna för boende på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2559 av Ann-Charlotte Hammar Johnsson m.fl. (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den skånska landsbygden som bostadsort och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2641 av Lena Hallengren m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lokalisering av statlig verksamhet samt ökad statlig närvaro i Kalmar län och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2717 av Anna-Caren Säterberg och Kalle Olsson (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheten att förlägga statliga serverhallar till Jämtlands län och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2934 av Jan R Andersson (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur informationen om och koordineringen av landsbygdsstöd till kommersiell service på landsbygden kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:2941 av Håkan Svenneling m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör uppdra åt de statliga bolagen Postnord AB, Apoteket AB, Systembolaget AB och AB Svenska Spel att återkomma med ett förslag på höjd ersättning för de lokala ombuden och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de fyra statliga bolagen med ombudstjänster bör samordna sig i en paketlösning så att lanthandlare enklare kan ta del av bolagens utbud, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta fram förslag för en jämställd landsbygds politik och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3108 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur medel från vattenkraftsproduktionen kan komma de kommuner och regioner där produktionen sker till del och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3131 av Saila Quicklund (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om statliga myndigheters ansvar för landsbygdsutvecklingen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3235 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att centralisering eller omlokalisering av myndigheter bör föregås av en utförlig behovs-, konsekvens- och alternativanalys samt inkludera samråd med såväl offentliga som icke offentliga berörda aktörer, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att statliga myndigheter är representerade i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3255 av Erik Bengtzboe och Lotta Finstorp (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Sörmland som försökslän för ökad tillväxt inom besöksnäringen och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3276 av Mikael Jansson (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör koncentrera all regionalpolitik på att stärka Luleå med syftet att skapa ytterligare en stark tillväxtzon, tillika arbetsmarknadsregion och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3393 av Birger Lahti m.fl. (V):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag till reglering för vindkraftens närområdesersättning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med ett förslag på hur en större del av vattenkraftens vinster ska komma de berörda kommunerna till del och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3409 av Lars Hjälmered m.fl. (M):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om EU:s landsbygdsprogram och den regionala utvecklingspolitiken kopplat till EU-fonderna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att de olika företagsstöden ska renodlas, förtydligas och effektutvärderas samt att företagsstödgivande myndigheter ska formulera mål för sina program som är tydligt definierade, avgränsade och uppföljningsbara, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska bli enklare för lanthandlare att bli ombud för statliga bolag och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3411 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att främja möjligheten att bo, leva och driva företag i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3424 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över regelverken för att öka samordningen mellan myndigheter och förbättra samverkan mellan offentliga och kommersiella aktörer för att åstadkomma en god offentlig och kommersiell service i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3426 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stöden som ges genom EU:s strukturfonder behöver göras mer schabloniserade och betalas ut via en ansvarig regional nivå och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3456 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en översyn av transportbidraget bör genomföras för att undersöka kännedomen om stödet, om det går att styra det mot mer miljövänliga transportslag, hur väl procentsatserna för olika kommuner fungerar och om det ger industrier i norra Sverige likvärdiga möjligheter att konkurrera, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3482 av Per Åsling och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av förutsättningarna för att inrätta en servicegaranti i hela landet som ger varje medborgare i Sverige en fungerande grundläggande service på ett rimligt avstånd, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3483 av Per Åsling och Peter Helander (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om lokalisering av statliga myndigheter och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3495 av Per Åsling (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över olika åtgärder för att förbättra förutsättningarna för människor och företag att växa och utvecklas i Jämtlands län och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3563 av Cecilia Widegren (M):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se företagandets villkor och förutsättningar som grunden för tillväxt i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3683 av Annie Lööf m.fl. (C):

40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bryta den regionala klyvningen av landet och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur skatterna kan minskas för lokaler på landsbygden och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur fler av statens funktioner ska kunna utföras på mindre orter och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3717 av Kristina Yngwe m.fl. (C, M, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsatt verka för att främja möjligheter att bo, leva och driva företag i hela landet och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3727 av Per Åsling (C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att införa ett system i likhet med den brittiska modellen Seed Enterprise Investment Scheme i Jämtlands län för att i ett första steg testa modellen och utvärdera dess effekter på tillväxten i regionen och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att ny- och omlokalisering av myndigheter förläggs till Jämtlands län och att dessa fördelas mellan kommunerna och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Jämtlands län vid genomförande av Landsbygdskommitténs förslag ska tillhöra ett och samma prioriteringsområde och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3741 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att validering av praktisk kompetens hos personer som står till arbetsmarknadens förfogande bör användas i högre grad i de regionala kompetensplattformarna och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att staten bör ha ett övergripande ansvar för, och nationell samordning av, projektmedel gällande arbetsmarknads- och företagsfrämjande insatser och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra samverkan mellan offentliga aktörer och marknadsaktörer för att nå

god både offentlig och kommersiell service och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3788 av Helena Lindahl m.fl. (C):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur det regionala ansvaret hos statliga bolag och myndigheter kan tydliggöras och stärkas och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att pröva möjligheten att införa ett system i likhet med den brittiska modellen Seed Enterprise Investment Scheme i pilotprojekt eller i pilotlän för att i ett första steg testa modellen och utvärdera dess effekter på tillväxten i regionen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2017/18:3855 av Eskil Erlandsson m.fl. (C):

16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur lanthandlare lättare ska kunna bli ombud för statliga tjänster och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3896 av Runar Filper och Martin Kinnunen (båda SD):

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna för ett kompletterande samhällsstöd till lanthandlare och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Konstitutionsutskottets yttrande 2017/18:KU6y

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beslutade den 19 april 2018 att ge konstitutionsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop (prop. 2017/18:179) och följdmotioner i de delar de rör konstitutionsutskottets beredningsområde.

Konstitutionsutskottet avgränsar sitt yttrande till de två tillkännagivanden som redovisas som slutbehandlade i propositionen och de yrkanden i följdmotioner vilka faller inom utskottets beredningsområde.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Våren 2015 behandlade utskottet regeringens proposition Statens stöd till dagspressen (bet. 2014/15:KU12). I propositionen lämnade regeringen förslag till ändringar av några bestämmelser i presstödsförordningen (1990:524) som reglerar driftsstödet till dagstidningar i syfte att anpassa regelverket till de förändrade tekniska och ekonomiska förutsättningar som dagspressen står inför. Därutöver angavs att regeringen avsåg att återkomma med förslag om stödet till storstadstidningar och stödnivåerna för hög- och medelfrekventa dagstidningar. Konstitutionsutskottet föreslog att riksdagen skulle godkänna regeringens förslag. Dessutom föreslog utskottet att riksdagen skulle tillkännage för regeringen som sin mening vad utskottet anförde om:

- initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta (bet. 2014/15:KU12 punkt 4)
- möjligheten att stegvis påbörja processen med att avveckla reklamskatten för dagspressen (bet. 2014/15:KU12 punkt 5)
- att presstödsförordningens giltighetstid bör förlängas t.o.m. den 31 december 2019 under förutsättning att förlängningen godkänns av Europeiska kommissionen (bet. 2014/15:KU12 punkt 6)
- att Presstödskommitténs fyra huvudförslag om samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd, med beaktande av de olika tidsperspektiv som måste anläggas för förslagens genomförande, bör ses som delar av en sammanhållen presstödspolitik och hanteras samordnat (bet. 2014/15:KU12 punkt 7)
- att inom ramen för det befintliga anslaget öka driftsstödet för låg-frekventa dagstidningar (bet. 2014/15:KU12 punkt 8).

Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (rskr. 2014/15:195).

I frågan om samdistribution (punkt 4) redovisades det motionsyrkande som kom att bifallas enligt följande (bet. 2014/15:KU12 s. 28):

I kommittémotion 2014/15:3067 yrkar Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) att riksdagen tillkännager för regeringen att den ska ta initiativ till ny försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta (yrkande 2). Enligt motionärerna bör det bli fråga om såväl försök där Posten AB genomför den samordnade distributionen som försök där tidningsdistributionsföretagen får distributionsansvaret. De anför vidare att försöksverksamheten bör genomföras i nära samråd med dagstidningarna i försöksområdena och att den bör vara så omfattande att det går att dra tydliga slutsatser om möjligheter och utmaningar med samdistribution av morgontidningar och post. Vid behov kan staten använda sin roll som

ägare i Post Nord AB till att verka för att denna försöksverksamhet ska komma till stånd.

Trafikutskottet yttrade sig till konstitutionsutskottet i ärendet och anförde bl.a. att man i likhet med motionärerna ansåg att det är nödvändigt att nya och mer omfattande försök görs med samdistribution. Konstitutionsutskottets ställningstagande formulerades enligt följande (bet. 2014/15:KU12 s. 29 f.):

Utskottet noterar inledningsvis att den försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post som har genomförts har varit begränsad. För att kunna pröva samdistributionens möjligheter till en samordnad utdelning av tidningar och post anser utskottet i likhet med motionärerna och trafikutskottet att det är angeläget och nödvändigt att nya och mer omfattande försök görs. Som motionärerna understryker är det viktigt att även aktörer som är fristående från Posten AB ges möjlighet att delta i en sådan försöksverksamhet eftersom det kan visa sig värdefullt att ha kompletterande aktörer i framtiden om samdistribution blir en mer allmänt förekommande utdelningsmetod. Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs om initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta. Därmed tillstyrks motion 2014/15:3067 (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Regeringen framhåller i propositionen att den aviserade utredningen med uppdrag att se över postlagstiftningen även ska få i uppgift att utreda frågan om samdistribution av tidningar och post. Utskottet vill i detta sammanhang understryka att det är angeläget att denna utredning ges möjlighet att ta del av arbetet med och resultatet av en ny försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post.

Konstitutionsutskottets förslag, som var enigt och som kammaren följde, till riksdagsbeslut var följande (bet. 2014/15:KU12 s. 5):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad utskottet anför om initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta. Därmed bifaller riksdagen motion

2014/15:3067 av Per Bill m.fl. (M, C, FP, KD) yrkande 2.

Regeringens återrapportering i fråga om tillkännagivanden

Nedan följer en redogörelse för regeringens återrapportering i fråga om tillkännagivandena i riksdagens skrivelser till regeringen (skr. 2015/16:75–2017/18:75).

I skrivelse 2015/16:75 redovisades punkt 6 och punkt 8 som slutbehandlade. Punkt 4, 5 och 7 redovisades som ej slutbehandlade. I betänkande 2015/16:KU1 välkomnade utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen om höjda stödnivåer för dagstidningar som kommer ut två gånger per vecka och en jämnare stödtrappa för dagstidningar som kommer ut en eller två gånger per vecka (bet. 2015/16:KU1 s. 51). Utskottet konstaterade dock att riksdagens tillkännagivande (punkt 8) om ett ökat driftstöd för lågfrekventa dagstidningar rör både endags- och tvådagarsstidningar, att regeringens förslag

om en jämnare stödtrappa för endagstidningar i sig inte innebär ett ökat driftsstöd för dessa tidningar och att tillkännagivandet därmed inte är tillgodosett fullt ut (bet. 2015/16:KU1 s. 59 f.). Utskottet ansåg i betänkande 2015/16:KU21 (s. 31–32) fortsatt att utskottets tillkännagivande om ett ökat driftsstöd för lågfrekventa dagstidningar inte var tillgodosett fullt ut och delade därför inte regeringens bedömning som redovisas i skrivelse 2015/16:75 att tillkännagivandet var slutbehandlat. I betänkande 2016/17:KU1 välkomnade utskottet regeringens förslag om höjda stödnivåer för endagstidningar.

I skrivelse 2016/17:75 redovisades punkt 8 som slutbehandlad. Punkt 4, 5 och 7 redovisades fortsatt som ej slutbehandlade. Utskottet delade regeringens bedömning i skrivelse 75 (bet. 2016/17:KU21). I skrivelsen redogörs även för åtgärder som vidtagits när det gäller punkt 7 enligt följande. Förändrade stödnivåer för hög- och medelfrekventa dagstidningar trädde i kraft den 1 januari 2016 genom förordning om ändring i presstödsförordningen (1990:524) (SFS 937). Regeringen har, efter Europeiska kommissionens godkännande, utfärdat förordning (2016:137) om utvecklingsstöd till tryckta allmänna nyhetstidningar den 3 mars 2016. Regeringen har vidare i budgetpropositionen för 2017 (Förslag till statens budget, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6.19) lämnat förslag på sänkt reklamskatt och höjda gränser för återbetalning av skatt och redovisningsskyldighet 2017.

Det kan noteras att regeringen även har föreslagit ett utvidgat innovations- och utvecklingsstöd i prop. 2017/18:154 Journalistik i hela landet som kommer att behandlas i 2017/18:KU43.

I skrivelse 2017/18:75 (s. 259–260) redovisas punkt 5 som slutbehandlad. Punkt 4 och 7 redovisades fortsatt som ej slutbehandlade. Regeringen anför följande under punkt 4 om försöksverksamhet med samdistribution av tidningar och post:

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening vad utskottet anför om initiativ som syftar till att en ny försöksverksamhet inleds med samdistribution av tidningar och post med möjlighet för fler aktörer än Posten AB att delta (bet. 2014/15:KU12, s. 28). Regeringen har den 17 december 2015 uppdragit åt Post- och telestyrelsen att kartlägga förutsättningarna inom det postala regelverket för att genomföra försöksverksamhet med samdistribution av post och tidningar på sådant sätt som riksdagen förordat (N2015/088977/ITP). Post- och telestyrelsen redovisade den 31 mars 2016 att marknaden utvecklats så att samdistribution av post och tidningar på marknadsmässiga grunder sker på fler orter och att myndigheten inte har några verk samma rättsmedel att genomföra försöksverksamhet på sådant sätt som riksdagen förordat (N2016/02494/D). Se redovisningen under punkt 7 om utredningen om en översyn av postlagstiftningen i ett digitalt samhälle. Punkten är inte slutbehandlad.

Regeringen anför följande om punkt 5 om reklamskatten:

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening vad utskottet anför om möjligheten att stegvis påbörja processen med att avveckla reklamskatten för dagspressen. I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 Förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor avsnitt 6.25 s. 589 f.) föreslog regeringen att reklamskatten för annons i

periodisk publikation som inte utgör annonsblad, katalog eller program slopas. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2018. Punkten är slutbehandlad.

Regeringen anger följande om punkt 7 om fortsatt behandling av Presstöds-kommitténs fyra huvudförslag:

Riksdagen har tillkännagett för regeringen som sin mening vad utskottet anför om att Presstödskommitténs fyra huvudförslag om samdistribution av tidningar och post, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd, med beaktande av de olika tidsperspektiv som måste anläggas för förslagens genomförande, bör ses som delar av en sammanhållen presstödspolitik och hanteras samordnat (bet. 2014/15:KU12, s. 36). Regeringen har i budgetpropositionen för 2018 (Förslag till statens budget för 2018, finansplan och skattefrågor, avsnitt 6.25) föreslagit att reklamskatten för annons i periodisk publikation som inte utgör annonsblad, katalog eller program slopas. Ändringarna trädde i kraft den 1 januari 2018. Se redovisning under punkt 5. Utredningen om en översyn av postlagstiftningen i ett digitaliserat samhälle (N 2015:06) som bl.a. har haft till uppgift att utreda effekterna av samdistribution av post och tidningar och hur det skulle påverka möjligheterna för marknadstillträde och effektiv konkurrens har i april 2016 lämnat delbetänkandet Som ett brev på posten – Postbefordran och pristak i ett digitaliserat samhälle (SOU 2016:27) och i september 2016 slutbetänkande. Till sista utposten – En översyn av postlagstiftningen i ett digitaliserat samhälle (SOU 2016:54). Utredningens förslag låg till grund för regeringens beslut den 12 oktober 2017 om förordning om en ändring av postförordningen (2010:1049) (SFS 918), som innebär att den samhällsomfattande posttjänstens befordringskrav för brev med normalporto ändras från övernattbefordran till tvådagarsbefordran, samt för proposition 2017/18:41 Ändringar i postlagen som regeringen beslutade den 9 november 2017. Övergången till tvådagarsbefordran kan underlätta samdistribution av post och tidningar. Propositionen innehåller inga förslag om samdistribution. Punkten är inte slutbehandlad.

Propositionen

I propositionen (2017/18:179 s. 72) redovisas två tillkännagivanden (bet. 2014/15:KU12 punkt 4 och 7) som slutbehandlade av regeringen. Regeringen anför följande i propositionen.

Riksdagen har tillkännagett för regeringen att det, för att kunna pröva samdistributionens möjligheter, är angeläget och nödvändigt att nya och mer omfattande försök till en samordnad utdelning av tidningar och post görs och att det är viktigt att även aktörer som är fristående från PostNord AB ges möjlighet att delta i en sådan försöksverksamhet samt att Presstödskommitténs fyra huvudförslag, däribland förslag om samdistribution av tidningar och post, med beaktande av de olika tidsperspektiv som måste anläggas för förslagens genomförande, bör ses som delar av en sammanhållen presstödspolitik och hanteras samordnat (bet. 2014/15:KU12 punkt 4 och 7, rskr. 2014/15:195). Den 17 december 2015 uppdrog regeringen åt Post- och telestyrelsen att kartlägga förutsättningarna inom det postala regelverket för att genomföra försöksverksamhet på sådant sätt som riksdagen förordat. Post- och telestyrelsen

redovisade den 31 mars 2016 att marknaden utvecklats så att samdistribution av post och tidningar på marknadsmässiga grunder sker på fler orter samt att myndigheten inte har några verk samma rättsmedel att genomföra försöksverksamhet på sådant sätt som riksdagen förordat (dnr N2015/08897/ITP och N2016/02494/D). Presstödskommitténs övriga tre huvudförslag i punkt 7, avskaffande av reklamskatten, en ny stödtrappa för hög- och medelfrekventa dagstidningar och ett nytt omställningsstöd, har tagits omhand (skr. 2017/18:75). Regeringens beslut om en övergång från övernattbefordran till tvådagarsbefordran kan underlätta samdistribution av post och tidningar. Regeringen anser i och med dessa åtgärder att tillkännagivandena är slutbehandlade.

Motionerna

I följdmotioner till proposition 2017/18:179 finns följande yrkanden inom konstitutionsutskottets beredningsområde.

I kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) begärs i yrkande 5 ett tillkännagivande om att ställa krav på att alla myndigheter sätter en tydlig tidsgräns för handläggningstider. Motionärerna menar att långa handläggningstider kan vara såväl ett konkurrenskraftsproblem som en tröskel för företag att starta eller växa. I yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att minska regelkrånglet och stärka äganderätten i syfte att öka konkurrenskraften inom de gröna näringarna. Motionärerna menar att skogsägares äganderätt är en viktig del i att de kan ta det ansvar för att skydda värdefulla miljöer som också förväntas av dem.

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) begärs i yrkande 7 ett tillkännagivande om äganderätten. Motionärerna menar att markägares rätt till rättslig prövning och ekonomisk ersättning vid restriktioner och begränsningar vid brukande av mark måste säkerställas. Den som tvingas avstå sin egendom eller inskränks i sitt brukande ska vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten.

I kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) begärs i yrkande 14 ett tillkännagivande om att decentralisera ansvar och arbetsuppgifter på statlig nivå till folkvalda i regionala parlament. Motionärerna vill utreda vilka nya områden som kan flyttas från staten till de folkvalda på regional nivå. Områden som kan vara lämpliga att decentralisera är, enligt motionärerna, exempelvis ansvaret för regional tillväxt genom beslutanderätt över tillväxtfrågor och EU-program, en större andel av anslagen för infrastruktur och regional översiktsplanering, verktyg att arbeta med frågor som kompetensförsörjning, integrationsåtgärder och innovationsfrågor, delegation av uppgifter som har stor betydelse för utvecklingen av näringslivet utanför städerna samt möjlighet att stärka det regionala miljöarbetet genom att regionerna kan hantera anslag för miljöåtgärder som t.ex. sanering av mark och medel för skydd av natur. I yrkande 25 begärs ett tillkännagivande om att stärka ägande- och brukanderätten. Motionärerna menar att tvingande avsättning av skyddsvärd mark eller vatten inte ska ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället. Ersättningsmodeller och nationella riktlinjer

för tvingande avsättning av jordbruks- och skogsmark samt bildande av vattenskyddsområden behöver ses över och förtydligas. Äganderätten bör också stärkas i instruktionerna till relevanta myndigheter.

Kompletterande uppgifter

Handläggningstider hos myndigheter

Riksdagen riktade våren 2005 ett tillkännagivande till regeringen (bet. 2004/05:KU14 res. 4, rskr. 2004/05:153). Förslaget om tillkännagivandet fanns i en reservation (M, FP, KD, C, MP) och innebar att riksdagen gav regeringen till känna att den borde lägga fram förslag till åtgärder i fråga om myndigheters handläggningstider och dröjsmål.

Frågan om handläggningstider och dröjsmål hos myndigheter har därefter behandlats av utskottet vid flera tillfällen, t.ex. i samband med beredningen av regeringens proposition 2016/17:180 En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag. Utskottet konstaterade då (bet. 2017/18:KU2 s. 18) att det i förslaget till en ny förvaltningslag finns bestämmelser om särskilda förfaranden när ett ärende som inletts av en enskild part handläggs långsamt. Mot bakgrund av detta fick motionsyrkandena anses vara tillgodosedda. Motionerna avstyrktes därför. Utskottet ansåg även, i likhet med regeringen, att riksdagsskrivelsen med anledning av tillkännagivandet i betänkande 2004/05:KU14 var slutbehandlad. I betänkandet fanns ett särskilt yttrande (C).

I betänkande 2017/18:KU37 behandlades ett antal motionsyrkanden (mot. 2017/18:1988, mot. 2017/18:2907 och mot. 2017/18:3497) om kortare handläggningstider. Utskottet menade i sitt ställningstagande att en ny förvaltningslag träder i kraft den 1 juli 2018. I den nya lagen finns bestämmelser om särskilda förfaranden när ett ärende som inletts av en enskild part handläggs långsamt. Utskottet fann mot denna bakgrund inte skäl att ta något initiativ i frågan och avstyrkte motionsyrkandena. I betänkandet fanns ingen reservation.

Näringsutskottets tillkännagivande (bet. 2016/17:NU12 punkt 8, rskr. 2016/17:192) om en tydlig tidsgräns för myndigheters handläggningstider redovisades i skrivelse 2017/18:75 som ej slutbehandlat. Regeringen redovisade att den uppdrog åt Tillväxtverket den 20 juli 2017 att ta fram ett kunskapsunderlag som visar hur myndigheternas handläggningsprocesser påverkar företagets konkurrenskraft och utveckling samt ge förslag på vilka åtgärder och metoder som är effektiva och ändamålsenliga för att korta handläggningstiderna. Uppdraget slutredovisades den 28 februari 2018. Ärendet bereds vidare. Under våren 2018 beslutade Näringsutskottet om ett likalydande tillkännagivande (bet. 2017/18:NU12 punkt 12, rskr. 2017/18:238).

Äganderätten till fast egendom

Motioner om ett stärkt rättsligt skydd för äganderätten till fast egendom har tidigare behandlats av civilutskottet, senast våren 2016 (bet. 2015/16:CU15)

och dessförinnan våren 2014 (bet. 2013/14:CU18). Våren 2014 uttalade civilutskottet att hänvisningar till expropriationslagens ersättningsregler finns i bl.a. fastighetsbildningslagen. Ersättningsreglerna hade relativt nyligen ändrats, och ett utredningsförslag om ytterligare ändringar av dem bereddes inom Regeringskansliet. Både de genomförda och de föreslagna ändringarna av ersättningsbestämmelserna skulle enligt civilutskottet innebära ett stärkande av äganderätten. Utskottet ansåg att det saknades anledning att på grundval av motionen överväga andra typer av regelförändringar med detta syfte. Motionen avstyrktes, och riksdagen följde utskottet. Våren 2016 stod civilutskottet fast vid sin tidigare redovisade uppfattning och avstyrkte motionen; riksdagen följde utskottet.

I betänkande 2017/18:KU34 behandlade utskottet ett motionsyrkande (mot. 2016/17:1183) om att stärka det rättsliga skyddet för äganderätten. Utskottet såg inte skäl att föreslå ett tillkännagivande om att stärka det rättsliga skyddet för äganderätten till fast egendom och avstyrkte därmed motionen.

Regionalisering

Motionsyrkanden om lokal förankring av beslut om regioner, avskaffandet av länsstyrelser och en överföring av statliga uppgifter till lokala och regionala organ behandlades av utskottet i betänkande 2016/17:KU17 (s. 30 f.). När det gäller frågan om behovet av ett folkligt stöd för beslut om regionaliseringar konstaterade utskottet att riksdagen under riksmötet 2015/16 genom ett tillkännagivande uppmanat regeringen att återkomma med förslag på bestämmelser med en sådan innebörd. Motionsyrkandena avstyrktes. Övriga yrkanden om regionalisering avstyrktes med hänvisning till att beredningen av Indelningskommitténs delbetänkande och kommitténs fortsatta utredningsarbete inte borde föregripas. Centerpartiet och Kristdemokraterna reserverade sig i fråga om vissa motionsyrkanden.

I betänkande 2017/18:KU33 behandlade utskottet bl.a. motioner om en regionaliseringsprocess där fler ansvarsområden decentraliseras från staten till regionerna. Utskottet noterade i sitt ställningstagande det arbete som pågår och fann inte skäl att ta några initiativ med anledning av motionerna 2017/18:2345 yrkandena 1 och 2 eller 2017/18:3855 yrkande 24 om en överföring av ansvaret för vissa statliga uppgifter från länsstyrelserna till andra statliga, lokala eller regionala myndigheter eller regioner med valda församlingar. Motionerna avstyrktes således. I betänkandet fanns en reservation (C).

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterade i sitt betänkande En modern och rättssäker förvaltning – ny förvaltningslag (prop. 2016/17:180, bet. 2017/18:KU2, rskr. 2017/18:2) de framsteg som gjordes i arbetet med den nya förvaltningslagen, bl.a. det nya rättsmedel mot långsam handläggning som träder i kraft den 1 juli 2018. Samtidigt vill utskottet framhålla vikten av att fortsätta ansträngningar görs för att hålla myndigheters handläggningstider så korta som möjligt. Utskottet noterar

att riksdagen redan har beslutat om två tillkännagivanden som inte är slutbehandlade (bet. 2016/17:NU12 punkt 8 och bet. 2017/18:NU12 punkt 12). Från de utgångspunkter som konstitutionsutskottet har att beakta finns det inte skäl att föreslå något ytterligare tillkännagivande i denna fråga, varför motionsyrkandet bör avstyrkas.

När det gäller äganderätt vill utskottet påminna om sitt aktuella ställningstagande att inte föreslå ett tillkännagivande om att stärka det rättsliga skyddet för äganderätten till fast egendom. Motionerna bör avstyrkas.

Också när det gäller regionalisering anser utskottet att motionen bör avstyrkas, med hänvisning till tidigare ställningstagande.

Utskottet vill vidare ta upp tillkännagivandet om samdistribution som redovisats ovan (bet. 2014/15:KU12 punkt 4). Samdistribution tas även upp i tillkännagivandet om fyra huvudförslag i Presstödskommittén (bet. 2014/15:KU12 punkt 7). Regeringen anför i propositionen, som lämnades till riksdagen den 19 mars 2018, att tillkännagivandena är slutbehandlade i och med de åtgärder som redovisas. I skrivelse 2017/18:75, som lämnades till riksdagen den 13 mars 2018, anges att tillkännagivandena inte är slutbehandlade. Några ytterligare åtgärder redovisas dock inte i propositionen jämfört med skrivelse 75. Det står naturligtvis regeringen fritt att göra en ny bedömning, men det hade varit önskvärt att det hade framgått varför regeringen gör en ny bedömning i propositionen.

I sak vill utskottet ta upp att utskottet i tillkännagivandet om samdistribution ansåg det angeläget och nödvändigt att nya och mer omfattande försök med samdistribution görs. Regeringen hänvisar till ett regeringsuppdrag till Post- och telestyrelsen. Post- och telestyrelsen redovisade i mars 2016 att marknaden utvecklats så att samdistribution av post och tidningar på marknadsmässiga grunder sker på fler orter samt att myndigheten inte har några verk samma rättsmedel att genomföra försöksverksamhet på sådant sätt som riksdagen förordat. Vidare anføres att regeringens beslut om en övergång från övernattbefordran till tvådagarsbefordran kan underlätta samdistribution av post och tidningar.

Mot bakgrund av utskottets önskan i tillkännagivandet om nya och mer omfattande försök med samdistribution skulle regeringens åtgärder ha kunnat vara mer vittgående. Regeringen hade mycket väl kunnat överväga olika alternativa vägar framåt för att inleda försöksverksamhet med samdistribution, däribland att använda sin roll som ägare i Postnord AB. Utskottet anser att regeringen bör undersöka alternativa vägar och därefter redovisa ytterligare åtgärder rörande samdistribution.

Tillkännagivandet om hantering av presstödskommitténs förslag (bet. 2014/15:KU12 punkt 7) har i en av fyra delar nära anknytning till tillkännagivandet om samdistribution. Tillkännagivandet om presstödskommittén gällde hanteringen av förslagen och utskottet har inga invändningar mot att tillkännagivandet anses som slutbehandlat.

Stockholm den 14 maj 2018

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Annicka Engblom (M), Veronica Lindholm (S), Jonas Millard (SD), Marta Obminska (M), Jonas Gunnarsson (S), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Dag Klackenberg (M), Fredrik Eriksson (SD), Tina Acketoft (L), Mia Sydow Mölleby (V), Tuve Skånberg (KD), Laila Naraghi (S) och Ida Karkiainen (S).

Avvikande meningar

1. En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder (M, C, L, KD)

Andreas Norlén (M), Annicka Engblom (M), Marta Obminska (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Dag Klackenberg (M), Tina Acketoft (L) och Tuve Skånberg (KD) anför:

Vi ser med oro på hur synen på äganderätten förändrats inom politik och i myndighetsutövande. För oss i Alliansen är äganderätten en grundmurad rättighet och en vägledande princip. Ägande, ansvar och befogenheter går hand i hand. Det man äger vårdar man också. Därför anser vi att den svenska skogen även i fortsättningen bör vårdas enligt principen ”frihet under ansvar”. Att värna skogsägares äganderätt är en viktig del i att skogsägarna kan ta det ansvar för att skydda värdefulla miljöer som också förväntas av dem.

Mot denna bakgrund anser vi att kommittémotion 2017/18:4106 yrkande 11 bör tillstyrkas.

2. En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder (SD)

Jonas Millard (SD) och Fredrik Eriksson (SD) anför:

Det enskilda ägandet möjliggör frihet och självbestämmande som är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle, men vi ser nu hur detta självbestämmande alltmer inskränks från miljöaktivistiska myndigheter och organisationer. Markägares rätt till rättslig prövning och ekonomisk ersättning vid restriktioner och begränsningar vid brukande av mark måste säkerställas. Den som tvingas avstå sin egendom eller inskränks i sitt brukande ska vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten.

Mot denna bakgrund anser vi att kommittémotion 2017/18:4097 yrkande 7 bör tillstyrkas.

3. En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder (C)

Per-Ingvar Johnsson (C) anför:

Centerpartiet har länge arbetat för att flytta makt och inflytande närmare människor. En viktig förutsättning är att makt och inflytande flyttas från staten till de folkvalda regionala självstyrelseorganen. Centerpartiet vill därför utreda vilka nya områden som flyttas till de folkvalda på regional nivå. Områden som

kan vara lämpliga att decentralisera till folkvalda organ är exempelvis ansvaret för regional tillväxt genom beslutanderätt över tillväxtfrågor och EU-program, en större andel av anslagen för infrastruktur och regional översiktsplanering, verktyg att arbeta med frågor som kompetensförsörjning, integrationsåtgärder och innovationsfrågor, delegation av uppgifter som har stor betydelse för utvecklingen av näringslivet utanför städerna samt att stärka det regionala miljöarbetet genom att regionerna kan hantera anslag för miljöåtgärder som t.ex. sanering av mark och medel för skydd av natur.

Ägande, ansvar och befogenheter går hand i hand. Det man äger förvaltar och vårdar man också. För Centerpartiet är äganderätten en grundmurad rättighet och en vägledande princip. Engagerade markägare och brukare är det långsiktigt mest hållbara sättet att vårda vår natur. Naturvården förutsätter att både ägande- och brukanderätten värnas och en balans mellan bevarande och brukande. Det är ofta i den betade hagen, den i generationer skötta skogen och ängen där gräset slåss som de största naturvärdena och den största biologiska mångfalden finns. Därför ska tvingande avsättning av skyddsvärd mark eller vatten inte ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället. Ersättningsmodeller och nationella riktlinjer för tvingande avsättning av jordbruks- och skogsmark samt bildande av vattenskyddsområden behöver ses över och förtydligas. Äganderätten och brukanderätten bör också stärkas i instruktionerna till relevanta myndigheter.

Mot denna bakgrund anser jag att kommittémotion 2017/18:4116 yrkande 14 och 25 bör tillstyrkas.

BILAGA 3

Civilutskottets yttrande 2017/18:CU6y

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beslutade den 19 april 2018 att ge civilutskottet tillfälle att senast den 4 maj 2018 yttra sig över proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar dessa berör civilutskottets beredningsområde.

Civilutskottet begränsar sitt yttrande till frågor som rör en översyn av Lantmäteriet, riksintressesystemet och behovet av bostäder, kreditgarantier på landsbygden, bygglovsregler för näringsverksamhet på landsbygderna och en begränsning av detaljplanekravet. Därmed yttrar sig utskottet över kommittémotionerna 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 15, 2017/18:4106 av Lars Hjälmared m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 4 och 7 och 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 2 och 7.

Civilutskottet föreslår att näringsutskottet ställer sig bakom regeringens bedömningar i berörda delar och avstyrker motionsförslagen.

I yttrandet finns en avvikande mening (M, L, KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

I propositionen lämnar regeringen förslag till en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder. Regeringen föreslår att landsbygdspolitiken bör utformas kring ett övergripande mål samt tre delmål. Målen ska enligt regeringen ses som en plattform utifrån vilken kommande beslut och åtgärder för livskraftiga landsbygder ska utformas. Det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken föreslås vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Enligt regeringens bedömning bör ett av delmålen vara likvärdiga förutsättningar för människor att arbeta, bo och leva i landsbygderna. Regeringen bedömer att bl.a. områdena samhällsplanering och bostadsbyggande är särskilt viktiga för detta delmål.

Inom ramen för området samhällsplanering görs i propositionen bedömningen att landsbygdernas värden och utveckling bör tydliggöras i den kommunala översiktsplaneringen. Enligt regeringens uppfattning är detta en viktig grund för ett långsiktigt arbete med en hållbar landsbygdsutveckling. Regeringen bedömer även att det finns behov av en nationell vägledning för en utvecklad översiktsplanering som underlättar landsbygdernas utveckling. En sådan vägledning bör, enligt regeringens bedömning, samordnas med det pågående utredningsarbete som Översiktsplaneutredningen (dir. 2007:6) bedriver om utvecklad översiktsplanering. Vidare gör regeringen en bedömning av riksintressenas påverkan på landsbygdsutvecklingen. Regeringen anför att riksintressesystemet påverkar förutsättningarna för boende och företagande i landsbygderna och därmed utvecklingen på landsbygderna. Regeringen bedömer därför att det bör ske en återkommande aktualitetsprövning av utpekade riksintressen, eftersom avgränsningen och avvägningen mellan riksintressen och andra samhällsintressen påverkar landsbygdernas utveckling. Vad gäller området bostadsbyggande gör regeringen bedömningen att det bör övervägas hur de finansiella förutsättningarna för om- och nybyggnation av bostäder på landsbygderna kan underlättas.

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 15 anför motionärerna att det behövs bl.a. en långsiktig planering för tillgången till bostäder och regelförenklaringar i byggprocessen. Detta bör ske bl.a. genom ett särskilt landsbygdslån för byggande på glesare landsbygd. Motionärerna begär därför ett tillkännagivande om behovet av ett sådant landsbygdslån.

Lars Hjärmered m.fl. (M, C, L, KD) begär i kommittémotion 2017/18:4106 ett tillkännagivande om att riksdagen ställer sig bakom vad som anförs i motionen om att förändra Lantmäteriet (yrkande 4). Motionärerna anför att Lantmäteriets insatser är avgörande bl.a. för samhällsbyggnadsprocessen och att myndigheten har haft stora problem med handläggningstiderna. Motionärerna vill att Lantmäteriets verksamhet ses över i syfte att undersöka hur marknadens samlade kompetens inom mätning, fastighetsjuridik och fastighetsvärdering kan bli tillgänglig för verksamheten. Detta skulle, enligt motionärerna, främja en ökad tillgänglighet till lantmåteriservice, ett snabbare plangenomförande, en effektivare markanvändning och nya växande företag.

Vidare anför samma motionärer att tillämpningen av systemet med riksintressen behöver ändras. Enligt motionärerna behövs bl.a. en precisering och en begränsning av områden som är utpekade som riksintressen eftersom sådana områden utgör ett problem vid utvecklingen av landsbygderna. Motionärerna begär därmed även ett tillkännagivande om en ändring av tillämpningen av riksintressesystemet så att kommunernas möjlighet till attraktivitet stärks (yrkande 7).

Frågan om riksintressesystemet berörs även i kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 7. Motionärerna anför att mer mark behöver tillgängliggöras för byggande genom en översyn av de områden som i dag är utpekade som riksintressen. Riksintressena behöver vara tydligt definierade, och det måste vara möjligt att väga in andra intressen såsom bostadsbyggandet. Motionärerna anser vidare att Lantmäteriets verksamhet behöver effektiveras genom att delar av verksamheten öppnas upp för privata aktörer. Dessutom önskar motionärerna regelförenklingar i plan- och bygglagen (2010:900) som gör det lättare att bygga i områden som inte omfattas av en detaljplan och som ökar kommunernas möjlighet att besluta om en detaljplaneändring. Motionärerna vill också att de statliga kreditgarantierna används bättre för att underlätta byggnation av bostäder på landsbygderna och begär ett tillkännagivande om vad som anförs i motionen om att underlätta byggnation på landsbygderna.

I den sistnämnda kommittémotionen begär motionärerna även ett tillkännagivande om att bygglovskravet bör tas bort för fler näringsverksamheter och företagare på landsbygderna (yrkande 2). Motionärerna önskar en liberalisering av regelverket för landsbygdsföretagarna, bl.a. genom ett slopat krav på bygglovsplikt för uppförande av t.ex. gårdsbutiker och lokaler för Bed and Breakfast. Motionärerna vill också underlätta för hästföretagande bl.a. genom att göra det enklare att få bygglov för stall och ridhus.

Utskottets ställningstagande

Civilutskottet anser, i likhet med motionärerna, att det är viktigt att systemet för hushållning med mark- och vattenområden inte medför omotiverade inskränkningar av möjligheten att tillgodose behovet av bostäder och att det

finns behov av fler åtgärder som bidrar till ökat bostadsbyggande. Av den anledningen välkomnar utskottet regeringens bedömning om behovet av en återkommande aktualitetsprövning av utpekade riksintressen. Utskottet ser även positivt på regeringens bedömning att landsbygdernas värden och utvecklingsmöjligheter bör tydliggöras i kommunernas översiktsplanering. En sådan övergripande inriktning i en översiktsplan kan vara vägledande vid framtagandet av detaljplaner och vara positiv för det arbetet.

Vad gäller motionsyrkandena om förändringar av Lantmäteriets verksamhet behandlas den frågan inte uttryckligen i den nu aktuella propositionen.

Motsvarande eller i allt väsentligt motsvarande motionsyrkanden om en översyn av Lantmäteriet, en översyn av plan- och bygglagen, frågor om riksintressesystemets betydelse för bostadsbyggandet, bygglovsregler för näringsverksamhet, kreditgarantier på landsbygden och begränsning av detaljplanekravet har behandlats av utskottet vid flera tillfällen under valperioden, senast i betänkandena 2017/18:CU1 och 2017/18:CU16. Civilutskottet har avslagit motsvarande yrkanden bl.a. med hänvisning till pågående arbete och i vissa fall tidigare tillkännagivanden. Det som nu anförs i motionerna ger inte skäl för utskottet att ändra sina ställningstaganden. Civilutskottet föreslår därför att näringsutskottet ställer sig bakom regeringens bedömningar i aktuella delar och avstyrker motionsyrkandena.

Stockholm den 26 april 2018

På civilutskottets vägnar

Johan Löfstrand

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Löfstrand (S), Mats Green (M), Hillevi Larsson (S), Carl-Oskar Bohlin (M), Eva Sonidsson (S), Roger Hedlund (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Leif Nysmed (S), Emma Hult (MP), Lars Beckman (M), Mikael Eskilander (SD), Robert Hannah (L), Nooshi Dadgostar (V), ClasGöran Carlsson (S), Åsa Eriksson (S) och Lars-Axel Nordell (KD).

Avvikande mening

Översyn av Lantmäteriet och riksintressesystemet (M, L, KD)

Mats Green (M), Carl-Oskar Bohlin (M), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Lars Beckman (M), Robert Hannah (L) och Lars-Axel Nordell (KD) anför:

Lantmäteriets insatser är av avgörande betydelse för ett stort antal verksamheter och för samhällsbyggnadsprocessen. Under många år har Lantmäteriet haft stora problem med handläggningstider. Trots tillgång till ny teknik är vänte- och handläggningstiderna ett mycket stort problem för många som vill utveckla sina företag och fastigheter. Dessutom varierar handläggningstiderna kraftigt runt om i landet, och på flera håll kan ärendena ta flera år. Enligt vår uppfattning behöver det därför göras en allmän översyn av Lantmäteriet och dess verksamhet. En sådan översyn ska syfta till att undersöka hur marknadens samlade kompetens inom mätning, fastighetsjuridik och fastighetsvärdering kan bli tillgänglig för Lantmäteriet. Detta skulle enligt vår mening främja en ökad tillgänglighet till lantmåteriservice, ett snabbare plangenomförande, en effektivare markanvändning och framväxandet av nya företag.

I dag täcks hela 55 procent av Sveriges yta av riksintressen. Det är en orimligt stor del. Riksintressesystemet har fått kritik från bl.a. Riksrevisionen i granskningsrapporten Statens hantering av riksintressen (RiR 2013:21), där det konstateras att statens hantering av riksintressen försvårar för kommunerna att planera för bostäder. Det har vidare länge stått klart att systemet är föråldrat och otympligt. Mot denna bakgrund välkomnar vi visserligen propositionens förslag om en återkommande aktualitetsprövning av områden som är av riksintresse. Men vi anser, i likhet med den parlamentariska landsbygdskommittén, att det även behövs en samlad begränsning och precisering av dessa områden. Dessutom behöver tillämpningen av riksintressesystemet ändras. Åtgärderna behövs för att öka bostadsbyggandet, bl.a. på landsbygden.

Detta innebär att vi anser att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4106 av Lars Hjälmared m.fl. (M, C, L, KD) yrkandena 4 och 7.

BILAGA 4

Kulturutskottets protokollsutdrag

Utdrag ur:
PROTOKOLL **UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2017/18:26**

DATUM Torsdagen den 3 maj 2018
 TID 9.30–10.50
 NÄRVARANDE Se bilaga

— — —

§ 2 Proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop

Utskottet behandlade frågan om yttrande till näringsutskottet över propositionen 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop.

Utskottet beslutade om följande yttrande till näringsutskottet.

Kulturutskottet vill inledningsvis lyfta fram de kulturpolitiska målen av vilka det framgår att alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet (prop. 2009/10:3, bet. 2009/10:KrU5, rskr. 2009/10:145). För att uppnå målen ska kulturpolitiken främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor. Det är viktigt att det finns möjlighet att utöva och uppleva kultur, oberoende av var i landet man bor. Allas möjlighet till kulturskapande och till att ta del av kulturupplevelser bör främjas. Utskottet vill i det sammanhanget lyfta fram att myndigheter och institutioner som inom Kulturdepartementets ansvarsområde har i uppdrag att i samverkan med andra aktörer verka för att kulturen ska komma fler till del i hela landet. Vidare ska framhållas den betydelse som kultursamverkansmodellen har för att föra kulturen närmare medborgarna.

Det är angeläget att skillnaderna i tillgång till kultur oavsett var i landet man bor minskar och att kulturen blir mer tillgänglig. Det finns dock i dag inte någon samlad bild över kulturens tillgänglighet i Sveriges landsbygder. Utskottet välkomnar därför att regeringen avser att ge relevanta myndigheter i uppdrag att analysera tillgänglighet och deltagande i olika kulturverksamheter i landsbygderna. I uppdraget bör, som regeringen anför, ingå att se över möjligheter till förtydligad uppföljning av hur de statliga medlen når landsbygder i hela Sverige.

Utskottet vill också understryka civilsamhällets betydelse för en positiv utveckling i hela landet, inte minst på landsbygderna där föreningslivet många gånger är starkt. Det gäller inom t.ex. idrott, friluftsliv och kultur. Civilsamhällets engagemang och möjligheten till olika typer av aktiviteter bidrar till att skapa attraktiva livsmiljöer och till att stärka ge-

menenskap och lokal identitet. I sammanhanget ska också nämnas de insatser som görs av ideella krafter för att vårda och upprätthålla kulturmiljöer och kulturarv runtom i landet.

Utskottet vill vidare lyfta fram den betydelse som kultur i alla dess former, kulturmiljö och kulturarv samt det engagemang som finns inom det civila samhället har för att bidra till att skapa attraktiva livsmiljöer som kan bidra till landsbygdernas livskraft och utveckling. Kultur, kulturarv och kulturmiljö samt friluftsliv utgör också en grund för en utvecklad besöksnäring och turism som bidrar till sysselsättning och lokal och regional utveckling.

I motion 2017/18:4106 av Lars Hjälmared m.fl. (M, C, L, KD) yrkas att Statens kulturråd ska ges i uppgift att stärka de nationella institutionernas arbete över hela Sverige (yrkande 3). Med hänvisning till det ovan nämnda uppdraget till myndigheter och institutioner inom kulturområdet samt till det av regeringen aviserade uppdraget bör yrkandet avstyrkas.

Ledamöterna från Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna anmälde följande avvikande mening:

Vi delar den bedömning som utskottets majoritet gör om den betydelse som kultur i alla dess former, kulturmiljö och kulturarv samt det civila samhället har för landsbygderna. Vi vill understryka betydelsen av att det ska finnas möjlighet att ta del kultur, oberoende av var man bor i landet och att de statliga kulturinstitutionernas verksamhet kommer alla till del. Statens kulturråd bör därför ges i uppgift att utreda hur dessa institutioners verksamhet bättre ska kunna nå ut över landet. Motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 3 bör därför tillstyrkas.

Denna paragraf förklarades omedelbart justerad.

VID
PROTOKOLLET

Charlotte Rundelius

JUSTERAT

Olof Lavesson

RÄTT UTDRAGET
INTYGAR

Charlotte Rundelius

Exp. 2018-05-03

NU

BILAGA 5

Utbildningsutskottets yttrande 2017/18:UbU8y

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beslutade den 19 april 2018 att bereda civilutskottet, konstitutionsutskottet, kulturutskottet, miljö- och jordbruksutskottet, trafikutskottet och utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder och de motioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör utskottens beredningsområde.

Utbildningsutskottet har begränsat sitt yttrande till avsnittet om kompetensförsörjning och motionerna 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 2, 2017/18:4097 (SD) yrkande 22 och 2017/18:4116 (C) yrkandena 4 och 5.

Utbildningsutskottet föreslår att näringsutskottet ska bifalla proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder i berörda delar och avstyrka samtliga motionsyrkanden.

I yttrandet finns tre avvikande meningar (M, SD, C, L, KD).

Utskottets överväganden

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Propositionen

I propositionen anför regeringen följande. Alla ska ha möjlighet att utbilda sig för att kunna utveckla sina kunskaper och sin kompetens. Kompetens är grunden för hållbar tillväxt, entreprenörskap, förnyelse och innovation. För att Sverige ska klara att möta behovet av arbetskraft med rätt kompetens behöver det finnas tillgång till utbildning i hela landet. Ett utbildningssystem som möjliggör kompetensförsörjning och ökar tillgängligheten till utbildning i hela landet är en viktig förutsättning för att kunna tillvarata landsbygdens potential för tillväxt, jobb och välfärd. Det ligger också i linje med Agenda 2030, som lyfter upp möjligheterna till en likvärdig utbildning av god kvalitet som främjar ett livslångt lärande för alla.

Bättre möjligheter till högre utbildning i Sveriges landsbygder

Regeringen anser att det är viktigt att tillgången till utbildning är god oavsett var i landet man bor. Det geografiska avståndet och individens ekonomiska resurser riskerar att begränsa möjligheterna att genomgå eftergymnasial utbildning. För regeringen är det centralt att det ska gå att studera vidare och byta karriär under hela livet och i hela landet.

Enligt regeringens bedömning bör tillgängligheten till universitets- och högskoleutbildning samt yrkeshögskoleutbildning öka genom förbättrad tillgång till distansutbildningar. Tack vare digitaliseringen och utvecklingen av ny teknik kan utbildning i dag erbjudas på fler sätt än tidigare, vilket förbättrar möjligheterna att erbjuda utbildning i alla delar av landet. Gränserna mellan campus- och distansutbildning håller på att suddas ut, och i dag bedrivs ett pedagogiskt utvecklingsarbete kopplat till distansutbildning vid ett flertal lärosäten. Distansutbildningen måste fortsätta att utvecklas med bibehållna krav på god kvalitet. Regeringen avser därför att ge universitet, högskolor och anordnare av yrkeshögskoleutbildning ökade möjligheter att utveckla sitt distanspedagogiska arbete och för detta syfte avsätta särskilda medel. Syftet är att förbättra kvaliteten och genomströmningen i distansutbildningen. Detta arbete ska särskilt beakta utbildningsbehovet i glesa och mycket glesa landsbygdskommuner.

Ökad tillgång till utbildning i hela landet

Behovet av arbetskraft med gymnasial och eftergymnasial yrkeskompetens är stort, vilket är en utmaning inte minst för många av Sveriges landsbygder. Enligt regeringen behövs förbättrad samverkan mellan kommuner samt mellan

kommuner och regionalt utvecklingsansvariga aktörer för att kunna möta behovet av utbildningar.

Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om vilka utbildningar som får ingå i yrkeshögskolan och betalar ut statsbidrag till utbildningsanordnarna. För att få ingå i yrkeshögskolan ska en utbildning svara mot det regionala och nationella behovet av kvalificerad arbetskraft. I dag är det brist på yrkesutbildad arbetskraft, och därför behöver människor få möjlighet att omskola sig till ett nytt yrke. Vidare måste de grupper som saknar gymnasieutbildning eller som behöver komplettera en gymnasial yrkesutbildning ha möjlighet att göra detta. För att skapa möjligheter för fler utan arbete att komma in på arbetsmarknaden har regeringen i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 16) angett att Kunskapslyftet byggs ut till totalt 93 000 platser fram till 2021. Dessa platser ska finnas på yrkeshögskolan, den yrkesinriktade vuxenutbildningen, folkhögskolan och högskoleutbildningar som ingenjörsutbildningen och läkarutbildningen samt utbildning inom samhällsbyggnad och försvar. Dessutom infördes en rätt till behörighetsgivande kurser inom komvux under 2017.

I dag finns inte tillgång till lärcentrum i alla delar av landet. Lärcentrum erbjuder en fysisk plats för studerande där olika former av stöd och hjälp i studierna finns att tillgå och även möjlighet till distansstudier. Dessa lärcentrum bör vara tillgängliga för studerande på olika utbildningsnivåer och för olika utbildningsanordnare från komvux till yrkeshögskolan samt universitet och högskolor. Kommunerna ska vid etablering av lärcentrum samråda med den regionalt utvecklingsansvariga aktören i respektive län. Regeringen bedömer att utvecklingen av och tillgången till kommunala lärcentrum bör stödjas. Regeringen har genom förordningen (2017:1303) om statsbidrag för lärcentrum beslutat att vid fördelningen av medel för denna satsning ska hänsyn tas till om ansökan avser lärcentrum i de kommuner där det inte finns ett sådant.

Tillväxtverket har på uppdrag av regeringen lämnat förslag på riktlinjer för regionalt kompetensförsörjningsarbete. Regeringen har gett i uppdrag åt regionalt utvecklingsansvariga aktörer att genomföra insatser inom kompetensförsörjningsområdet. Det innebär dels att samordna kompetensförsörjningsarbetet regionalt, dels att ta fram analyser av och prognoser över kompetensbehov på arbetsmarknaden. Det innebär vidare att stödja och främja insatser inom tre utpekade fokusområden: att bidra till att etablera effektiva strukturer för validering på regional nivå, att medverka i planeringen av utbud och inriktning för regionalt yrkesinriktad kommunal vuxenutbildning samt att bidra till etableringen av lärcentrum. En fungerande samverkan och dialog i strategiska frågor inom kompetensförsörjningsområdet mellan lokal, regional och nationell nivå, liksom mellan berörda politikområden, kommer därför att vara avgörande för att lösa utmaningarna på kompetensförsörjningsområdet.

Fjärrundervisning

Skolor i glesbygdsmråden kan ha svårt att tillgodose behovet av behöriga lärare eller att organisera undervisningen på grund av sviktande elevunderlag. För att minska restiden för elever som har långa avstånd till skolan eller som reser från skärgården och är beroende av färjetrafiken bedömer regeringen att fjärrundervisning med hjälp av informations- och kommunikationsteknik kan vara ett viktigt komplement när undervisning bedrivs i glesa miljöer. För att underlätta för kommuner med behov av fjärrundervisning avser regeringen vidare att införa en möjlighet att söka ekonomiskt stöd för att etablera fjärrundervisning.

I november 2015 tillsatte regeringen en utredning med uppdrag att föreslå hur skolhuvudmän ska ges ökade möjligheter att dels ingå avtal med andra skolhuvudmän om att utföra undervisning, dels i vissa fall använda undervisningsformer som medger ett mer flexibelt sätt att erbjuda utbildning (dir. 2015:112). I betänkandet *Entreprenad, fjärrundervisning och distansundervisning* (SOU 2017:44) lämnar utredningen förslag om att stärka skolhuvudmännens möjlighet att erbjuda elever i hela landet den undervisning de har behov av för att alla elever ska få en likvärdig tillgång till utbildning. Betänkandet bereds inom Regeringskansliet.

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 2 anförs att fjärrundervisningen bör underlättas. Motionärerna framför att satsningen på fjärrundervisning inte bara ska komma kommunala huvudmän till del, utan även enskilda huvudmän. Vidare anser motionärerna att möjligheten till fjärrundervisning bör utvidgas till fler relevanta ämnen samt att även fjärrundervisning på entreprenad bör utvidgas på motsvarande sätt.

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkande 22 föreslår motionärerna att det ska inrättas en statlig fond för att säkerställa landsbygdsskolornas fortlevnad och motverka avflyttningen av barnfamiljer från landsbygden. Motionärerna anför att många landsbygdsskolor har sviktande ekonomi och elevunderlag, och att kortare perioder av lågt elevunderlag kan tvinga en skola att stänga.

I kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 4 föreslår motionärerna åtgärder för att underlätta kompetensförsörjningen på landsbygden. Motionärerna ser avskrivning av studieskulder för personer som flyttar till en landsbygdskommun som en viktig åtgärd för att underlätta kompetensförsörjningen. För att möta lärarbristen på landsbygden föreslår motionärerna även att det ska införas nya möjligheter till dispens från kravet på lärarlegitimation.

I yrkande 5 föreslår motionärerna en satsning på att stärka yrkeshögskolan med en ytterligare utökning av antalet platser. Vidare anförs att onödiga regleringar bör avskaffas och att det ska vara enklare att läsa skraddarsydd

preparandutbildningar och baskurser på yrkeshögskolan. Därutöver föreslås att tillstånd ska lämnas för tre i stället för två utbildningsomgångar, så att yrkeshögskolan kan verka mer långsiktigt.

Bakgrund och gällande rätt

Fjärrundervisning och entreprenad

Med fjärrundervisning avses interaktiv undervisning som bedrivs med informations- och kommunikationsteknik där lärare och elever är åtskilda i rum men inte i tid (1 kap. 3 § skollagen [2010:800]). Närmare regler om fjärrundervisning finns i 5 a kap. skolförordningen (2011:185) och 4 a kap. gymnasieförordningen (2010:2039). Fjärrundervisning får anordnas för elever i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan och sameskolan i modersmål, studiehandledning på modersmålet, moderna språk, samiska i sameskolan, integrerad samisk undervisning i grundskolan och i teckenspråk. En huvudman kan bedriva fjärrundervisning inom den egna organisationen endast om det saknas en legitimerad och behörig lärare, saknas annan lämplig person när det gäller studiehandledning på modersmålet och integrerad samisk undervisning eller om elevunderlaget är otillräckligt.

Regeringen har beslutat om en försöksverksamhet med fjärrundervisning under perioden augusti 2015–juni 2018 som gör det möjligt för deltagande huvudmän inom den egna organisationen att bedriva fjärrundervisning utan begränsning av ämnen (förordningen [2015:481] om försöksverksamhet med fjärrundervisning). Syftet med försöksverksamheten är att få ett underlag som ger goda förutsättningar att utvärdera fjärrundervisning i fler ämnen än de som föreskrivs i 5 a kap. 2 § första stycket skolförordningen och 4 a kap. 2 § första stycket gymnasieförordningen. Skolverket har utvärderat den fjärrundervisning som pågick fram t.o.m. vårterminen 2017 (Fjärrundervisning – Andra redovisningen av regeringsuppdrag enligt regleringsbrev 2015, dnr. 2015:1246). Skolverket konstaterar att försöksverksamheten med fjärrundervisning haft liten omfattning och att försöksverksamheten bl.a. till följd av den ringa omfattningen inte uppfyller sitt syfte att ge underlag som ger goda förutsättningar att utvärdera fjärrundervisning i fler ämnen än moderna språk, modersmål, samiska i sameskolan och teckenspråk.

Med entreprenad avses att en kommun, ett landsting eller en enskild huvudman med bibehållet huvudmannaskap sluter avtal med någon annan än kommunen, landstinget eller den enskilda huvudmannen om att utföra uppgifter inom utbildning eller annan verksamhet enligt skollagen (23 kap. 1 § skollagen). Definitionen innebär att huvudmannaskapet behålls och att det således fortfarande är huvudmannen som ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med gällande bestämmelser.

Entreprenaddefinitionen är neutral i fråga om utförare. Vem som får vara utförare varierar enligt de övriga bestämmelserna om entreprenad i skollagen. För grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan gäller som huvudregel att uppgifter som inte är hänförliga till undervisningen

får överlämnas på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 3 § skollagen). Exempel på sådan verksamhet är skolskjuts, skolmåltider och elevhälsa (prop. 2009/10:165 s. 510).

Uppgifter som avser undervisning är som huvudregel inte tillåtna att överlämnas på entreprenad. Undantag har dock gjorts för några specifikt angivna ämnen och verksamheter för vilka entreprenad är tillåten genom lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2016 (prop. 2015/16:173, bet. 2015/16:UbU18, rskr. 2015/16:315). Det innebär att uppgifter inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som avser modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet får överlämnas på entreprenad till en annan huvudman. När det gäller enskilda huvudmän får dessa även överlämna uppgifter som avser modersmålsundervisning på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 3 a § andra stycket skollagen). Vidare är det tillåtet att inom gymnasieskolan överlämna uppgifter som avser undervisning i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad eller estetisk profil på entreprenad till en enskild fysisk eller juridisk person (23 kap. 3 b § skollagen).

Inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan får även uppgifter som avser fjärrundervisning överlämnas till staten på entreprenad (23 kap. 4 § skollagen). Sådana avtal får dock endast slutas för undervisning i teckenspråk, samiska eller integrerad samisk undervisning i grundskolan (5 a kap. 5 § skolförordningen, 4 a kap. 5 § gymnasieförordningen). Även uppgifter som avser fjärrundervisning i modersmål eller studiehandledning på modersmålet får sedan den 1 augusti 2016 överlämnas på entreprenad till en annan huvudman (se 23 kap. 1–4 §§ skollagen, prop. 2015/16:173, bet. 2015/16:UbU18, rskr. 2015/16:315).

Avskrivning av studieskulder

Enligt gällande rätt finns det inga möjligheter att få sina studieskulder avskrivna för personer som tar arbete i bristyrken på landsbygden eller i någon särskild del av landet.

Motioner om avskrivning av studieskulder behandlades senast i utbildningsutskottets betänkande Studiestöd (bet. 2017/18:UbU11). I ställningstagandet framhöll utskottet bl.a. att gällande regelverk är väl avvägt och att studiestödssystemet inte bör användas som ett regionalpolitiskt instrument, t.ex. genom avskrivning av studieskulder för akademiker som bosätter sig i glesbygden, eftersom detta bl.a. kan leda till att systemet uppfattas som orättvist av låntagarna.

Åtgärder för att motverka lärarbristen

Många insatser har gjorts för att stärka läraryrkens attraktivitet för att locka fler studenter till utbildningarna och för att få fler yrkesverksamma att stanna i yrket. Här kan exempelvis nämnas att regeringen bl.a. har initierat Lärarlönelyftet och vidareutvecklat karriärtjänstsystemet för att göra läraryrket

attraktivt. Skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för särskilt yrkesskickliga lärare har sedan 2013 möjlighet att ansöka om statsbidrag från Skolverket. Syftet med karriärstegsreformen är att möjliggöra för skickliga lärare att göra karriär utan att behöva lämna undervisningen och därigenom bidra till yrkets attraktivitet. Sedan 2014 kan skolhuvudmän som inrättar karriärsteg för lärare i förskoleklasser och grundskolor i utanförskapsområden också ansöka om extra statsbidrag, så att fler förstelärare kan anställas i dessa skolor. Skolhuvudmän som gör insatser enligt särskilda överenskommelser inom ramen för bl.a. Skolverkets uppdrag om samverkan för bästa skola (U2015/03357/S) kan också sedan 2016 få ytterligare statsbidrag för att inrätta karriärsteg i form av förstelärare och lektorer.

Regeringens arbete fortsätter också inom ramen för den nationella samlingen för läraryrket (se prop. 2014/15:1 utg.omr. 16 avsnitt 9.1 och prop. 2014/15:100 s. 53) som har ett tydligt fokus på att stärka läraryrkets attraktivitet, bl.a. genom statliga insatser för en höjning av lärares löner, kvalitetssatsningar på lärarutbildningarna, kompetensutveckling för lärare, investeringar i mer personal i grundskolan och andra åtgärder som ger läraren bättre förutsättningar att ge varje elev en undervisning av god kvalitet. Regeringen har även gjort insatser för att öka antalet förskollärare och lärare, bl.a. genom en utbyggnad av antalet utbildningsplatser, ett särskilt informationsuppdrag om utbildningar till förskollärare och lärare till Skolverket och Universitets- och högskolerådet samt insatserna vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen (VAL) och särskild kompletterande pedagogisk utbildning (KPU).

I juni 2017 överlämnade Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner sitt delbetänkande Utbildning, undervisning och ledning – reformvård till stöd för en bättre skola (SOU 2017:51). I betänkandet har utredningen bl.a. identifierat ett antal problem som följer av hur reglerna i behörighetsförfordningen är utformade. Utredningen har remissbehandlats och bereds inom Regeringskansliet. Vissa förslag från utredningen som berör legitimation och behörighet behandlas i proposition 2017/18:194 Fler nyanlända ska uppnå behörighet till gymnasieskolan och kvaliteten i förskola och fritidshem ska stärkas samt i proposition 2017/18:182 Samling för skolan, där regeringen bl.a. föreslår förlängda övergångsbestämmelser om undantag från krav på legitimation och behörighet i vissa skolformer.

Yrkeshögskolan

Utbildningarna inom yrkeshögskolan ska svara mot arbetsmarknadens behov och präglas av såväl arbetslivsanknytning som teoretisk förankring. Bestämmelser om förutsättningarna för att en utbildning ska få ingå i yrkeshögskolan finns i förordningen (2009:130) om yrkeshögskolan. Bland annat krävs att utbildningen svarar mot behov av kvalificerad arbetskraft i arbetslivet som inte tillgodoses genom en utbildning enligt högskolelagen (1992:1434) eller en utbildning som kan leda fram till en examen enligt lagen (1993:792)

om tillstånd att utfärda vissa examina. Det framgår också att Myndigheten för yrkeshögskolan beslutar om en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan. Beslutet ska avse en viss tid (1 kap. 3 och 4 §§ förordning (2009:130) om yrkeshögskolan). Riksdagen har beslutat om ändringar i lagen om yrkeshögskolan som innebär att en utbildningsanordnare inom yrkeshögskolan ska ha den kompetens och de förutsättningar som krävs för att anordna en utbildning inom det yrkesområde som utbildningen avser (se 12 § lagen om yrkeshögskolan, prop. 2015/16:198, bet. 2016/17:UbU5, rskr. 2016/17:64). Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 2017.

Den 26 januari 2017 utfärdade regeringen förordningen (2017:13) om behörighetsgivande förutbildning inom yrkeshögskolan. Bakgrunden till förordningen framgår av proposition 2015/16:198 En stärkt yrkeshögskola – ett lyft för kunskap, där regeringen föreslog att en utbildning inom yrkeshögskolan ska få bedrivas som behörighetsgivande förutbildning på gymnasienivå. Regeringen bedömde att förutbildningen bör få erbjudas i anslutning till en ordinarie yrkeshögskoleutbildning, om det finns brist på behöriga sökande till den ordinarie utbildningen och det behövs arbetskraft med sådan kompetens som den ordinarie utbildningen syftar till att ge. Vidare bedömde regeringen i propositionen att ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan i regel bör omfatta fler än två utbildningsomgångar. Regeringen konstaterade samtidigt att även om det finns många fördelar med flera utbildningsomgångar kan det vara riskabelt med långa beslutsperioder, eftersom en stor del av det anslag som Myndigheten för yrkeshögskolan disponerar för utbildningskostnader därmed binds upp under lång tid. Nya utbildningar som efterfrågas på arbetsmarknaden kan få svårt att komma in i yrkeshögskolan därför att medel är bundna under långa perioder. Det kan hindra den flexibilitet som också ska känneteckna utbudet av utbildningar inom yrkeshögskolan. Regeringen ansåg därför att utbildningarna inom yrkeshögskolan bör få ges i olika antal omgångar. På så sätt kan yrkeshögskolan förena flexibilitet med kontinuitet och långsiktighet (prop. 2015/16:198, bet. 2016/17:UbU5, rskr. 2016/17:64).

Myndigheten för yrkeshögskolan kan sedan 2017 besluta att en yrkeshögskoleutbildning får stöd för fler utbildningsomgångar än tidigare. År 2017 beviljade Myndigheten för yrkeshögskolan utbildningar med en till fem utbildningsomgångar. Myndighetens inriktning är att antalet utbildningsomgångar i snitt ska vara tre, men enligt uppgift från Utbildningsdepartementet har man ännu inte nått ända fram i detta avseende.

I samband med budgetpropositionen för 2017 föreslog regeringen att anslaget 1:14 Statligt stöd för yrkeshögskoleutbildningar ska få bemyndiganderamar som sträcker sig över fler år (prop. 2016/17:1 utg.omr. 16). Förslaget, som beslutades av riksdagen, medförde att bemyndiganderamen ändrades från fyra år till sex år (perioden 2018–2024), vilket innebär att Myndigheten för yrkeshögskolan kan fatta beslut om fler utbildningsomgångar med statligt stöd än tidigare.

Motioner om yrkeshögskolan behandlades senast i utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU15 Vuxenutbildning. I ställningstagandet framhöll utskottet bl.a. att det inte såg något behov av att ändra regelverket för behörighetsgivande förutbildning. När det gäller frågan om fler utbildningsomgångar på yrkeshögskolan hänvisade utskottet till att regeringen i samband med budgetpropositionen för 2017 hade ändrat bemyndiganderamen från fyra år till sex år (perioden 2018–2024). Vidare har utskottet dels ställt sig bakom regeringens förslag om en fortsatt utbyggnad av yrkeshögskolan (se prop. 2017/18:1 utg.omr. 16, bet. 2017/18:UbU1, rskr. 2017/18:125), dels ställt sig positivt till de ändringar i regelverket för en stärkt yrkeshögskola som genomförts under de senaste åren (se t.ex. prop. 2015/16:198, bet. 2016/17:UbU5, rskr. 2016/17:64).

Utskottets ställningstagande

Det är viktigt att tillgången till utbildning är god oavsett var i landet man bor. Utbildningsutskottet instämmer i regeringens ståndpunkt att ett utbildningssystem som möjliggör kompetensförsörjning och ökar tillgängligheten till utbildning i hela landet är en viktig förutsättning för att kunna tillvarata landsbygdens potential för tillväxt, jobb och välfärd. Utskottet ser också positivt på de förslag och bedömningar i fråga om kompetensförsörjningen på landsbygden som regeringen redovisar i propositionen.

När det gäller yrkandet om fjärrundervisning vill utskottet påminna om de lagändringar som trädde i kraft den 1 augusti 2016 som medger att uppgifter inom grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan som avser modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet får överlämnas på entreprenad till en annan huvudman. Vidare får även uppgifter som avser fjärrundervisning i modersmål eller studiehandledning på modersmål överlämnas på entreprenad till en annan huvudman. När det gäller frågan om att tillåta fjärrundervisning i fler ämnen och att utvidga skollagens entreprenadbestämmelser anser utskottet att detta är frågor som kräver noggranna överväganden. Utskottet vill även påminna om att Skolverket har utvärderat den försöksverksamhet med fjärrundervisning som pågick fram t.o.m. vårterminen 2017, i vilken Skolverket konstaterar att försöksverksamheten haft liten omfattning och därmed inte uppfyller sitt syfte att få underlag som ger goda förutsättningar att utvärdera fjärrundervisning i fler ämnen än moderna språk, modersmål, samiska i sameskolan och teckenspråk. Mot denna bakgrund anser utskottet att det nuvarande regelverket är väl avvägt.

När det gäller frågan om avskrivning av studieskulder vill utskottet anföra följande. Enligt gällande rätt finns det inga möjligheter att få sina studieskulder avskrivna för personer som tar arbete i bristyrken på landsbygden eller i någon särskild del av landet. Motioner om avskrivning av studieskulder behandlades senast i utbildningsutskottets betänkande 2017/18:UbU11 Studiestöd. I betänkandet framhöll utskottet bl.a. att studiestödssystemet inte bör användas

som ett regionalpolitiskt instrument, t.ex. genom avskrivning av studieskulder för akademiker som bosätter sig i glesbygden, eftersom detta bl.a. kan leda till att systemet uppfattas som orättvist av låntagarna. Utskottet står fast vid denna bedömning. Utskottet ser heller inga skäl att införa ett särskilt stöd för skolor på landsbygden.

När det gäller yrkandet om satsningar på yrkeshögskolan vill utskottet inledningsvis påminna om regeringens satsning på att bygga ut antalet studieplatser på yrkeshögskolan. Vidare har utskottet ställt sig positivt till de ändringar i regelverket för en stärkt yrkeshögskola som genomförts under de senaste åren. I proposition 2015/16:198 En stärkt yrkeshögskola bedömde regeringen att ett beslut om att en utbildning ska ingå i yrkeshögskolan i regel bör omfatta fler än två utbildningsomgångar. Regeringen framförde dock att det kan vara riskabelt med långa beslutsperioder, eftersom en stor del av det anslag som Myndigheten för yrkeshögskolan disponerar för utbildningskostnader därmed binds upp under lång tid och att nya utbildningar som efterfrågas på arbetsmarknaden därmed kan få svårt att komma in i yrkeshögskolan. Regeringen ansåg därför att utbildningarna inom yrkeshögskolan bör få ges i olika antal omgångar. På så sätt kan yrkeshögskolan förena flexibilitet med kontinuitet och långsiktighet (prop. 2015/16:198 s. 22). Sedan 2017 har Myndigheten för yrkeshögskolan beviljat utbildningar med en till fem utbildningsomgångar. Myndighetens inriktning är att antalet utbildningsomgångar i snitt ska vara tre, men enligt uppgift från Utbildningsdepartementet har man ännu inte nått ända fram i detta avseende.

Utskottet vill avslutningsvis framhålla de insatser som har gjorts för att motverka lärarbristen. Här kan exempelvis nämnas Lärarlönelyftet och karriärstegsreformen. Vidare har den nationella samlingen för läraryrket som regeringen tagit initiativ till ett tydligt fokus på att stärka läraryrkets attraktivitet, bl.a. genom kvalitetssatsningar på lärarutbildningarna, kompetensutveckling för lärare, investeringar i mer personal i grundskolan och andra åtgärder som ger lärare bättre förutsättningar att ge varje elev en undervisning av god kvalitet. Regeringen har även gjort en rad insatser för att öka antalet förskollärare och lärare, bl.a. genom att bygga ut antalet utbildningsplatser inom förskolläro- och lärarutbildningarna samt insatserna vidareutbildning av lärare som saknar lärarexamen (VAL) och särskild kompletterande pedagogisk utbildning (KPU). Mot denna bakgrund ser utskottet inga skäl att ändra legitimationsreglerna så att det införs dispens för att undervisa i skolor på landsbygden. Utskottet vill även invänta dels den beredning som pågår av delbetänkandet från Utredningen om en bättre skola genom mer attraktiva skolprofessioner (SOU 2017:51) i vilken utredningen har lagt fram ett antal förslag om ändringar av reglerna för legitimation och behörighet, dels beredningen av proposition 2017/18:182 Samling för skolan, där regeringen bl.a. föreslår förlängda övergångsbestämmelser om undantag från krav på legitimation och behörighet i vissa skolformer.

Mot denna bakgrund anser utbildningsutskottet att näringsutskottet ska tillstyrka regeringens proposition i berörda delar och avstyrka motionerna

2017/18:4097 (SD) yrkande 22, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 2 och 2017/18:4116 (C) yrkandena 4 och 5.

Stockholm den 3 maj 2018

På utbildningsutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Thomas Strand (S), Caroline Helmersson Olsson (S), Michael Svensson (M), Håkan Bergman (S), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Elisabet Knutsson (MP), Maria Stockhaus (M), Gunilla Svantorp (S), Robert Stenkvist (SD), Daniel Riazat (V), Annika Eclund (KD), Roza Güclü Hedin (S), Hanif Bali (M) och Christina Östberg (SD).

Avvikande meningar

1. Fjärrundervisning (M, C, L, KD)

Christer Nylander (L), Erik Bengtzboe (M), Michael Svensson (M), Ulrika Carlsson i Skövde (C), Maria Stockhaus (M), Annika Eclund (KD) och Hanif Bali (M) anför:

En svaghet i regeringens proposition är satsningen på fjärrundervisning. Alliansen vill se en modern och framtidsinriktad skola. Vi har inte råd att stjälpas bra och nödvändig verksamhet som redan finns på plats. För Alliansen är det viktigt att fjärrundervisningen inte bara kommer kommuner till del, utan även enskilda huvudmän. Vi anser därför att möjligheterna till fjärrundervisning bör utvidgas till fler relevanta ämnen. Vi ser även positivt på den försöksverksamhet med fjärrundervisning som pågår just nu. Som en logisk följd av detta anser vi även att fjärrundervisning på entreprenad bör utvidgas till fler relevanta ämnen som lämpar sig för fjärrundervisning, och då främst teoretiska ämnen som bedrivs genom undervisning i ett klassrum.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4106 yrkande 2.

2. Landsbygdsskolor (SD)

Robert Stenkvist (SD) och Christina Östberg (SD) anför:

Vi i Sverigedemokraterna ser med oro på att många landsbygdsskolor har sviktande ekonomi och elevunderlag. Familjer tvingas ofta välja mellan att flytta och att skicka sina barn flera mil till närmsta skola. Tyvärr kan en tillfällig svacka i elevunderlaget tvinga en skola att stänga. Det leder till avflyttning av barnfamiljer, varefter sannolikheten att skolan kan öppna igen är låg. Vi vill därför införa ett särskilt stöd till landsbygdsskolor. Skolor med tillfälligt lågt elevunderlag ska under maximalt tre år kunna ansöka om medel för att klara sådana perioder.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4097 yrkande 22.

3. Kompetensförsörjning (C)

Ulrika Carlsson i Skövde (C) anför:

Landsbygdskommittén föreslog i sitt näringslivspaket en avskrivning av studieskulder för de som flyttar till särskilt utsatta kommuner. Detta förslag omfattas inte av regeringens proposition. Centerpartiet ser avskrivning av studieskulder som en viktig åtgärd för att underlätta kompetensförsörjningen på landsbygden och i glesbygd. I syfte att göra det enklare att rekrytera utbildade människor till viktiga yrken i alla landets kommuner föreslås i vår motion att den som flyttar till en landsbygdskommun för att arbeta efter avslutad utbildning ska få sina studieskulder avskrivna med 10 procent årligen. Det skulle både underlätta för den som vill flytta tillbaka hem efter avslutad examen och ge bättre förutsättningar för kompetensförsörjning på landsbygden. I motionen breddas dock utredningens förslag till att gälla hela stadsområde A exklusive Östersunds församling och Frösön.

En annan angelägen åtgärd för att möta lärarbristen på landsbygden är att införa nya möjligheter till dispens från kravet på lärarlegitimation. Detta skulle göra att pensionerade lärare och andra personer som har kompetens men som saknar lärarlegitimation kan arbeta i skolan.

Yrkeshögskolan är en av de utbildningsformer i Sverige som fungerat bäst för att ge personer möjlighet till nya specialiserade yrkeskarriärer. Genom sin nära koppling till näringslivet har yrkeshögskolan goda möjligheter att anpassa sig efter den regionala arbetsmarknaden och det lokala näringslivets behov. Yrkeshögskolan finns i dag över hela landet, men tyvärr finns det en tendens till centralisering runt de stora städerna. En satsning på yrkeshögskolan med en ytterligare utökning av antalet platser skulle göra det möjligt för ännu fler att få tillgång till yrkesutbildning i sitt närområde. Vidare vill Centerpartiet avskaffa onödiga regleringar och göra det enklare att läsa skräddarsydda preparandutbildningar och baskurser på yrkeshögskolan. På det sättet kan fler bli behöriga till yrkeshögskolans utbildningar. Dessutom vill vi tillåta kortare påbyggnadsutbildningar för personer som redan har en högskoleexamen. Dessutom föreslår vi att yrkeshögskolan ska få längre tillstånd för att kunna verka mer långsiktigt. Huvudregeln bör vara att tillstånd lämnas för tre utbildningsomgångar i stället för två.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4116 yrkandena 4 och 5.

Särskilt yttrande

Kompetensförsörjning (V)

Daniel Riazat (V) anför:

Jag ställer mig bakom utskottets ställningstagande när det gäller kompetensförsörjningen på landsbygden och om avskrivning av studieskulder för personer som tar arbete i bristyrken på landsbygden.

Jag har tidigare, senast i betänkande 2017/18:UbU11 Studiestöd, framfört att man bör se över möjligheten att skriva av delar av studielånet för personer som påbörjar arbete inom bristyrken i landsbygdskommuner där det råder rekryteringsproblem.

Jag har nu valt att avstyrka den motion om att införa avskrivning av studieskulder som behandlas i utbildningsutskottets yttrande. Vänsterpartiets förslag hade emellertid en annan inriktning.

BILAGA 6

Trafikutskottets yttrande 2017/18:TU7y

Landsbygdspropositionen

Till näringsutskottet

Näringsutskottet beslutade den 19 maj 2018 att ge bl.a. trafikutskottet tillfälle att yttra sig över regeringens proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop med följdmotioner i de delar de berör utskottets beredningsområde.

Trafikutskottet yttrar sig över de delar i propositionen som rör transporter och politiken för informationssamhället samt över kommittémotionerna 2017/18:4097 (SD) yrkandena 10, 11 och 20, 2017/18:4098 (KD) yrkandena 4 och 5, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkandena 8–10 och 2017/18:4116 (C) yrkandena 10 och 11.

Trafikutskottet anser att näringsutskottet bör föreslå att riksdagen avslår motionsförslagen.

I yttrandet finns åtta avvikande meningar (M, SD, C, L, KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

I proposition 2017/18:179 lämnar regeringen förslag till en sammanhållen politik för Sveriges landsbygder. Det övergripande målet för den sammanhållna landsbygdspolitiken föreslås vara en livskraftig landsbygd med likvärdiga möjligheter till företagande, arbete, boende och välfärd som leder till en långsiktigt hållbar utveckling i hela landet. Vidare föreslås tre delmål som integrerar de tre dimensionerna av hållbar utveckling och som ligger i linje med Agenda 2030. I propositionen identifieras vidare ett antal områden som är särskilt angelägna för en långsiktigt hållbar utveckling i Sveriges landsbygder.

Transporter

Regeringen anser att det övergripande målet för transportpolitiken är förenligt med det föreslagna övergripande målet för landsbygdspolitiken. Regeringen framhåller bl.a. att de enskilda vägarna är en viktig del av transportnätet på landsbygden och att en satsning bör göras på enskilda vägar. Likaså anser regeringen att det är viktigt att man i länsplanerna tar hänsyn till drift, underhåll och planeringen av enskilda vägar. Regeringen meddelar att den därför gör en satsning på statsbidrag till enskild väghållning för särskilda driftsätgärder på objekt som broar och färjelägen för att förbättra deras funktion och bärighet, särskilt för tyngre fordon.

Vidare anges att regeringen avser att avsätta medel till särskilda insatser för att förbättra förutsättningarna för hållbara godstransporter på järnväg i landsbygd.

I propositionen lyfter regeringen även fram att det behövs nya tillvägagångssätt för att förbättra transportmöjligheterna på landsbygderna. Regeringen pekar på att kollektivtrafiken i landsbygderna är svagt utvecklad, och turtätheten är ofta låg. Vidare framhåller regeringen att tack vare digitaliseringen erbjuds inom ramen för delningsekonomin möjligheter att utveckla nya lösningar för person- och godstransporter.

Politiken för informationssamhället

Regeringen bedömer att de delmål för digitaliseringspolitiken som riksdagen har beslutat är förenliga med det föreslagna målet för landsbygdspolitiken. I propositionen framför regeringen att det för en långsiktig utveckling av infrastrukturen för digital kommunikation är angeläget att staten även fortsättningsvis för en aktiv politik för ett hållbart digitaliserat Sverige. Regeringen framhåller vidare att den avser att fortsätta verka för att den positiva utvecklingen av bredbandsutbyggnad i högt tempo fortsätter. I propositionen gör regeringen bedömningen att en framtida modell för statligt

stöd till utbyggnad av bredband bör utformas och pekar på att det uppdrag som Post- och telestyrelsen (PTS) redovisade i november 2017 på området bereds inom Regeringskansliet.

Motionerna

Regeringens landsbygdsproposition ligger till grund för fyra följdmotioner. Bland dessa finns tio yrkanden som berör trafikutskottets beredningsområde.

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) framhålls i yrkande 10 att behovet av tillgång till god infrastruktur för kommunikation i dag blir allt viktigare både för näringslivet och för den enskilda medborgaren. Motionärerna anser liksom landsbygdskommittén att 100 procent av befolkningen ska ha tillgång till snabbt bredband 2025. I yrkande 11 framhåller motionärerna att en väl utbyggd och fungerande infrastruktur för kommunikation utgör grunden för tillväxt i hela landet. Motionärerna anser därför att det finns ett ökat behov av såväl vidmakthållande som utveckling av statens transportinfrastruktur. Motionärerna önskar att det införs en marknadspott för investeringar utöver den ordinarie budgetramen, som bör uppgå till 2 procent av utgiftsområde 22 Kommunikationer. I yrkande 20 begär motionärerna att staten ska se till att det finns tillfredsställande tillgång till telefoni över hela landet.

Magnus Oscarsson m.fl. (KD) begär i kommittémotion 2017/18:4098 yrkande 4 att funktionella bredbandsförbindelser ska vara tillgängliga i hela landet. Motionärerna pekar bl.a. på att stora delar av landet fortfarande saknar tillgång till bredband och utbyggnadstakten skiljer sig stort mellan olika delar av landet. Motionärerna framhåller att Kristdemokraterna vill att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, och det förutsätter att det finns tillgång till ett robust bredband i hela landet som också har hög överföringskapacitet. I yrkande 5 lyfter motionärerna fram det statliga stödet till enskilda vägar. Motionärerna framhåller att de enskilda vägarna har en mycket stor betydelse för Sverige.

I kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjalmered m.fl. (M, C, L, KD) framhålls i yrkande 8 vikten av att ge rätt förutsättningar i form av regelverk och myndigheternas tillämpning och bemötande för att de enskilda vägar som får statsbidrag ska ha en bra standard, rätt sträckning, god bärighet och nödvändig vinterväghållning. Motionärerna pekar bl.a. på att de enskilda vägarna möjliggör att en miljon människor dagligen kan påbörja och avsluta sin resa till jobb och hem. Vidare anges i motionen att många tunga transporter för både jord- och skogsbruk går på enskilda vägar. I yrkande 9 begär motionärerna att de olika fibernäten i statlig ägo ska tillgängliggöras för marknaden. Motionärerna framhåller bl.a. att delar av fibernätet i dagsläget inte är fullt utnyttjade, vilket innebär att redan befintliga anläggningar skulle kunna bidra till att uppnå målet om tillgång till bredband. Vidare anser motionärerna att det skulle kunna skapas en mer driftssäker nätverksstruktur om lämpliga delar av dessa fibernät sammankopplades. I yrkande 10 anser

motionärerna att det bör säkerställas att de hushåll som kommer att mista sin tillgång till kopparnätet erbjuds likvärdiga alternativ innan kopparnätet kopplas bort. Motionärerna framhåller att så bör ske för att säkerställa att den digitala tillgängligheten i hela landet inte försämras.

Kristina Yngwe m.fl. (C) lyfter i kommittémotion 2017/18:4116 yrkande 10 fram vikten av att underlätta digitalisering och bredbandsutbyggnad på landsbygden. Motionärerna framhåller bl.a. att det för att påskynda och underlätta utbyggnaden av bredband krävs även andra insatser än ökade resurser. Motionärerna pekar bl.a. på möjligheten att öka samkanalisationen av kablar i marken. Vidare framhåller motionärerna att när bredbandsinfrastruktur samför läggs med annan infrastruktur, exempelvis vid byggande av vägar eller dragning av elkablar, bör detta ske för att byggandet av samhällsinfrastruktur ska bli så kostnadseffektivt som möjligt. I yrkande 11 understryker motionärerna betydelsen av att stärka infrastrukturen i hela landet. Motionärerna framhåller att det är av största vikt att knyta samman Sverige med modern infrastruktur för att hela landet ska ges möjligheter att växa. Som exempel pekar motionärerna på att de regionala järnvägarna bör prioriteras liksom betydelsen av att staten även i fortsättningen tar ett ansvar för att de enskilda vägarna främjas. Vidare lyfter motionärerna fram att de fossila drivmedlen behöver fasas ut och ersättas med såväl effektivisering, som elektrifiering och hållbara biodrivmedel.

Utskottets ställningstagande

Allmänt om propositionen

Ett långsiktigt hållbart transportsystem för resor och transporter är avgörande för Sveriges fortsatta ekonomiska utveckling och välbefinnande. Utskottet instämmer därför med regeringen om att väl fungerande transportinfrastruktur på landsbygden är en viktig förutsättning för jobb, regional utveckling, tillgänglighet, delaktighet och hållbar tillväxt i hela landet. Ett väl fungerande transportsystem är också en förutsättning för att företagen ska kunna verka i hela landet. Utskottet vill i sammanhanget understryka att behoven av infrastruktur i städer och landsbygder ser olika ut och därför behöver mötas med olika åtgärder.

Utskottet instämmer vidare med regeringen i att det finns anledning att förbättra förutsättningarna för innovativa transportlösningar, inte minst för att lösa landsbygdens utmaningar. Utskottet har tidigare framhållit att ett effektivt, tillgängligt transportsystem kräver ny kunskap och nya innovativa lösningar. Trafikutskottet välkomnar således regeringens uttalanden om att det behövs nya tillvägagångssätt för att förbättra transportmöjligheterna på landsbygderna. Utskottet noterar även att regeringen har tillsatt en kommitté med syfte att lämna förslag på ett förändrat reseavdragssystem och att det i uppdraget även ingår att analysera ett avståndsbaserat reseavdrag. Utskottet vill även lyfta fram att regeringen i budgetpropositionen för 2018 utökade

Energimyndighetens samordningsuppdrag för laddinfrastruktur till att även gälla gas och andra drivmedel som kräver särskild infrastruktur.

Utskottet välkomnar att regeringen avser att avsätta medel till särskilda insatser för att förbättra förutsättningarna för hållbara godstransporter på järnväg i landsbygderna. Utskottet vill här också lyfta fram vikten av ett transportsystem som möjliggör för effektiva godstransporter, inte minst för svensk basindustri. Utskottet vill bl.a. betona behovet av intermodala transportlösningar, dvs. att godsenheter fraktas med flera olika transportsätt, för att uppnå effektiva och långsiktigt hållbara transporter, vilket är avgörande för att uppnå klimatmålen och minska användningen av fossila bränslen. I sammanhanget vill utskottet även peka på regeringens pågående arbete med att ta fram en godsstrategi. Strategin väntas vara klar under våren 2018.

Utskottet anser vidare att digitaliseringen kan användas för att utveckla nya innovativa lösningar som förbättrar förutsättningarna att leva och verka inte minst på landsbygden. I detta ingår även att digitaliseringen kan bidra till en hållbar landsbygd och bidra till att utveckla nya lösningar för att förmedla ännu bättre service. Mot bakgrund av att dagens samhälle är beroende av en väl fungerande it-infrastruktur har utskottets arbetsgrupp för forskningsfrågor också valt att genomföra en studie om it-infrastruktur i dag och i framtiden (rapport 2016/17:RFR1). I fokus stod frågor som hur tillgången ser ut i dag, vilka insatser som görs för ökad tillgång och vad de kommer att leda till.

Särskilt om enskilda vägar

En stor del av vägnätet på landsbygden utgörs av enskilda vägar. I propositionen Infrastruktur för framtiden – innovativa lösningar för stärkt konkurrenskraft och hållbar utveckling (prop. 2016/17:21) framhåller regeringen att de enskilda vägarna spelar en stor och viktig roll eftersom de ansluter till det statliga vägnätet. Staten medfinansierar också byggande och drift av ca 7 700 mil av det enskilda vägnätet, och regeringen anför att fortsatta satsningar på bärighet och tjälsäkring är angelägna för att göra det möjligt att upprätthålla full bärighet året runt på de vägar som bedöms som viktiga för näringslivet, en åtgärd som utskottet stöder. I utskottets behandling av propositionen (bet. 2016/17:TU4) underströk utskottet att ett väl fungerande enskilt vägnät är av stor vikt för att främja en positiv utveckling i hela landet, inte minst för sysselsättning och tillväxt. Utskottet betonade också att många människor och företag, i synnerhet på landsbygden, är beroende av att det finns en god framkomlighet på de enskilda vägarna. Utskottet instämmer fortfarande till fullo i denna uppfattning.

Mot ovanstående bakgrund välkomnar utskottet regeringens uttalanden i propositionen om att de enskilda vägarna är en viktig del av transportnätet på landsbygden. Utskottet anser även att satsningen på statsbidrag till enskild väghållning för särskilda driftsåtgärder på objekt som broar och färjelägen för att förbättra deras funktion och bärighet, särskilt för tyngre fordon, är mycket positiv. I sammanhanget vill utskottet peka på att i syfte att få effektivare

godstransporter och stärka det svenska näringslivets konkurrenskraft så beslutade riksdagen under riksmötet 2016/17 också att möjliggöra för tyngre fordonskombinationer (prop. 2016/17:112, bet. 2016/17:TU14, rskr. 2016/17:238). Utskottet vill i sammanhanget även lyfta fram att utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering för närvarande genomför en uppföljning av klimatanpassning av transportinfrastruktur. Ett särskilt fokus riktas här bl.a. mot enskilda vägar.

Med hänsyn till ovanstående är trafikutskottet av den uppfattningen att näringsutskottet bör avstyrka motionsförslagen 2017/18:4098 (KD) yrkande 5, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 8 och 2017/18:4116 (C) yrkande 11.

Särskilt om marknadspott

Utskottet vill påminna om att en utgångspunkt för det planeringssystem som riksdagen lade fast våren 2012 (prop. 2011/12:118, bet. 2011/12:TU13, rskr. 2011/12:257) för åtgärder i trafikens infrastruktur är att möjliggöra en ökad flexibilitet. Genom propositionen infördes ett system med rullande planering varigenom de långsiktiga åtgärdsplanerna följs upp genom årliga beslut om vilka projekt som kan byggstartas under de närmast följande tre åren. Införandet av ett system med årliga beslut syftade bl.a. till att ge regeringen möjlighet att inom budgetlagens ramar genomföra omprioriteringar och särskilda satsningar. På detta sätt skulle regeringen bättre kunna bemöta oförutsedda händelser. Samtidigt betonades det i propositionen att i syfte att behålla tillräckligt stor flexibilitet bör de faktiska besluten om byggstart även fortsättningsvis fattas av Trafikverket. Myndigheten får följaktligen själv avgöra vilka projekt ur gruppen i regeringens beslut som avsåg de tre närmast följande åren som ska byggstartas under det närmaste året.

Utskottet vill också peka på att regeringen i infrastrukturpropositionen (prop. 2016/17:21) understryker betydelsen av att skapa ett robust och hållbart transportsystem. Regeringen anger att ett sådant transportsystem på ett bra sätt ska kunna klara av både väntade och oväntade händelser, störningar till följd av trängsel, fordonsfel, olyckor eller skador på infrastrukturen. I regeringens uppdrag till Trafikverket om att ta fram ett inriktningsunderlag inför transportinfrastrukturplaneringen för perioden 2018–2029 underströks också att ett robust transportsystem ska klara av både väntade och oväntade händelser. Dessutom angavs det i uppdraget att infrastrukturen ska vara utformad så att stopp och störningar till följd av underhåll, olyckor, trängsel, fordonsfel eller fel och skador på infrastrukturen minimeras. Regeringen framhöll även att det behövs planerade och väl fungerande åtgärder för drift, underhåll och reinvesteringar för att reducera sårbarheten och öka måluppfyllelsen.

Trafikutskottet anser mot den bakgrunden att det saknas behov av att införa en särskild marknadspott och anser därför att näringsutskottet bör avstyrka motion 2017/18:4097 (SD) yrkande 11.

Statens innehav av digital infrastruktur

Utskottet vill påminna om att staten har ett ansvar för att den nationella bredbandsinfrastrukturen utnyttjas på ett effektivt sätt. Betänkandet Statens bredbandsinfrastruktur som resurs (SOU 2016:1) innehåller flera förslag om hur samordningen av statens bredbandsinfrastruktur kan förbättras. Utredningen föreslår även att utbudet av statligt ägd fiber och kanalisation ska utökas och göras tillgängligt för bredbandsutbyggare för att på så sätt skapa förutsättningar för att marknadsaktörer kan dra fördel av den överkapacitet som finns i den statliga bredbandsinfrastrukturen. Utredningen lyfter även fram betydelsen av att de regionala bredbandskoordinatorerna tidigt får information om planerad ut- och ombyggnad för att kunna underlätta eventuell samförläggning av bredbandsinfrastruktur och annan infrastruktur.

Utredningen påminner om att huvudprincipen är att offentliga aktörer, med undantag för bolag, inte ska bedriva kommersiell verksamhet i konkurrens med privata aktörer men framhåller också att det offentliga inslaget i vissa fall kan vara berättigat, t.ex. när allmänhetens intressen inte tillgodoses av marknadens aktörer. Offentliga aktörer bör i dessa fall agera så neutralt som möjligt och bidra till att de som säljer bredbandstjänster i ett senare förädlingsled får tillgång till infrastrukturen. Det innebär att de statliga aktörernas bredbandsinfrastruktur ska vara tillgänglig för alla på marknaden på konkurrensneutrala och icke-diskriminerande villkor, en slutsats som utskottet också delar.

Några av de förslag som utredningen lägger fram är att Trafikverkets instruktion ändras så att det framgår att Trafikverket ska bedriva uppdrags-, uthyrnings- och försäljningsverksamhet som är förenlig med verkets uppgifter i övrigt när det gäller elektroniska kommunikationstjänster, inklusive uthyrning av kanalisationsutrymme. Vidare föreslås Trafikverket och Affärsverket svenska kraftnät få i uppdrag att årligen samråda med Post- och telestyrelsen (PTS) om sina tele- och kommunikationsnät med tillhörande verksamheter. Dessutom ska PTS få i uppgift att bistå Trafikverket och Affärsverket svenska kraftnät med råd om deras tele- och kommunikationsnät med tillhörande verksamheter. Utskottet välkomnar att respektive myndighets instruktion också har ändrats med anledning av förslagen.

Utskottet har behandlat motioner om att statens innehav av fibernät ska tillgängliggöras för marknaden tidigare, senast i betänkande 2017/18:TU9. Utskottet framhöll att det ser positivt på att fibernät i statlig ägo bidrar till att öka redundansen och robustheten men vill inte föregripa det beredningsarbete som pågår i fråga om att tillgängliggöra statens digitala infrastruktur. Utskottet har inte ändrat uppfattning och anser därför att näringsutskottet bör avstyrka motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 9.

Tillgång till bredband

Tillgången till bredband spelar en stor roll för samhällets tillväxt och utveckling, och för människors digitala delaktighet. Utskottet anser därför att

det är mycket positivt att bredbandsutbyggnad sker i snabb takt i Sverige och att det i dag finns tillgång till bredband i stora delar av Sveriges landsbygder. I PTS mobiltäcknings- och bredbandskartläggning 2017 (PTS-ER-2018:7) konstaterar myndigheten att ca 77 procent av alla hushåll och företag i Sverige i oktober 2017 hade tillgång till fast bredband om minst 100 Mbit/s. Det är en ökning med 5,6 procentenheter från samma tidpunkt året innan. Av rapporten framgår vidare att antalet hushåll och företag som helt saknar tillgång till bredband minskar kontinuerligt. Den viktigaste orsaken till den fortsatta minskningen uppges vara att 4G-nätet fortsätter att byggas ut. PTS uppges vidare att förutsättningarna är goda för att den faktiska tillgången till fiber ska öka ytterligare de närmaste åren. Utskottet ser positivt på denna prognos. Regeringen framhåller i skrivelse 2017/18:54 med anledning av Riksrevisionens granskning av regeringens insatser för att uppfylla det bredbandspolitiska målet att Sverige är ett av de länder i världen där hushåll och företag har bäst tillgång till internetuppkoppling genom bredband. Regeringen påpekar dock att det finns skillnader mellan stad och landsbygd. I landsbygdspropositionen pekar regeringen på att i takt med att utbyggnaden når allt längre ut och de områden som framöver kommer att sakna tillgång till snabbt bredband är alltmer glest befolkade och spridda, behöver en framtida utformning av stödinsatser övervägas. Utskottet delar regeringens bedömning.

I sammanhanget vill utskottet även uppmärksamma att regeringen har gett PTS i uppdrag att kartlägga hinder för utbyggnad av fast och mobilt bredband och identifiera hur processen kan effektiviseras. Uppdraget ska slutredovisas senast den 15 juni 2018. Vidare har myndigheten fått i uppdrag att utreda kommunernas roller på bredbandsmarknaden och undantag från den kommunala lokaliseringsprincipen. Detta uppdrag ska slutredovisas senast den 30 juni 2018.

Utskottet vill vidare uppmärksamma att regeringen den 22 februari 2018 beslutade att ge PTS i uppdrag att ta fram material för vägledning och information till regionala och lokala aktörer om hur fasta och trådlösa tekniker kan komplettera varandra för att bidra till att nå uppsatta bredbandsmål. Avsikten med initiativet är att möjliggöra snabbt bredband för hushåll och företag i områden som i dag inte har tillgång till det, eller för hushåll i områden där kopparnätet håller på att avvecklas. Uppdraget syftar även till att visa hur även mer avlagset belägna hushåll och företag ska kunna inkluderas vid utbyggnad av snabbt bredband. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Näringsdepartementet) senast den 19 december 2018 i form av ett informationsmaterial som PTS ska ta fram. När uppdraget är klart ska PTS sprida informationsmaterialet till berörda intressenter.

Avslutningsvis vill utskottet peka på det uppdrag PTS har haft att se över och komma med förslag på hur framtida insatser för utbyggnad med statliga medel kan utformas och vilken aktör som bör administrera detta. PTS redovisade uppdraget i november 2017, och det bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet välkomnar detta.

Mot denna bakgrund anser trafikutskottet att näringsutskottet bör avstyrka motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 10, 2017/18:4098 (KD) yrkande 4 och 2017/18:4116 (C) yrkande 10.

Tillgång till telefoni

Vad gäller konsekvenserna av den pågående avvecklingen av Telias kopparnätbaserade infrastruktur kan utskottet inledningsvis konstatera att i den årliga sammanställning som Post- och telestyrelsen (PTS) gör av konsumentklagomål på telefoni och bredband hamnar klagomål på nedmontering av kopparnätet på en andra plats. Under perioden januari till juni 2017 behandlade myndigheten ett sjuttiotal klagomål i denna kategori. Klagomålen handlar i första hand om själva omställningen och inte om att konsumenten har drabbats av avbrott eller att ersättningslösningarna inte har fungerat. Utskottet vill vidare hänvisa till det svar som det ansvariga statsrådet, Peter Eriksson, lämnade den 21 februari 2017 med anledning av en skriftlig fråga (fr. 2016/17:815) om vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att människor på landsbygden inte ska stå utan fungerande telefoni eller bredband. Statsrådet pekade på att de kunder som i dag får fast telefoni och även bredbandstjänster levererade via kopparnätet i stället kommer att få motsvarande tjänster genom i första hand mobilnäten, men även genom fibernäten där sådana byggs. För de kunder som helt saknar möjlighet till fiberanslutning eller mobiltäckning vid sin fasta bostad eller fasta verksamhetsställe är bredband via satellit i dag en konkurrenskraftig lösning, anförde statsrådet och hänvisade till PTS. Om telefoni inte kan tillhandahållas på marknadsmässiga villkor kan en lösning upphandlas av PTS. I sitt svar hänvisade statsrådet också till de målsättningar som regeringen formulerat i den nya bredbandsstrategin om att tillhandahålla hushållen snabb och stabil bredbandsuppkoppling till 2025.

I rapporten Tillgång till telefoni och grundläggande internet (PTS-ER-2017:18) konstaterar PTS att övergången från det kopparbaserade telefonnätet till mobila lösningar eller fiber fortsätter. Omställningen berör, förutom telefoni, även andra tjänster såsom bredband via XDSL, tv och IP-streaming. Som en konsekvens av omställningen till andra infrastrukturer har andelen hushåll och verksamhetsställen som har tillgång till bredband via fasta tekniker minskat något under det senaste året, medan andelen hushåll som har tillgång till bredband via mobila lösningar har ökat. Sammanlagt har antalet hushåll som inte har tillgång till grundläggande internet (1 Mbit/s) minskat, en utveckling som utskottet finner uppmuntrande. På sin webbplats informerar PTS att marknadsaktörerna i dag erbjuder flera alternativa tekniska lösningar utöver kopparnätet som ger fast bredband och fast telefoni. För de flesta hushåll och företag finns även i mer glesbefolkade områden minst tre leverantörer att välja bland. Myndigheten påpekar dock att det finns ett fåtal hushåll och företag som tidigare har haft fast telefoni men som inte längre har det och där varken Telia eller någon annan operatör har erbjudit sig att

tillhandahålla telefoni. I dessa fall har myndigheten i stället upphandlat telefonitjänster av en operatör. PTS följer utvecklingen på området bl.a. i form av återkommande uppföljningsmöten med Telia och andra operatörer, samråd med bredbandskoordinatorer och mediebevakning, åtgärder som utskottet anser vara motiverade. Utskottet vill också påpeka att Telia i dag har betydligt bättre rutiner för att informera berörda abonnenter och de operatörer som utnyttjar Telias kopparnät om planerade förändringar än vad fallet var i början av omställningen. Det var i många fall den bristfälliga informationen som tidigare gav upphov till konsumenternas missnöje. Telia tillhandahåller också information om framtidens nät till både privatpersoner och företagskunder på sin webbplats. Sammanfattningsvis konstaterar utskottet att omställningen från en kopparnätsbaserad infrastruktur till fiber eller en trådlös teknik fungerar allt bättre och att Telias informationsinsatser har förbättrats liksom att PTS följer processen.

Mot denna bakgrund anser trafikutskottet att näringsutskottet bör avstyrka motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 20 och 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 10.

Stockholm den 3 maj 2018

På trafikutskottets vägnar

Karin Svensson Smith

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Karin Svensson Smith (MP), Jessica Rosencrantz (M), Pia Nilsson (S), Suzanne Svensson (S), Edward Riedl (M), Lars Mejern Larsson (S), Sten Bergheden (M), Leif Pettersson (S), Anders Åkesson (C), Boriana Åberg (M), Jasenko Omanovic (S), Nina Lundström (L), Emma Wallrup (V), Robert Halef (KD), Johan Andersson (S), Jimmy Ståhl (SD) och Sara-Lena Bjälkö (SD).

Avvikande meningar

1. Enskilda vägar (M, C, L, KD)

Jessica Rosencrantz (M), Edward Riedl (M), Sten Bergheden (M), Anders Åkesson (C), Boriana Åberg (M), Nina Lundström (L) och Robert Halef (KD) anför:

En väl fungerande infrastruktur är en grundläggande förutsättning för en levande landsbygd. Vi vill understryka att de enskilda vägarna är en viktig del i detta. Vi vill vidare understryka att de enskilda vägarna är en mycket omfattande del av den svenska transportinfrastrukturen och att de säkerställer tillgänglighet för boende och industri. Det är de enskilda vägarna som möjliggör att en miljon människor dagligen kan påbörja och avsluta sin resa till jobb och hem. De enskilda vägarna är även en viktig förutsättning för råvarutransporter, och många tunga transporter för både jord- och skogsbruk går på enskilda vägar. Det finmaskiga vägnätet måste därför ha en hållbar och bra standard för bärighet, och väghållningen måste fungera året runt. Alliansregeringen bidrog också till ett kraftigt ökat stöd till de enskilda vägarna. Vi anser att staten fortsättningsvis bör ta ett ekonomiskt ansvar för att upprätthålla en god standard på det enskilda vägnätet, och myndigheternas tillämpning av regelverken bör syfta till att underlätta för underhåll av och reinvestering i de enskilda vägarna. Vi vill i sammanhanget även lyfta fram att utskottets arbetsgrupp för uppföljning och utvärdering för närvarande genomför en uppföljning av klimatanpassning av transportinfrastruktur. Ett särskilt fokus riktas här bl.a. mot enskilda vägar.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motionerna 2017/18:4098 (KD) yrkande 5, 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 8 och 2017/18:4116 (C) yrkande 11.

2. Marknadspott (SD)

Jimmy Ståhl (SD) och Sara-Lena Bjälkö (SD) anför:

En väl utbyggd och fungerande infrastruktur för kommunikation utgör grunden för tillväxt i hela landet. Vi Sverigedemokrater ser härvid ett ökat behov av såväl vidmakthållande som utveckling av statens transportinfrastruktur. Vi anser också att det bör införas en marknadspott på 2 procent av utgiftsområdet för kommunikationer för investeringar utöver den ordinarie budgetramen. Syftet med en marknadspott är att snabbt kunna bygga bort

uppkomna flaskhalsar som står i vägen för betydande investeringar i näringslivet. Vi vill framhålla att förslaget ligger i linje med det som lyfts fram av t.ex. Näringslivets Transportråd.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4097 (SD) yrkande 11.

3. Statens innehav av digital infrastruktur (M, C, L, KD)

Jessica Rosencrantz (M), Edward Riedl (M), Sten Bergheden (M), Anders Åkesson (C), Boriana Åberg (M), Nina Lundström (L) och Robert Halef (KD) anför:

Vi inom Alliansen vill uppmärksamma att kapaciteten i datanäten blir en allt större utmaning i takt med att nya tjänster tillkommer samtidigt som konsumenterna blir alltmer uppkopplade och efterfrågar ständigt högre hastigheter. I likhet med Riksrevisionen och flera tidigare utredningar anser vi att det är tydligt att den statligt ägda it-infrastrukturen inte utnyttjas optimalt, och att den skulle kunna användas mer effektivt om det fanns en samordning mellan aktörerna. Trafikverket såväl som Svenska kraftnät och ytterligare ett antal statliga aktörer har fiberoptiska nätverk som sträcker sig över Sverige. Delar av dessa fibernät är i dagsläget inte fullt utnyttjade, vilket innebär att redan befintliga anläggningar skulle kunna bidra till att uppnå målet om tillgång till bredband. Vi vill även framhålla att det utöver detta skulle kunna skapas en mer driftsäker nätverksstruktur om lämpliga delar av dessa fibernät sammankopplades. Vi anser därför att de olika fibernäten i statlig ägo bör tillgängliggöras för marknaden. Vi vill dock påminna om att det är centralt att nationella säkerhetsintressen beaktas i processen. Utöver minskade kostnader och ökad säkerhet och robusthet i näten skulle detta också bidra till att underlätta bredbandsutbyggnaden och därmed till att uppnå de politiska bredbandsmålen. Därför är det enligt vår mening angeläget att de olika fibernäten i statlig ägo tillgängliggörs för marknaden.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 9.

4. Tillgång till bredband (SD)

Jimmy Ståhl (SD) och Sara-Lena Bjälkö (SD) anför:

Tillgången till god infrastruktur för kommunikation blir i dag allt viktigare både för näringslivet och för den enskilda medborgaren. Men infrastruktur handlar inte endast om transportmöjligheter utan omfattar även teknisk infrastruktur för kommunikation, såsom bredband. Vi vill särskilt framhålla

vikten av att nyttja teknikneutrala lösningar, där behovet av digitalisering kan uppnås genom fast eller trådlös teknik. Den parlamentariska landsbygds-kommittén framhöll i sitt slutbetänkande att hela befolkningen ska ha tillgång till digital infrastruktur med hög överföringskapacitet senast 2025 och att det utan ett sådant mål blir omöjligt att hävda att Sveriges landsbygder ska leva. Sverigedemokraterna delar landsbygdskommitténs mening om att 100 procent av befolkningen ska ha tillgång till snabbt bredband 2025.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4097 (SD) yrkande 10.

5. Tillgång till bredband (C)

Anders Åkesson (C) anför:

Jag vill framhålla att det utöver ökade resurser för bredbandsutbyggnad också krävs andra insatser för att påskynda och underlätta utbyggnaden av bredband. Ett exempel på en sådan åtgärd är att öka samkanalisationen av kablar i marken. Jag anser således att för att byggande av samhällsinfrastruktur ska bli så kostnadseffektivt som möjligt bör bredbandsinfrastruktur samförläggas med annan infrastruktur, vid t.ex. bygge av vägar eller dragning av elkablar. Som exempel anser jag att myndigheter som Trafikverket och Svenska kraftnät bör få instruktion om att alla som önskar ska få lägga bredband i deras väg- eller nätområde, och myndigheterna ska sedan även se till att förverkliga detta. Myndigheterna får sedan räkna av sin extrakostnad för detta via pengar som kommer från det generella anslaget för en ökad bredbandsutbyggnad. Jag anser dessutom att Energimarknadsinspektionen bör ges i uppdrag att undersöka om elnätsmonopolen kan åläggas att också dra bredbandsfiber eller motsvarande lösning när elnätsinfrastruktur förnyas.

Jag anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4116 (C) yrkande 10.

6. Tillgång till bredband (KD)

Robert Halef (KD) anför:

Vi kristdemokrater vill att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter, vilket förutsätter att det finns tillgång till ett robust bredband med hög överföringskapacitet i hela landet. Jag anser att detta är angeläget för att samtliga invånare ska få jämlika villkor att bo och verka i hela landet. Likaså är pålitlig och snabb internetuppkoppling en förutsättning för att kunna driva företag på ett effektivt sätt. Jag kan tyvärr konstatera att stora delar av landet fortfarande saknar tillgång till bredband och

utbyggnadstakten skiljer sig stort mellan olika delar av landet. För att i ett kortare perspektiv kraftigt öka tillgången till bredband med hög överföringskapacitet behöver frekvensutrymmet för mobila lösningar utökas. Jag anser därför att det s.k. 700 MHz-bandet så snart som möjligt bör auktioneras ut för att användas för elektroniska kommunikationer med fullgod bredbandstäckning också i gleset befolkade områden. I propositionen anges att alla hushåll och företag bör ha goda möjligheter att använda sig av elektroniska samhällstjänster och service via bredband. Jag vill dock påpeka att det inte duger med att enbart ha tillgång till service. Företag måste ha möjlighet att arbeta via nätet, vilket bl.a. innebär möjligheter till streamingtjänster och möjligheten att snabbt överföra stora datafiler.

Där det inte finns ekonomiskt intresse och lönsamhet för de privata aktörerna på marknaden att bygga ut bredband bör staten påskynda utbyggnaden av bredband och mobil uppkoppling. Jag vill också se en fortsatt satsning på bredbandskoordinatorer. Koordinatorerna ska fungera som en kontaktpunkt för bredbandsfrågor i länen för både offentliga och privata aktörer. Jag anser att detta är en viktig satsning för att förbättra möjligheterna till bredband i hela Sverige.

Jag anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4098 (KD) yrkande 4.

7. Tillgång till telefoni (M, C, L, KD)

Jessica Rosencrantz (M), Edward Riedl (M), Sten Bergheden (M), Anders Åkesson (C), Borian Åberg (M), Nina Lundström (L) och Robert Halef (KD) anför:

I takt med att kopparnätet stängs av i allt fler delar av landet anser vi inom Alliansen att det krävs likvärdiga alternativ till kopparnätet för att kompensera de hushåll som drabbas. Avstängningen av kopparnätet riskerar att drabba landsbygdens invånare hårdast eftersom alternativen där till en fast förbindelse, t.ex. i form av ett fibernät eller mobilt nät med hög överföringshastighet, inte finns eller är alltför kostsamma. Vi vill därför se över möjligheterna att ansvariga aktörer ska kunna erbjuda ett likvärdigt alternativ till kopparnätet innan detta kopplas bort. Detta anser vi vara avgörande för att säkerställa att den digitala tillgängligheten i hela landet inte försämras när kopparnätet försvinner.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 10.

8. Tillgång till telefoni (SD)

Jimmy Ståhl (SD) och Sara-Lena Bjälkö (SD) anför:

Vi Sverigedemokrater anser att regionalpolitik är ett nationellt intresse. Vår utgångspunkt är att kommuner utanför storstadsregionerna ska leva av egen kraft, men vi ska ändå använda oss av den verktygslåda som faktiskt finns till hands.

Principen bör vara att företagsverksamhet ska bära sig kommersiellt. Vi anser att grunden för detta är företags- och landsbygdsvänlig politik. En del i detta anser vi är att staten ska se till att det finns tillfredsställande tillgång till telefoni över hela landet.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4097 (SD) yrkande 20.

BILAGA 7

Miljö- och jordbruksutskottets yttrande 2017/18:MJU5y

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har gett miljö- och jordbruksutskottet möjlighet att yttra sig över proposition 2017/18:179 En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder – för ett Sverige som håller ihop, och de följdmotioner som väckts med anledning av propositionen i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Miljö- och jordbruksutskottet har beslutat att yttra sig över propositionen och följdmotionerna i fråga om målen för landsbygdspolitiken, vissa aspekter av jord- och skogsbrukets konkurrenskraft, enskilda avlopp och byggande i strandnära lägen. Miljö- och jordbruksutskottet yttrar sig även över yrkanden i följdmotionerna som gäller äganderätt och vattenbruk, som inte kommenteras närmare i regeringens proposition.

Miljö- och jordbruksutskottet anser att riksdagen bör godkänna det övergripande målet och således bifalla propositionen. Utskottet anser att motionsyrkandena i allt väsentligt kan anses tillgodosedda genom tidigare behandling och att de inte nu motiverar någon ytterligare åtgärd. Motionerna bör därför avstyrkas.

I yttrandet finns 6 avvikande meningar (M, SD, C, L, KD).

Utskottets överväganden

Propositionen

Mål för landsbygdspolitiken

I propositionen anger regeringen inriktningen för en sammanhållen landsbygdspolitik präglad av en helhetssyn där många politikområden och samhällssektorer aktiveras och samverkar. Riksdagen föreslås godkänna politikens övergripande mål. Till det övergripande målet anger regeringen tre sinsemellan odelbara delmål som ska balansera de ekonomiska, miljömässiga och sociala dimensionerna av hållbar utveckling.

Inriktningen och målen för den sammanhålla landsbygdspolitiken ska tjäna som en plattform utifrån vilken kommande beslut och åtgärder ska utformas. I propositionen beskrivs åtgärder inom ett antal områden som regeringen anser är särskilt viktiga. Åtgärderna tar framför allt sikte på de ekonomiska och sociala hållbarhetsdimensionerna. Regeringen bedömer att den miljömässiga hållbarhetsdimensionen, med utgångspunkt i de nationella miljökvalitetsmålen och generationsmålet, är väl omhändertagen i ett antal pågående processer, vilka bara översiktligt redovisas i propositionen. Vidare beskriver regeringen ett antal åtgärder för att tydliggöra politikens styrning och uppföljning.

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygd

Jord- och skogsbrukets konkurrenskraft

Förberedelserna för EU:s gemensamma jordbrukspolitik efter 2020 har påbörjats, och regeringen bedömer att den gemensamma jordbrukspolitikens effektivitet kan förbättras. Genom ett relativt ökat fokus på landsbygdsprogrammet, som är det finansiellt mest omfattande verktyget för landsbygdsutveckling, kan arbetet med att ställa om till en cirkulär, biobaserad och fossilfri samhällsekonomi stärkas. Regeringen menar att en viktig uppgift för en sammanhållen politik för landsbygdernas utveckling är att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för de gröna näringarna att stärkas och utvecklas. Ett konkurrenskraftigt jordbruk med betande djur är en förutsättning för levande natur- och kulturmiljöer i hela landet. Samtidigt måste riskerna för ett överutnyttjande hanteras, framhåller regeringen, som menar att det behövs en helhetssyn på landsbygdernas natur- och kulturreсурser med hållbarhetsperspektivet som grund.

Regeringen anför vidare att förenklingsarbetet bör fortsätta utvecklas och digitaliseras för att underlätta företagens vardag. Betydelsen av kombinationsverksamheter i jordbruksföretagen ökar snabbt och det innebär att antalet regler som dessa företag måste följa ökar, liksom deras kontaktytor mot myndigheter. Målen för förenklingsarbetet är att det ska bli enklare att

lämna uppgifter, handläggningstiderna ska kortas, regler ska främja företagens tillväxt och kostnaderna till följd av regler ska minska, med beaktande av en hög skyddsnivå för konsumenter, arbetstagare, hälsa, miljö och djurvälstånd.

Regeringen anser att offentlig upphandling av livsmedel och måltidstjänster bör vara ett verktyg som bättre styr mot och motsvarar samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö. Regeringen bedömer att det enligt EU-lagstiftningen inte är tillåtet att ställa krav i offentliga upphandlingar som pekar ut ett särskilt land, men att myndigheter kan ställa miljö- och djurskydds krav som är i nivå med svenska bestämmelser, om syftet med kraven är miljö- eller djurskydd.

Enskilda avlopp

Regeringen bedömer att vatten- och avloppslagstiftningen bör anpassas i syfte att underlätta bostadsbyggandet och åtgärdandet av icke godkända avlopp i landsbygderna. Regeringen hänvisar till en pågående statlig utredning vars utgångspunkt är att det ska vara enkelt för den enskilda fastighetsägaren att göra rätt genom information om lämplig va-lösning utifrån de lokala förutsättningarna. Regeringen avser att avsätta resurser för att ge kommunerna stöd i att på ett enkelt sätt tillämpa lagstiftningen för att underlätta bosättning på landsbygderna.

Byggande i strandnära lägen

Regeringen redovisar förslag från Naturvårdsverket med anledning av ett uppdrag att se över de s.k. LIS-reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Naturvårdsverket föreslår att LIS-områden ska kunna bli större än tidigare, att kraven sänks på att en åtgärd ska bidra till landsbygdsutvecklingen och att de särskilda skälen för dispens från strandskyddet breddas. Naturvårdsverkets rapport är en av utgångspunkterna för den fortsatta beredningsprocessen inom Regeringskansliet.

Motionerna

I kommittémotion 2017/18:4106 av Lars Hjälmered m.fl. (M, C, L, KD) yrkande 6 begärs ett tillkännagivande om reformering av strandskyddet så att det blir mer flexibelt och underlättar byggande i strandnära lägen. Det skulle enligt motionärerna förbättra förutsättningarna för boende, jordbruks-näringarnas utveckling, verksamheter i skärgården och annan närings-verksamhet. I motionens yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att minska regelkrånglet och stärka äganderätten för att öka konkurrenskraften i de gröna näringarna. Motionärerna menar vidare att en politik för framtidens landsbygder måste bidra till att stärka förtroendet för den offentliga sektorn genom myndigheter som agerar med medborgarens bästa för ögonen. I kontakter med myndigheter upplever många företagare, inte minst på landsbygden, att regelverken fortfarande är krångliga och att mycket tid går åt

till administration och handläggningstider. Det kan vara såväl ett konkurrenskraftsproblem som en tröskel för företag att starta eller växa, menar motionärerna som därför vill att alla myndigheter sätter en tydlig tidsgräns för handläggningstider. Livsmedelsproduktionen lyfts fram som en viktig jobbskapande sektor om konkurrenskraften stärks i grunden.

I kommittémotion 2017/18:4097 av Josef Fransson m.fl. (SD) yrkandena 1 och 2 anförs att propositionens övergripande mål och tre delmål bör ersättas med det övergripande mål och de elva delmål som föreslagits av den parlamentariska landsbygdskommittén i dess slutbetänkande SOU 2017:1.

I motionens yrkanden 3 i denna del och 6 framhålls att landsbygdsnära näringar som livsmedelsproduktion, skogsbruk, jakt och fiske kan bidra till landsbygdens utveckling och den generella välfärden om de ges bättre och mer likvärdiga villkor med fokus på att förenkla regler och mildra de administrativa kostnaderna, minska skattetrycket och underlätta export. I yrkande 7 påtalas att markägares rätt till rättslig prövning och ekonomisk ersättning vid begränsningar av brukande av mark måste säkerställas, och att den som tvingas avstå sin egendom eller inskränks i sitt brukande ska vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten.

Vidare föreslås ett systematiserat regelförenklingsarbete där de landsbygdsnära näringarnas organisationer involveras (yrkande 8) och ett tillkännagivande om att myndigheter ska genomföra EU-direktiv och tillämpa EU-förordningar på ett sätt som ger goda konkurrensförutsättningar för de landsbygdsnära näringarna (yrkande 9).

I motionens yrkande 16 framhålls att strandskyddet bör begränsas till högst 100 meter, att strandskyddet i högre grad bör regleras på kommunal nivå och att det inte får inskränka för mycket i jord- och skogsbruket. Avslutningsvis begär motionärerna i yrkande 17 ett tillkännagivande om att reformera lagstiftningen kring vatten och avlopp för hushåll i syfte att förbättra möjligheten att bo på landsbygden.

I kommittémotion 2017/18:4116 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 8 framhålls att strandskyddet bör reformeras och att kommunerna med vissa undantag bör få bestämma över strandskyddet, som bättre bör balansera hänsyn till bevarande och tillgång å ena sidan, och ökade möjligheter att bo på landsbygden å den andra. I yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att investeringar i enskilda avlopp ska ha fokus på miljönytta och kostnadseffektivitet.

I yrkande 20 föreslås ett bondepaket med åtgärder för att stärka lantbrukets konkurrenskraft genom sänkta kostnader och enklare regler. Motionärerna vill i yrkande 21 också tydliggöra att den mat som upphandlas av offentliga konsumenter minst ska uppfylla de krav som ställs enligt svenska regler.

I yrkande 23 föreslås ett tillkännagivande om att uppmuntra och utveckla hållbara fiskodlingar och småskaligt kustnära fiskeföretagande för att skapa fler arbetstillfällen på den svenska landsbygden. Motionärerna anser att det ska vara möjligt att ta över en fiskelicens vid ett generationsskifte.

I yrkande 24 framhålls att EU:s jordbrukspolitik och strukturfonder bör effektiviseras, moderniseras och i högre grad bidra till miljö- och klimatåtgärder, stärkt konkurrenskraft och utveckling. Även om EU-budgeten bör vara återhållsam bör Sverige, enligt motionärerna, inte enbart eftersträva en minskad EU-budget i förhandlingarna om den fleråriga budgetramen efter 2020, utan även utveckling av landsbygden och konkurrenskraftigt svenskt lantbruk.

Sist i motionen betonas i yrkande 25 att tvingande avsättning av skyddsvärd mark eller vatten inte ska ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället. Motionärerna anser att ersättningsmodeller och nationella riktlinjer för tvingande avsättning av jordbruks- och skogsmark samt bildande av vattenskyddsområden behöver ses över och förtydligas. Äganderätten och brukanderätten bör också stärkas i instruktionerna till relevanta myndigheter.

I kommittémotion 2017/18:4098 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 1 anförs att regeringen snarast bör återkomma med konkreta förslag för att stärka landsbygden. Propositionens mål för landsbygdspolitiken anses vara allmänt hållna och svåra att utvärdera. Motionärerna tycker också att det är anmärkningsvärt att jordbruk eller livsmedelsproduktion inte nämns i de tre delmålen.

I motionens yrkande 2 påtalas vikten av att öka den svenska jordbruksproduktionen och säkra livsmedelsförsörjningen. Att jordbruket är grunden för en nations överlevnad bör enligt motionärerna vara en nödvändig utgångspunkt i alla diskussioner om landsbygdspolitiken.

Utskottets ställningstagande

Mål för landsbygdspolitiken

Miljö- och jordbruksutskottet anser att behovet av en sammanhållen landsbygdspolitik är stort och att regeringens proposition kan utgöra en bas för det fortsatta arbetet med konkreta åtgärder. Utskottet välkomnar den angivna målstrukturen och bedömer att den kan bidra till bättre förutsättningar för riksdagens uppföljning av regeringens mål- och resultatredovisning. För miljö- och jordbruksutskottets del gäller det budgetpropositionens utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, där utskottet ansett det vara en prioriterad fråga att formulera konkreta och uppföljningsbara delmål för de olika resultatområdena (bet. 2017/18: MJU2). Utskottet noterar att regeringen anser att arbetet med att ta fram indikatorer för att mäta måluppfyllelsen bör utgå från de elva delmål som den parlamentariska landsbygdskommittén föreslog.

Miljö- och jordbruksutskottet anser med det sagda att riksdagen bör godkänna det övergripande målet och således bifalla propositionen. Därmed kan motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkandena 1 och 2 samt 2017/18:4098 (KD) yrkandena 1 och 2 lämnas utan vidare åtgärd.

En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder

Jord- och skogsbrukets konkurrenskraft

Miljö- och jordbruksutskottet har de senaste åren behandlat ett antal motioner som i olika avseenden rört frågor om det svenska lantbrukets och livsmedelsproduktionens konkurrenskraft. I april 2018 avstyrktes motioner om EU:s gemensamma jordbrukspolitik med hänvisning till utskottets tidigare uttalanden om att EU-gemensam politik ska utformas så att den stöder ökad produktivitet och konkurrenskraft i livsmedelskedjan, och att mängden stöd i livsmedelskedjan inte ska öka. Utskottet delade regeringens syn att det behövs en fortsatt marknadsorientering av den gemensamma jordbrukspolitik. Förenklingar, lägre utgifter, avregleringar, rättvis konkurrens och en ökad ambition för miljö och klimat, menade utskottet, är några viktiga komponenter för en framgångsrik gemensam jordbrukspolitik (bet. 2017/18: MJU18).

I juni 2017 riktade riksdagen på utskottets förslag ett tillkännagivande till regeringen om att nationella regler som är mer långtgående än den EU-gemensamma lagstiftningen alltid ska vara väl motiverade och prövas noga. Regelverk som angår företag i primär- och livsmedelsproduktionen är i hög utsträckning gemensamma för EU:s inre marknad. Alla nationella regler och krav som går utöver den EU-gemensamma lagstiftningen riskerar därför att försämra konkurrenssituationen för svenska företag i livsmedelskedjan (bet. 2016/17: MJU23).

I samma ärende avstyrktes motioner om förenklingar för företagen med hänvisning till regeringens och berörda myndigheters vidtagna och kommande insatser. Utskottet delade regeringens bedömning att arbetet med att förenkla för företagen även i fortsättningen bör ges hög prioritet, eftersom konkurrenskraftiga förutsättningar för svenska företag i förhållande till omvärlden är en viktig faktor för tillväxt och sysselsättning. Även motioner om offentlig upphandling av livsmedel avstyrktes med hänvisning till pågående arbeten, bl.a. inom den nationella upphandlingsstrategin. Utskottet delade regeringens bedömning att den offentliga upphandlingen av livsmedel och måltidstjänster bör användas för att bättre styra mot och motsvara samhällets ambitioner och lagar inom djurskydd och miljö. Utskottet konstaterade att regelverket om offentlig upphandling ger stora möjligheter att ställa krav på djurskydd och miljöhänsyn.

Utskottet står fast vid sina tidigare ställningstaganden i dessa frågor och anser att regeringen i propositionen ger uttryck för att ta dem på fortsatt allvar. Utskottet ser därför inte i nuläget att ytterligare initiativ är motiverade med anledning av berörda yrkanden. Utskottet föreslår följaktligen att näringsutskottet avstyrker motionerna 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 11 i denna del, 2017/18:4097 (SD) yrkandena 3 i denna del, 6, 8 och 9 samt 2017/18:4116 (C) yrkandena 20, 21, och 24.

Enskilda avlopp

Utskottet har i behandlingen under våren av motioner från den allmänna motionstiden 2017/18 konstaterat att det finns en rad aspekter kring enskilda avlopp som behöver ses över och att det därför är positivt att regeringen tillsatt en utredning för detta. Utskottet noterade också att Havs- och vattenmyndighetens rapport om tydligare regler för små avloppsanläggningar för närvarande bereds inom Regeringskansliet, och ansåg mot bakgrund av detta att berörda motioner för närvarande kan lämnas utan vidare åtgärd (bet. 2017/18:MJU11). De behandlade motionsyrkandena motsvarar i allt väsentligt de nu aktuella följdmotionerna, och utskottet anser därmed att motionerna 2017/18:4097 (SD) yrkande 17 och 2017/18:4116 (C) yrkande 9 bör avstyrkas.

Byggande i strandnära lägen

I mars 2017 riktade riksdagen på utskottets förslag ett tillkännagivande till regeringen om att ytterligare reformera strandskyddet, bl.a. för att möjliggöra att fler områden pekas ut för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) och för att ge kommunerna ökat inflytande över vilka områden som ska bevaras och vilka som kan bebyggas (bet. 2016/17:MJU9).

Under våren 2018 har utskottet föreslagit att motioner om strandskyddet från den allmänna motionstiden 2017/18 lämnas utan vidare åtgärd med hänvisning till Regeringskansliets beredning av tillkännagivandet och de förslag som Naturvårdsverket lämnat om lättnader i regelverket och som regeringen redogör för i propositionen (bet. 2017/18:MJU9).

Utskottet ser fram emot resultatet av regeringens beredningsprocess och föreslår i avvaktan på det att motionerna 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 6, 2017/18:4097 (SD) yrkande 16 och 2017/18:4116 (C) yrkande 8 lämnas utan åtgärd.

Äganderätt och ersättning vid inskränkningar

Frågor om äganderätt och tillhörande ersättningsfrågor har under våren behandlats av utskottet i tre betänkanden (2017/18:MJU16, 2017/18:MJU17 och 2017/18:MJU19). På förslag av utskottet har riksdagen riktat två tillkännagivanden till regeringen. Tillkännagivandena gäller dels behovet av att se över olika typer av ersättningsmodeller vid skyddande av skog, dels behovet av att se över de bestämmelser som möjliggör rådighetsinskränkningar av hälsoskydds-, miljöskydds- och säkerhetsskäl, och att i det sammanhanget utreda vilka slags kompensationsmodeller som kan utformas för att begränsa de ekonomiska förluster som markägare kan drabbas av till följd av rådighetsinskränkningar.

I anslutning till det första tillkännagivandet påminde utskottet om sin tidigare redovisade uppfattning att äganderätten är en grundläggande rättighet i samhället och att den innebär att den enskildes egendom är tryggad genom att ingen kan tvingas avstå sin egendom till det allmänna. Det är dock inte en absolut rättighet, och inskränkningar får göras om det krävs för att tillgodose

det allmännas intresse och allemansrätten. Gränsdragningen mellan det enskilda intresset och det allmännas intresse kan vara svår. Vidare är det viktigt att komma ihåg att vid samtliga slag av äganderättsintrång gäller en proportionalitetsprincip som innebär att nödvändigheten av ett intrång i det allmännas intresse måste balanseras mot det men den enskilde lider av intrånget.

I fråga om egendomsskyddet i samband med inrättande av vattenskyddsområden konstaterade utskottet att åtgärder för att skydda dricksvattnet är av växande betydelse för samhället med hänsyn till vad som kan följa av ett förändrat klimat. Utskottet noterade att det pågår visst arbete när det gäller rådighetsinskränkningar i samband med inrättandet av vattenskyddsområden, och utskottet hyste inget tvivel om att regeringen kommer att bevaka rättsutvecklingen i fråga om möjligheten till ersättning i det fortsatta arbetet med att främja inrättandet av vattenskyddsområden.

Utskottet anser mot bakgrund av vad som anförts ovan att motionerna 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkande 11 i denna del, 2017/18:4097 (SD) yrkande 7 och 2017/18:4116 (C) yrkande 25 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Fiskodling och kustnära fiske

Miljö- och jordbruksutskottet behandlade under det föregående riksmötet ett flertal motioner om vattenbruk och småskaligt kustnära fiske (bet. 2016/17: MJU14). Utskottet upprepade sin uppfattning att Sverige har stor potential att utveckla vattenbruket, som är en viktig grön näring som bidrar till sysselsättning på landsbygden. Utskottet konstaterade att flera åtgärder vidtagits för att utveckla vattenbruket och såg fram emot effekterna av de satsningarna. I fråga om det kustnära småskaliga fisket menade utskottet att det är viktigt för landsbygden.

I betänkandet redovisas också slutsatser som dragits av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp angående systemet med överlåtbara fiskerättigheter. Gruppen menar bl.a. att det av olika orsaker är viktigt att det även i fortsättningen finns ett småskaligt kustnära fiske parallellt med det mer storskaliga fisket, och att det småskaliga kustnära fiskets framtid särskilt bör uppmärksammas i statens fortsatta insatser inom fiskeområdet. Utskottet anförde med hänvisning till gruppens slutsatser att systemet med överlåtbara fiskerättigheter underlättar generationsväxlingar inom befintliga fiskeföretag och att rekrytering av ungdomar till fartygsbesättningarna underlättas.

I mars avtog riksdagen ytterligare motioner om småskaligt kustfiske och vattenbruk med hänvisning till den ovan nämnda behandlingen (bet. 2017/18: MJU13).

Utskottet föreslår med det anförda att motion 2017/18:4116 (C) yrkande 23 avstyrks.

Stockholm den 3 maj 2018

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Kristina Yngwe (C), Johan Hultberg (M), Sara Karlsson (S), Martin Kinnunen (SD), Johan Büser (S), Gunilla Nordgren (M), Monica Haider (S), Runar Filper (SD), Lars Tysklind (L), Magnus Oscarsson (KD), Marianne Pettersson (S), Petra Ekerum (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Lars-Arne Staxäng (M), Emma Nohrén (MP) och Vasiliki Tsouplaki (V).

Avvikande meningar

1. Mål för landsbygdspolitiken (SD)

Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD) anför:

Riksdagen bör tillkännage för regeringen att det övergripande målet och de elva delmål som den parlamentariska landsbygdskommittén föreslagit i kommitténs slutbetänkande SOU 2017:1 ska utgöra mål för den sammanhållna politiken för Sveriges landsbygder. En grundläggande utgångspunkt för landsbygdskommittén var att alla människor som arbetar och lever sina liv på Sveriges olika landsbygder ska ha likvärdiga förutsättningar som medborgare i resten av landet. Kommitténs slutsatser hade bred förankring i samtliga riksdagens partier och regeringen bör därför hålla sig till dem.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4097 (SD) yrkandena 1 och 2.

2. Mål för landsbygdspolitiken (KD)

Magnus Oscarsson (KD) anför:

Jag anser att propositionens mål för landsbygdspolitiken är för allmänt hållna och svåra att utvärdera. Det är också anmärkningsvärt att inget av de tre delmålen nämner jordbruk eller livsmedelsproduktion vid namn. Även om det finns en rad positiva förslag i propositionen, saknas många konkreta förslag. Jag anser att de 75 punkter som den parlamentariska landsbygdskommittén presenterat i betänkandet SOU 2017:1 är en bra utgångspunkt för konkret landsbygdspolitik, och att riksdagen bör tillkännage för regeringen att den snarast bör återkomma till riksdagen med konkreta förslag för att stärka landsbygden.

Jag anser också att det är angeläget att öka den svenska jordbruksproduktionen och säkra livsmedelsförsörjningen. Jordbruket är grunden för en nations överlevnad, och det är en nödvändig utgångspunkt i alla diskussioner om landsbygdspolitiken. Den svenska självförsörjningsgraden när det gäller livsmedel har minskat kraftigt de senaste decennierna och är nära obefintlig om importen av sådant som drivmedel, gödningsmedel, foder och andra insatsvaror skärs av. I tider av krig eller kris försvåras importen väsentligt, men även i fredstid kan beroendet av import göra Sverige sårbart och begränsa våra möjligheter att föra en självständig politik. I Finland är försörjningsgraden omkring 85 procent, detta för att de vet hur viktigt det är att i kristider ha livsmedel till landets invånare. Sverige bör lära sig av detta.

Detta innebär att jag anser att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4098 (KD) yrkandena 1 och 2.

3. En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder (M, C, L, KD)

Kristina Yngwe (C), Johan Hultberg (M), Gunilla Nordgren (M), Lars Tysklind (L), Magnus Oscarsson (KD), Jesper Skalberg Karlsson (M) och Lars-Arne Staxäng (M) anför:

Vi anser att en politik för framtidens landsbygder måste bidra till att stärka förtroendet för det offentliga genom myndigheter som agerar med medborgarens bästa för ögonen, inte statens. Det är ett stort misslyckande att människor på landsbygden känner sig övergivna av staten eller upplever att de motarbetas av myndigheterna. Det måste vara tydligt för alla att myndigheterna och staten finns för medborgarna och vårt gemensamma bästa och inte tvärtom. Många företagare på landsbygden upplever i sina kontakter med myndigheter att regelverken fortfarande är krångliga och att mycket tid går åt till administration. Det är ett konkurrenskraftsproblem men också ett hinder mot att företag startas eller växer. Därför vill vi att alla myndigheter sätter en tydlig gräns för handläggningstider.

Starka och ekonomiskt hållbara företag är landsbygdernas ryggrad, och förutsättningarna för ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv på landsbygden måste tillgodoses genom förbättrade villkor för företagare och en stark äganderätt. Produkter från skogen, jorden och vattnet är basen för ekonomin på landsbygden, och det behövs generella lättnader för att driva företag, inte minst inom de gröna och blå näringarna som kommer att vara oerhört viktiga i arbetet med att möta klimatutmaningarna. Det är därför avgörande att dessa näringar ges goda förutsättningar och stärkt konkurrenskraft. Vi vill också uppmärksamma livsmedelsproduktionens potential att skapa arbetstillfällen i hela landet om konkurrenskraften stärks i grunden.

Vi noterar att regeringen i propositionen inte tar ställning till frågan om att reformera strandskyddet utan enbart hänvisar till en pågående beredningsprocess. Vi anser att detta tyder på att regeringen inte tar frågan på tillräckligt stort allvar. Ökade möjligheter att bygga i attraktiva strandnära lägen är en viktig åtgärd för att ta till vara landsbygdernas förmåga att utvecklas av egen kraft. Vi vill därför att strandskyddet reformeras och görs mer flexibelt. Det skulle förbättra förutsättningarna för boende, jordbruksnäringarnas utveckling, verksamheter i skärgården och annan näringsverksamhet.

För oss är äganderätten en grundmurad rättighet och en vägledande princip. Ägande, ansvar och befogenheter går hand i hand. Det man äger vårdar man,

och principen frihet under ansvar ska därför gälla för den svenska skogsvården även fortsättningsvis. Att värna skogsägares äganderätt är en viktig del i att de kan ta det ansvar som förväntas av dem att skydda värdefulla miljöer.

Sammanfattningsvis innebär detta att vi anser att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4106 (M, C, L, KD) yrkandena 6 och 11.

4. En sammanhållen politik för Sveriges landsbygder (SD)

Martin Kinnunen (SD) och Runar Filper (SD) anför:

De landsbygdsnära näringarna som t.ex. livsmedelsproduktion, skogsbruk, jakt och fiske skapar viktiga arbetstillfällen och bidrar till en livskraftig och levande landsbygd. Med bättre och mer likvärdiga villkor kan dessa näringar mer aktivt bidra till landsbygdens utveckling och den generella välfärden. Vi anser att man bör fokusera på att förenkla regler och mildra de administrativa kostnaderna, minska skattetrycket till en internationellt konkurrenskraftig nivå samt underlätta handel och export.

Det är också vår uppfattning att det måste bli enklare att driva företag. All politik och myndighetsutövning bör i högre grad gynna konkurrenskraft, tillväxt och aktivt brukande av mark i Sverige. Det är uppenbart att Sverige har för många regler som inte motsvarar nyttan och det bör därför införas ett systematiserat regelförenklingsarbete där bl.a. organisationer med koppling till de landsbygdsnära näringarna får möjlighet att ge regeringen förslag på regler som bör förändras eller tas bort. Regeringen ska sedan ta ställning till och svara på dessa förslag en gång per år i en särskild skrivelse till riksdagen. Vidare anser vi att ansvariga myndigheter ska tillämpa EU-förordningar och genomföra EU-direktiv på ett sätt som ger goda konkurrensförutsättningar för de landsbygdsnära näringarna. Jordbruksverket ska fortsätta arbeta för förenklade regler och generösare tolkningar för landsbygdsprogrammen och direktstöden.

Vi anser också att lagstiftningen kring vatten och avlopp för hushåll på landsbygden i många fall hämmar möjligheten att bo på landsbygden och att den därför behöver reformeras. Samma sak gäller strandskyddet, som vi vill ska begränsas till 100 meter och i högre grad regleras på kommunal nivå. Strandskyddet får inte heller innebära för stora inskränkningar i jord- och skogsbrukets verksamheter.

När det gäller äganderätten ser vi att det självbestämmande som denna rätt möjliggör alltmer inskränks av miljöaktivistiska myndigheter och organisationer. Vi anser därför att markägares rätt till rättslig prövning och ekonomisk ersättning vid restriktioner och begränsningar i sitt brukande av mark måste säkerställas. Den som tvingas avstå från sin egendom eller inskränks i sitt brukande av den ska vara tillförsäkrad full ersättning för förlusten.

Detta innebär att vi anser att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4097 (SD) yrkandena 3 i denna del, 6–9, 16 och 17.

5. Utveckling av Sveriges landsbygder (C)

Kristina Yngwe (C) anför:

Det är oroande att regeringen som det förefaller inte avser att genomföra flera delar av den parlamentariska landsbygdskommitténs förslag eller skjuter dem på framtiden. Jag ställer mig bakom det övergripande mål som regeringen föreslår men efterlyser konkret handling. Många av de gröna näringarna, inte minst lantbruket, står inför akuta utmaningar som kräver såväl omedelbara som mer långsiktiga åtgärder. Centerpartiet vill stärka det svenska lantbrukets konkurrenskraft genom ett bondepaket med sänkta arbetsgivaravgifter för mjölkbönder, en grön bonus för att främja förnybara drivmedel, ökad återbetalning av dieselskatten och en indexering av återbetalningen som väger upp indexeringen av dieselskatten. Lantbruket ska inte heller ses som en miljöfarlig verksamhet, och lagstiftningen för växtförädling bör förändras så att den bygger på sortens egenskaper i stället för förädlingsmetod.

Vidare anser jag att den bedömning som regeringen gör i propositionen att offentlig upphandling bättre bör styra mot och motsvara svenska lagar och ambitioner är alltför passiv. Det är viktigt att vara tydlig med att den mat som upphandlas av offentliga konsumenter minst ska uppfylla de krav som ställs enligt svenska regler. Detta gäller inte minst statens egna verksamheter.

Regelverk på EU-nivå påverkar i hög grad förutsättningarna för svensk landsbygd. Det är viktigt att hålla i tankarna när nya program för EU:s struktur och investeringsfonder ska förhandlas inom den fleråriga budgetramen för perioden efter 2020. EU:s budget bör vara återhållsam, och behovet av att modernisera EU-budgeten är större än någonsin i ljuset av nya politiska prioriteringar och Storbritanniens utträde ur unionen. Den gemensamma jordbrukspolitiken och strukturfonderna behöver därför effektiviseras och moderniseras ytterligare så att de i högre grad bidrar till miljö- och klimatåtgärder, stärkt konkurrenskraft och utveckling. Att kraftigt skära ned stödet till jordbruket är dock inte rätt väg att gå för att anpassa EU-budgeten till nya omständigheter. Jag anser därför att Sverige i förhandlingarna inom EU inte enbart ska se till en minskad EU-budget, utan även till svensk landsbygds bästa och fokusera på utveckling av landsbygden och ett konkurrenskraftigt svenskt lantbruk.

Bristen på bostäder hämmar landsbygdens utveckling. Det är därför viktigt att inte onödigt försvåra nyttjandet av de bostäder som redan finns. Det gäller t.ex. bestämmelserna om enskilda avlopp, där jag anser att Sverige bör införa en liknande modell som Finland har för att säkerställa att både statens och enskildas pengar ger största möjliga miljönytta. Fastigheter som ligger längre

än 100 meter från vatten och som inte ligger i ett grundvattenområde bör kunna uppgradera sitt avloppsvattensystem i samband med annan renovering. Man bör också införa och förtydliga möjligheten till rimlighetsbedömningar som tar hänsyn till faktisk miljöpåverkan och kostnaden för åtgärden. Kommuner ska också kunna bevilja undantag för fastigheter för fem år i taget, t.ex. om mängden avloppsvatten är liten eller kostnaderna blir alltför höga.

Även bestämmelserna om strandskydd behöver reformeras kraftigt så att kommunerna ges rätt att själva bestämma över strandskyddet, med undantag för vissa särskilt utpekade skyddsområden.

Jag vill också understryka brukanderättens betydelse för naturvården. Det är ofta i beteshagar, den i generationer skötta skogen och på slåtterängar som naturvärdena och den biologiska mångfalden är som störst. Därför anser jag att tvingande avsättning av skyddsvärd mark eller vatten inte ska ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället.

Detta innebär att jag anser att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4116 (C) yrkandena 8, 9, 20, 21, 24 och 25.

6. Fiskodling och kustnära fiske (C, KD)

Kristina Yngwe (C) och Magnus Oscarsson (KD) anför:

Vi beklagar att regeringen i propositionen inte närmare redogör för åtgärder för att uppmuntra och utveckla ett hållbart vattenbruk och småskaligt fiske. Detta är något som Sverige har goda naturgivna förutsättningar för, och det skulle kunna skapa många arbetstillfällen på den svenska landsbygden vad gäller både odling, produktion och förädling. Det småskaliga svenska skärgårdsfisket är i dag hotat, bl.a. genom svårigheter att få fiskelicens. I dag är det inte heller möjligt att ta över en fiskelicens vid ett generationsskifte. Det bör ändras så att fler kan ta över skärgårdsfiske och annat småskaligt fiske som funnits i flera generationsled.

Vi anser därför att näringsutskottet bör tillstyrka motion 2017/18:4116 (C) yrkande 23.